

NURLARDAN SEÇMELER

-9-

Tarihçe-i Hayat'tan-1

Nurlardan
Seçmeler

Risale-i Nur Külliyyatı'ndan

Nurlardan Seçmeler

- 9 -

Tarihçe-i Hayat'tan

-1-

Hayatı-Mesleği
Tercüme-i Hâli

Derleyen
Yusuf KARAGÖL

İstanbul - 2011

NURLARDAN SEÇMELER - 9

Copyright © Mustu Yayınları, 2011

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör
Aslı KAPLAN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ
Ali Özer

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

Kapak
Şaban KALYONCU

ISBN
978-605-5468-32-3

Yayın Numarası
507

Basım Yeri ve Yılı

EMPATİ

Empati Matbaacılık

Sanayi Cad. No:17 34196 Yenibosna İstanbul
Tel: 0212 451 70 70 (Pbx)
Haziran - 2011

Genel Dağıtım

Gökkuşaklı Pazarlarına ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31
Tek-İr İş Merkezi Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Mustu Yayınları

Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No: 1
34696 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Fax: (0216) 522 11 78
www.mustu.com

İçindekiler

<i>Takdim</i>	1
<i>Önsöz</i>	5
<i>Ferâgati</i>	13
<i>Şefkat ve Merhameti</i>	14
<i>İstignâsı</i>	15
<i>İktisatçılığı</i>	17
<i>Tevazu ve Mahviyetkârlığı</i>	18
<i>Üstadın İlmî Cephesi</i>	20
<i>Üstad'ın Fikrî Cephesi</i>	22
<i>Tasavvuf Cephesi</i>	23
<i>Edebî Cephesi</i>	25

Birinci Kısım

İlk Hayatı

<i>O Zamanlı Hayatına Kısa Bir Bakış</i>	47
<i>Yaşasın Şeriat-ı Ahmedî(aleyhissalâtü vesselâm)</i>	75
<i>Hakikat</i>	77
<i>Mukaddime</i>	81
<i>Birinci Cinayet</i>	84
<i>İkinci Cinayet</i>	84

Üçüncü Cinayet.....	85
Dördüncü Cinayet.....	86
Beşinci Cinayet.....	87
Altıncı Cinayet.....	88
Yedinci Cinayet.....	88
Sekizinci Cinayet.....	91
Dokuzuncu Cinayet.....	92
Onuncu Cinayet.....	94
On Birinci Cinayet.....	96
Yarı Cinayet.....	97
Tenbih.....	106
Bediüzzaman'ın Şark'taki Aşâirle Muhavere ve Münazarala- rından Birkaç Misâl.....	110
[Otuz Bir Mart Hâdisesi Hakkında Bir Cevabı].....	114
[Cevaplardan Bir Kısım].....	119
İkinci Kelime.....	124
Üçüncü Kelime.....	125
Dördüncü Kelime.....	127
Beşinci Kelime.....	127
Altıncı Kelime.....	132
Bediüzzaman Said Nursî'nin gönüllü alaykumandanı olarak vatan ve milletçedakârâne hizmetleri.....	136
İfade-i Meram.....	137
Rüyada Bir Hitabe.....	149

İkinci Kısım

Barla Hayatı

Risale-i Nur'un Zuhuru.....	170
-----------------------------	-----

Bediüzzaman Hazretlerinin Vilâyât-ı Şarkîye'den Garbî Anadolu'ya Nefyedilmesi, Risale-i Nur'un Zuhuru, Telif ve Neşri	170
Barla	172
Risale-i Nur'un Telifi ve Neşri	184
Birincisi	196
İkincisi	196
Mahrem Bir Suâle Cevaptır	201

Üçüncü Kısım

Eskişehir Hayatı

Bediüzzaman Said Nursi'nin EskişehirMahkemesi Müdafaatından Bir Kısım	209
O Müdafaadan Bir Parça	209
Birinci Madde	209
Üçüncü Madde	216
Dördüncü Madde	218
Yukarıdaki Müdafaatımın Birinci Tetimmesi	221
Birinci Madde	221
İkinci Madde	223
Üçüncü Madde	224

Dördüncü Kısım

Kastamonu Hayatı

Kastamonu'da Üstad Bediüzzaman'a Sekiz Sene Hizmet Eden Mehmet Feyzi ve Çaycı Emin Efendi'nin, Kastamonu'daki Hayatına Dair Emirdağ'da İken Hazreti Üstad'a Yazdıkları Kıymettar Bir Mektuplarıdır	233
--	-----

Bediüzzaman ve Risale-i Nur

Risale-i Nur Nedir ve Nasıl Bir Tefsirdir?

Kur'ân'ın hakikatlerini müspet ilim anlayışına uygun bir tarzda izah ve isbat eden Risale-i Nur Külliyyatı, her insan için en mühim mesele olan "Ben neyim? Nereden geliyorum? Nereye gideceğim? Vazifem nedir? Bu mevcudat nereden gelip nereye gidiyorlar? Mahiyet ve hakikatleri nedir?" gibi suâllerin cevabını vâzih ve kat'î bir şekilde, çekici bir üslûp ve güzel bir ifade ile beyan edip ruh ve akılları tenvir ve tatmin ediyor.

Yirminci asrın Kur'ân felsefesi olan bu eserler, bir taraftan teknik, fen ve sanat olarak maddiyatı, diğer taraftan iman ve ahlâk olarak mâneviyatı cami ve hâvi olacak Türk medeniyetinin, sadece maddiyata dayanan sair medeniyetleri geride bırakacağını da isbat ve ilân etmektedir.

Ecdadımızın bir zamanlar kalblerinde yerleşen iman ve itikat cihetiyle zemin yüzünde yüz mislinden ziyade devletlere, milletlere karşı imanından gelen bir kahramanlıkla mukabele etmesi, İslâmiyet ve kemâlât-ı mâneviyenin bayrağını Asya, Afrika ve yarın Avrupa'da gezdirmesi ve "Ölsem şehidim, öldürsem gaziyim." deyip ölümü gülerek karşılayarak, müteselsil düşman hâdisâta karşı dayanması gibi, milletçe medâr-ı ıftihar âli seciyemizin bugün biz

gençlerde inkişafı, vatan ve millet menfaati bakımından ve istikbalimizin selâmeti noktasından ne derece elzem olduğu mâlûmdur. Mutlaka her hareket ve hizmette maddî bir ücret ve şahsî menfaatler mülâhaza etmek, Türk'ün millî tarihinin şeref ve haysiyeti ile kabil-i telif olamaz. Bizler, ancak rızâ-yı ilâhî için çalışıyoruz. Bizzat hizmetinde bulunmakla aldığımız telezzüz, kardeş ve vatandaşlarımıza, İslâmiyet'e ve insaniyete yardımda bulunabilmek mazhariyetinden gelen ebedî hayatımıza ait sürur ve ümit, bizim bu babda aldığımız ve alacağımız yegâne hakikî mukabele ve ücrettir.

Risale-i Nur Nasıl Bir Tefsirdir?

Tefsir iki kısımdır:

Birisi: Mâlûm tefsirlerdir ki, Kur'ân'ın ibaresini ve kelime ve cümlelerin mânâlarını beyan ve izah ve isbat ederler.

İkinci kısım tefsir ise: Kur'ân'ın imanî olan hakikatlerini kuvvetli hüccetlerle beyan ve isbat ve izah etmektir. Bu kısmın çok ehemmiyeti var. Zahir mâlûm tefsirler, bu kısmı bazen mücmel bir tarzda dercediyorlar. Fakat Risale-i Nur, doğrudan doğruya bu ikinci kısmı esas tutmuş, emsâlsiz bir tarzda muannit filozofları da susturan bir mânevî tefsirdir.

Risale-i Nur, sübjektif nazariye ve mütalâalardan uzak bir şekilde, her asırda milyonlarca insana rehberlik yapan mukaddes kitabımız olan Kur'ân'ın hakikatlerinin rasyonel ve objektif bir şekilde izah edilip insaniyetin istifadesine takdim edildiği bir külliyyattır.

Risale-i Nur, Kur'ân âyetlerinin nurlu bir tefsiri.. baştan başa iman ve tevhid hakikatleriyle müberhen.. her sınıf halkın anlayışına göre hazırlanmış.. müspet ilimlerle mücehhez.. vesveseli şüphecileri ikna ediyor.. en avâmdan en havassa kadar herkese hitap edip, en muannit filozofları dahi teslime mecbur ediyor.

Risale-i Nur, Nurlu bir külliyat.. yüz otuz eser.. büyüklü-küçüklü risaleler halinde.. asrın ihtiyaçlarına tam cevap verir.. akli ve kalbi tatmin eder.. Kur'ân-ı Kerîm'in yirminci asırdaki -lafzî değil- mânevî tefsiri...

İspat ediyor, akla gelen bütün istifhamları.. zerreden güneşe kadar iman mertebelerini.. vahdâniyet-i ilâhiyeyi.. nübüvvetin hakikatini...

İspat ediyor, arz ve semâvâtın tabakatından, melâike ve ruh bahsinden, zamanın hakikatinden, haşır ve âhiretin vukuundan, cennet ve cehennemin varlığından, ölümün mahiyet-i asliyesinden ebedî saadet ve şekavetin menbaına kadar, akla gelen ve gelmeyen bütün imanî meseleleri en kat'î delillerle, aklen, mantıken, ilmen isbat ediyor. Pozitif ilimlerin müşevviki.. riyâzî meselelerden daha kat'î delillerle akli ve kalbi ikna edip, merakları izale eden bir şaheser...

Büyük bir titizlik ve hassasiyetle üzerinde durduğumuz mühim bir husus da, Risale-i Nur'un lâıyık ellere geçmesi ve onun hakikî fiyatı olarak en az yirmi beş kişinin istifade etmesinin temin edilmesidir.

Bu mânevî tefsir, *Sözler*, *Mektubat*, *Lem'alar*, *Şualar* diye dört büyük kısımdan müteşekkil olup, yekûnu yüz otuz risaledir.

Neşrinde çalışanlar

Takdim

Elinizdeki Tarihçe-i Hayat, 1958’de hazırlanarak Üstad Bediüzzaman Said Nursî’nin nazarından geçmiş, “Şahsıma ait bahislerden ziyade hizmet-i Kur’âniye’ye müteallik kısımlar neşredilmeli” diyen Üstad’ın tashih ettiği şekilde neşredilmiştir. Eserin içinde münderiç “Âyetü’l-Kübrâ” ve “Münâcât” gibi risalelerin ilâvesini ise Bediüzzaman Hazretleri bizzat tensib etmiş ve Risale-i Nur Külliyyat’ından mâdud bu eser için “Yirmi mecmua kadar ehemmiyeti var” diyerek tavsiyede bulunmuştur.

Bu itibarla, Tarihçe-i Hayat’ta muhterem müellifin son iki senelik hayatı ve dar-ı bekâyâ irtihalleri bulunmamaktadır.

Bediüzzaman Hazretleri, 23 Mart 1960’ta, Ramazan’ın yirmi beşinci günü Urfa’da âlem-i fânîden âlem-i bâkiye irtihal etti. Cenaze namazı, kardeşi Abdülmecid Efendi ile Türkiye’nin dört bucağından gelebilen talebeleri, dostları ve Urfa halkı tarafından eda edildi. Üç ayı müteceviz bir zaman sonra 27 Mayıs idaresi tarafından mezarı yıkılarak mübarek na’sı meçhul bir yere nakledildi.

Bediüzzaman Said Nursî’nin vefatında, tereke hâkimi tarafından tesbit edilen saat, cübbe gibi 200-300 lira tutan eşyası, onun aleyhindeki ithamlara en güzel cevabı teşkil etmiştir. Ömrü boyunca mal mülk sahibi olmamış bu büyük zâtın hayatı gibi mematı dahi, onun yegâne gayesinin rızâ-yı ilâhîye erişmek ve bu vatan evlâdının imanına hizmet etmekten ibaret olduğunu, bazı garazkârların itham

ettikleri gibi dünyevî bir menfaat veya siyasî bir gaye peşinde koşmadığını, ehl-i insafa isbat etmiştir.

Geçen zaman içinde şu hakikat alenî ve pek aşikâr göründü ki: Kur'ân-ı Hakîm'in, asrımızın fehmine bir dersi olan Risale-i Nur Külliyyatı, dahil ve hariçte fevkalâde inkişaf ve hizmete medardır. Bu sûretle Tarihçe-i Hayat'a dercedilen muhterem Üstad'ın yazı, mektup ve müdafaalarındaki ifade ve beyanlarının tahakkuk ve tezahür etmiş olması, ehemmiyetle kayda değer bir hâdisedir. Çünkü bu hâdise, Bediüzzaman'ın Kur'ân hâdimi ve iman-ı tahkiki muallimi olarak yaşadığını göstermektedir. Yeni yetişen nesil, iman ve Kur'ân dersinde işte böyle bir muallime muhtaçtır. Bu ihtiyaç sebebiyledir ki bu millet, bu memleket, bu zaman ve zemin Risale-i Nur hakikatine karşı lâkayt kalmamıştır.. kalamazdı da... Çünkü Bediüzzaman Hazretleri, asr-ı hâzırın ve gelecek nesillerin fitrî ihtiyacını ve zamanımızın iktizasını, tâ bir asır önce keşfetmişti.

Reis-i Cumhur'a ve Başvekil'e yazdığı son mektuplarından birisinde, vaktiyle şarkta kurulacak olan üniversite için görüşlerini şöyle açıklıyor ve bu üniversitenin lüzum ve ehemmiyetini dile getiriyordu:

"Felsefe fûnunu ile ulûm-u diniye birbiriyle barışsın ve Avrupa medeniyeti, İslâmiyet hakâikiyle tam müsâlâha etsin ve ehl-i mektep ve ehl-i medrese birbirine yardımcı olarak ittifak etsin."

İşte Risale-i Nur hizmetinin ve dâvâsının özü ve ruhu budur.

Bediüzzaman Hazretleri böyle bir üniversiteyi, şimdi ciddî ve vahim bir hâl alan bir tehlikeye karşı bir tedbir olarak da düşünmüş, bu tehlikeye yirminci asrın başından itibaren dikkat çekmiştir. Bu tehlike; anarşi, komünizm ve menfî ırkçılık gibi tehlikelerdir. Bediüzzaman, Afrika'da Cami'ül-Ezher olduğu gibi Asya'da da, hususan İslâm âleminin merkezi durumunda olan şarkî Anadolu'da bir darülfünun, bir İslâm üniversitesinin açılması ile, İslâm milletleri arasına sokulacak ırkçılık fitnesine karşı durabileceğini ve hakikî milliyet olan İslâmiyet milliyeti çerçevesinde kardeşçe yaşamanın mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Nitekim ırkçılık bugün bir problem halini almıştır. Millî birliğimizi tahribe müteveccih hücumlarda, yıkıcı ve bölücü cereyanlarda menfî ırkçılık fikrine daima bir tahrik unsuru olarak başvurulması, Bediüzzaman Hazretlerinin ısrarla dikkatleri menfî ırkçılık tehlikesine çekmek isteyişindeki mânâyı ortaya koymaktadır.

Irkçılık meselesinde olduğu gibi, daha birçok siyasî ve içtimâî meselelerde de Bediüzzaman Hazretlerinin koyduğu teşhis ve gösterdiği çareler günümüzde canlılığını korumakta, hatta zaman geçtikçe onun fikirlerinin değeri daha iyi anlaşılmaktadır.^{1(*)}

Hazret-i Üstad'ın hizmetinde bulunan talebeleri

^{1(*)} Bu Tarihçe-i Hayat'a Hazret-i Üstad'ın son hayatında "Reis-i Cumhur'a ve Başvekile" diye yazdığı mektubu ile vefatından az önce talebelerine yazdığı son vasiyetnamesini de ilâve edip neşrediyoruz.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَبِهِ نَسْتَعِينُ¹

Önsöz

[Bu önsöz Medine-i Münevvere’de bulunan mühim bir âlim tarafından yazılmıştır.]

Büyük İkbâl’e ait olan Önsöz’de demiştim ki; “Büyüklerin tarih-i hayatları okunurken, ulvî menkıbeler söylenip aziz hâtıraları anılırken, insan başka bir âleme girdiğini hissediyor, gönlünü tertemiz sevgi hislerinin ulvî ateşi yakıyor ve ilâhî feyzi sanyor. Tarih öyle büyük insanlar kaydeder ki, birçok büyükler onlara nisbetle küçük kalır.”

Tarihe şerefler veren erler anılırken,
Yükselmede ruh, en geniş âlemlere yerden.
Bin rayihanın feyzi sarar ruhu derinden,
Geçmiş gibi cennetteki gül bahçelerinden...

Bu derin hakikati, önsözü yazarken bütün azamet ve ihtişamıyla idrak etmiş bulunuyorum. Zira, aziz ve muhterem okuyucularımıza en derin bir ihlâs ve samimiyetle takdim ettiğimiz bu eser, hemen bir asra yaklaşan uzun ve bereketli ömrünün her safhası binlerle harıkaya sahne olan gönüller fatihi büyük Üstad Bediüzzaman Said Nursî’ye, onun yüz otuz parçadan ibaret olan Risale-i Nur Külliyyatı’na ve ahlâk ve faziletleri, ihlâs ve samimiyetleri,

¹ Ancak O’ndan yardım dileriz.

iman ve irfanlarıyla hayatın her safhasında sadece bir ülkeye değil, bütün insanlık âleminde tertemiz örnekler vermekte devam eden Nur talebelerine aittir.

Bir kitabın mukaddimesini, o kitabın hülâsası diye tarif ederler. Hâlbuki, her mevzuu müstakil bir esere sığmayacak kadar derin ve geniş olan bu muazzam kitabın muhteviyatını böyle birkaç sayfalık mukaddimeye sığdırmak kabil midir?

Bugüne kadar âcizâne yazdığım manzum ve mensur yazılarımın hiçbirisinde bu kadar acz ve hayret içerisinde kalmamıştım. Binâenaleyh, bu eseri derin bir zevk, ilâhî bir neşe ve coşkun bir heyecanla okuyacak olanlar, hayranlıkla görecekler ki; Bediüzzaman, çocukluğundan beri müstesna bir şekilde yetişen ve bütün ömrü boyunca ilâhî tecellilere mazhar olan bambaşka bir âlim ve mümtaz bir şahsiyettir.

Ben, bu büyük zâtı, eserlerini ve talebelerini inceden inceye tetkik edip de o nur âleminde hissen, fikren ve ruhen yaşadıktan sonra, büyük ve eski bir Arap şâirinin, bir beytiyle çok derin bir hakikati ifade ettiğini öğrendim: “Bütün âlemi bir şahsiyette toplamak Cenâb-ı Hakk’a zor gelmez!”

Gayesinin ulviyetinden, dâvâsının ihtişamından ve imanının azametinden feyiz ve ilham alan bu kutbun cazibesine takılanların adedi günden güne çoğalmaktadır. Akıllara hayret veren bu ulvî hâdise, münkirleri kahrettiği gibi müminleri de şâd ve mesrûr eylemekte devam edip gidiyor.

İmanlı gönüllerde mânevî bir râbıta hâlinde yaşayan bu ilâhî hâdiseyi büyük bir mücâhid, kalbleri vecd içinde bırakan bir üslûpla bakınız, nasıl ifade ediyor:

“Ahlâksızlık çirkefinin bir tufan hâlinde her istikamete taşıp uzanarak her fazileti boğmaya koyulduğu kara günlerde, onun yani Bediüzzaman’ın feyzini bir sır gibi kalbden kalbe, mukâvemeti imkânsız bir hamle hâlinde intikal eder görmekle teselli buluyoruz. Gecelerimiz çok karardı ve çok kararan gecelerin sabahları pek yakın olur.”

Evet, bir sır gibi kalbden kalbe, mukâvemeti imkânsız bir hâlde yayılıp dağılan bu nurun memleketin her köşesinde feyiz ve tesirini görenler, hayret ve dehşetler içinde sormaya başladılar: Şöhreti memleketimizin her tarafını kaplayan bu zât kimdir? Hayatı, eserleri, meslek ve meşrebi nedir? Tuttuğu yol bir tarikat mı, bir cemiyet mi, yoksa siyasî bir teşekkül müdür?

Bununla da kalmadı, derhal gerek idarî ve gerek adlî çok mühim takipler ve pek ciddî tetkikler, uzun ve müselsel mahkemeler cereyan etti. Neticede, bu ilâhî tecellînin gönüller ülkesine kurulan bir “iman ve irfan müessesesi”nden başka bir şey olmadığı tahakkuk edince, adaletin ilâhî bir sûrette tecellîsi şu şekilde zuhur etti: “Bediüzzaman Said Nursî ve bütün Risale-i Nur eserlerinin beraati” kararı resmen ilân edildi. Ve artık ruhun maddeye, hakkın bâtıla, nurun zulmete, imanın küfre her zaman galebe çalacağı, ezelden ebede değişmeyecek olan ilâhî kanunların başında gelen bir hakikat olduğu güneşler gibi belirdi.

Herhangi bir iklimde zuhur eden bir ıslahatçının mahiyet ve hakikatini, sadakat ve samimiyetini gösteren en gerçek mîyar; dâvâsını ilâna başladığı ilk günlerle, muzaffer olduğu son günler arasında ferdî ve içtimaî, uzvî ve ruhî hayatında vücûda gelen değişiklik farklandır, derler. Meselâ o adam ilk günlerde mütevazî, âlicenap, ferâgat ve mahviyetkâr.. hülâsa, bütün ahlâk ve fazilet bakımından cidden örnek olan gayet temiz ve son derece mümtaz bir şahsiyetti. Bakalım, cihadında muzaffer olup hislerde, emellerde, gönüllerde yer tuttuktan sonra, yine o eski temiz ve örnek hâlinde kalabilmiş mi? Yoksa, zafer neşesiyle, birçok büyük sanılan kimseler gibi yere göğe sığmaz mı olmuş?

İşte, büyük-küçük herhangi bir dâvâ ve gaye sahibinin mahiyet ve hakikatini, şahsiyet ve hüviyetini en hakikî çehresiyle aksettirecek olan en berrak ayna budur. Tarih boyunca bu müthiş imtihanı kazanmanın şaheser misalinî, evvelâ peygamberler ve bilhassa Sultanu'l-enbiyâ (*sallallâhu aleyhi ve sellem*) Efendimiz, sonra onun halife ve sahabeleri ve daha sonra da onların nurlu yolunda yürüyen büyük zâtlar vermişlerdir.

Peygamber Efendimiz, şu **وَرثةُ الْعُلَمَاءِ** ¹ yani: “Âlimler, peygamberlerin vârisleridirler.” hadis-i şerifleriyle âlim olmanın pek kolay bir şey olmadığını, i'câzkâr belâgatlarıyla beyan buyuruyorlar.

¹ Tirmizî, ilim 19; Ebû Dâvûd, ilim 1; İbnî Mâce, mukaddime 17; Ahmed İbnî Hanbel, el-Müsne'd 5/196.

Zira, mademki bir âlim, peygamberlerin vârisidir; o hâlde, hak ve hakikatin tebliğ ve neşri hususunda, aynen onların tutmuş oldukları yolu takip etmesi lâzımdır. Her ne kadar bu yol, bütün dağ, taş, çamur, çakıl, uçurum; daha beteri takip, tevkif, muhakeme, hapis, zindan, sürgün, tecrid, zehirlenme, idam sehpaları ve daha akıl ve hayale gelmeyen nice bin zulüm ve işkencelerle dolu da olsa...

İşte Bediüzzaman, yarım asırdan fazla o mukaddes cihadı ile bütün ömrü boyunca bu çetin yolda yürüyen ve karşısına çıkan binlerle engeli bir yıldırım süratiyle aşan ve peygamberlerin vârisi olan bir âlim olduğunu amelî bir sûrette isbat eden bir zâttır.

Kendisinin ilmî, ahlâkî, edebî, birçok fazilet ve meziyetleri arasında, beni en çok meftun eden şey, onun, o dağlardan daha sağlam, denizlerden daha derin, semâlardan daha yüksek ve geniş olan imanıdır. Rabbim, o ne muazzam iman! O ne bitmez ve tükenmez sabır! O ne çelikten irade! Hayal ve hâtıralara ürpermeler veren bunca tazyik, tehdit, tâzib ve işkencelere rağmen; o ne eğilmez baş, ne boğulmaz ses ve nasıl kısılmaz nefestir!

Büyük İkbâl'in heyecanlı şiirlerinden aldığım coşkun bir ilham neşesiyle vaktiyle yazdığım "Mücâhid" unvanını taşıyan bir manzumede, aşağıdaki mısraları okuyanlardan, belki şâirâne bir mübalâğada bulunduğumu söyleyenler olmuştur. Lâkin şu mukaddimesini yazmakla şeref duyduğum şaheseri okuyanlar, vecd ile dolu bir hayranlıkla anlayacaklar ki Allah'ın ne kulları varmış! Eğer bir iman, kemâlini bulursa neler yapar ve ne harikalar doğurmuş!

Bir azm, eğer iman dolu bir kalbe girerse,
İnsan da o imandaki son sırta ererse,

En azgın ölümler ona zincir vuramazlar,
Volkan gibi coşkun akıyor, durduramazlar!

Rabbimden iner azmine kuvvet veren ilham,
Peygamberi rüyada görür belki her akşam!

Hep nur onun iman dolu kalbindeki mihrap,
Kandil olamaz ufkuna dünyadaki mehtap!

Kar-kış demez, irkilmez, üzülmez, acı duymaz;
Mevsim, bütün ömrünce ılık gölgeli bir yaz.

Cennetteki âlemleri dünyada görür de,
Mahvolsa eğilmez sıra dağlar gibi derde!

En sarp uçurumlar gelip etrafını sarsa,
Ay batsa, güneş sönse, ufuklar da kararsa,

Gökler yıkılıp çökse, yolundan yine dönmez,
Ruhundaki imanla yanan meş'ale sönmez!

Kalbinde yanardağ gibi, iman ne mukaddes!
Vicdanına her an şunu haykırmada bir ses:

Ey yolcu, şafaklar sökecek, durma, ilerle,
Zulmetlere kan ağlatacak meşalelerle!

Yıldızlara bas, çık yüce âlemlere, yüksel!
İnsanlığı kurtarmaya cennetten inen el...

Sanki bu mısralar iman kahramanı, büyük mücâhid
Bediüzzaman Hazretleri için yazılmış. Zira bu yüksek sıfatlar,

hep onun sıfatlarıdır. Cenâb-ı Hak şu âyet-i kerîmede bakınız, mücâhidlere neler vaad ediyor:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ¹

Meâl-i şerifi: “Bizim uğrumuzda mücâhede edenlere mutlaka yollarımızı gösteririz. Ve hiç şüphe yok ki, Allah muhsinlerle –Allah’ı görür gibi ibadet eden mücâhidlerle– beraberdir.”

Demek ki, iman ve Kur’ân uğrunda candan ve cihandan geçen mücâhidlere büyük Allah, hakikat ve hidayet yollarını göstereceğini vaad buyuruyor. Hâşâ, Cenâb-ı Hak vaadinde hulf etmez! Yeter ki, bu azîm vaad-i ilâhîyi icap ettirecek şartlar tahakkuk etsin.

Bu âyet-i kerîme, Üstad’ın karakter ve şahsiyetini tahlil hususunda bize nurdan bir rehber oluyor ve o nurun billûr ışığı altında artık en ince çizgileri ve en hassas noktaları görüp sezebiliyoruz. Zira, mademki bir insan Cenâb-ı Hakk’ın hıfz ve himâyesinde bulunmak nimetine mazhar olmuştur; artık onun için korku, endişe, üzüntü, yılma, usanma vesâire gibi şeyler bahis mevzuu olamaz.

Allah’ın nuru ile nurlanan bir gönlün semâsını hangi bulutlar kaplayabilir! Her an huzur-u ilâhîde bulunmak bahtiyarlığına eren bir kulun ruhunu, hangi fânî emel ve arzular, hangi zavallı teveccüh ve iltifatlar ve hangi pespâye gaye ve ihtiraslar tatmin, teskin ve teselli edebilir!

¹ Ankebût sûresi, 29/69.

Allah'tır onun yârı, mürebbîsi, velîsi,
Andıkça bütün nur oluyor duygusu, hissi.

Yükselmededir mârifet iklimine her an,
Bambaşka ufuklar açıyor ruhuna Kur'ân.

Kur'ân ona yâd ettiriyor "Bezm-i Elest"i.
Âşık, o tecellînin ezelden beri mesti.

İşte Bediüzzaman, böyle harikalar harikası bir inâyete mazhar olan mübarek bir şahsiyettir. Ve bunun içindir ki zindanlar ona bir gülistan olmuş, oradan ebediyetlerin nuru ufuklarını görür. İdam sehpaları, birer vaaz ve irşad kürsüsüdür; oradan insanlığa ulvî bir gaye uğrunda sabır ve sebat, metanet ve celâdet dersleri verir. Hapishaneler birer Medrese-i Yusufiye'ye inkılâb eder, oraya girerken bir profesörün üniversiteye ders vermek için girdiği gibi girer. Zira oradakiler, onun feyiz ve irşadına muhtaç olan talebeleridir. Her gün birkaç vatandaşın imanını kurtarmak ve cânileri, melek gibi bir insan hâline getirmek onun için dünyalara değışilmez bir saadettir.

Böyle bir yüksek iman ve ihlâs şuuruna mâlik olan insan, hiç şüphesiz ki zaman ve mekân mefhumlarının fânîler üzerinde bıraktığı yaldızlı tesirleri, kesif madde âleminde bırakarak ruhu ile mâneviyat âleminin pırıl pırıl nurlar saçan ufuklarına yükselmiş bir hâldedir. Büyük mutasavvıfların (rahmetullâhi aleyhim) "fenâ fillâh", "bekâ billâh" diye tarif ve tavsif buyurdukları yüksek mertebe, işte bu kudsî şerefe nâil olmaktır.

Evet, her müminin kendine mahsus bir huzur, huşû, tefeyyüz, tecerrüt ve istiğrak hâli vardır. Ve herkes iman ve irfanı, salâh ve takvâsı, feyiz ve mâneviyatı nisbetinde bu ilâhî hazdan feyizyâb olabilir. Lâkin bu güzel hâl, bu tatlı visal ve bu emsâlsiz haz, geçen âyet-i kerîmedeki ih-san erbabı olan o büyük mücahidlerde her zaman devam ediyor. Ve işte onlar, bu sebepten dolayıdır ki Mevlâ'yı unutmak gafletine düşmüyorlar. Nefisleriyle arslanlar gibi bütün ömürleri boyunca çarpışıyorlar. Ve hayatlarının her lâhzası en yüksek terakki ve tekâmül hâtıraları kaydediyor. Ve bütün varlıkları o cemâl, kemâl ve celâl sıfatlarıyla muttasıf olan Rabbü'l-âlemîn'in rızasında erimiş bulunuyorlar.

Mevlâ, bizleri de o bahtiyarlar zümresine ilhak eylesin, âmîn...

Yukandaki sayfalarda büyük Üstad'ın dostlarını meftun ve hayran ettiği kadar da düşmanlarını dehşetler içerisinde bırakan azametli imanından bahsettik. Biraz da mümtaz şahsiyeti, nurdan bir hâle hâlinde sarmakta olan üstün meziyetlerinden, ahlâk ve kemâlâtından bahsedelim. Mâlûm ya, her şahsiyeti, muhtelif ve muayyen meziyetler çerçeveler. Binâenaleyh, Üstad'ın şahsiyetini tekvin eden başlıca sıfatlar şunlardır:

Ferâgati

Bir dâvâ sahibinin ve bilhassa ıslahatçının muvaffakiyet şartlarının en mühimmi ferâgattir. Zira gözler ve gönüller, bu mühim noktayı en ince bir hassasiyetle tetkik ve takibe meyyaldirler. Üstad'ın bütün hayatı ise baştan başa ferâgatin şaheser misalleriyle dolup taşmaktadır.

Allâme Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi merhumdan ferâgate ait şöyle bir söz işitmişim: “İslâm bugün öyle mücâhidler ister ki dünyasını değil, âhiretini dahi feda etmeye hazır olacak!”

Büyük adamdan sâdır olan bu büyük sözü tamamen kavrayamadığım için, mutasavvıfların istiğrak hâllerinde söyledikleri esrarlı sözlerle benzeterek, herkese söylememiş ve olur olmaz yerlerde de açmamışım. Vaktâ ki aynı sözü Bediüzzaman'ın ateşler saçan heyecanlı ifadelerinde de okuyunca anladım ki büyüklere göre ferâgatin ölçüsü de büyüyor...

Evet, İslâm için bu kadar acıklı bir ferâgate katlanmaya razı olan mücâhidleri, Erhamürrahimîn olan Allahu Zülkerîm Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri bırakır mı? O fedaî kulunu lütuf ve kereminden, inâyet ve merhametinden mahrum etmek, şânına -hâşâ- yakışır mı?

İşte Bediüzzaman, bu müstesna tecellinin en parlak misalidir. Bütün ömrü boyunca mücerred yaşadı. Dünyanın bütün meşrû lezzetlerinden tamamen mahrum kaldı. Bir yuva kurmak ve orada mesûd bir aile hayatı geçirmek sevdasına düşmeye vakit ve fırsat bulamadı. Fakat Cenâb-ı

Büyük Üstad'ın tam bir uzlet ve inzivâdan sonra tekrar irşad ve cemiyet hayatına atılması, aynen İmam Gazâlî'nin hayatında geçirmiş olduğu o mühim ve tarihî merhaleye benzemektedir. Demek ki Cenâb-ı Hak, büyük müşşidleri böyle bir müddet inzivâda terbiye, tasfiye ve tezkiye ettikten sonra tenvir ve irşad vazifesiyle mükellef kılıyor. Ve bu sebeptendir ki bir mâ-yı mukattardan daha temiz ve berrak olan yüreklerinden kopup gelen nefesler, kalblere akseder etmez bambaşka tesirler icra ediyor. Arz ettiğim gibi İmam Gazâlî'nin bundan dokuz yüz sene evvel ahlâk ve fazilet sahasında yapmış olduğu fütuhâtı bu asırda Bediüzzaman, iman ve ihlâs vâdisinde başarmıştır.

Evet, Hazreti Üstad'ı bu müthiş cihad meydanlarına sevk eden, hep bu eşsiz şefkat ve merhameti olmuştur. Ve bunu bizzat kendisinden dinleyelim:

"Bana, 'Sen şuna buna niçin sataştın?' diyorlar. Farkında değilim; karşımda müthiş bir yangın var, alevleri göklere yükseltiyor. İçinde evlâdım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum. Yolda birisi beni kösteklemek istemiş de ayağım ona çarpmış, ne ehemmiyeti var! O müthiş yangın karşısında bu küçük hâdise bir kıymet ifade eder mi? Dar düşünceler, dar görüşler!.."

İstiğnâsı

Üstad'ın hayatı boyunca cemiyetimizin her tabakasına vermekte olduğu binlerle istiğnâ örnekleri, dillere destan olmuş bir ulviyeti hâizdir. Mâsivâdan tam manasıyla istiğnâ

ederek, uzvî ve ruhî bütün varlığı ile Rabbü'l-âlemîn'in bitmez ve tükenmez hazinesine dayanmayı, müddet-i hayatında bir itiyad değil; âdeta bir mezhep, meşrep ve meslek olarak kabul etmiştir. Ve bunda da ne pahasına olursa olsun sebat eylemekte hâlâ devam etmektedir. İşin orijinal tarafı; bu meslek, kendi şahsına münhasır kalmamış, talebelerine de kudsî bir mefkûre hâlinde intikal etmiştir. Nur deryasında yıkanmak şerefine mazhar olan bir Nur talebesinin istiğnâsına hayran olmamak kabil değildir!

Bakınız, Üstad, Mektubat unvanını taşıyan şaheserin İkinci Mektub'unda bu mühim noktayı altı vecih ile ne kadar asil bir iman ve irfan şuuruyla izah eder:

“Birincisi: Ehl-i dalâlet, ehl-i ilmi, ilmi vasıta-yı cer etmekle itham ediyorlar. ‘İlmi ve dini kendilerine medar-ı maîşet yapıyorlar.’ deyip insafsızcasına onlara hücum ediyorlar. Binaenaleyh bunları fiilen tekzip lâzımdır.

İkincisi: Neşr-i hak için enbiyâya ittibâ etmekle mükellefiz. Kur’ân-ı Hakîm’de hakkı neşredenler, *إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ* diyerek insanlardan istiğnâ göstermişler.”

İşte Risale-i Nur Külliyyatı’nın mazhar olduğu ilâhî fütuhât, hep bu enbiyâ mesleğinde sebat kahramanlığının şaheser misali ve harikulâde neticesidir. Ve bu sayede Üstad, izzet-i ilmiyesini cihan-kıymet bir elmas gibi muhafaza eylemiştir.

¹ “Benim mükâfatım ancak Allah’a aittir.” (Yûnus sûresi. 10/72; Hûd sûresi, 11/29, 51; ...).

Artık herkesin uğrunda esir olduğu maaş, rütbe, servet ve daha nice bin şahsî ve maddî menfaatlerle asla alâkası olmayan bir insan, nasıl olur da gönüller fatihi olmaz! İmanlı gönüller, nasıl onun feyiz ve nuruyla dolmaz!

İktisatçılığı

İktisat, bundan evvel bahsettiğimiz “istiğnâ”nın tefsir ve izahından başka bir şey değildir. Zaten iktisat sarayına girebilmek için, evvelâ istiğnâ denilen kapıdan girmek lâzımdır. Bu sebeple iktisatla istiğnâ, lâzımla melzum kabûlindendir.

Üstad gibi istiğnâ hususunda peygamberleri kendine örnek kabul eden bir mücahidin iktisatçılığı, kendiliğinden husule gelecek kadar tabîî bir haslet hâlini alır. Ve artık ona günde bir tas çorba, bir bardak su ve bir parça ekmek kâfi gelebilir. Zira bu büyük insan, büyük ve munsif Fransız şâiri Lamartine’in dediği gibi: “Yemek için yaşamıyor, belki yaşamak için yiyor.”

Üstad’ın meşrep ve mesleğini tamamen anladıktan sonra, artık onun yüksek iktisatçılığını böyle yemek içmek gibi basit şeylerle mukayese etmeyi çok görüyorum. Zira bu büyük insanın yüksek iktisatçılığını mânevî sahalarda tatbik etmek ve maddî olmayan ölçülerle ölçmek lâzım gelir. Meselâ Üstad bu yüksek iktisatçılık kudretini sırf yemek, içmek, giymek gibi basit şeylerle değil; bilâkis fikir, zihin, istidat, kabiliyet, vakit, zaman, nefis ve nefes gibi mânevî ve mücerred kıymetlerin israf ve heder edilmemesiyle ölçen bir dâhidir. Ve bütün ömrü boyunca bir karakter hâlinde takip ettiği bu titiz muhasebe ve murakebe usûlünü, bütün

talebelerine de telkin etmiştir. Binâenaleyh bir Nur talebesine olur olmaz eseri okutturmak ve her sözü dinlettirmek kolay bir şey değildir. Zira onun gönlünün mihrak noktasında yazılı olan şu “Dikkat!” kelimesi, en hassas bir kontrol vazifesi görmektedir.

İşte Bediüzzaman, kudretli bir ıslahatçı ve harikalar harikası bir pedagog (mürebbî) olduğunu, yetiştirdiği tertemiz nesille fiilen isbat etmiş ve iktisat tarihine nurdan pırıltılarla yazılan bir atlas sayfa daha ilâve eden bir nâdire-i fıtrattır.

Tevazu ve Mahviyetkârlığı

Nur Risaleleri’nin bu kadar harikulâde bir şekilde cihana yayılmasında bu iki hasletin çok faydası olmuş ve pek derin tesirleri görülmüştür. Çünkü Üstad, sohbet ve teliflerinde kendine bir “kutbü’l-ârifin” ve bir “gavsü’l-vâsılın” süsü vermediği için gönüller ona pek çabuk ısınmış, onu tertemiz bir samimiyetle sevmiş ve derhal ulvî gayesini benimsemiştir.

Meselâ ahlâk ve fazilete, hıkmnet ve ibrete ait olan birçok sohbet ve telkinlerini, doğrudan doğruya nefsine tevcih eder. Keskin ve âteşin hitabelerinin ilk ve yegâne muhatabı, öz nefsidir. Oradan –merkezden muhite yayılırcasına– bütün nur ve sürûra, saadet ve huzura müştâk olan gönüllere yayılır.

Üstad, hususi hayatında gayet halim-selim ve son derece mütevazidir. Bir ferdi değil, hiçbir zerreyi incitmemek için âzamî fedakârlıklar gösterir. Sayısız zahmet ve meşakkatlere, ızdırab ve mahrumiyetlere katlanır; fakat imanına, Kur’ân’ına dokunulmamak şartıyla!..

Artık o zaman bakmışsınız ki; o sâkin deniz, dalgaları semâlara yükselen bir tufan, sahillere heybet ve dehşet saçan bir umman kesilmiştir. Çünkü o, Kur'ân-ı Kerîm'in sâdik hizmetkârı ve iman hudutlarını bekleyen kahraman ve fedaî bir neferidir. Kendisi bu hakikati veciz bir cümleyle şu şekilde ifade eder:

"Bir nefer nöbette iken başkumandan da gelse silâhını bırakmayacak. Ben de Kur'ân'ın bir hizmetkârı ve bir neferiyim. Vazife başındayken karşıma kim çıkarsa çıksın 'hak budur' derim başımı eğmem!.."

Vazife başında ve cihad meydanındayken şu mısralar lisân-ı hâlidir:

Şahlanan bir ata benzer, kırarım kanlı gemi,
Sinsi düşmanlara, hâşâ, satamam benliğimi!

Benliğimden uzak olmaktır esaret bence,
Böyle bir zillete düşmek ne hazin işkence!

Ebedî vuslatın aşkıyla geçer her ânım,
Dest-i kudretle yapılmış kaledir imanım.

Bu mukaddes emelimden ne kadar dilşâdım,
Görmek ister beni cennette şehid ecdadım.

Ruhum oldukça müebbed, ebedîdir ömrüm,
En büyük vuslata, Allah'a çıkan yoldur ölüm.

Kitaba girmezden evvel Üstad'ı ilmî, fikrî, tasavvufî ve edebî cepheleriyle de mütâlâa etmek isterdim. Fakat çok

derin ve pek şümûllü olan bu mevzuların birkaç sayfaıyla hülâsa edilemeyeceğini kat'î bir sûrette idrak ettikten sonra, artık adı geçen mevzulara birkaç cümleyle temas etmeyi münasip gördüm.

Rabbim imkânlar lutfederse, bu derin mevzuları, Risale-i Nur Külliyyatı ve Nur talebeleri ile birlikte, büyük ve müstakil bir eserle, tahlilî bir sûrette tetkik ve mütâlaa etmeyi bütün ruhumla arzu ediyorum. Bu hususta, büyük Üstadımız'ın ve aziz kardeşlerimin kıymetli dualarını niyaz eylerim!

Üstadın İlmî Cephesi

Merhum Ziya Paşa, şu:

“Âyinesi iştir kişinin, lâfa bakılmaz.

Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.”

beyti ile nesilden nesile bir düstur hâlinde intikal edecek olan çok büyük bir hakikati ifade etmiştir.

Evet, Müslüman ırkımıza Risale-i Nur Külliyyatı gibi muazzam bir iman ve irfan kütüphanesini hediye eden, gönüller üzerinde mukaddes bir nur müessesesi kuran mümtaz ve müstesna zâtın kudret-i ilmiyesi hakkında tafsîlâta girişmek, öğle vakti güneşi tarif etmek kadar fuzulî bir iştir.

Yalnız, yanık bir şâirimizin:

“Hüsn olur kim seyrederken ihtiyâr elden gider.”

dediği gibi, hayatının her lâhzasında ilâhî tecellîlere mazhar bulunan bu mübarek zâtın ilim ve irfanından, ahlâk ve kemâlâtından bahsetmek, insana bambaşka bir zevk ve ilâhî bir haz veriyor. Bunun için sözü uzatmaktan kendimi alamıyorum.

Üstad, Risale-i Nur Küliyatı'nda dinî, içtimaî, ahlâkî, edebî, hukukî, felsefî ve tasavvufî en mühim mevzulara temas etmiş ve hepsinde de harikulâde bir sûrette muvaffak olmuştur. İşin asıl hayret veren noktası, birçok ulemânın tehlikeli yollara saptıkları en çetin mevzuları gayet açık bir şekilde ve en kat'î bir sûrette hallettiği gibi en girdaplı derinliklerden Ehl-i Sünnet ve Cemaat'ın tuttuğu nurlu yolu takip ederek sahil-i selâmete çıkmış ve eserlerini okuyanları da öylece çıkarmıştır.

Bu sebeple Risale-i Nur Külliyyatı'nı aziz milletimizin her tabakasına kemâl-i emniyet ve samimiyetle takdim etmekle şeref duyuyoruz. Nur Risaleleri, Kur'ân-ı Kerîm'in nur deryasından alınan berrak katreler ve hidayet güneşinden süzülen billûr huzmelerdir. Binâenaleyh, her Müslüman'a düşen en mukaddes vazife, imanı kurtaracak olan bu nurlu eserlerin yayılmasına çalışmaktır. Zira, tarihte pek çok defalar görülmüştür ki bir eser; nice fertlerin, ailelerin, cemiyetlerin ve sayısız insan kitlelerinin hidayet ve saadetine sebep olmuştur. Ah, ne bahtiyardır o insan ki bir mümin kardeşinin imanının kurtulmasına sebep olur!

Üstad'ın Fikrî Cephesi

Mâlûm ya her mütefekkirin kendine mahsus bir tefekkür sistemi, fikrî hayatında takip ettiği bir gayesi ve bütün gönlüyle bağlandığı bir ideali vardır. Ve onun tefekkür sisteminden, gaye ve idealinden bahsetmek için uzun mukaddimeler serdedilir. Fakat Bediüzzaman'ın tefekkür sistemi, gaye ve ideali, uzun mukaddimelerle filân yorulmaksızın, bir cümleyle hülâsa edilebilir:

Bütün semâvî kitapların ve bilumum peygamberlerin yegâne dâvâları olan “Hâlık-ı kâinat'ın ulûhiyet ve vahdâniyetini ilân” ve bu büyük dâvâyı da ilmî, mantıkî ve felsefî delillerle isbat eylemektir.

– O hâlde Üstad'ın mantık, felsefe ve müsbet ilimlerle de alâkası var?

– Evet, mantık ve felsefe Kur'ân'la barışıp hak ve hakikate hizmet ettikleri müddetçe Üstad en büyük mantıkçı ve en kudretli bir filozoftur. Mukaddes ve cihanşümûl dâvâsını isbat vâdisinde kullandığı en parlak delilleri ve en kat'î burhanları, Kur'ân-ı Kerîm'in “Allah kelâmı” olduğunu her gün bir kat daha isbat ve ilân eden “müsbet ilim”dir.

Zaten felsefe, aslında hikmet manasına geldikçe, Vâcibü'l-vücûd Tealâ ve Tekaddes Hazretleri'ni, Zât-ı Bârî'sine lâayık sıfatlarla isbata çalışan her eser en büyük hikmet ve o eserin sahibi de en büyük hakâmdır.

İşte Üstad, böyle ilmî bir yolu, yani Kur'ân-ı Kerîm'in nurlu yolunu takip ettiği için binlerle üniversitelinin imanını

kurtarmak şerefine mazhar olmuştur. Hazretin bu hususta hâiz olduğu ilmî, edebî ve felsefî daha pek çok meziyetleri vardır. Fakat onları, eserlerinden misaller getirerek –inşâallah– müstakîl bir eserde arz etmek emelindeyim. Ve minallâhi't-tevfik!

Tasavvuf Cephesi

Nakşibendî meşâyihinden, her harekâtını Peygamber-i Zîşan Efendimiz Hazretleri'nin harekâtına tatbik etmeye çalışan ve büyük bir âlim olan bir zâta sordum:

– Efendi Hazretleri, ulemâ ile mutasavvife arasındaki gerginliğin sebebi nedir?

– Ulemâ, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ilmine, mutasavvıflar da ameline vâris olmuşlar. İşte bu sebepten dolayıdır ki, Fahr-i Cihan Efendimiz'in hem ilmine ve hem ameline vâris olan bir zâta 'zülcenâheyn', yani 'iki kanatlı' deniliyor. Binâenaleyh, tarikattan maksat, ruhsatlarla değil; azîmetlerle amel edip ahlâk-ı Peygamberî ile ahlâklanarak, bütün mânevî hastalıklardan temizlenip Cenâb-ı Hakk'ın rzasında fânî olmaktır. İşte bu ulvî dereceyi kazanan kimseler, şüphesiz ki ehl-i hakikattirler. Yani, tarikattan maksut ve matlup olan gayeye ermişler demektir. Fakat bu yüksek mertebeyi kazanmak, her adama müyesser olamayacağı için, büyüklerimiz matlup olan hedefe kolaylıkla erebilmek için muayyen kâideler vaz' eylemişlerdir. Hülâsa tarikat, şeriat dairesinin içinde bir dairedir. Tarikattan düşen şeriat düşer, fakat –maâzallah– şeriattan düşen ebedî hüsranda kalır.

Bu büyük zâtın beyanatına göre, Bediüzzaman'ın açtığı nur yolu ile, hakikî ve şâibesiz tasavvuf arasında cevherî hiçbir ihtilâf yoktur. Her ikisi de rızâ-yı Bânî'ye ve binnetice cennet-i âlâya ve dîdar-ı Mevlâ'ya götüren yollardır.

Binâenaleyh, bu asîl gayeyi istihdaf eden herhangi mu-tasavvıf bir kardeşimizin, Risale-i Nur Külliyyatı'nı seve se-ve okumasına hiçbir mâni kalmadığı gibi; bilâkis Risale-i Nur, tasavvuftaki "murâkabe" dairesini Kur'ân-ı Kerîm yoluyla genişleterek, ona bir de "tefekkün" vazifesini en mühim bir vird olarak ilâve etmiştir.

Evet, insanın gözüne-gönlüne bambaşka ufuklar açan bu "tefekkün" sebebiyle, sadece kalbinin murâkabesiyle meşgul olan bir sâlik, kalbi ve bütün letâifiyle birlikte, zerrelerden kürelere kadar bütün kâinatı azamet ve ihtişamıyla seyir ve temâşâ, murakabe ve müşâhede ederek, Cenâb-ı Hakk'ın o âlemlerde bin bir şekilde tecellî etmekte olan esmâ-yı hüsnâsını, sıfât-ı ulyâsını kemâl-i vecd ile görerek, artık sonsuz bir mâbedde olduğunu aynelyakîn, ilmelyakîn ve hakkalyakîn derecesinde hisseder. Çünkü içine girdiği mâbed öyle ulu bir mâbeddir ki; milyarlaraya sığmayan cemaatin hepsi aşk ve şevk, huşû ve istiğraklar içinde Hâlîk'ını zikrediyor. Yanık, tatlı ve güzel lisanları; şive, nağme, ahenk ve besteleriyle bir ağızdan

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ¹

diyorlar.

¹ "Allah, her türlü noksandan münezzehtir. Bütün hamdler, övgüler Allah'adır. Allah'tan (celle celâlüh) başka ilâh yoktur. Allah, büyüktür. Hareket ve güç, ancak yüceler yücesi ve pek büyük olan Cenâb-ı Hakk'ın dilemesi ile olur." (Buhârî, *tehecüd* 21; Ebû Dâvûd, *salât* 135; Nesâî, *iftitah* 32; Ahmed İbni Hanbel, *el-Müsned* 4/353)

Risale-i Nur'un açtığı iman ve irfan ve Kur'ân yolunu takip eden, işte böyle muazzam ve muhteşem bir mâbede girer.. ve herkes de iman ve irfanı, feyiz ve ihlâsı nisbetinde feyizyâb olur.

Edebî Cephesi

Eskiden beri lafız ve mana, üslûp ve muhteva bakımından, edipler ve şâirler, mütefekkirler ve âlimler ikiye ayrılmışlardır. Bunlardan bazıları sadece üslûp ve ifadeye, vezin ve kâfiyeye kıymet vererek; manayı, ifadeye feda etmişlerdir ve bu hâl de kendini en çok şiirde gösterir. Diğer zümre ise en çok mana ve muhtevaya ehemmiyet vererek; özü, söze kurban etmemişlerdir.

Artık Bediüzzaman gibi büyük bir mütefekkirin edebî cephesi, bu küçük mukaddime ile kolayca anlaşılır sanırım. Zira Üstad, o kıymetli ve bereketli ömrünü, kulaklarda kalacak olan sözlerin tanzim ve tertibiyle değil; bilakis kalplerde, ruhlarda, vicdan ve fikirlerde kudsî bir ideal hâlinde insanlıkla beraber yaşayacak olan din hissini, iman şuuru-nun, ahlâk ve fazilet mefhumunun asırlara, nesillere telkiniyle meşgul olan bir dâhidir. Artık bu kadar ulvî bir gaye-nin tahakkuku için candan ve cihandan geçen bir mücâhid, pek tabiidir ki fânî şekillerle meşgul olamaz.

Bununla beraber Üstad zevk inceliği, gönül hassasiyeti, fikir derinliği ve hayal yüksekliği bakımından harikulâde denecek derecede edebî bir kudret ve melekeyi hâizdir. Ve bu sebeple üslûp ve ifadesi, mevzuya göre değişir. Meselâ

ilmî ve felsefî mevzularda mantıkî ve riyâzî delillerle aklı ikna ederken gayet veciz terkipler kullanır. Fakat gönlü mest edip ruhu yükselteceği anlarda ifade o kadar berraklaşır ki tarif edilemez. Meselâ semâlardan, güneşlerden, yıldızlardan, mehtaplardan ve bilhassa bahar âleminde ve Cenâb-ı Hakk'ın o âlemlerde tecellî etmekte olan kudret ve azametini tasvir ederken üslûp o kadar latîf bir şekil alır ki; artık her teşbih, en tatlı renklerle çerçevelenmiş bir levhayı andırır.. ve her tasvir, harikalar harikası bir âlemi canlandırır.

İşte bu hikmete mebnidir ki; bir Nur talebesi, Risale-i Nur Külliyyatı'nı mütâlaasıyla –üniversitenin herhangi bir fakültesine mensup da olsa– hissen, fikren, ruhen, vicdanen ve hayalen tam manasıyla tatmin edilmiş oluyor. Nasıl tatmin edilmez ki; Risale-i Nur Külliyyatı, Kur'ân-ı Kerîm'in cihan-şümûl bahçesinden derilen bir gül demetidir. Binâenaleyh onda o mübarek ve ilâhî bahçenin nuru, havası, ziyası ve kokusu vardır.

Ruhun bu ihtiyacını söyler akan sular,
Kur'ân'a her zaman beşerin ihtiyacı var.

Ali Ulvi Kurucu

Giriş

Evvelâ şunu itiraf edelim ki; bu Tarihçe-i Hayat büyük Üstad'ın hayatını tam manasıyla ifade etmekten çok uzaktır. Pek çok noktalar kısa kesilmiştir.

Hem, onun şahsiyetine ait hususları aydınlatacak ve açacak mahiyetteki vak'a ve hâdiselerden bir çoğu zikredilmemiştir. Serd edilen fikir ve kanaatleri teyid eden vak'a ve hâdiseler pek çoktur. Bahsetmeyişimizin yegâne sebebi, kendisinin razı olmamasıdır.

Evvelden beri, hem sohbetlerinde, hem mektuplarında bu zamanın cemaat zamanı olup, şahsî kemâlât ve meziyetlerin hizmet-i imaniyede şahs-ı mânevî kadar tesiri olmadığını zikretmesi; hem şahsından ziyade, Kur'ân-ı Hakîm'den nebean eden Risale-i Nur'a nazar edilmesini, bütün kıymet ve faziletin Risale-i Nur'da tecellî eden hakikat-i Kur'âniye'ye ait olduğunu defalarca ihtar etmesi ve kendisine ait böyle bir tarihçe-i hayat hazırlandığını duyduğu zaman, "Tafsilâta lüzum yok. Yalnız Risale-i Nur hizmetine dair bahisler yazılsın." diye haber göndermesi gibi sebeplere binaen, şahsına ait bahisler gayet kısa kesilmiştir.

Üstad'ın hayatına temas eden ve daha ziyade hizmet-i Nuriye'ye ait mektuplar, müdafaalar, muhtelif zamanlara ait o zamandaki ahvâlini bir derece ifade eden makale ve hâtıralarını olduğu gibi koyduk. Bu sûretle, bu eser, istikbaldeki münevver Nur talebeleri için hakikî bir me'haz teşkil etmektedir. Muhterem edip ve muharripler, bundan

istifade ile inşaallah, daha mükemmel, daha hakikatli ve faydalı tarihçe-i hayatlar hazırlayacaklardır.

Şurasını da hatırlatmak isteriz ki bu eser, muhtelif meslek ve meşreplere mensup bulunan muharrirlerin indî mütâlaalarına, ve ediplerin yersiz mübalâğalara kaçan kalemelerine havale edilerek sâfiyeti bozulmamıştır.

Hem yine itiraf edelim ki Risale-i Nur'un parlak ve nur-lu vasfına ve Said Nursî'nin baştan başa iffet-i mücesseme ve şecaat-i harika teşkil eden hayat ve ahlâkına lâyük izah, ifade ve üslûp ile meydana çıkmadık. Bu zâtın îfâ ettiği binler küllî hizmetten bir tek hizmet, yaşadığı müteaddit zamanlardan tek bir zamanda gösterdiği kahramanlık ve harika şecaati, telif ettiği âsârından bir tek eseri dahi onun için muazzam bir tarihçe-i hayat hazırlanmasına sebep olabilir-ken; binler ayrı ayrı seciye, ahlâk-ı âliye, hizmet-i Kur'âniye, şehâmet-i imaniye ile dolu ve yüz otuz kadar eserleriyle, değil bir kasaba, bir vilâyet, bir memlekette; belki milletler, devletler muvacehesinde âlem-i İslâm ve insaniyete şâmil ve müessir hizmet-i külliye ile mücehhez tarihçesi, elbette bu esere sığmaz ve sığamadı.

Hem Üstad'ın mesleğini, meşrebini ve hususî ahvâlini, pek çok seciye ve hasletleri şahsında ve hizmetinde toplayan şahsiyetini tarif edemedik. Onun yaşadığı müteaddit hayat safhalarını yakından gören ve içinde bulunan talebe ve hizmetkârlarını birer birer dinlemek ve görüşmek lâzımdır ki, tarihçe-i hayatı bir derece mufassal hazırlanabilsin.

Bu eserin mütalâasıyla görülecek ki; bugün, yalnız Anadolu ve âlem-i İslâm için değil, bütün insaniyet için kayda değer büyük bir hakikat meydana çıkmıştır. Bu hakikat, umurun iştirakiyle külliyet kesbederek, “Risale-i Nur Hizmet-i İmaniyesi” ve “Bediüzzaman ve Nur Talebeleri” diye adlandırılmaktadır. Bu hakikatin ve bu cereyanın neden ibaret bulunduğu, menşei, gaye ve ideali ne olduğu, halk tabakalarındaki tesiri, fert ve cemiyetin hayat-ı maddiye ve mâneviyesine, istikbaldeki milletçe emniyet ve saadetimizin teminine ait tesiri, bu Tarihçe-i Hayat ile tebarüz etmektedir.

Netice itibarıyla, zehirlemekten zevk alan akrep misillü ve anarşist ruhlu olmayan her bir fert, bu dâvânın karşısında ancak sevinç duyar.

Belki bize şöyle bir suâl sorulabilir: “Acaba bu Tarihçe-i Hayat ile Said Nursî, beşerin efkârına insan üstü bir varlık olarak gösterilmek mi isteniyor?”

– Hayır!...

Dünyanın ve hayatın mahiyetini bilen insanlar için, muvakkat âlâyişin, şan ve şöhretin hiçbir kıymeti yoktur. Hakikati müdrik bir insan, fânilerin sahte iltifatlarına kıymet vermez ve arkasına dönüp bakmaz. İşte, Said Nursî bu noktadan da mânevî büyük bir kahramandır. Hayatı, insanı hayrette bırakan çeşitli kahramanlıklarla dolu olmakla beraber; hakta, hak yolunda fâni olup, şahsından ferâgat etmede de mümtaz bir fedakâr olarak nazara çıkmaktadır. İlâhî bir inâyete mazhariyetle, dağ gibi engelleri aşır, bu asrın yüzlerce menfî cereyanları karşısında kudsi

dâvâsını çekinmeyerek ilân edip selâmete çıkarması, kendisinin şahsiyetinden tamamıyla ferâgat ettiğini, hak yolunda fedâi olduğunu göstermektedir.

Evet, Said Nursî şahsî dehâsıyla ve inâyet-i Hak'la insanlık âleminde yeni bir çığır açmıştır. Bu zat, bütün istidadını ve benliğini ezeli bir hakikate feda ederek, bütün zamanlarda hükümrân olan bu Kur'ânî hakikati dâvâ edinmiştir. Şahsında ve hizmetinde görünen bütün yüksek vasıf ve kemâlât, ancak kudsî dâvâsından aksetmektedir. Nasıl ki binler ayna ortasında bulunan bir lâmba; nûranî, ışığa mâlik olduğu için karşısındaki aynalar adedince külliyyet kesbeder ve o kadar kıymet alır; zira her bir aynada bir lâmba, ışıyla beraber mevcuttur. Aynen öyle de, Bedi-üzzaman, şu kâinatın ve umum zamanların mânevî güneşi olan Kur'ân-ı Hakîm'e ve din-i mübin-i İslâm'ın mübelliği Hazreti Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)'a müteveccih olmuştur. Ve onların ziyasına mâkes Risale-i Nur'un zuhuruna, inkişafına vesile olduğu için, eserinden ışık alan, dâvâsından feyiz ve kuvvet alan yüz binler, hattâ milyonlarca insanın ayna-misal akıl, kalb ve ruhlarında mânen yaşamakta ve örnek bir insan, büyük bir mütefekkir olarak kabul ve yad edilmektedir.

İşte onu mânen yaşatan bu gibi kıymetlerdir. Dalâlet cereyanlarının karşısında ehl-i iman fedakârlarından büyük bir şahs-ı mânevî meydana çıkararak, muhkem bir seddi Kur'ânî ve imanî tesis edip müminlerin nokta-yı istinadı olmasıdır. İnandığı kudsî dâvâyı gösterdiği azim ve sebatla müminlerin kalblerini ihtizaza vererek, ruhlarda İslâmî aşk

ve heyecanı uyandırmasıdır. Fânilere perestîş eden bıçare insanlara bâkî ve lâyemut bir hakikati gösterip nazarları oraya çevirmeye çalışmasıdır. Vazifesinin böyle ulviyetiyle beraber –fakat beşeriyet itibarıyla– ubûdiyet vazifesiyle de kendini herkesten ziyade kusurlu, noksan ve âciz gören ve öyle bilen, dergâh-ı rahmette acz ve fakr ile niyaz eden ve insanlığa rahmeti, saadeti talep eden bir abd-i azizdir, bir fakir-i müstağnidir. Evet O, “Bir kimsenin imanını kurtarırsam, o zaman bana cehennem dahi gül-gülistan olur.” demektedir. Nefsindeki enaniyet ve gurur putunu kırmakla kalmamış; âlemdaki tabiat-perestlerin putlarını dahi târümâr etmek gibi bir vazife gördüğü, dost ve düşman, herkesin mâlûmu olmuştur.

İşte Bediüzzaman hakkında takdir ve tebriki ifade eden bütün yazılar bu mana içindir.

Bazı gazetelerin zaman zaman yaptıkları neşriyattan anlaşılıyor ki; din ve İslâmiyet düşmanları, ekseriya perde ardından bahaneler icad ederek dine saldırmaktadırlar. Doğrudan doğruya dinin ve İslâmiyet’in aleyhinde bulunmuyorlar; dine hizmet eden, bu uğurda türlü fedakârlıklara katlananları nazar-ı âmmeye kötülemek, halkın sevgisini çürütmek için hücumu geçiriyorlar ta ki dine hizmet edenleri âtil vaziyete getirip dinî inkişafa mâni olsunlar; imansızlığın, ahlâksızlığın revaç bulmasını temin etsinler. Demokrasi devrinde ve din hüriyetine müsaade edildiği bu zamanda böyle olursa, “Din zehirdir.” diye millet kürsüsünden ilânat yapıldığı bir devirde dindarlara, hususan İslâmî gelişme ve inkişafa hizmet edenlere nasıl davranıldığı kolayca anlaşılır.

Devr-i sâbıkta, Üstad ve Nur talebelerini mahkemeye sevk edenler arasında öyleleri çıkmış ki kanun perdesi altında menfî ideolojilerine, şahsî kin ve ihtiraslarına göre hareket etmişler; vazifelerinin icabını yapmaları lâzım gelirken, sanki vatan ve millet hainlerini yakalamış gibi çeşitli hakaret ve iftiralarla Bediüzzaman ve talebelerine hücum etmişler; mahkeme beraat vermişken, kanunu tatbik etmekle mükellef bazıları, Said Nursî için yakında idam edileceği şâyiasını etrafa yaymaktan sıkılmamışlardır. Biz, bu yazılarla onlar aleyhinde konuşmak değil, bir hakikati beyan etmek istiyoruz. Belki onlardan birçoğu bu hareketinde mâzurdur, mecburen yapmıştır. *Her ne olursa olsun, bu muameleler isbat ediyor ki, Bediüzzaman'ın muhakeme olunduğu, mahkemeye sevk edildiği tarihlerde gizli dinsizler, ifsat komiteleri faaliyette idiler. Mahkeme eliyle mahkûm edemedikleri ve dâvâsına mâni olamadıkları Said Nursî'ye, insafsızca iftiralarda, yalan propagandalarda bulunacaktilar ve bulundular. Bu elîm vaziyeti gören her insaf sahibi, onun müstakîm bir din adamı, hakikat adamı olduğunu söylemekten çekinmemiştir. Binaenaleyh, Bediüzzaman ve Risale-i Nur hakkında tekrarlar ve ısrarla devam edegelen takdîrkâr yazı ve takrizlerin neşredilmesinin bir mühim âmili de bu olsa gerektir ve tenkit edilmemeli. Nazar-ı dikkatle bu zatı ve eserlerini temâşâ edenler, kemâl-i takdirle tebrik ve senâdan kendilerini alamamışlardır.*

Bilhassa mahkûm ettirilmek için sevk edildiği mahkemeler ve ehl-i vukuflar, eserlerini ve hayatını tetkikten sonra, eserlerinde görünen kemâlât ve güzelliği tasdik etmişlerdir.

Şu hâlde, milletin en zeki ve ferasetli tabakasının, ehl-i akıl ve kalbin yarım asırdan beri devam edegelen ve gittikçe umumiyet kesbeden Said Nursî ve Risale-i Nur hakkındaki kanaat ve ifadeleri, gerçekten büyük bir hakikatin tezahürü olarak kabul edilmek icap eder.

Suâl: Madem Allah Alîmdir. O'nun bilmesi ve iltifatı kâfidir. Ehl-i kemâl büyük zatlar, daima kendilerini setretmişler. Hem bâki bir âlemde hakikatler bütün çıplaklığıyla ortaya döküleceğine göre, niçin Risale-i Nur'un mezîyetleri, ilâhî inâyet ve ikramlar çoklukla zikredilmiş; Said Nursî'nin hizmet-i Kur'âniye'si esnasında mazhar olduğu harika muvaffakiyet ve kemâlât beyan edilmiş ve bunlar niçin neşredilmiş; hattâ ilmî eserlerinin bir çoğunun arkasında bu nevi takrizler konulmuş?

Cevap: Bu hususta mukni cevaplar bazı mektuplarda vardır. Bir hülâsası şudur:

Bediüzzaman'ın Risale-i Nur'un neşriyle hizmeti, doğrudan doğruya Kur'ân hesabıdır. İman hakikatlerinin neşri, müslümanların imanlarının takviyesi, kuvvetlenmesi, dolayısıyla İslâm dininin teâli etmesi, din düşmanlarının müfsit hücumlarının def edilmesi ve İslâm dininin insanlar arasında maddî ve mânevî kemâlâtın zübde ve hülâsası olduğunu âleme ilân etmek ve herkese kanaat-i kat'îye vermek için zikredilmiştir. Yukarıda bahsedildiği gibi aleyhte olanlar öyle insafsızca hücumlarda bulunmuşlardır ki Said

Nursî hadsiz muarızlara, çok kuvvetli ve kesretli düşmanlara karşı az, fakir ve zayıf olan Risale-i Nur talebelerine kuvve-i mâneviye, gaybî imdat, teşci, sebat ve metanet vermek için, Risale-i Nur hakkındaki ikram-ı ilâhî ve hizmetin makbuliyetine ait inâyet-i rabbâniyeyi zikretmiş; insafsız hücum ve asılsız iftiralara karşı mecburiyetle müdafaaya geçilmiştir.

Hem Tarihçe-i Hayat'a geçen bir mektubunda, Bedi-üzzaman:

"Ben itiraf ediyorum ki böyle makbul bir eserin mazharı olmaya hiçbir vecihle liyâkatım yoktur. Fakat çok ehemmiyetsiz bir çekirdekten koca dağ gibi bir ağacı halk etmek kudret-i ilâhiyenin şe'nindendir ve âdetidir ve azametine delildir. Ben kasekle temin ederim ki, Risale-i Nur'u senâdan maksadım, Kur'an'ın hakikatlerini ve imanın rükünlerini teyid ve isbat ve neşirdir. Hâlik-ı Rahîm'ime yüz binler şükür olsun ki beni kendime beğendirmemiş, nefsimin ayıplarını ve kusurlarını bana göstermiş ve o nefs-i emmâreyi başkalara beğendirmek arzusu kalmamış. Kabir kapısında bekleyen bir adamın arkasındaki fânî dünyaya riyâkârâne bakması, acınacak bir hamakattir ve dehşet verici bir hasarettir. İşte bu hâlet-i ruhiye ile yalnız hakâik-i imaniyenin tercümanı olan Risale-i Nur'un, Kur'an'ın malı olarak meziyetlerini izhar ediyorum. Sözler'deki hakâik ve kemâlât benim değil, Kur'an'ındır ve Kur'an'dan tereşsuh etmiştir. Madem ben fâniyim, gideceğim; elbette bâki olacak bir şey ve bir eser benimle bağlanmamak gerektir ve bağlanmamalı. Evet, lezzetli üzüm salkımlarının hâsiyetleri

kuru çubuğunda aranılmaz. İşte ben de öyle kuru çubuk hükmündeyim."

Evet, Said Nursî, Risale-i Nur'la dinsizliğe ve İslâmiyet aleyhindeki cereyanlara karşı girdiği Kur'ân ve iman hizmetinde çok yardımcılara, hükûmet ve milletçe teşvik ve müzaherete muhtaçken, bilâkis çeşitli iftira, tezevir ve ithamlarla hapse sürülmek, eserlerini imha etmek, halkı kendinden soğutmak için aleyhinde türlü isnadlar yapılmıştır. Elbette hak bildiği mesleğini, Kur'ân'ın şerefine ve Hazreti Peygamber'in nübüvvetinin teâlisine ait hizmetini aleyhteki iftiralarından müberra kılmak için hakikati söyleyecek, müdafaada bulunacak; faraza bazıları tarafından şahsî bir noksanlık telâkki edilse bile, umumun istifade ve saadeti için şahsî zararına da razı olacaktır. Onun için, Risale-i Nur hakkında beyan edilen ve neşredilen senâlara bu gibi noktalardan bakmak lâzımdır; yoksa hizmete zarar olur. Dar düşünce ile hareket etmek zamanında değiliz. İmansızlar, kendi muzır mesleklerini, menfî ideolojilerini, sahte kahramanları hattâ İslâm düşmanlarını –onlar asla lâıyk olmadığı hâlde– çeşitli medh ü senâ ile insanlığın nazarına göstermeye, alkış toplamaya çalışıyorlar. Uzağa gitmeye lüzum yok; dünyayı saran dehşetli dinsizlik cereyanını idare edenler büyük kahramanlar olarak ilân edilirken, neden müslümanlar hak dinlerini medh ü senâ etmesinler, onun kemâlâtını, ulviyetini neşretmesinler; Kur'ân'a ayna olan ve bu zamanın dinsizlik cereyanlarına meydan okuyup, dine en büyük hizmeti ifâ eden bir eser külliyyatı ve onun muhterem, mütevazî ve hadsiz zulümlere maruz kalmış

müellifi, medhedilmesin? Hâlbuki yazılan yazılar, mücerred mevzular olarak değil, ekseriyetle müdafaa kabîlinden, aleyhteki iftiralara cevap olarak neşredilmiş hakikatlerdir.

Üstad'ın hayatı, küllî hizmeti noktasından topluca iki büyük safha arz etmektedir:

Birincisi: Doğuşundan itibaren tahsil hayatı, Van'daki ikameti, İstanbul'a gelişi, siyasî hayatı, seyahatleri, Harb-i Umumî'ye iştiraki, Rusya'daki esareti, İstanbul'da Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye âzâlığında bulunuşu, Kuvâ-yı Milliye'de İstanbul'daki hizmeti, Ankara'ya gelerek ilk Meclis-i Meb'usân'daki faaliyetleri ve kısa bir müddet sonra Van'a çekilip inzivâyı ihtiyar etmesi gibi her biri ayrı bir hayat sahnesi olan Üstad'ın hayatının bu birinci safhası, iman ve Kur'ân hizmeti itibarıyla ikinci safha hayatının mukaddimesi hükmündedir. İkinci büyük hizmetine hazırlıktır. Ömrünün ellinci senesine kadardır.

İkincisi: Van'da inzivâda iken garba nefyedilip Isparta'nın Barla nahiyesinde ikamete memur edildiği zamandan başlar ki Risale-i Nur'un zuhuru ve intişarıdır. Âzamî ihlâs, âzamî fedakârlık, âzamî sadakat, metanet ve dikkat ve iktisat içinde Risale-i Nur'la giriştiği hizmet-i imaniye ve mânevî cihad-ı diniyedir.

Hayatının bu ikinci safhası, Harb-i Umumî neticesinde Osmanlı hilâfetinin inkıraz bulmasıyla insanlık âleminde medeniyet-i beşeriyeyi mahveden ve semâvî dinlerle mücadeleleyi esas ittihaz edinen komünizm rejiminin insaniyetin

yarısını istilâ ederek dünyayı dehşete saldığı ve memleketimizi tehdiye yeltendiğı ve mânevî tahribatının tehlikesine maruz kaldığımız bir devreye rastlar. Bu devre, bin senedir Kur'ân'a bayraktarlık yapmış, İslâmiyet'e asırlarca hizmet etmiş kahraman bir millet için dikkatle incelenmesi lâzım gelen bir devredir.

Üstad, Risale-i Nur'u telif ederken, Kur'ân'ın i'câzî lem'aları olan bu eserlerin her tâife-i insaniyede inkişaf edeceğini, dinsizliğin memleketimizi istilâsına mâni olacağını, memleket ve millet için bir sedd-i Kur'ânî vazifesini göreceğini, Risale-i Nur hizmetinin umumiyet kesbedip, Türk Milleti'nin yine İslâmiyet'in kahraman bir ordusu ve fedakârı olacağını, Risale-i Nur'un neşri ve ileride resmen intişarı milletçe benimsenmesi ve Maarif dairesinin hakikat-i Kur'âniye'ye yapışması neticesi maddeten ve mânen milletin terakki edeceğini, İslâmiyet'in büyük kuvvet bulacağını zikretmiştir.

Risale-i Nur bir alemdir, unvandır. Bu zamanda zuhur eden Kur'ânî hakikatler manzumesidir. Necip milletimizin, insaniyet-i kübrâ olan İslâmiyet'e sarılması, yepyeni bir ruh ve taze bir iman aşkı ve heyecanı içinde uyanmasının ifadesidir. İçinde bulunduğumuz asrın değıştirdiğı hayat şartları ve yeni bir dünya nizamı ve görüşü karşısında imanın tahkim ve takviyesiyle feveran eden hamiyet-i İslâmiye'nin manasıdır. Mütenebbih, kalbleri iman ve muhabbet-i nebevî ile coşkun ve cihan-değer şeref-i intisabıyla serefraz fedakârların yetişmesi ve bu milletin mazisine mütenasip

kahramanlığı, yüksek iman ve ahlâkı izhar etmesi işaretidir.

Bediüzzaman, Risale-i Nur'u, hiçbir makam ve meşrebin tesiri altında kalmadan, maddî-mânevî hiçbir menfaat ve hissiyat karışmadan, doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakîm'in, umumun istifade edebileceği ve umuma hitap eden hakikatlerini tefsir etmiş, bu hakikatlerin tercümanlığını yapmıştır. Telif ettiği âsârından herkes istifade edebilmektedir. Bir tâîfeye, bir sınıf halka mahsus değildir. Bu Tarihçe-i Hayat, okuyucularının nazarını, -bu zamanda- Kur'ân'ın hikmet nurları olan Risale-i Nur'a çevirip, ondan istifadeyi gösterecektir. Said Nursî ise Kur'ân'ın hizmetinde fedakârâne çalışmış, sünnet-i Peygamberî'ye ittiba etmiş, numûne-i imtisâl bir zat olarak görünmektedir.

Tarihçe-i Hayat'ta geçen bazı mektuplardan anlaşılacağı üzere Said Nursî, bir zamanlar felsefe mesleğinde çok ileri gitmiş, sonra Kur'ân-ı Hakîm'in irşadiyle hak ve hakikate erişmiş ve bu zamanda fen ve felsefe ile iştigal edip şek ve şüphelere mâruz kalanları, akli delillerle şüphelerden kurtaracak eserler telif etmiştir.

Risale-i Nur'un yolu, mesleği, bu zamandaki hayat şartlarına, insanların ahvâl-i ruhiyelerine göre en selâmetli, en kısa ve umumî bir cadde-i Kur'ân'dır. Serapa ilim ve tefekkür üzerine gitmektedir. İctimaî hayatta çeşitli hizmetler gören fertlerin istifadesi büyüktür. Risale-i Nur'u okuyan ve ondan ders alarak tefekkür-ü imaniyeyi kazananlar, dünyevî vazife ve mesleklerini âhiret hayatına ve ebedî sadete vesile yaparak büyük bahtıyarlığa erişecektir. İslâm

dinindeki bu büyük hakikati derk eden münevverler, elbette, hak dininin hizmetini büyük bir saadette deruhte edecekler, hakikati arayan fakat bulamayan insanlığa da neşre çalışacaklar. Evet talebe, profesör, meb'us, kim olursa olsun, mesuliyet dairesi olanlar, muhitini tenvir ile mükelleftir. Bir vilâyet, hattâ bir memleketin saadet ve selâmeti, tenvir ve irşadıyla mükellef olanlar, elbette çok daha ziyade müteyakkız davranmak mecburiyetindedirler. Said Nursî, Risale-i Nur'la bu millete en büyük hizmeti, iyiliği yapmıştır. Mukabilinde, şahsı için bir teşekkür dahi istemiyor. Gerçi şahsına tevcih edilen yüksek medih ve tavsifatı hâvi mektuplar var. Bunları, okuyucuların Nur'lardan istifadelerine bir alâmet olduğu cihetle, Risale-i Nur hesabına kabul etmiş. Hakikatte Said Nursî'nin bu millettten, gençlikten istediği, iman ile, dünyevî ve uhrevî saadeti kazanmalarıdır. Bunun için, Kur'ân'ın bu zamana ait dersi olan Risale-i Nur'u esas tutup her yerde, her dairede neşrini, iman hakikatlerinin öğrenilmesini istemektedir. Kendisi defalarca bu millet ve memleket aleyhindeki cereyanlara karşı yegâne çarenin Risale-i Nur olduğunu ihtar etmekte ve müjdelemektedir.

Üstadın rızâ-yı ilâhîye mâtuf hizmet, hareket ve faaliyetlerini başka maksat ve gayelere yorumlamak isteyenler, ancak basiretsizliklerini ilân ediyorlar.

İnsanın yüksek mahiyet ve ruhunun istediği hakikî saadet, ancak Kur'ân'ın gösterdiği yolda ve rızâ-yı ilâhînin parıldadığı ufuktadır. Bediüzzaman, Risale-i Nur'la insanlığa bu yolu ve bu ufku göstermekte, sırat-ı müstakîm

ashabının nurlu kafilesine iltihak etmenin insan için elzem olduğunu duyurmakta ve isbat etmektedir.

İşte biz, âcizâne hazırladığımız bu eserle bu hakikate bir nebze hizmet etmek istedik. İstikbalin münevver bahtiyarlarına bir me'haz olarak bu eseri neşrediyoruz. Daha derin ve geniş bir tarihçe hazırlanması dileğimizdir.

وَمِنَ اللَّهِ التَّوْفِيقُ¹

Hazırlayanlar

¹ Tefvik ancak Allah'tandır.

Birinci Kısım

İlk Hayatı

Bediüzzaman Said Nursî, Rûmî 1293 tarihinde Bitlis vilâyetine bağlı Hizan kazasının İsparit nahiyesinin Nurs köyünde doğmuştur. Babasının adı Mirza, anasının adı Nuriye'dir. Dokuz yaşına kadar peder ve vâlidesinin yanında kaldı. O esnada bir hâlet-i ruhiye, tahsilde bulunan büyük biraderi Molla Abdullah'ın ilimden ne derece feyizyâb olduğunu tetkike sevk etti. Molla Abdullah'ın git-tikçe tekâmül ederek köydeki okumamış arkadaşlarından okumakla tezahür eden meziyetini düşünüp hayran kaldı. Bunun üzerine ciddî bir şevk ile tahsili gözüne aldı ve bu niyetle nahiyeleri İsparit ocağı dahilinde bulunan Tağ köyünde Molla Mehmed Emin Efendi'nin medresesine gitti. Fakat fazla duramadı. Hâlet-i fitriyeleri icabı, daima izzetini¹(Hâşiye) koruması ve hattâ âmirâne söylenen küçük bir söze dahi tahammül edememesi, medreseden ayrılmasına sebep oldu. Tekrar Nurs'a döndü.

Nurs'ta ayrıca bir medrese olmadığından dersini büyük biraderinin haftada bir defa sılaya geldiği günlere hasrederdi. Bir müddet sonra Pirmis karyesine, sonra Hizan Şeyhinin yaylasına gitti. Burada da tahakküme tahammül-süzlüğü, dört talebe ile geçinmemesine sebep oldu. Bu dört talebe birleşip kendisini daima tâciz ettiklerinden, birgün

1 (Hâşiye) Molla Said'de küçük yaşta görülen bu izzet, nefse muhabbetten gel-miyordu. Kader-i ilâhî, istikbalde ilâ-yı kelimetullah vazifesini inâyetiyle vereceği bir abdine, o vazifeyi bihakkın ifâsı için lâzım olacak hasletlerden biri olan izzet-i ilmiyeyi vermişti. Molla Said, henüz o zaman bunun mahi-yet ve hikmetini belki bilemiyordu; fakat zaman gösterdi ki şimdi muhte-şem bir ağaç mahiyetini alan Risale-i Nur'un muazzam ve geniş hizmetinin levâzimatından olan izzet-i ilmiyeyi, Cenâb-ı Hak, Molla Said'in ruhunda, ta o zaman küçük bir çekirdek olarak dercetmişti.

Şeyh Seyyid Nur Muhammed Hazretleri'nin huzuruna çıkıp, izhar-ı acz ile, arkadaşlarını şikâyet etmeyerek şöyle dedi:

"Şeyh efendi, bunlara söyleyiniz, benimle dövüştükleri vakit dördü birden olmasınlar, ikişer ikişer gelsinler."

Seyyid Nur Muhammed, küçük Said'in bu mertliğinden hoşlanarak:

"Sen benim taleberisin, kimse sana ilîşemez." buyurdu.

Bu hâdiseden sonra "Şeyh talebesi" diye yâd edildi. Burada bir müddet kaldıktan sonra, biraderi Molla Abdullah ile beraber Nurşin köyüne geldiler. Yaz olması dolayısıyla, ahali ve talebelerle birlikte Şeyhan Yaylası'na gittiler. Orada, biraderi Molla Abdullah ile birgün dövüşmüş. Tâğî Medresesi Müderrisi Mehmed Emin Efendi, küçük Said'e:

"Ne için kardeşinin emrinden çıkıyorsun?" diye işe karışmış.

Bulundukları medrese, meşhur Şeyh Abdurrahman Hazretleri'nin olması dolayısıyla, hocasına şu yolda cevap verir:

"Efendim, şu tekyede bulunmak hasebiyle siz de benim gibi talebesiniz. Şu hâlde burada hocalık hakkınız yoktur." diyerek, gündüz vakti bile herkesin güçlûkle geçebileceği cesîm bir ormandan geceleyin geçerek Nurşin'e gelir.

Şarkî Anadolu'da medrese teşkilâtındaki hususiyetlerden birisi şudur ki: İcazet almış bir âlim, istediği köyde hasbeten lillâh bir medrese açar. Medrese talebelerinin

ihtiyacı, iktidarı olursa medrese sahibi tarafından, iktidarı yoksa halk tarafından temin edilir; hoca meccanen ders verir, talebelerin iâşe ve levâzımatını da halk deruhte ederdi. Bunların içinde yalnız Molla Said, hiçbir sûretle zekât almıyordu. Zekât ve başkasının eser-i minneti olan bir parayı katiyen kabul etmiyordu.^{1(Hâşiye-1)}

Nurşin'de bir müddet kaldıktan sonra Hizan'a döndü. Sonra medrese hayatını terk ederek pederinin yanına geldi ve bahara kadar evde kaldı. O sırada şöyle bir rüya görür:

"Kıyamet kopmuş, kâinat yeniden dirilmiş. Molla Said, Peygamber (*aleyhissalâtu vesselâm*)'ı nasıl ziyaret edebileceğini düşünür. Nihayet sırat köprüsünün başına gidip durmak hatırına gelir: 'Herkes oradan geçer, ben de orada beklerim.' der ve sırat köprüsünün başına gider. Bütün Peygamberân-ı İzâm Hazerâtı'nı birer birer ziyaret eder. Peygamber Efendimiz'i de ziyarete mazhar olunca uyanır."

Artık bu rüyadan aldığı feyiz, tahsil-i ilim için^{2(Hâşiye 2)} büyük bir şevk uyandırır. Pederinden izin alarak, tahsil

1 (Hâşiye-1) Zekât ve sadaka ve mukabilsiz hiçbir şey almadığının sebep ve hikmeti, Risale-i Nur'dan İkinci Mektup ve sair risalelerde beyan edilmiştir. Evet, Molla Said'in istikbalde Risale-i Nur'la göreceği hizmet-i imaniye-yi kemâl-i ihlâsla ifâsı ve bu hizmetin meydana gelebilmesi için "uhrevî hizmetin mukabilinde hiçbir şey talep etmemek" olan kudsî düsturun icmâlî bir fihristesi, daha küçük yaşında iken rahmet-i ilâhiye tarafından ruhunda verleştirilmişti.

2 (Hâşiye-2) Tarihçe-i hayatında yazılmamış, o rüyada mazhar olduğu bir hakikatı sonradan şöyle anladık ki: Molla Said, Hazreti Peygamber'den ilim talebinde bulunmasına karşılık Hazreti Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*), ümmetinden suâl sormamak şartıyla ilm-i Kur'ân'ın tâlim edileceğini tebşir etmişler. Aynen bu hakikat hayatında tezahür etmiş; daha sabâvetinde iken bir allâme-i asır olarak tanınmış ve kat'iyen kimseye suâl sormamış, fakat sorulan bütün suâllere mutlaka cevap vermiştir.

yapmak üzere Arvâs nahiyesine gider. Burada icra-yı tedris eden meşhur Molla Mehmed Emin Efendi, kendisine ders vermeye tenezzül etmeyip, talebelerinden birisine okutmasını tavsiye edince, izzetine ağır gelir. Birgün bu meşhur müderris camide ders okutmakta iken, Molla Said itiraz ederek, "Efendim, öyle değil!" hitabında bulunur. Okutmasına tenezzül etmediğini hatırlatır.

Orada bir müddet kaldıktan sonra, Mir Hasan Veli Medresesi'ne gitti. Aşağı derecede okuyan yeni talebelere ehemmiyet verilmemek bu medresenin âdeti olduğunu anlayınca, sırayla okunması icap eden yedi ders kitabını terk ederek, sekizinci kitaptan okuduğunu söyledi.

Birkaç gün sonra Vastan kasabasına gittiyse de orada tebdil-i hava için ancak bir ay kadar kaldı. Bilâhare Molla Mehmed isminde bir zâtın refâkatinde Erzurum vilâyetine tâbi Bayezid'e hareket etti. Hakikî tahsiline işte bu tarihte başlar. Bu zamana kadar hep "Sarf" ve "Nahiv" mebâdileriyle meşgul olmuştu ve "İzhar"a kadar okumuştur. Bayezid'de Şeyh Mehmed Celâî Hazretleri'nin nezdinde yaptığı bu hakikî ve ciddî tahsili, üç ay kadar devam etmiştir. Fakat pek gariptir; zira Şarkî Anadolu usûl-ü tedrisiyle, Molla Câmî'den nihayete kadar ikmal-i nüsah etti. Buna da her kitaptan bir veya iki ders, nihayet on ders tederrüs etmekle muvaffak oldu ve mütebâkisini terk eyledi. Hocası Şeyh Mehmed Celâî Hazretleri ne için böyle yaptığını suâl edince, Molla Said cevaben:

"Bu kadar kitabı okuyup anlamaya muktedir değilim. Ancak bu kitaplar bir mücevherat kutusudur, anahtarı

sizedir. Yalnız sizden şu kutuların içinde ne bulunduğunu göstermenizin istirhamındayım. Yani bu kitapların neden bahsettiklerini anlayayım da bilâhare tab'ına muvâfık olanlara çalışırım.” demiştir.

Maksadı ise esasen kendisinde fıtraten mevcut bulunan îcad ve teceddüd fikrini medrese usûllerinde göstermek ve bir teceddüd vücûda getirmek¹(Hâşiye) ve bir sürü hâşiye ve şerhlerle vakit zayi etmemekti. Bu sûretle, alelusûl yirmi sene tahsili lâzım gelen ulûm ve fûnûnun zübde ve hülâsasını üç ayda tahsil ve ikmal etmiştir.

Bunun üzerine hocalarının “hangi ilim tab'ına muvâfık” olduğu suâline cevaben, “Bu ilimleri birbirinden tefrik edemiyorum. Ya hepsini biliyorum veyahut hiçbirisini bilmiyorum.” der.

1 (Hâşiye) Yirmi üç senede telifi tamamlanan ve yüz otuz kitaptan müteşekkıl “Risale-i Nur” adlı eserleriyle ilm-i kelâm sahasında bir teceddüd yaptığı görülmüştür. Evet, kendisi, on beş sene tahsili lâzım gelen ilmi üç ayda elde etmesi, gaybî bir işarettir ki: “Bir zaman gelecek, on beş sene değil, bir sene bile ilm-i iman dersini alacak medreseler ele geçmeyecek. İşte o zamanda müştâklara on beş senelik dersi on beş haftada ellere verebilecek Kur'ânî bir tefsir çıkacak ve Said onun hizmetinde bulunacak.” Evet, tam zuhur etti ve aynen görüldü. Risale-i Nur, otuz senelik müthiş bir zamanda gizli dinsiz ve ifsad komitelerinin hücumlarına rağmen iman hakikatleri derslerini yüz binler nüshalarıyla her tarafta neşrettiler ve binler kalemlerin gayretleriyle matbaalara ihtiyaç bırakmadan Kur'ân'ın bu yeni dersleri yayıldı, milyonlarca insanın imanlarının takviyesine vesile oldu. Anadolu'daki Risale-i Nur'un faaliyeti, iman hizmeti ve mâkul yüksek dersleri, herkesin nazarı dikkatini celb etti; mahkemeler ve tetkikler yoluyla Cenâb-ı Hak, Nur'ları, ehl-i siyaset ve hükûmete de okutturdu; ve mektepliler arasında yayıldı; genç İslâm ve iman fedakârları çoğaldı; ve bunun büyük bir neticesi olarak, küfr-ü muflâkın ve dalâletin hücumu önlendi, geri çekildi. Yer yer bütün vatanda din lehinde cereyanlar başladı. İzn-i ilâhî ile âlem-i İslâm ve insaniyete doğmaya başlayan İslâmî saadetin fecr-i sâdıkını gösterdi. Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn...

Herhangi bir kitabı eline alırsa, anlardı. Yirmi dört saat zarfında “Cem’ü’l-Cevâmi”, “Şerhü’l-Mevâkıf”, “İbnü’l-Hacer” gibi kitapların iki yüz sayfasını, kendi kendine anlamak şartıyla mütâlaa ederdi. O derece ilme dalmıştı ki, hayat-ı zâhiriyle hiç alâkadar görünmezdi. Hangi ilimden olursa olsun, sorulan suâle tereddütsüz derhal cevap verirdi.

O Zamanki Hayatına Kısa Bir Bakış

Evvelâ: Hükemâ-yı İşrâkıyyûn’un mesleklerine sülûk ederek, zühd ve riyâzete başladı. Hükemâ-yı İşrâkıyyûn, tedric kanunu mûcibince vücudlarını riyâzete alıştırmışlardı. O ise, tedrice riayet etmeyerek, birdenbire riyâzete daldı. Gün geçtikçe, vücudu tahammül etmeyerek zayıf düşmeye başladı. Üç günde bir parça ekmekle idare ediyordu. Ulemâ-yı İşrâkıyyûn’un “riyazetin küşâyış-i fikre hizmet ettiği” nazariyesi üzerine, onlar gibi yapacağım diye çalışıyordu.

Sâniyen: İmam Gazâlî Hazretleri’nin İhyâu’l-ulûm’unda tasavvuf nokta-yı nazarında ¹ دَعُ مَا يَرْيَبُكَ إِلَى مَا لَا يَرْيَبُكَ kaidesine ittibaen, ekmeği bile bir zaman terk edip, ot ile idareye koyuldu.

Sâlisen: Nadir konuşuyordu. Kürtlerin edip dâhilerinden Molla Ahmed Hânî Hazretleri’nin, gündüzleyin bile

¹ “Şüpheliyi bırak, şüphe vermeyene bak!” (Bkz.: Buhâri, buyû’ 3; Tirmizi, kıyâmet 60; Ahmed İbni Hanbel, el-Müsned 3/153)

havf ile girilen kubbe-i saadetine kapanır, bazen geceleyin de orada kalırdı. Bundan dolayı ahali, Bediüzzaman'a "Ahmed Hânî Hazretleri'nin feyzine mazhar olmuştur." diyordu. Bu hâli, müşârünileyhin kerametine hamlederlerdi. O vakitlerde kendisi on üç, on dört yaşlarında idi.

Sonra, ulemâdan mümtaz simalarla mülâkat etmeye karar verdi ve Bağdat'a ziyaret kastiyla hocasından izin istedi. Derviş kıyafetine girdi. Yolları takip etmeden dağlarda, ormanlarda gece dolaşarak Bağdat'a gitmek niyetinde iken Bitlis'e geldi. Bitlis'te Şeyh Mehmed Emin Efendi Hazretleri'nin yanına giderek, iki gün kadar dersinde bulundu. Şeyh Mehmet Emin Efendi, kendisine kisve-i ilmiyeye girmesini teklif etti. Molla Said cevaben:

"Ben henüz sinn-i bülûğa vâsıl olmadığımдан, muhterem bir müderris kıyafetini kendime yakıştıramıyorum. Ve ben bir çocuk iken nasıl hoca olabilirim?" diyerek, teklifini kabul etmemiştir.

Bundan sonra, Şirvan'daki biraderinin yanına gitti. Orada büyük kardeşiyle ilk görüşmede aralarında şöylece kısa bir muhavere cereyan etti.

Molla Abdullah:

"Sizden sonra ben Şerh-i Şemsî kitabını bitirdim, siz ne okuyorsunuz?"

Bediüzzaman:

"Ben seksen kitap okudum."

Molla Abdullah:

“Ne demek?”

Bediüzzaman:

“İkmâl-i nüsah ettim ve sıranıza dahil olmayan birçok kitapları da okudum.”

Molla Abdullah:

“Öyleyse seni imtihan edeyim.”

Bediüzzaman:

“Hazırım, ne sorarsanız sorunuz!”

Molla Abdullah, biraderini imtihan eder. Kifayet-i ilmiyesini takdirle, sekiz ay evvel talebesi bulunan Molla Said'i kendisine üstad kabul etti ve talebelerinden gizli olarak küçük biraderinden ders almaya başladı. Ve bittabi, daha evvel okuttuğu kardeşini kendisine üstad yaptığını sezdirmiyordu. Nihayet talebeler, Molla Abdullah'ın Molla Said nezdinde ders okuduğunu kapıdan, anahtar deliğinden gizlice görünce taaccüp ederek sormuşlarsa da Molla Abdullah cevaben –nazar değmemek için–

“Ben ona ders veriyorum, demiş ve durumu geçiştirmişti.”

Molla Abdullah'ın yanında bir müddet kaldıktan sonra Siirt'e gelir. Orada bulunan Molla Fethullah Efendi'nin medresesine gider. Molla Fethullah, Molla Said'e:

“Geçen sene Süyûfî okuyordunuz, bu sene Molla Câmi'yi mi okuyorsunuz?”

Bediüzzaman:

“Evet Câmi'yi bitirdim.”

Molla Fethullah hangi kitabı sorduysa, "bitirdim" cevabını alınca, tahayyürde kaldı. Bu kadar kitabı bitirdiğini, hem de az zamanda bitirdiğini aklına sığdıramadı, taaccüp etti ve dedi:

"Geçen sene deli idin, bu senede mi delisin?"

Bediüzzaman:

"İnsan başkasına karşı kesr-i nefis için hakikati ketmedebilir. Fakat babadan daha muhterem olan üstadına karşı hakikat-i mahzdan başka bir şey söyleyemez. Emrederseniz, söylediğim kitaplardan beni imtihan ediniz." der.

Molla Fethullah hangi kitaptan sorduysa, cevabını güzelce verir.

Bunun üzerine bu muhavereyi dinleyen ve bir sene evvel Said'in hocasının hocası bulunan Molla Ali-i Suran namındaki zat, kendilerinden ders almaya başladı.

Molla Fethullah:

"Pekâlâ, zekâda harikasınız. Fakat hıfzınız nasıldır? Makamat-ı Harîriye'den birkaç satırını iki defa okumakla hıfzedebilir misiniz?" diyerek, kitabı uzatır.

Molla Said alarak, bir yaprağını bir defa okumakla hıfzetti ve okudu.

Molla Fethullah:

"Zekâ ile hıfzın ifrat derecede bir kimsede tecemmuu nâdirdir." diyerek, hayrette kaldı.

Bediüzzaman orada iken, "Cem'ü'l-Cevâmi" kitabını, günde bir-iki saat iştigal etmek üzere bir haftada hıfzetti. Bunun üzerine Molla Fethullah şu kelâmı söyleyerek kitabın üzerine yazdı:

قَدْ جَمَعَ فِي حِفْظِهِ جَمَعَ الْجَوَامِعَ جَمِيعَةً فِي جُمُعَةٍ¹

Bu hâl Siirt'te şüyû bulmuş ve Molla Fethullah, ulemâya:

"Bizim medreseye gayet genç bir talebe geldi. Her ne suâl ettimse bilâ-tevakkuf cevap verdi. Bu yaşta zekâsına ve ilmine ve fazlına hayran kaldım." diyerek, pek çok met-heder.

Bunun üzerine ulemâ bir yerde toplanarak Bediüzzaman'ı davet ederler. Bediüzzaman, intihap ettikleri bütün suâllerine bilâ-tereddüd cevap verirken, Molla Fethullah'ın yüzüne bakıyordu. Sanki kitaba bakıyor gibi kendilerinden okuyarak cevap veriyordu. Bunu gören ulemâ, Bediüzzaman'ın harikulâde bir genç olduğuna hükmedip, faziletini takdir ve senâ ettiler.

Bu hâl etrafta işitilir. Ahali, kendisine veliyyullah derecesinde ihtiram eder ve o nazarla bakarlar. Bu vaziyet, ikinci derecede bulunan birtakım âlim ve talebelerin rekabetlerini artırdı. Genç, tecrübesiz talebelerden bir kısmı, ilmen mağlûp edemedikleri Bediüzzaman'ı kavga yoluyla iskât etmek teşebbüsünde bulunmuşlarsa da meseleden haberdar olan Siirt ahali, kendisini kurtarmak için gelmişler. Ahali nazarında büyük mevkii olduğu için, derhal

¹ O, Cem'ü'l-Cevâmi kitabının tamamını bir haftada hıfzettiğiştir.

muarızların ellerinden kurtarılmış ve bir odaya bırakılmış ise de Bediüzzaman, mesleklerine olan fevkalâde muhabbetinden, muarızları bulunan talebe ve ehl-i ilmin cahillere hedef olmamasını temin için kendisi odadan çıkıp, muarızları tarafından telef edilse bile ehl-i ilmin işine cahillerin karışmamasını müdafaa eder. Bu ihtilâfı kaldırmak maksadıyla herhangi bir talebeye:

“Beni öldürünüz, ilmin haysiyetini muhafaza ediniz.” diyerek, yüzünü çevirmiş ise de hiçbir talebe kendisine hücum etmemiş ve nihayet ihtilâf bertaraf edilmiştir. Siirt Mutasarrıfı, kendisini muhafaza etmek üzere yanına çağırdığı ve o talebeleri nefyedeceği haberini tebliğ etmeye gönderdiği jandarmaya karşı, Bediüzzaman:

“Biz talebeyiz; birbirimizle dövüşürüz, barışırsız. Binaenaleyh, mesleğimiz haricinde bulunan birisinin bize karışması muvâfık olmadığından, gelemeyeceğim. Ve hatâ da benimdir.” cevabında bulunarak jandarmaları reddetmiştir.

Bu esnada on beş, on altı yaşlarında bulunuyordu. Lâkin kuvve-i bedeniyeye pek çevik ve metindi. “Saidü'l-Meşhur” lâkabıyla yâd ediliyordu. Siirt'te, kendisiyle mücadele etmek isteyen bütün arkadaşlarına karşı hazır bulunduğu ve aynı zamanda sorulacak bütün suâllere cevap vereceğini, kimseye suâl sormayacağını ilân etti. Sonra tekrar Bitlis'e geldi. Bitlis'te bir-iki şeyh hânedanının, âlim ve talebelerin arasında geçimsizlik olduğunu işitir. Fesadı netice veren sözlerin, bilhassa gıybetin İslâmiyet'e yakışmadığını onlara ihtar edince, Molla Said'i, Şeyh Emin Efendiye şikâyet ederler. Şeyh Emin ise:

“Henüz çocuk olduğundan, kabil-i hitap değildir.” der.

Bu söz Molla Said’e tebliğ edildiği anda, zaten bu gibi sözlere fitraten tahammülsüz olduğundan, Şeyh Emin Efendi’nin huzuruna çıkarak elini öper, ve:

“Efendim, beni imtihan ediniz. Kabil-i hitap olduğumu isbat etmek isterim.” der.

Şeyh Emin Efendi, mütenevvî ilimlerden ve en müşkül meselelerden on altı suâl tertip ederek sorar. Molla Said, suâllerin umumuna cevap verdikten sonra, Kureyş Camii’ne gider, ahaliye vaaz ve nasihat etmeye başlar. Bunun üzerine Bitlis ahalisinin bir kısmı Molla Said’e, bir kısmı da Şeyh Emin Efendi’ye yardım etmek isterler. Bundan dolayı Vali, büyük bir vukuata meydan vermemek için Bediüzzaman’ı nefyeder. Bu defa da Şirvan’a gider.

Zaten infirad eden böyle zatların muanzları pek çok bulunur. Bilhassa mücadele-i ilmiyede mağlûp düşenlerden bazı zâhir hocalar, Molla Said’i ahali nazarında küçük düşürmek için var kuvvetleriyle çalışıyorlardı. Her hususatını tecessüs ettirirlerdi. Birgün, nasılsa kazaen sabah namazını geçirmiş. Buna vâkıf olan hasımları:

“Molla Said namazı terk etmiştir.” diyerek, ahali arasında işâada bulundular. Molla Said’den soruldu ki:

“Niçin herkes bunu böyle söylüyor?”

Molla Said:

“Evet, esassız bir şey, âlemin içinde çabuk yayılmaz. Hata bendedir. Onun için iki cezaya uğradım: Birisi Allah’ın

itâbı, diğeri nâsın târizi. Bunun esas sebebi ise, geceleyin âdet edindiğim vird-i şerifi terk ettiğimdir. İşte âlemin ruhu bu hakikate temas etmişse de tamamını kavrayamayarak ismini bilemeyip şu veçhile hatâyı isimlendirmişler.” cevabını verir.

Şirvan’da bulunduğu sırada Siirt civarından birisi gelerek:

“Aman efendim, Siirt’e bir çocuk gelmiş, kendisi on dört, on beş yaşında, umum ulemâyı ilzam etti. Şunu ilzam etmek için sizi dâvete geldim.” der.

Molla Said de şu dâvete icabet ederek Siirt’e gitmek için hazırlanır. Yola düşerler, iki saat gittikten sonra, o küçük hocanın evsaf ve kıyafetini sorar. O adam:

“Efendim, ismini bilmiyorum; fakat ilk gelişte derviş kıyafetinde olup omuzunda bir posteki vardı. Bilâhare talebe kıyafetine girdi ve umum ulemâyı ilzam etti.”

Bunu dinlediğinde, kendisinden bahsettiğini ve bir sene evvelki kendi vukuatının şimdi civar köylerde şüyû bulunduğunu anlayarak geriye döner, dâvete icabet etmez.

Bilâhare Siirt’e bağlı Tillo kasabasına gitti. Meşhur bir türbeye kapandı. Orada harika olarak Kamus-u Okyanus’u Bâbü’s-Sin’e kadar hıfzetti. Ne fikre binaen kamusu hıfzettiği sorulduğunda:

“Kamus, her kelimenin kaç mânâyâ geldiğini yazıyor. Ben de bunun aksine olarak, her mânâyâ kaç kelime kullanıldığını gösterir bir kamus vücûda getirmek merakına düştüm.” cevabında bulundu.

Mezkûr türbeye kapandığı vakit küçük biraderi Mehmed yemeğini getiriyordu. Yemek içindeki taneleri, kubbenin etrafında bulunan karıncalara vererek, kendisi ekmeğini yemeğin suyuna batırarak kanaat ediyordu.

“Neden dolayı taneleri karıncalara veriyorsun?” denildiğinde:

“Bunlarda hayat-ı içtimaiyeye mâlikiyet ve fevkalâde vazifeşinaslık ve çalışma bulunduğunu müşâhede ettiğim için, cumhuriyet-perverliklerine mükâfaten kendilerine muavenet etmek istiyorum.” cevabında bulunmuştur.¹(Hâşiyeye)

Tillo’da iken, bir gece Şeyh Abdülkadir Geylânî (*kudûsî sirrûhî*) Hazretleri’ni rüyasında görür. Geylânî Hazretleri (*kudûsî sirrûhî*) kendisine hitaben:

“Molla Said! Mîran aşireti reisi Mustafa Paşa’ya gidiniz ve kendisini tarik-i hidayete davet ediniz. Yaptığı zulûmden vazgeçerek namaza ve emr-i mârufa müdavim olmasını tavsiye ediniz. Aksi takdirde öldürünüz!”

Molla Said, bu rüyayı görür görmez, hemen tedariki-ni yaparak Mîran aşiretine doğru Tillo’dan hareket eder, doğruca Mustafa Paşa’nın çadırına girer. Paşa orada bulunmadığından, biraz istirahat eder. Sonra Mustafa Paşa

1 (Hâşiyeye) 1935’te Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi’nde “Cumhuriyet hakkındaki fikrin nedir?” suâline cevaben, “Eskişehir Mahkeme Reisinden başka, daha sizler dünyaya gelmeden benim dindar bir cumhuriyetçi olduğumu elinizdeki tarihçe-i hayatım isbat eder.” diyerek yukarıda zikredilen “karınca hâdisesini” anlatır ve şöyle der: “Hulefa-yı Râşidîn her biri hem halife, hem reis i cumhur idi. Sıddık-ı Ekber, Aşere-i Mübeşşere’ye ve Sahabe-i Kiram’a elbette reis-i cumhur hükmünde idi. Fakat manasız isim ve resim değil, belki hakikat-i adaleti ve hürriyet-i şer’iyyeyi taşıyan mana-yı dindar cumhuriyetin reisleri idiler.”

içeri girer. Orada hazır olanların hepsi kıyam ettikleri hâlde Molla Said yerinden bile kımıldanmaz. Paşa'nın nazar-ı dikkatini celbedince, aşiret binbaşlarından Fettah Bey'den kim olduğunu sorar. Fettah Bey, meşhur Molla Said olduğunu bildirir. Hâlbuki Paşa, ulemâdan hiç hoşlanmazdı. Şüphesiz bunun üzerine daha fazla kızmış ise de izhar etmemişti. Molla Said'e niçin buraya geldiğini sorunca, Molla Said cevaben:

"Seni hidayete getirmeye geldim. Ya zulmü terk edip namazını kılacaksın veyahut seni öldüreceğim." demesinden, Paşa hiddetlenerek dışarı çıkar. Biraz dolaştıktan sonra yine çadıra girer ve Molla Said'e niçin geldiğini tekrar sorar. Molla Said:

"Sana söyledim ya, onun için geldim." der.

Mustafa Paşa çadırın direğinde asılı bulunan Said'in kılıcına işaret ederek:

"Bu pis kılıçla mı?"

Bediüzzaman:

"Kılıç kesmez, el keser!" cevabında bulunur.

Mustafa Paşa, tekrar dışarıya çıkarak biraz gezindikten sonra içeriye girer. Bediüzzaman'a:

"Benim Cezire'de çok âlimlerim var. Eğer hepsini ilzam edebilirsen senin dediğini yaparım. Eğer ilzam edemezsen seni Fırat Nehri'ne atarım."

Molla Said:

"Bütün ulemâyı ilzam etmek benim haddim olmadığı gibi, beni de nehre atmak senin haddin değildir. Fakat

ulemâya cevap verince sizden bir şey isterim ki, o da mavzer tüfeğidir. Şayet sözünde durmazsan, seni onunla öldüreceğim.” der.

Bu muhavereden sonra Paşa ile birlikte atlarla Cezire’ye giderler. Yolda, Paşa katiyen Molla Said’le konuşmaz. “Bani Hanı” dedikleri mevkîe gelince, yorgunluğundan Molla Said orada biraz yatar. Uykudan uyanır uyanmaz etrafında bütün Cezîre âlimlerinin, kitapları ellerinde beklediklerini görür. Biraz görüştükten sonra çay ikram edilir. Cezire âlimleri Molla Said’in şöhretini işittikleri için, mebhût ve hayran bir vaziyette çaylarını bile unutarak Molla Said’in suâline intizar etmekte idiler. Molla Said ise kendi çayını içtikten sonra, dalgın dalgın karşısında bulunan bir-iki âlimin çayını da içer, onlar fark edemezler. Mustafa Paşa, hocalara hitaben:

“Ben okumuş değilim; fakat Molla Said ile mücadele-nizde mağlûp olacağınızı şimdi anlıyorum. Zira bakıyorum ki, siz düşünmekten çaylarınızı unuttuğunuz hâlde, Molla Said kendi çayını içtikten başka, iki-üç bardak da sizin çayınızı içti.”

Bunun üzerine, biraz latîfe ettikten sonra Molla Said bu âlimlere karşı:

“Efendiler! Bendeniz vaad etmişim, hiç kimseye suâl sormam. Binâenaleyh, suâllerinize muntazırım.” der.

Bu hocalar kırk kadar suâl sorarlar. Umumuna cevap verdikten sonra, her nasılsa Molla Said bir suâlin cevabını yanlış söylediği hâlde karşısındakiler doğru telâkki ederek

tasdik etmişlerdi. Meclis dağılınca Molla Said hatırlar; he-men arkalarından koşarak:

“Affedersiniz, bir suâlin cevabını yanlış söylediğim hâlde farkına varmadınız.” diyerek, cevabını tashih eder.

Hocalar, dediler:

“İşte şimdi hakkıyla bizi tam ilzam ettiniz!”

Sonra o hocalardan bir kısmı Molla Said’den ders al-maya gelirler.

Bundan sonra Mustafa Paşa, ahdedtiği mavzer tüfeğini hediye eder ve namaz kılmaya başlar.

Molla Said, ilimdeki emsâlsiz harika istidadı derecesin-de vücutça da gayet idmanlı ve kuvvetli idi. Güreş tutmak-tan pek hoşlanırdı. Medreselerde bulunan umum talebeler-le güreşirdi. Hiçbirisi güreşte bile onu mağlûp edemezdi.

Mustafa Paşa ile birgün at yarışına çıkarlar. Fakat kastı olarak Mustafa Paşa gayet serkeş ve tâlimsiz ve hiç binilme-miş bir at hazırlanmasını emreder. Molla Said’e binmek için verir. (Allahu âlem, attan düşüp ölmesini istemiş.) On altı ya-şındabulunan Molla Said, serkeşatı biraz dolaştırdıktan sonra koşturmayı arzu eder. At, onun verdiği istikametten çık-a-rak başka bir istikamete doğru koşar. Var kuvvetiyle dur-durmak ister ise de muvaffak olamaz. Nihayet çocukların bulunduğ u yere gider. Cezire ağalarından birisinin oğlu yol üstündeyken hayvan iki ayağını kaldırıp çocuğun omuzla-rı arasına vurunca çocuk yere düşerek hayvanın ayakları altında çırpınmaya başlar. Nihayet etraftan imdada ulaşırlar. Çocuğu hareketsiz, ölü sûretinde görünce Molla Said’i

öldürmek isterler. Ağanın hizmetçileri hançerlerini çekince, Molla Said hemen rovelverine el atar ve adamlara hitaben:

“Hakikate bakılırsa, çocuğu Allah öldürmüş. Zâhire bakılırsa, at öldürmüş. Sebebe bakılırsa, Kel Mustafa öldürmüş; çünkü bu atı bana o verdi. Durunuz, ben gelip çocuğa bakayım; ölmüşse sonra muharebe edelim.” diyerek attan inerek çocuğu kucaklar. Çocukta hareket görmeyince soğuk suyun içine batırıp çıkarır. Çocuk gülererek gözünü açar. Bunun üzerine bütün ahali mütehayyir kalırlar.

Bu acib vak’a üzerine bir müddet Cezire’de kaldıktan sonra, talebesi Molla Salih ile bedevî Arapların meskeni olan Biro’ya giderler. Orada biraz kalınca tekrar Mustafa Paşa’nın eskisi gibi zulme başladığını işitir, yanına gider ve ona nasihat eder, tehdit eder. Bir gün bir münakaşa arasında Mustafa Paşa’ya: “Yine mi zulme başladın? Seni Hak namına öldüreceğim!” tehdidinde bulunur. Paşa’nın kâtibi ortaya atılır.

O sırada Molla Said, Mustafa Paşa’yı zulmünden dolayı çok tahkir eder.

Paşa bu tahkire tahammül edemeyerek, öldürmek için üzerine hücum eder; fakat Mîran ağaları zaptederler. Niha-yet Mustafa Paşa’nın oğlu Abdülkerîm, Molla Said’e yaklaşılarak: “Onun akidesi yanlıştır; rica ederim, şimdilik buradan başka yere teşrif ediniz.” der.

Abdülkerîm’in sözünü kırmaz; yalnız olarak, bedevîlerin meskeni olan Biro Çölüne doğru hareket eder. Yolda

bedevî eşkiyalarna tesadüf eder. Bedevîlerin silâhları mızrak ve Molla Said'in silâhı mavzer olduğundan, eşkiyalara doğru kurşun atmaya başlar, eşkiyalar çekilirler. Yoluna devam ederken ikinci çeteye tesadüf eder. Bu defa eşkiyalar çok olduğundan etrafını çevirirler. Kendisini öldürecekleri sırada içlerinden birisi tanıyarak: "Ben bunu Mîran aşiretinin içinde gördüm. Bu meşhur bir adamdır." deyince, derhal bedevîler çekilerek kusurlarının af buyrulmasını dilerler. Ve korkulu olan yerlerde kendilerine muhafızlık yapmak istemişlerse de, Molla Said reddedip yalnız olarak yoluna devam eder. Birkaç gün sonra Mardin'e gelir. Mardin ulemâsı muarazaya kalkıştırlarsa da muvaffak olamazlar; evlâtları yaşımda olan genç Said'de harika bir şekilde ilmî kudreti görünce kendilerine üstad kabul ederler.

Bu esnada Mardin'e gelen iki talebeye tesadüf etti. Bunlardan birisi, Cemâleddin Efganî'ye mensup olup, diğeri Tarikat-ı Sünûsiye'den idi. Bunlar vasıtasıyla hem Cemâleddin Efganî'nin mesleğine, hem de Tarık-i Sünûsî'ye âşinâlık peyda etti.

Molla Said çok genç yaşta iken siyasî hayata atılır, vatan ve millete hizmete başlar. İlk hayat-ı siyasiyesi Mardin'de başlamıştır. Bunun üzerine bir mutasarrıfın pençe-i kahriyle, elleri bağlı, muhafız nezaretinde Bitlis'e nefyedildi. Jandarmalarla yolda giderken namaz vakti gelir. Namaz kılmak için, kayıtların açılmasını jandarmalara ihtar eder. Jandarmalar kabul etmeyince, demir kayıtları bir mendil gibi açarak önlerine atar. Jandarmalar bu hâli

keramet addedip hayretler içinde kalırlar. Teslimiyetle, rica ve istirham ile: “Biz şimdiye kadar muhafızınız idik; bundan sonra hizmetçiniziz,” derler.^{1(*)}

Bitlis'te iken birgün kendilerine vali ile bir kısım memurların içki içtikleri ihbar olununca, hiddetlenerek: “Bitlis gibi dindar bir memlekette hükûmeti temsil eden bir zâtın irtikâp ettiği bu muameleyi kabul edemem.” diyerek, içki meclisine gider. Evvelâ içki hakkında bir hadis-i şerif okuduktan sonra pek acı sözler söyler. Valinin vurdurmak için işaret etmesi ihtimaline binaen de bir elini rovelverinin bulunduğu yerde tutar. Fakat vali fevkalâde mütehammil ve hamiyetli bir zat olduğundan, katiyen ses çıkarmaz. Oradan ayrılınca valinin yaveri, genç Said'e: “Ne yaptınız? Söyledikleriniz, idamınızı mûciptir.” der.

Genç Said:

“İdam hayalime gelmedi; hapis ve nefiy zannederdim. Her ne ise, bir münkeri def etmek için ölürsem ne zararı var?” cevabında bulunur.

Oradan avdetinden bir-iki saat sonra, iki polis vasıtasıyla vali kendisini istetir. Valinin odasına girerken, vali hürmet ve tâzimle genç Said'i karşılayarak elini öpmek ister. İltifatla yer göstererek:

“Herkesin bir üstadı vardır. Sen de benim üstadımsın.” der.

1(*) Bir gün Bediüzzaman'a soruldu: “Kaydı nasıl açtın?” Dedi: “Ben de bilmem. Fakat, olsa olsa namazın kerametidir.”

Genç Said, fıtraten bir kanun altında yaşamayı ve harekâtının tahdit olunmasını sevmez, her hâlinde, her hareketinde gayet serbest olmasını arzu eder ve daima: “Ben hürriyet ve serbestiyetimi hiçbir keyfî kanunla tahdit ettirmem.” derdi. Bunun içindir ki ilk İstanbul’a teşriflerinde yine her kayıttan uzak kalmakta ısrar etmiş ve hayatının bütün safhalarında bu vaziyet müşâhede edilmiştir. Ondaki bu serbestiyet ve hürriyet aşkı, hayatının yansıdan sonra Avrupa’dan gelen müthiş bir dalâlet ve zındıka taarruzu-na karşı koymayı ve felsefe-i tabîiyeden doğan dehşetli bir istibdad-ı mutlakın hilâf-ı Kur’ân prensiplerine boyun eğmemeyi, onlara itaat etmemeyi ve hakikî hürriyet-i meşrûa olan İslâmî hürriyet ve medeniyete çalışmayı netice vermiştir.

Molla Said, Bitlis’te iken on beş-on altı yaşlarında idi. Henüz sinn-i bulûğa vâsıl olmuştu. O zamana kadar bütün mâlûmatı “sünühat” kabîlinden olduğu için uzun uzadıya mütâlaaya lüzum görmezdi. Fakat o zaman sinn-i bulûğa vâsıl olduğundan mı veyahut siyasete karıştığından mı, her nedense eski sünühat yavaş yavaş kaybolmaya başladı. Bunun üzerine her türlü fenne ait eserleri tetkike koyuldu. Bilhassa din-i İslâm’a vârid olan şek ve şüpheleri reddetmek için “Metâli” ve “Mevâkîf” nam eserlerle ulûm-u âliye (آلِیَہ) (Sarf, Nahiv, Mantık vesâire) ve âliyeye (عَالِیَہ) (Tefsir ve İlm-i Kelâm’a) dair kırk kadar kitabı iki sene zarfında hıfzyledi. Hattâ, her gün okumak şartıyla, hıfzettiği kitapların üç ayda bir kere devrine muvaffak oluyordu. Molla Said’in iki mutezâd hâli vardı:

Birincisi: Fikrinin münkeşif bulunduğu vakitler ki her ne eline alırsa, onu anlamaması mümkün değildi.

İkincisi: Fikrinin münkabız bulunduğu vakitler ki; mütâlaa değil konuşmaktan bile hoşlanmazdı.

Molla Said, günde bir-iki cüz okumak sûretiyle Kur'ân'ı hıfza başladı. Her gün iki cüz ezber etmekle, Kur'ân'ın mühim bir kısmını hıfzına aldı, fakat iki sünuhat ile tekmili müyesser olmadı:

Birincisi: Kur'ân'ın çok süratle okunması bir hürmetsizlik olmasın diye.

İkincisi: Kur'ân hakâikinin hıfzının daha ziyade lüzumu var diye kalbine gelmiş. Onun için, Kur'ân hakâikinin anahtarı olacak ve şübehata karşı muhafaza ve mukabele edecek, hikmet ve fünûn-u İslâmiye'ye dair kırk risaleyi iki senede hıfzına aldı. Her gün bir parça ezberden okumak sûretiyle, hepsini üç ayda ancak devrediyordu.

"Mirkat" ismindeki kitabı, hâşiye ve şerh olmaksızın hıfzetameye başladı. Bilâhare eline geçen mezkûr kitabın hâşiye ve şerhi ile kendi nokta-yı nazarını karşılaştırmış. Bütün meseleler muvâfık olup ancak üç kelime tevafuk etmemiş; bu tevcihleri de ulemânın tahsinine mazhar olarak kabul edilmiştir.

Birgün Bitlis meşâyihinden Şeyh Mehmed Küfrevî Hazretleri'nin kendilerine beddua ettiğini birisi yalandan söyler. Bunun üzerine müşârünileyhi ziyarete gider. Şeyh Hazretleri, Molla Said'e iltifat eder, teberrüken bir ders verir. İşte Molla Said'in en son aldığı ders bu olmuştur.

Bir gece Molla Said, rüyasında Şeyh Mehmed Küfrevî Hazretleri'ni görür. Kendisine hitaben: "Molla Said, gel beni ziyaret et, gideceğim." demesi üzerine hemen gider, ziyaret eder. Ve Şeyhin uçup gittiğini görünce uyanır. Saate bakar, saat gecenin yedisidir. Tekrar yatar. Sabahleyin Şeyhin hanesinden matem seslerinin yükseldiğini işitir, oraya gider ve Şeyh Hazretleri'nin gece saat yedide vefat ettiğini haber alır. Mahzun olarak geriye döner.

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ¹ ، رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ آمِينَ²

Molla Said, Şark'ın büyük ulemâ ve meşâyihinden olan Seyyid Nur Mehmed, Şeyh Abdurrahman Tâgî, Şeyh Fehim ve Şeyh Mehmed Küfrevî gibi zevât-ı âliyenin her birisinden ilim ve irfan hususunda ayrı ayrı derslere nail olduğundan, onları fevkalâde severdi. Ulemâdan Şeyh Emin Efendi, Molla Fethullah ve Şeyh Fethullah Efendilere de ziyade muhabbeti vardı.

Van'da mâruf ulemâ bulunmadığından, Hasan Paşa'nın daveti üzerine Molla Said Van'a gitti. Van'da on beş sene kalarak, aşâirin irşadı için aralarında seyahatle tedris ve tederrüs vazifesiyle hayat geçirdi. Van'da bulunduğu müddet, vali ve memurîn ile ihtilât ederek, bu asırda yalnız eski tarzdaki İlm-i Kelâm'ın, İslâm dini hakkındaki şek ve şüphelerin reddine kâfi olmadığına kanaat hâsıl etmiş ve fûnûnun tahsiline lüzum görmüştür.³(İlâhiye)

¹ "Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz." (Bakara sûresi, 2/156)

² Allah'ın rahmeti üzerine olsun, âmin.

³(İlâhiye) Bediüzzaman'ın çok genç yaşındaki bu vukufiyeti, onun istikbaldeki çok muazzam hizmet-i Kur'âniye ve İslâmiye'si için hazırlanmasını temin

Bu kanaati hâsıl ettiği o zamanda, ulûm-u müsbete denilen bütün fenleri tetebbua başlayarak pek kısa bir zamanda tarih, coğrafya, riyâziyat, jeoloji, fizik, kimya, astronomi, felsefe gibi ilimlerin esaslarını elde etmiştir. Bu ilimleri bir hocadan ders alarak değil, yalnız kendi mütâlaası sayesinde hakkıyla anlamıştır. Meselâ bir coğrafya muallimini –mübahaseye girişmeden evvel, yirmi dört saat içerisinde eline geçirdiği bir coğrafya kitabını hıfzetmek sûretiyle ertesi gün– Van Valisi merhum Tahir Paşa’nın konağında onu ilzam eder. Ve yine aynı sûrette bir muaraza neticesinde, beş gün zarfında kimya-yı gayr-i uzvîyi (inorganik kimya) elde ederek, kimya muallimiyle muarazaya girer ve onu da ilzam eder. İşte pek genç yaşındaki mezkûr harikulâdeliklere ve bahr-i umman hâlinde bir ilme mâlikiyetine şahit olan ehl-i ilim, Molla Said’e “Bediüzzaman” lâkabını vermiştir. Bediüzzaman, Van’da bulunduğu müddet zarfında, o zamana kadar edindiği fikir ve mütâlaalar ve ilmî ve dinî tedris usûllerini görmekle ve zamanın ihtiyac-ı zarurîlerini nazar-ı itibara almakla kendisine mahsus bir usûl-ü tedris icad eder. Bu da, hakâik-i diniyeyi asrın fehmine uygun en yeni izah ve beyan tarzlarıyla isbat etmek sûretiyle talebelerini tenvir etmektedir.

Molla Said, Van’da bulunduğu zamanlarda, bazı hususlarda o havalinin ulemâsına muhalif bulunuyordu.¹ (Hâşiyeye)

Bu hususlar şunlardır:

etmiştir. Bu kanaatini o zaman izhar ettiğinden, otuz-kırk sene sonra, İlm-i Kelâm’da bir teceddüd yapan Risale-i Nur Külliyyatı’nın telifine Cenâb-ı Hak muvaffak eylemiştir.

1 (Hâşiyeye) Aynı vaziyet, seksen senelik hayatında da devam etmiştir.

1- Katiyen hiç kimseden hediye olarak para almamak ve maaş bile kabul etmemek. Evet, hayatta hiçbir maddî mülkiyeti olmayıp, fakir ve kimsesiz ve daimî nefiy ve hapislerle çok sıkıntılı ve dehşetli musibetler içerisinde yaşadığı hâlde kimseden para ve mukabelesiz hediye almadığı, bilmüşâhede görülmüştür.

2- Hiçbir âlimden suâl sormamak. Yirmi sene zarfında, daima ancak sorularlara cevap vermişti. Bu hususta kendileri derlerdi ki: "Ben ulemânın ilmini inkâr etmem; binâenaleyh kendilerinden suâl sormak fazladır. Benim ilimimden şüphe edenler varsa sorsunlar, onlara cevap vereyim."

3- Yanında bulunan talebelerini aynı kendisi gibi zekât ve hediye almaktan men etmek. Onları da yalnız rızâ-yı ilâhî için çalıştırdı. Hattâ çok zamanlar talebelerini kendi iâşe ederdi.

4- Daima mücerred kalmak ve dünyada hiçbir şeyle alâka peyda etmemek. Bunun içindir ki: "Bütün malımı bir elimle kaldırıp götürebilmeliyim." demiştir. Bu hâlin sebebi sorulunca: "Bir zaman gelecek, herkes benim hâlime gıpta edecektir. Sâniyen, mal ve servet bana lezzet vermiyor; dünyaya ancak bir misafirhane nazarıyla bakıyorum." derdi.

Van'da bulunduğu vakit, merhum Vali Tahir Paşa, Avrupa kitaplarını tettebbu ederek kendisine suâller tertip edip sorardı. Bunların hiçbirisini görmediği ve Türkçe'yi de yeni konuşmaya başladığı hâlde, cevabında tereddüt etmezdi. Birgün kitapları görür ve Tahir Paşa'nın bunlardan suâl

tertip ettiğini anlayarak az bir zamanda kitapların muhtevasını elde eder.

O zamanda en büyük gaye ve düşüncesi, Mısır'daki Câmiu'l-Ezher'e mukabil Bitlis ve Van'da "Medrese-tü'z-Zehrâ" isminde bir darülfünûn vücûda getirmektir. Bu teşebbüsünü kuvveden fiile çıkarmak niyetinde olup bunu tasarlıyordu.

Van'da yaz zamanlarını, Bâsit ve Beytüşşebab namındaki yaylalarda geçiriyordu. Birgün Tahir Paşa'ya, mezkûr dağların başında temmuzda bile buz bulunduğunu söyler. Tahir Paşa itiraz eder ve: "Temmuz'da katiyen oralarda buz bulunmaz." iddiasında bulunur. Yaylada iken birgün bunu hatırlayarak Tahir Paşa'ya yazdığı ilk Türkçe mektubunda der: "Ey Paşa! Bâsit başında buz tuttu. Görmediğin şeyi inkâr etme. Her şey senin mâlûmatında münhasır değildir, vesselâm!"

Molla Said, aşiretler arasında olan herhangi bir geçimsizliği işitince hemen müdahale ederek, irşad yoluyla her iki tarafı da derhal barıştırdı. Hattâ hükûmetin bile barıştırmaktan âciz kaldığı Şeker Ağa ile Miran Reisi Mustafa Paşa'yı barıştırdı. Ve Mustafa Paşa'ya: "Daha tevbe etmedin mi?" diye sorunca, Mustafa Paşa da cevaben: "Seydâ! Ne söylerseniz sözünüzden çıkmam." demiştir.

Mustafa Paşa, at ile para teberru etmek ister. Bediüzzaman reddederek: "Şimdiye kadar kimseden para almadığımı işitmediniz mi? Bâhusus sizin gibi zalimden nasıl para alırım? Ve siz galiba tevbenizi bozdunuz. Şu takdirde Cezire'ye ulaşamazsınız." demiştir.

Ve hakikaten Cezire'ye yetişmeden yolda öldüğünü haber alır.

Bediüzzaman, riyâziyede harikulâde bir sürat-i intikale mâlik idi. Herhangi bir müşkül meseleyi, zihnen hemen hâllerdi. Hattâ Cebir Mukabele ilminde bir risale telif etmişti. Tahir Paşa nezdinde hesap meseleleri münakaşa mevzuu olduğunda, hesaba dair hangi mesele bahsedilse, başkaları ve en mahir kâtipler neticeyi bulamadan, Molla Said zihnen çıkarıyordu. Çok defalar böyle yarışlara girer ve umumunda daima birinci gelirdi. Bir defasında şöyle bir suâl sordular: "On beş müslim, on beş gayr-i müslim farz edilerek, birbiri ardına dizilince bunlara yapılacak her kura da gayr-i müslime isabet etmesi matluptur. Nasıl taksim edilir?"

Bu suâle cevaben: "Bunların yüz yirmi dört vaziyet-i muhtemelesi vardır." diyerek yapar.

Hem de der: "Bundan daha müşkülünü de kendim icat ederim. İki bin beş yüz vaziyet-i muhtemeleye göre yaparım."

İki saat zarfında yüz adamdan elli adet gayr-i müslimi o vaziyette taksim eder ki daima kurayı gayr-i müslime düşürür. Ve hattâ beş yüz gayr-i müslim olmakla iki yüz elli bin vaziyet-i muhtemele üzerine bir mesele çıkarttı ve Tahir Paşa'ya göstererek bir risale şeklinde yazdı. ^{1(Hâşiye-1)}

Bediüzzaman, Van'da bulunduğu zamanlarda, Vali Tahir Paşa ile bazı gazetelerden havâdis okurdu. Bilhassa

^{1(Hâşiye-1)} Maatteessüf o risale Van'da bir yangında yanmıştır.

İslâmiyet'i alâkadar eden hususlara dikkat ederdi. Van'daki ikametini esnasında, âlem-i İslâm'ın vaziyetini bir derece öğrenmiş bulunuyordu. Birgün Tahir Paşa bir gazetede şu müthiş haberi ona göstermişti. Haber şu idi:

İngiliz Meclis-i Meb'usân'ında Müstemlekât Nâzırı, elinde Kur'ân-ı Kerîm'i göstererek söylediği bir nutukta: "Bu Kur'ân, İslâmların elinde bulundukça biz onlara hâkim olamayız. Ne yapıp yapmalıyız, bu Kur'ân'ı onların elinden kaldırmalıyız; yahut müslümanları Kur'ân'dan soğutmalıyız." diye hitabede bulunmuş.

İşte bu müthiş haber, onda tarifi fevkinde bir tesir uyandırmıştı. İstidadı şimşek gibi alevli, duyguları ve bütün letâifi uyanık ve ilim, irfan, ihlâs cesaret ve şecaat gibi harika inâyet ve seciyelere mazhar olan Bediüzzaman'ın, bu havâdis üzerine: *"Kur'ân'ın sönmez ve söndürülmez mânevî bir güneş hükmünde olduğunu, ben dünyaya isbat edeceğim ve göstereceğim."* diye kuvvetli bir niyet ruhunda uyanır ve bu sâikle çalışır. ^{1(Hâsiye:2)}

1 (Hâsiye-2) Said Nursî, altmış beş sene evvel Van'da Vali Tahir Paşa'nın yanında iken okuduğu bir gazetede, İngiliz Müstemlekât Nâzırı'nın İngiliz Meclis-i Meb'usânında elinde Kur'ân'ı göstererek: "Bu Kur'ân Müslümanların elinde kaldıkça biz onlara hakiki hâkim olamayız. Ya Kur'ân'ı ortadan kaldırmalıyız, veya onları Kur'ân'dan soğutmalıyız." sözü üzerine, ruhunda bir fevran ve nihayetsiz bir gayret uyanır. Kur'ân'ın bir mucize olduğunu isbat ederek her tarafa neşretmek ve kâfirleri tam susturmak ister, buna kat'i karar verir. Van'da bulunduğu on beş sene müddet içerisinde hıfzına aldığı seksenden ziyade kitabı ezbere devrettiği gibi, âlem-i İslâm'ın hâl-i hazırda durumu hakkında da gerekli her türlü mâlûmatı elde eder.

Nazirsiz bir allâme olan Bediüzzaman, daha genç yaşında görünen müstesna zekâ ve ilminden de anlaşıldığı gibi, sair emsâlleri fevkinde, kendisine ayrıca hikmet-i Kur'âniye tâlim edilmmişti. Kendisi, asr-ı hâzırın ihtiyacını karşılayacak zamanın ilmi ve edebî seviyesinin fevkinde bütün dünyaya Kur'ân'ın mucize olduğunu isbat ve herkesi ikna edebilecek bir kabiliyet, metanet, emel ve fedakârlık taşıyordu. ➡

Bediüzzaman, Şarkî Anadolu'da Medresetü'z-Zehrâ namında bir darülfünun açmak, ya Van'da veyahut da Diyarbakır'da darülfünun derecesinde bir medrese tesisine çalışmak için İstanbul'a geldi. İstanbul'a gelişini bir muharir şöyle tasvir etmişti: "Şarkın yalçın kayalıklarından, bir ateşpâre-i zekâ, İstanbul âfâkında tulû etti."

İstanbul'a gelmeden evvel birgün Tahîr Paşa: "Şark ulemâsını ilzam ediyorsun, fakat İstanbul'a gidip o denizdeki büyük balıklara da meydan okuyabilecek misin?" demişti.

İstanbul'a gelir gelmez ulemâyı münazaraya davet etti. Bunun üzerine İstanbul'daki meşhur âlimler grup grup

Bir buğday tanesi kadar çam çekirdeğinden dağ gibi bir ağacın zuhuru, kudret-i ilâhiyeyi açıkça gösterdiği gibi maddî hiçbir kuvvete sahip olmayan, bilâkis mazlum ve bir nevi elleri, kolları bağlı bir vaziyette Bediüzzaman'ın çekirdek-misal hayatı ve hizmetiyle tarihin en dehşetli bir devrinde hem Anadolu, hem âlem-i İslâm, hem dünyanın ekserisine de maddeten tesir edecek ve zihniyetlerini değiştirecek mânevî, küllî ve cihanşümûl bir inkışafın zuhuru, aynen bir kudret-i mutlaka ve istihdam-ı ilâhî ve sevk-i rabbânî ile olduğu akla ve kalbe görünmektedir.

Filhakika, bir eserinde tahdis-i nimet sûretinde hizmet-i imaniyeye ait inâyet-i ilâhiyeden bahsederken şöyle der: "Eski Harb-i Umumî'de ve daha evvelerinde bir vâkıa-yı sâdikada görüyorum ki: Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağı'nın altındayım. Birden o dağ müthiş infilâk etti; dağlar gibi parçaları dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki merhum validem yanımdadır. Dedim:

'Ana, korkma. Cenâb-ı Hakk'ın emridir. O hem Rahîm'dir, hem Hakim'dir.'

Birden o hâlette iken baktım ki, mühim bir zat bana âmirane diyor ki:

'İcâz-ı Kur'an'ı beyan et!'

Uyandım, anladım ki bir büyük infilâk olacak. O infilâk ve inkılâptan sonra Kur'an etrafındaki surlar kırılacak. Doğrudan doğruya Kur'an kendi kendini müdafaa edecek. Ve Kur'an'a hücum edilecek. İcâzı onun çelik bir zırhı olacak. Ve şu i'câzın bir nev'ini, şu zamanda izharına -haddimin fevkinde olarak- benim gibi bir adam namzet olacak ve namzet olduğumu anladım."

ziyarete gelip suâller soruyorlar ve o hepsinin de cevaplarını sahih olarak veriyordu. Bundan maksadı, Şarkî Anadolu'daki ilim ve irfan faaliyetine nazar-ı dikkati celbetmekti. Yoksa Molla Said, katiyen hodfuruşluğu sevmezdi. Her türlü gösteriş ve âlâyışten müberra olarak hareket ederdi. İlim, cesaret, hâfıza ve zekâ itibarıyla pek harika idi. Aynı derecede, belki daha ziyade olarak, halis ve muhlis idi. Tasannu ve tekellüften katiyen hoşlanmazdı. İstanbul'daki ikametgâhının kapısında şöyle bir levha asılı idi: *"Burada her müşkül hâll edilir, her suâle cevap verilir; fakat suâl sorulmaz."*¹(Hâşiye)

İstanbul'da grup grup gelen ulemânın suâllerini cevaplandırıyordu. Genç yaşında böyle bilâ-istisna bütün suâllere cevap vermesi ve gayet mukni ve belîğ ifade ve harika hâl ve tavırlarıyla, ehl-i ilmi hayranlıkla takdire sevk ediyordu. Ve "Bediüzzaman" unvanına bihakkın lâayık görüyorlar ve bu fevkalâde zatı, bir "nâdire-i hilkat" olarak tavsif ediyorlardı.

1 (Hâşiye) Burada şunu ilâveten beyan etmek icap eder ki: Said Nursî'nin hayatının son otuz- kırk senesinde, din-i İslâm'a ve Kur'ân'a hizmet cihe-
linde fevkalâde bir rahmet ve inâyetle Risale-i Nur ihsan edildiğinden ve âlemşümûl bir mânevî cihad-ı diniye ve hizmet-i Kur'âniye'de bulunduğundan anlaşılmış ve sonra kendileri de bir mânevî ihtarla kaleme almışlardır ki onun hayatı bir intizam dairesinde geçiyordu. Yani, ileride mühim bir hizmet-i Kur'âniye'de bulunacağı için. Cenâb-ı Hak o hizmet-i Kur'âniye'ye zemin hazırlamak hikmetiyle Said'i fevkalhad şartlar içerisinde ve fevkalâde inâyet altında harika bir zekâ ve deha ile mücehhez olarak istihdam ve istimâl ediyordu. Onun için Tarihçe-i Hayat'ın başında beyan edildiği vecihle, onun hayat ve ahvâline bu nokta-yı nazarla bakmak lâzımdır. Ve hatta kendisi Hümiyet'ten evvel birçok talebelerine, dostlarına: "Bir nur görüyorum, istikbale büyük ümitlerle bakıyorum." diye, ehemmiyetli bir Kur'ân hizmetinin vuku bulacağını haber veriyordu. Bir hiss-i kablelvuku ile Risale-i Nur'un şimdiki mânevî hizmet-i Kur'âniye ve imaniyesini, o zaman-ları siyaset âleminde olacak zannedip, bütün kuvvetiyle İstanbul'da siyase-ti dine, Kur'ân'a âlet ederek çalışıyordu.

Hattâ bu zamanlarda Mısır Câmîu'l-Ezher Üniversitesi reislerinden meşhur Şeyh Bahît Efendi İstanbul'a bir seyahat için geldiğinde, Kürdistan'ın sarp, yalçın kayaları arasından gelerek İstanbul'da bulunan Bediüzzaman Said Nursî'yi ilzam edemeyen İstanbul ulemâsı, Şeyh Bahît'ten bu genç hocanın ilzam edilmesini isterler. Şeyh Bahît de bu teklifi kabul ederek bir münazara zemini arar. Ve bir namaz vakti Ayasofya Camii'nden çıkıp çayhaneye oturulduğunda bunu fırsat telâkki eden Şeyh Bahît Efendi, yanında ulemâ hazır bulunduğu hâlde Bediüzzaman'a hitaben, *مَا تَقُولُ فِي حَقِّ الْأُورُبَّانِيَّةِ وَالْعُثْمَانِيَّةِ* yani, "Avrupa ve Osmanlılar hakkında ne diyorsunuz, fikriniz nedir?" der.

Şeyh Bahît Efendi'nin bu suâlden maksadı, Bediüzzaman'ın şek olmayan bir bahr-i umman gibi ilmini ve ateşpâre-i zekâsını tecrübe etmek değil, belki, zaman-ı istikbale ait şiddet-i ihatasını ve idare-i âlemdeki siyasetini anlamak idi. Buna karşı Bediüzzaman'ın verdiği cevap şu oldu:

إِنَّ الْأُورُبَّانِيَّةَ حَامِلَةٌ بِالْإِسْلَامِيَّةِ فَسَلْدُ يَوْمًا مَا،
وَأِنَّ الْعُثْمَانِيَّةَ حَامِلَةٌ بِالْأُورُبَّانِيَّةِ فَسَلْدُ يَوْمًا مَا

Yani, "Avrupa bir İslâm devletine hâmileler, günün birinde onu doğuracak. Osmanlılar da Avrupa ile hâmileler; o da onu doğuracak."

Bu cevaba karşı Şeyh Bahît Hazretleri: "Bu gençle münazara edilmez. Ben de aynı kanaatteyim. Fakat

bu kadar veciz ve belîğâne bir tarzda ifade etmek, ancak Bediüzzaman'a hasır."^{1(*)} demiştir.

Bediüzzaman'ın İstanbul'da hayatı, bir derece siyasîdir. Siyaset yoluyla İslâmiyet'e hizmet edilecek diye kanaat besliyordu. Siyasî hayata karışması, İslâmiyet'e hizmet aşkının bir neticesi idi. Daima hürriyet taraftarı idi. Gördüğü haksızlıklardan dolayı Jön Türkler'e daima muhalefette bulunarak: "Siz dini incittiniz, gayretullaha dokundunuz, şeriati tezyif ettiniz; neticesi vahim olacaktır." diye izhar-ı muhalefetten çekinmiyordu.

Hürriyetten sonra mücahid arkadaşlarıyla beraber İttihad-ı Muhammedî (*aleyhissalâtu vesselâm*) Cemiyeti'ni kurmuşlar, cemiyet pek kısa bir zamanda inkişafa başlamış, hattâ Bediüzzaman'ın bir makalesiyle Adapazarı ve İzmit havalisinde elli bin kişi cemiyete dahil olmuştu.

Hürriyeti sû-i tefsir etmemek ve meşrûtiyeti, meşrûtiyet-i meşrûa olarak kabul etmek lâzım geldiğini ileri sürerek bu hususta dinî gazetelerde makaleler neşrediyor ve hitabelerde bulunuyordu. Bu makale ve hitabeleri, emsâlsiz denemek kadar belîğ ve mukni idi. Ehl-i ilim ve ehl-i siyaset, Said Nursi'nin bu yazılarından ve derslerinden çok istifade etmişlerdir. O zamandaki intibah-ı millîyi, Anadolu ve Asya'nın saadet-i dünyeviyesinin fecr-i sâdıkı olarak müjde

^{1(*)} Nitekim Bediüzzaman'ın dediği gibi; ihbâratın iki kutbu da tahakkuk etmiş, bir-iki sene sonra Meşrûtiyet devrinde şaâir-i İslâmiye'ye muhalif çok âdât-ı ecnebiyeyi ahzetmek ve gittikçe Türkiye'de yerleştirmek; ve şimdi Avrupa'da Kur'an'a ve İslâmiyet'e karşı gösterilen hüsn-ü alâka ve bilhassa bahtiyar Alman milletinde fevc fevc İslâmiyet'i kabul etmek gibi hâdiseler, o ihbarı tamamıyla tasdik etmişlerdir.

veriyor, fakat elden kaçmaması için evâmîr-i şer'iyeyi çabuk imtisâl etmenin zarurî olduğunu ileri sürüyordu. "Eğer meşrûtiyeti hürriyet-i şer'îye ile kabul etmezsek ve öyle tatbik edilmezse, elimizden kaçacak, müstebid bir idareye yerini terk edecek." diye ihtar ediyordu. O nutuk ve makalelerden numûne olarak cüz'î bir kısmını buraya derce ediyoruz:

Yaşasın Şeriat-ı Ahmedî (aleyhissalâtü vesselâm)

Dinî Ceride, no: 77

5 Mart 1325 (18 Mart 1909)

Şeriat-ı garrâ, kelâm-ı ezeliden geldiğinden, ebede gidecektir. Nefs-i emmarenin istibdad-ı rezilesinden selâmetimiz, İslâmiyet'e istinat iledir. O hablülmetine temessük iledir. Ve haklı hürriyetten hakkıyla istifade etmek, imandan istimdat iledir. Zira, Sâni-i âlem'e hakkıyla abd ve hizmetkâr olanın, halka ubûdiyete tenezzül etmemesi gerektir.

Herkes kendi âleminde bir kumandan olduğundan, âlem-i asgarında cihad-ı ekber ile mükelleftir. Ve ahlâk-ı Ahmediye (aleyhissalâtü vesselâm) ile tahalluk ve sünnet-i nebevîyeyi ihyâ ile muvazzaftır.

Ey evliya-yı umûr! Tevfik isterseniz, kavânin-i âdetullahı tevfik-i hareket ediniz. Yoksa tevfiksizlik ile cevab-ı red alacaksınız. Zira, mâruf umum enbiyânın memâlik-i İslâmiye ve Osmaniye'den zuhuru, kader-i ilâhînin bir işaret ve remzidir ki; bu memleket insanların makine-i tekemmülâtının buharı diyanettir. Ve bu Asya ve Afrika tarlasının ve Rumeli bostanının çiçekleri ziya-yı İslâmiyet ile neşv ü nema bulacaktır.

Dünya için din feda olunmaz. Gebermiş istibdadı muhafaza için, vaktiyle mesâil-i şeriat rüşvet verilirdi. Dinin meseleleri terk ve feda edilmesinden, zarardan başka ne faydası görüldü?

Milletin kalb hastahğı, zaaf-ı diyanettir. Bunu takviye ile sıhhat bulabilir.

Bizim cemaatimizin meşrebi, muhabbete muhabbet ve husûmete husûmettir. Yani, beyne'l-İslâm muhabbete imdat; ve husûmet askerini bozmaktır.

Mesleğimiz ise, ahlâk-ı Ahmediye ile tahallûk ve sünnet-i Peygamberî'yi ihya etmektir. Ve rehberimiz şariat-ı garrâ ve kılıcımız da berâhîn-i kâ-tıa ve maksadımız îlâ-yı kelimetullahtır.

Bediüzzaman

Hakikat

Dinî Ceride, no: 70

26 Şubat 1324

Mart 1909

Biz “Kâlû Belâ”dan cemiyet-i Muhammedî’de dahiliz. Cihetü’l-vaahdet-i ittihadımız tevhiddir. Peyman ve yeminimiz imandır. Madem ki muvahhidiz, müttehidiz. Her bir mümin îlâ-yı kelimetullah ile mükelleftir. Bu zamanda en büyük sebebi, maddeten terakki etmektir. Zira, ecnebîler fûnun ve sanayi silâhıyla bizi istibdad-ı mânevîleri altında eziyorlar. Biz de fen ve sanat silâhıyla îlâ-yı kelimetullahın en müthiş düşmanı olan cehil ve fakr ve ihtilâf-ı efkâra cihad edeceğiz. Amma cihad-ı haricîyi şeriat-ı garrânın berâhin-i kâtiasının elmas kılıçlarına havale edeceğiz. Zira medenîlere galebe çalmak ikna iledir, söz anlamayan vahşiler gibi icbar ile değildir.

Biz muhabbet fedaileriyiz, husûmete vaktimiz yoktur.

Meşrûtiyet ki; adalet ve meşveret ve kanunda inhisâr-ı kuvvetten ibarettir. On üç asır evvel şeriat-ı garrâ teessüs ettiğinden, ahkâmda Avrupa’ya dilencilik etmek, din-i İslâm’a büyük bir cinayettir. Ve şimale müteveccihen namaz kılmak gibidir.

Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa, istibdat tevzi olunmuş olur. ¹ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ hâkim ve âmir-i vicdanî olmalı.

¹ “Muhakkak ki Allah, mutlak kuvvet sahibidir, her işte üstün ve mutlak galiptir.” (Hac sûresi, 22/40, 74)

O da mârifet-i tam ve medeniyet-i âmm veyahut din-i İslâm namıyla olmalı. Yoksa istibdat daima hükümferma olacaktır.

İttifak hüdâdadır, hevâ ve heveste değil.

İnsanlar hür oldular, ama yine abdullahtırlar. Her şey hür oldu; başkasının kusuru insanın kusuruna senet ve özür olamaz.

Yeis, mâni-i herkemâldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün." istibdadın yâdigârıdır.

Bediüzzaman

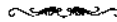
Üstad Bediüzzaman Hazretleri Birinci Cihan Harbi'nin
akabinde İstanbul'da biraderzadesi Abdurrahman ile
birlikte

Nihayet, menhus 31 Mart Hâdisesi meydana gelir. Şeriat isteyen ve o hâdisede ismi karışan on beş kadar hoca idam edilir. Bediüzzaman, onlar mahkeme binasının bahçesinde asılı durdukları ve kendisi de pencereden onları gördüğü bir hâlde muhakeme olunur. Mahkeme reisi Hürşid Paşa sorar: “Sen de şeriat istemişsin?”

Bediüzzaman cevap verir: “Şeriatın bir hakikatine, bin ruhum olsa feda etmeye hazırım. Zira şeriat, sebebi saadet ve adalet-i mahz ve faziletir. Fakat, ihtilâlcilerin isteği gibi değil!”

Bediüzzaman’ın Divan-ı Harp’teki bu kahramanca müdafaası, o zaman iki defa tab edilip neşredilmiştir. O dehşetli mahkemeden idamını beklerken beraat etmiş ve mahkemeye teşekkür etmeyerek, yolda Bayezid’den ta Sultanahmed’e kadar, arkasında kalabalık bir halk kitlesi mevcut olduğu hâlde, “Zalimler için yaşasın cehennem! Zalimler için yaşasın cehennem!” nidâlarıyla ilerlemiştir.

Divan-ı Harp’teki müdafaasının bir kısmı bu Tarihçe-i Hayat’ta yazılmıştır. Ta ki 31 Mart Hâdisesi’nin iç yüzü ve Bediüzzaman’ın kahramanca müdafaası bir derece anlaşılabilsin:

(İki Mekteb-i Musibet Şehadetnamesi yahut Divan-ı Harb-i Örfî ve Said Nursî adlı eserden parçalar)

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

Mukaddime

Vaktâ ki hürriyet divanelikle yâd olunurdu; zayıf istibdat tımarhaneyi bana mektep eyledi. Vaktâ ki îtidal, istikamet irtica ile iltibas olundu; Meşrûtiyette şiddetli istibdat, hapishaneyi mektep eyledi.

Ey şu şehadetnâmemi temâşâ eden zevât! Lütfen ruh ve hayalinizi misafireten, yeni medeniyete karışmış asabî bir bedevî talebenin hâl-i ihtilâlde olan ceset ve dimağına gönderiniz. Tâ tahtie ile hataya düşmeyiniz.

Otuz Bir Mart Hâdisesi'nde, Dîvan-ı Harb-i Örfî'de dedim ki:

Ben talebeyim. Onun için her şeyi mizan-ı şeriatla müvâzene ediyorum. Ben milliyetimizi, yalnız İslâmiyet biliyorum. Onun için her şeyi de İslâmiyet nokta-yı nazarından muhakeme ediyorum.

Ben hapishane denilen âlem-i berzahın kapısında dururken ve darağacı denilen istasyonda âhirete giden şimendiferi beklerken, cemiyet-i beşeriyenin gaddarâne hâllerini tenkit ederek; değil yalnız sizlere, belki bu zamandaki nev-i benibeşere îrad ettiğim bir nutuktur. Onun için

¹ Her türlü noksan sıfatlardan uzak olan Allah'ın adıyla.

² "Hiç bir şey yoktur ki, O'nu hamd ile beraber tesbih (tenzih) ediyor bulunmasın." (İsrâ sûresi, 17/44)

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ¹ sırınca, kabr-i kalbden hakâik çıplak çıktı. Nâmahrem olan kimseler nazar etmesin.

Âhirete kemâl-i iştîyak ile müheyyayım. Bu asılanlarla beraber gitmeye hazırım. Nasıl ki bir bedevî garâip-perest, İstanbul'un acâib ve mehâsinini iştîmiş, fakat görmemiş; nasıl kemâl-i hâhişle görmeyi arzu eder! Ben de mârez-i acâib ve garâib olan âlem-i âhireti o hâhişle görmek istiyorum. Şimdi de öyleyim. Beni oraya nefyetmek, bana ceza değil; sizin elinizden gelirse, beni vicdanen tâzib ediniz! Ve illâ başka sûretle azap, azap değil, benim için bir şandır!

Bu hükûmet zaman-ı istibdatta akla husûmet ediyordu. Şimdi de hayata adavet ediyor. Eğer hükûmet böyle olursa; yaşasın cünûn! Yaşasın mevt! Zalimler için de yaşasın cehennem!

Ben zaten bir zemin istiyordum ki efkârımı onda beyan edeyim. Şimdi bu Divan-ı Harb-i Örfî iyi bir zemin oldu. Bidayetlerde herkesten suâl olunduğu gibi Divan-ı Harp'te bana da suâl ettiler: "Sen de şeriat istemişsin?"

Dedim: "Şeriatın bir hakikatine, bin ruhum olsa feda etmeye hazırım! Zira şeriat, sebep-i saadet ve adâlet-i mahz ve fazilettir. Fakat ihtilâlcilerin isteyişi gibi değil!"

Hem de dediler: "İttihad-ı Muhammediye'ye (*aleyhissalâtu vesselâm*) dahil misin?"

Dedim: "Maaliftihar! En küçük efradındanım. Fakat benim tarif ettiğim vecihle... Ve o ittihattan olmayan, dinsizlerden başka kimdir? Bana gösterin!.."

¹ "O gün, gizli kalmış ne varsa hepsi ortaya dökülür." (Tânk sûresi, 86/9)

İşte o nutku şimdi neşrediyorum. Tâ ki, Meşrûtiyeti le-
keden ve ehl-i şeriatı me'yûsiyetten ve ehl-i asrı tarih naza-
rında cehil ve cünûndan ve hakikati evham ve şüpheden
kurtarayım. İşte başlıyorum:

Dedim: Ey Paşalar, zâbitler! Hapsimi iktiza eden cina-
yetlerin icmâli:

إِذَا مَحَاسِنِي اللَّاتِي أَذُلُّ بِهَا كَأَنْتَ ذُنُوبِي فَقُلْ لِي كَيْفَ أَعْتَدِرُ

Yani “Medâr-ı iftiharım olan mehâsinim, şimdi günah
sayılıyor! Artık nasıl itizar edeyim, mütehayyirim!”

Mukaddime olarak söylüyorum:

Mert olan cinayete tenezzül etmez. Şayet isnad olun-
sa cezadan korkmaz. Hem de haksız yere idam olunsam,
iki şehid sevabını kazanırım. Şayet hapiste kalsam, böyle,
hümiyeti lafızdan ibaret bulunan gaddar bir hükûmetin en
rahat mevkii hapishane olsa gerektir. Mazlumiyetle ölmek,
zâlimiyetle yaşamaktan daha hayırlıdır.

Bunu da derim ki:

Siyaseti dinsizliğe âlet yapan bazı adamlar, kabahati-
ni setr için başkasını irtica ile ve dinini siyasete âlet yap-
makla itham ederler. Şimdiki hafiyeler eskisinden beterdir-
ler. Bunların sadakatine nasıl itimad olunur? Adalet onla-
rın sözlerine nasıl bina olunur? Hem de cerbeze ile insan,
âdalet yaparken zulme düşüyor. Zira insan kusursuz olmaz.
Fakat uzun zamanda ve efrad-ı kesîre içinde ve tahallül-ü
mehâsinle tâdil olunan müteferrik kusurları cerbeze ile ce-
medip, bir zaman-ı vâhidde bir şahs-ı vâhiddeden sudûrunu

tevehhüm ederek şedit cezaya müstehak görür. Hâlbuki bu tarz, bir zulm-ü şedittir.

Şimdi gelelim on bir buçuk cinayetlerimin tâdâ-dına:^{1(Hâşiye)}

Birinci Cinayet

Geçen sene bidayet-i hüriyette elli-altmış telgraf umum şark aşîretlerine sadâret vasıtasıyla çektim. Meâli şu idi:

“Meşrûtiyet ve kanun-u esasî işittiğiniz mesele ise; hakikî adalet ve meşveret-i şer’iyeden ibarettir. Hüsn-ü telâkki ediniz, muhafazasına çalışınız. Zira, dünyevî saade-timiz meşrûtiyettedir. Ve istibdattan herkesten ziyade biz zarardîdeyiz.”

Her yerden bu telgrafların cevabı, müsbet ve güzel olarak geldi. Demek vilâyât-ı şarkıyeyi tenbih ettim, gafil bırakmadım. Tâ yeni bir istibdat onların gafletinden istifade etmesin. “Neme lâzım” demediğimden cinayet işledim ki bu mahkemeye girdim!..

İkinci Cinayet

Ayasofya’da, Bayezid’de, Fatih’te, Süleymaniye’de umum ulemâ ve talebeye hitaben müteaddit nutuklar ile şeriatın ve müsemmâ-yı meşrûtiyetin münasebet-i hakikiyesini izah ve teşrih ettim. Ve mütehakkimâne istibdadın, şeriatla bir münasebeti olmadığını beyan ettim. Şöyle ki:

^{1(Hâşiye)} Müellifin meslek ve meşrebine ait parçalar alınmış olup, tafsîlât arzu edenler mezkûr esere müracaat etsinler.

سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ¹ hadisinin sırrıyla; şeriat âleme gelmiş, tâ istibdadı ve zâlimâne tahakkümü mahvetsin.

Herhangi bir nutuk îrad ettim ise; her bir kelimesine kimsenin bir itirazı varsa, burhan-ı kat'î ile isbata hazırım. Ve dedim ki: "Asıl şeriâtın meslek-i hakikîsi, hakikat-i meşrûtiyet-i meşrûadır."

Demek meşrûtiyeti, delâil-i şer'îye ile kabul ettim. Başka medeniyetçiler gibi, taklidî ve hilâf-ı şeriat telâkki etmedim. Ve şeriati rüşvet vermedim. Ve ulemâ ve şeriati, Avrupa'nın zunûn-u fâsidesinden iktidarına göre kurtarmaya çalıştığımдан cinayet ettim ki, bu tarz muamelenizi gördüm!..

Üçüncü Cinayet

İstanbul'da yirmi bine yakın hemşehrilerimi, –hamal ve gafil ve safdil olduklarından– bazı particiler onları içfal ile vilâyât-ı şarkıyeyi lekedâr etmelerinden korktum. Ve hamalların umum yerlerini ve kahvelerini gezdim. Geçen sene, anlayacakları sûretle meşrûtiyeti onlara telkin ettim. Şu meâlde:

"İstibdad, zulüm ve tahakkümdür. Meşrûtiyet, adâlet ve şeriattır. Padişah, Peygamberimiz'in emrine itaat etse ve yoluna gitse halifedir. Biz de ona itaat edeceğiz. Yoksa, Peygamber'e tâbi olmayıp zulmedenler, padişah da

¹ "Halkın efendisi, onlara hizmet edendir. (Memuriyet bir hizmetkârlıktır; hâkimiyet ve benlik için bir tahakküm âleti değil)" el-Beyhaki, *Şuabü'l-îmân* 6/334; Hatîb el-Bağdâdî, *Târihu Bağdâd* 10/187; ed-Deylemî, *el-Müsne'd* 2/324; el-Münâvî, *Feyzu'l-kadir* 4/122.

olsalar haydutturlar. Bizim düşmanımız cehalet, zaruret, ihtilâftır. Bu üç düşmana karşı; sanat, mârifet, ittifak silâhıyla cihad edeceğiz. Ve bizi bir cihette teyakkuza ve terakkiye sevkeden hakikî kardeşlerimiz Türklerle ve komşularımızla dost olup el ele vereceğiz. Zira husûmette fenalık var, husûmete vaktimiz yoktur. Hükûmetin işine karışmayacağız. Zira, hikmet-i hükûmeti bilmiyoruz...”

İşte o hamalların, Avusturya’ya karşı –benim gibi bütün Avrupa’ya karşı ^{1(*)} boykotajları ve en müşevveş ve heyecanlı zamanlarda âkilâne hareketlerinde bu nasihatın tesiri olmuştur. Padişaha karşı irtibatlarını tâdil etmeye ve boykotajlarla Avrupa’ya karşı harb-i iktisadî açmaya sebebiyet verdiğimden, demek cinayet ettim ki bu belâya düştüm!

Dördüncü Cinayet

Avrupa, bizdeki cehalet ve taassup müsaadesiyle, şeriatı –hâşâ ve kellâ– istibdada müsait zannettiklerinden, nihayet derecede, kalben üzülmüştüm. Onların zannını tekzip etmek için, meşrûtiyeti herkesten ziyade şeriat nâmına alkışladım. Lâkin yine korktum ki; başka bir istibdat tekrar o zannı tasdik eder diye, ne kadar kuvvetim varsa Ayasofya Câmiî’nde meb’usâna hitaben feryat ettim. Ve söyledim ki:

1 ^(*) Bediüzzaman’a zurefâdan biri, birgün, irfanıyla mütenasip bir esvap giymesi lüzumundan bahseder. Müşârünileyh de: “Siz, Avusturya’ya güya boykot yapıyorsunuz, hem onun gönderdiği kalpakları giyiyorsunuz. Ben ise bütün Avrupa’ya boykot yapıyorum, onun için yalnız memleketimin maddî ve mânevî mamûlâtını giyiyorum.” buyurmuştur.

Meşrûtiyeti, “meşrûiyet” unvanı ile telâkki ve telkin ediniz. Tâ yeni ve gizli ve dinsiz bir istibdat, pis eliyle o mübareği ağrâzına siper etmekle lekedâr etmesin. Hürriyeti, âdâb-ı şeriatla takyid ediniz. Zira cahil efrat ve avâm-ı nâs kayıtsız hür olsa, şartsız tam serbest olsa, sefih ve itaatsız olur. Adalet namazında kıbleniz dört mezhep olsun. Tâ ki, namaz sahih ola. Zira hakâik-i meşrûtiyetin sarahaten ve zımnen ve iznen dört mezhepten istihracı mümkün olduğu nu dâvâ ettim.

Ben ki bir âdi talebeyim. Ulemâya farz olan bir vazifeyi omuzuma aldım, demek cinayet ettim ki bu tokadı yedim!

Beşinci Cinayet

Gazeteler, iki kıyas-ı fâsit cihetiyle ve haysiyet kırıcı bir neşriyat ile ahlâk-ı İslâmiye’yi sarstılar. Ve efkâr-ı umumiye-yi perişan ettiler. Ben de gazetelerle, onları reddeden makaleler neşrettim. Dedim ki:

Ey gazeteciler! Edipler edebli olmalı, hem de edeb-i İslâmiye ile müteeddib olmalı. Ve onların sözleri, kalb-i umumî-i müşterek-i milletten bitarafâne çıkmalı. Ve matbuat nizamnamesini, vicdanınızdaki hiss-i diyanet ve niyet-i hâlis tanzim etmeli. Hâlbuki siz, iki kıyâs-ı fâsitle, yani taşrayı İstanbul’a ve İstanbul’u Avrupa’ya kıyas ederek efkâr-ı umumiye-yi bataklığa düşürdünüz. Ve şahsî garazları ve fikr-i intikamı uyandırdınız. Zira elif-bâ okumayan çocuğa, felsefe-i tabiiye dersi verilmez. Ve erkeğe, tiyatrocu karı libası yakışmaz. Ve Avrupa’nın hissiyâtı, İstanbul’da tatbik olunmaz. Akvâmın ihtilâfı; mekânların

ve aktârın tehalüfî, zamanların ve asırların ihtilâfî gibidir. Birisinin libası, ötekinin endamına gelmez. Demek Fransız büyük ihtilâli, bize tamamen hareket düsturu olamaz. Yanlışlık, tatbik-i nazariyât ve mukteza-yı hâli düşünmemekten çıkar.

Ben ki ümmî bir köylüyüm, böyle cerbezeli ve muğâlatalı ve ağrâzlı muharrirlere nasihat ettim; demek cinayet işledim!..

Altıncı Cinayet

Kaç defa büyük içtimalarda, heyecanları hissettim. Korktum ki avâm-ı nâs siyasete karışmakla âsâyîşi ihlâl etsinler. Türkçe'yi yeni öğrenen köylü bir talebenin lisanına yakışacak lafızlar ile heyecanı teskin ettim.

Ezcümle: Bayezid'de talebenin içtimasında ve Ayasofya mevlidinde ve Ferah Tiyatrosu'ndaki heyecana yetiştim. Bir derece heyecanı teskin ettim. Yoksa bir fırtına daha olacaktı.

Ben ki bedevî bir adamım. Medenîlerin entrikalarını bildiğim hâlde işlerine karıştım. Demek cinayet ettim!

Yedinci Cinayet

İşittim; İttihad-ı Muhammedî (*aleyhissalâtu vesselâm*) nâmıyla bir cemiyet teşekkül etmiş. Nihayet derecede korktum ki bu ism-i mübarekin altında bazılarının bir yanlış hareketi meydana gelsin. Sonra işittim; bu ism-i mübareki bazı mübarek zevât, -Süheyl Paşa ve Şeyh Sâdık gibi zatlar- daha basit ve sırf ibadete ve sünnet-i seniyyeye tebâiyete nakletmişler.

Ve o siyasî cemiyetten kat-ı alâka ettiler. Siyasete karışmayacaklar.

Lâkin tekrar korktum, dedim: Bu isim umumun hakkıdır, tahsis ve tahdit kabul etmez. Ben nasıl ki dindar müteaddit cemiyete bir cihette mensubum. Zira maksatlarını bir gördüm. Kezâlik, o ism-i mübareke intisap ettim. Lâkin tarif ettiğim ve dahil olduğum İttihad-ı Muhammedî'nin (*aleyhissalâtu vesselâm*) tarifi budur ki:

- Şarktan garba, cenuptan şimale uzanan bir silsile-i nuranî ile merbut bir dairedir.

- Dahil olanlar da bu zamanda üç yüz milyondan ziyadedir.

- Bu ittihadın cihetü'l-vahdeti ve irtibatı, tevhid-i ilâhîdir.

- Peyman ve yemini, imandır.

- Müntesipleri, "Kalû Belâ"dan dahil olan umum müminlerdir.

- Defter-i esmâları da, Levh-i Mahfuz'dur.

- Bu ittihadın nâşir-i efkârı, umum kütüb-ü İslâmiye'dir.

- Günlük gazeteleri de, ilâ-yı kelimetullahı hedef-i maksat eden umum dinî gazetelerdir.

- Kulüp ve encümenleri, cami ve mescidlerdir ve dinî medreseler ve zikirhanelerdir.

- Merkezi de, Haremeyn-i Şerîfeyn'dir.

- Böyle cemiyetin reisi, Fahr-i âlem'dir (*aleyhissalâtu vesselâm*).

• Ve mesleği, herkes kendi nefsiyle mücahede; yani ahlâk-ı Ahmediye (*aleyhissalâtü vesselâm*) ile tahalluk ve sünnet-i nebeviyeyi ihya ve başkalarına da muhabbet ve –eğer zarar etmezse– nasihat etmektir.

• Bu ittihadın nizamnâmesi, sünnet-i nebeviye; ve kanunnâmesi, evâmir ve nevâhi-i şer’iyedir.

• Ve kılıçları da berâhin-i kâtiadır. Zira medenîlere galebe çalmak ikna ile, icbar ile değildir. Taharri-i hakikat, muhabbet ile. Husûmet ise vahşet ve taassuba karşı idi.

• Hedef ve maksatları da, îlâ-yı kelimetullahtır.

Şeriat da yüzde doksan dokuz ahlâk, ibadet, âhiret ve fazilete aittir. Yüzde bir nisbetinde siyasete mütealliktir; onu da ülü’l-emirlerimiz düşünsünler.

Şimdiki maksadımız, o silsile-i nûraniyeyi ihtizaza getirmekle herkesi bir şevk u hâhiş-i vicdaniye ile tarîk-i terakide kâbe-i kemâlâta sevk etmektir. Zira îlâ-yı kelimetullahın bu zamanda bir büyük sebebi, maddeten terakki etmektir.

İşte ben bu ittihadın efradındayım. Ve bu ittihadın tezahürüne teşebbüs edenlerdenim. Yoksa sebep-i iftirak olan fırkalardan, partilerden değilim.

Elhâsıl: Sultan Selim’e bîat etmişim. Onun ittihad-ı İslâm’daki fikrini kabul ettim. Zira o, vilâyât-ı şarkıyeyi ikaz etti. Onlar da ona bîat ettiler. Şimdiki şarklılar, o zamandaki şarklılardır. Bu meselede seleflerim Şeyh Cemaleddîn Efganî, allâmelerden Mısır müftüsü merhum Muhammed

Abduh, müfrit âlimlerden Ali Suâvi, Hoca Tahsin ve ittihâd-ı İslâm'ı hedef tutan Namık Kemâl ve Sultan Selim'dir ki, demiş:

İhtilaf u tefrika endişesi
Kûşe-i kabrimde hattâ bîkarar eyler beni.
İttihadken savlet-i âdâyı def'e çaremiz
İttihad etmezse millet, dâğ-dâr eyler beni.

Yavuz Sultan Selim

Ben zâhiren buna teşebbüs ettim, iki maksad-ı azîm için:

Birincisi: O ismi tahdit ve tahsisten halâs etmek ve umum müminlere şümûlünü ilân etmek... Tâ ki tefrika düşmesin ve evham çıkmasın.

İkincisi: Bu geçen musibet-i azîmeye sebebiyet veren fırkaların iftirakının, tevhid ile önüne sed olmaktı. Vâ esefâ ki zaman fırsat vermedi. Sel geldi, beni de yıktı. Hem derdim: Bir yangın olsa, bir parçasını söndüreceğim. Fakat hocalık elbisem de yandı. Ve uhdesinden gelemediğim bir yalancı şöhret de maa'l-memnuniye ref oldu.

Ben ki âdi bir adamım. Böyle meclis-i meb'usân ve âyan ve vükelânın en mühim vazifelerini düşündürecek bir emri, uhderne aldım. Demek cinayet ettim!

Sekizinci Cinayet

Ben işittim ki askerler bazı cemiyetlere intisap ediyorlar. Yeniçerilerin hâdise-i müdhîşesi hatırıma geldi. Gayet

telâş ettim. Bir gazetede yazdım ki: Şimdi en mukaddes cemiyet, ehl-i iman askerlerin cemiyetidir. Umum mümin ve fedakâr askerlerin mesleğine girenler, neferden ser-askere kadar dâhildir. Zira ittihat, uhuvvet, itaat, muhabbet ve îlâ-yı kelimetullah dünyanın en mukaddes cemiyetinin maksadıdır. Umum mümin askerler tamamıyla bu maksada mazhardırlar. Askerler merkezdir. Millet ve cemiyet onlara intisap etmek lâzımdır. Sâir cemiyetler, milleti, asker gibi mazhar-ı muhabbet ve uhuvvet etmek içindir. Amma ittihad-ı Muhammedî (*aleyhissalâtu vesselâm*) ki umum müminlere şâmilidir. Cemiyet ve fırka değildir. Merkezi ve saff-ı evveli gaziler, şehidler, âlimler, mürşidler teşkil ediyor. Hiçbir mümin ve fedakâr asker -zâbit olsun, nefer olsun- hariç değil ki tâ intisaba lüzum kalsın. Lâkin bazı cemiyet-i hayriye, kendine İttihad-ı Muhammedî diyebilir. Buna karışmam.

Ben ki âdi bir talebeyim. Böyle büyük ulemânın vazifelerini gasbettim. Demek cinayet ettim!

Dokuzuncu Cinayet

Martın otuz birinci günündeki dehşetli hareketi, iki-üç dakika uzaktan temâşâ ettim. Müteaddit metâlibi işittim. Fakat yedi renk süratle çevrilirse yalnız beyaz görüldüğü gibi; o ayrı ayrı matlâblardaki fesadâtı binden bire indiren ve avâmı anarşilikten kurtaran ve efrâd elinde kalan umum siyaseti, mucize gibi muhafaza eden lafz-ı şeriat yalnız göründü. Anladım; iş fena, itaat muhtel, nasihat tesirsizdir. Yoksa her vakit gibi, yine o ateşin söndürülmesine teşebbüs edecektim. Fakat avâm çok.. bizim hemşehriler gafil ve safdil; ben de bir şöhret-i kâzibe ile görünüyorum.

Üç dakikadan sonra çekildim. Bakırköyü'ne gittim. Tâ beni tanıyanlar karışmasınlar. Rast gelenlere de karışmamak tavsiye ettim. Eğer zerre miktar dahlim olsa idi, -zaten elbisem beni ilân ediyor, istemediğim bir şöhret de beni herkese gösteriyordu- bu işte pek büyük görünecektim. Belki Ayastafanos'a kadar tek başıma olsun Hareket Ordusu'na mukabele ederek isbat-ı vücud edecektim, merdâne ölecektim. O vakit dahlim bedîhî olurdu. Tahkike lüzum kalmazdı.

İkinci günde bir ukde-i hayatımız olan itaat-i askeriye-den suâl ettim. Dediler ki: "Askerlerin zâbitleri, asker kıyafetine girmiş. İtaat çok bozulmamış."

Tekrar suâl ettim: "Kaç zâbit vurulmuş?" Beni aldattılar, dediler: "Yalnız dört tane. Onlar da müstebid imişler. Hem şeriâtın âdâb ve hududu icra olunacak."

Bir de gazetelere baktım; onlar da o kıyâmı meşrû gibi tasvir ediyorlardı. Ben de bir cihette sevindim. Zira en mukaddes maksadım, şeriâtın ahkâmını tamamen icra ve tatbiktir. Fakat itaat-i askeriye hâle geldiğinden, nihayet derecede me'yûs ve müteessir oldum. Ve umum gazetelerle askere hitaben neşrettim ki:

"Ey askerler! Zâbitleriniz bir günah ile nefislerine zulmediyorlarsa, siz o itaatsizlikle otuz milyon Osmanlı ve üç yüz milyon nüfus-u İslâmiye'nin haklarına bir nevi zulmediyorsunuz. Zira umum İslâm ve Osmanlılar'ın haysiyet, saadet ve bayrak-ı tevhidi, bu zamanda bir cihette sizin itaatiniz ile kâimdir. Hem de şeriat istiyorsunuz. Fakat itaatsizlikle şeriat muhalefet ediyorsunuz!"

Ben onların hareketini ve şecaatlarını okşadım. Zira efkâr-ı umumiyenin yalancı tercümanı olan gazeteler, nazarımıza hareketlerini meşrû göstermişlerdi. Ben de takdirle beraber, nasihatimi bir derece tesir ettirdim. İsyanı bir derece bastırdım. Yoksa böyle âsân olmazdı.

Ben ki bilfiil tımarhaneyi ziyaret etmiş bir adamım, "Neme lâzım, böyle işleri akıllılar düşünsün." demediğimden cinayet ettim!

Onuncu Cinayet

Harbiye nezaretindeki askerler içine cuma günü ulemâ ile beraber gittim. Gayet müessir nutuklarla sekiz tabur askeri itaata getirdim. Nasihatlarım tesirini sonradan gösterdi. İşte nutkun sûreti:

"Ey Asâkir-i Muvahhidîn! Otuz milyon Osmanlı ve üç yüz milyon İslâm'ın namusu ve haysiyeti ve saadeti ve bayrak-ı tevhidi, bir cihette sizin itaatınıza vâbestedir. Sizin zâbitleriniz bir günah ile kendi nefesine zulmetse, siz bu itaatsizlikle üç yüz milyon İslâm'a zulmediyorsunuz. Zira bu itaatsizlikle uhuvvet-i İslâmiye'yi tehlikeye atıyorsunuz.

Biliniz ki! Asker ocağı cesîm ve muntazam bir fabrikaya benzer. Bir çark itaatsizlik etse, bütün fabrika herc ü merc olur. Asker neferâtı siyasete karışmaz. Yeniçeriler şahiddir. Siz şeriat dersiniz, hâlbuki şeriata muhalefet ediyorsunuz ve lekedâr ediyorsunuz.

Şeriat ile, Kur'ân ile, hadîs ile, hikmet ile, tecrübe ile sabittir ki: Sağlam, dindar, hakperest ülü'l-emre itaat

farzdır. Sizin ülü'l-emriniz, üstadınız; zâbitlerinizdir. Nasılki mâhir mühendis, hâzık tabip bir cihette günahkâr olsalar, tıp ve hendeselerine zarar vermez. Kezâlik münevverü'l-efkâr ve fenn-i harbe âşına, mektepli, hamiyetli, mümin zâbitlerinizin bir cüz'î nâmeşrû hareketi için itaatınıza hâlel vermekle Osmanlılar'a ve İslâmlar'a zulmetmeyiniz! Zira itaatsizlik yalnız bir zulüm değil, milyonlarca nüfusun hakkına bir nevi tecavüz demektir. Bilirsiniz ki bu zamanda bayrak-ı tevhid-i ilâhî sizin yed-i şecaatinizdedir. O yed'in kuvveti de itaat ve intizamdır. Zira bin muntazam ve mutî asker, yüz bin başı-bozuğa mukabildir. Ne hâcet, yüz sene zarfında otuz milyon nüfusun vücuda getirmedeği böyle pek çok kan döktüren inkılâbları siz itaatinizle kan dökmeden yaptınız.

Bunu da söylüyorum ki hamiyetli ve münevverü'l-fikir bir zâbiti zâyi etmek, mânevî kuvvetinizi zâyi etmektir. Zira şimdi hüküm-fermâ, şecaat-i imaniye ve akliye ve fenniyedir. Bazen bir münevverü'l-fikir, yüze mukabildir. Ecnebler size bu şecaatle galebeye çalışıyorlar. Yalnız şecaat-i fitriye kâfi değil!...

Elhâsıl: Fahr-i âlem'in fermanını size tebliğ ediyorum ki: İtaat farzdır. Zâbitinize isyan etmeyiniz. Yaşasın askerler! Yaşasın meşrûta-yı meşrûa!..."

Demek ki ben, bu kadar âlim varken, böyle mühim vazifeleri deruhde ettiğimden cinayet ettim!...

On Birinci Cinayet

Ben vilâyât-ı şarkıyede aşiretlerin hâl-i perişanîyetini görüyordum. Anladım ki: Dünyevî bir saadetimiz, bir ci-hetle fûnûn-u cedide-i medeniye ile olacak. O fûnûnun da gayr-i müteaffin bir mecrası ulemâ ve bir menbaı da medreseler olmak lâzımdır. Tâ ulemâ-yı din, fûnûn ile ünsi-yet peyda etsin. Zira, o vilâyâtta yarı-bedevî vatandaşların zimâm-ı ihtiyarı, ulemâ elindedir. Ve o sâik ile Dersaadet'e geldim.

Saadet tevehhümü ile o vakitte –şimdi münkasım ol-muş, şiddetlenmiş olan– istibdatlar, merhum Sultan-ı mahlûa isnad edildiği hâlde; onun zabtiye nâzırı ile bana verdiği maaş ve ihsan-ı şâhânesini kabul etmedim, reddet-tim. Hata ettim. Fakat o hatam, medrese ilmi ile dünya malını isteyenlerin yanlışlarını göstermekle hayır oldu. Ak-lımı feda ettim, hürriyetimi terk etmedim. O şefkatli sultana boyun eğmedim. Şahsî menfaatimi terk ettim.

Şimdiki sivrisinekler beni cebr ile değil, muhabbetle kendilerine müttelik edebilirler. Bir buçuk senedir burada memleketimin neşr-i maarifi için çalışıyorum. İstanbul'un ekserisi bunu bilir.

Ben ki bir hamalın oğluyum. Bu kadar dünya bana müyesser iken kendi nefsimi hamal oğulluğundan ve fakr-ı hâlden çıkarmadım. Ve dünya ile kökleşemediğim ve en sevdiğim mevki olan vilâyât-ı şarkiyenin yüksek dağları-nı terk etmekle millet için tımarhaneye, tevkifhaneye ve meşrûtiyet zamanında işkenceli hapishaneye düşmeme se-

bebiyet veren öyle umûrlara teşebbüs etmekle büyük bir cinayet eyledim ki bu dehşetli mahkemeye girdim!...

Yarı Cinayet

Şöyle ki: Daire-i İslâm'ın merkezi ve râbitası olan nokta-yı hilâfeti elinden kaçırmamak fikriyle ve sâbık sultan merhum Abdülhamid Han Hazretleri, sâbık içtimaî kusurâtını derk ile nedamet ederek kabul-ü nasihate istidad kesbetmiş zannıyla ve "Aslah tarîk, müsâlâhadır." mülâhazasıyla, şimdiki en çok ağrâz ve infîlâta mebde ve tohum olan bu vukua gelen şiddet sûretini daha ahsen sûrette düşündüğümünden, merhum Sultan-ı sâbık'a, ceride lisanıyla söyledim ki:

"Münhasif Yıldız'ı dârülfünun et, tâ Süreyya kadar âli olsun! Ve oraya seyyahlar, zebânîler yerine, ehl-i hakikat melâike-i rahmeti yerleştir; tâ cennet gibi olsun! Ve Yıldız'daki milletin sana hediye ettiği servetini, milletin baş hastalığı olan cehaletini tedavi için büyük dinî dârülfünûnlara sarf ile millete iade et ve milletin mürüvvet ve muhabbetine itimad et. Zira senin şâhâne idarene millet mütekeffildir. Bu ömürden sonra sırf âhireti düşünmek lâzım. Dünya seni terk etmeden evvel sen dünyayı terk et! Zekâtü'l-ömrü, Ömer-i Sâni yolunda sarf eyle!"

Şimdi müvazene edelim: Yıldız, eğlence yeri olmalı veya dârülfünûn olmalı? Ve içinde seyyahlar gezmeli veya ulemâ tedris etmeli? Ve gasp edilmiş olmalı veyahut hediye edilmiş olmalı? Hangisi daha iyidir? İnsaf sahipleri hükmetsin.

Ben ki bir gedâyım, bir büyük padişaha nasihat ettim, demek yanı cinayet ettim.

Cinayetin öteki yarısını söylemek zamanı gelmedi. ¹(Hâşiye)

Yazık! Eyvahlar olsun! Saadetimiz olan meşrûtiyet-i meşrûa, bir menba-ı hayat-ı içtimaiyemiz ve İslâmiyet'e uygun olan maârif-i cedideye, millet nihayet derecede müştâk ve susamış olduğu hâlde, bu hâdisede ifrat-perver olanlar meşrûtiyete garazlar karıştırmakla ve fikren münevver olanlar da dinsizce harekât-ı lâübaliyâne ile milletin rağbetine karşı maatteessüf sed çektiler. Bu seddi çekenler, ref etmelidirler. Vatan namına rica olunur.

Ey paşalar, zâbitler! Bu on bir buçuk cinayetin şahitleri binlerle adamdır. Belki, bazılarına İstanbul'un yarısı şahittir. Bu on bir buçuk cinayetin cezasına rıza ile beraber, on bir buçuk suâlîme de cevap isterim. İşte bu seyyiâtıma bedel bir hasenem de var. Söyleyeceğim:

Herkesin şevkini kıran ve neşesini kaçıran ve ağrâzlar ve taraftarlıklar hissini uyandıran ve sebep-i tefrika olan ırkçılık cemiyât-ı akvâmiyeyi teşkiline sebebiyet veren ve ismi meşrûtiyet ve mânâsı istibdat olan ve ittihat ve terakki ismini de lekedâr eden buradaki şube-i müstebidâneye muhalefet ettim.

Herkesin bir fikri var. İşte sulh-u umumî, aff-ı umumî ve ref-i imtiyaz lâzım. Tâ ki biri, bir imtiyaz ile, başkasına haşerât nazarıyla bakmakla nifak çıkmasın.

¹(Hâşiye) O yarının zamanı; on beş sene sonra, yirmi sekiz senedir müellifin sebep-i hapsi olan, "Siracü'n-Nur"un âhindeki bahse bakınız. Tam o yanı cinayeti bileceksiniz.

Fahir olmasın, derim: Biz ki hakikî müslümanız. Aldanırız, fakat aldatmayız. Bir hayat için, yalana tenezzül etmeyiz. Zira biliyoruz ki: ¹ إِنَّمَا الْحِيلَةُ فِي تَرْكِ الْحِيلِ Fakat meşrû, hakikî meşrûtiyetin müsemmasına ahd ü peyman ettiğimden, istibdat ne şekilde olursa olsun, meşrûtiyet libası giysin ve ismini taksın; rast gelsem sille vuracağım.

Fikrimce meşrûtiyetin düşmanı; meşrûtiyeti gaddar, çirkin ve hilâf-ı şeriat göstermekle meşveretin de düşmanlarını çok edenlerdir. *"Tebeddül-ü esmâ ile hakâik tebeddül etmez."*

En büyük hata; insan, kendini hatasız zannetmek olduğundan, hatamı itiraf ederim ki: Nâsın nasihatini kabul etmeden nâsa nasihati kabul ettirmek istedim. Nefsimi irşad etmeden başkasının irşadına çalıştığımдан, emr-i bilmârufu tesirsiz etmekle tenzil ettim.

Hem de tecrübe ile sabittir ki; ceza bir kusurun neticesidir. Fakat bazen o kusur, işlenmemiş başka kusurun sûretinde kendini gösterir. O adam masum iken cezaya müstehak olur. Allah musibet verir, hapse atar, adâlet eder. Fakat hâkim ona ceza verir, zulmeder.

Ey ül'l-emr! Bir haysiyetim vardı; onunla İslâmiyet milliyetine hizmet edecektim, kırdınız. Kendi kendine olmuş, istemediğim bir şöhrat-i kâzibem vardı, onunla avâma nasihatimi tesir ettiriyordum, maa'l-memnuniye mahvettiniz. Şimdi usandığım bir hayat-ı zaîfem var. Kahrolayım, eğer idama esirgersem! Mert olmayayım, eğer ölmeye

¹ Hakiki kazanç, dolap çevirerek değil hileye tenezzül etmeyerek sağlanır.

gölmekle gitmezsem! Sureten mahkûmiyetim, vicdanen mahkûmiyetinizi intaç edecektir. Bu hâl bana zarar değil, belki şandır!

Fakat millete zarar ettiniz. Zira nasihatimdeki tesiri kırdınız. Sâniyen: Kendinize zarardır. Zira hasmınızın elinde bir hüccet-i kâtia olurum. Beni mihenk taşına vurdunuz. Acaba fırka-yı hâlisâ dediğiniz adamlar böyle mihenge vurulsalar, kaç tanesi sağlam çıkacaktır?

Eğer meşrûtiyet, bir fırkanın istibdadından ibaret ise ve hilâf-ı şeriat hareket ise: ^{1(Hâşiye)}فَلَيْسَ هَذَا التَّقْلَانِ أَنِّي مُرْتَجِعٌ Zira yalanlarla ittihat, yalandır. Ve ifsâdat üzerine müesses olan ism-i meşrûtiyet, fâsiddir. Müsemmâ-yı meşrûtiyet; hak, sıdk, muhabbet ve imtiyazsızlık üzerine beka bulacaktır.

.....

“Otuz Bir Mart Hâdisesi” denilen o sâika ve müthiş fırtına, esbab-ı adîde tahtında öyle bir istidad-ı tabîîyi müheyya etmişti ki; neticesi herc ü merc olduğu hâlde, min-indillâh ehl-i kıyâmın lisanına daima mucizesini gösteren ism-i şeriat geldi. O fırtınayı gayet hafif geçirdiğinden, nisanın nisfından sonraki gazeteleri indallah mahkûm ediyor. Zira; o hâdiseye sebebiyet veren yedi mesele ve onunla beraber yedi hâl nazar-ı mütâlaaya alınsa, hakikat tezahür eder. Onlar da bunlardır:

1- Yüzde doksanı İttihad ve Terakki'nin aleyhinde, hem onların tahakkümü ve istibdadı aleyhinde bir hareket idi.

1 (Hâşiye) Yani; bütün dünya, cin ve ins şahit olsum ki ben mürteciyim.

2- Fırkaların meydan-ı münakaşâtı olan vükelâyı tebdil idi.

3- Sultan-ı mazlumu sukut-u musammemden kurtarmaktı.

4- Hissiyât-ı askeriye'nin ve âdâb-ı dindarâne'nin muhalif telkinatının önüne sed olmağı.

5- Pekçok büyütülen Hasan Fehmi Bey'in katilini meydana çıkarmaktı.

6- Kadro haricine çıkanları ve alay zâbitlerini mağdur etmemekti.

7- Hürriyeti, sefahete şumûlünü men ve âdâb-ı Şeriatla tahdit ve avâmın siyaset-i şer'î bildikleri yalnız kısas ve kat-ı yed haddini icra idi.

Fakat zemin bataklık ve dam (tuzak) ve plân serilmişti. Mukaddes olan itaat-i askeriye feda edildi. Üssü'l-esas esbap, fırkaların tarafdarâne ve garazkârâne münakaşâtı ve gazetelerin belâgat yerine mübalâgat ve yalan ve ifrat-perverâne keşmekeşleri idi. Bu metâlib-i seb'ada; nasilki yedi renk çevrilse yalnız beyaz görünür, bunda da yalnız ziya-yı şeriat-ı beyzâ tecelli etti, fesadın önüne sed çekti.

Bütün kuvvetimle derim ki: Terakkimiz, ancak milliyetimiz olan İslâmiyet'in terakkisiyle ve hakâik-i şeriatın tecelisiyledir. Yoksa "Yürüyüşünü terk etti, başkasının da yürüyüşünü öğrenmedi." diye olan darb-ı mesele mâsadak olacağız.

Evet, hem şan u şeref-i millet-i İslâmiye, hem sevab-ı âhîret, hem hamîyet-i millîye, hem hamîyet-i İslâmiye, hem hubb-u vatan, hem hubb-u din ile mütehassis olmalıyız.

Ey paşalar, zâbitler! Cinayetlerime ceza ve şimdi suâllerime de cevap isterim.

İslâmiyet ise insaniyet-i kübrâ.. ve şeriat ise medeniyet-i fuzlâ (en faziletli) olduğundan; âlem-i İslâmiyet, medine-i fâzıla-yı Eflâtuniye olmaya sezâdır.

Birinci suâl: ^{1(Hâşiye)} Gazetelerin aldatmalarıyla meşrû bilerek, buradaki görenek ve âdâta binâen cereyan-ı umumîye kapılan safdillerin cezası nedir?

İkinci suâl: Bir insan yılan sûretine girse, yahut bir veli haydut kıyafetine girse veyahut meşrûtiyet, istibdat şekline girse; ona taarruz edenlerin cezası nedir? Belki hakikaten onlar yilandırlar, haydutturlar ve istibdattırlar.

Üçüncü suâl: Acaba müstebid yalnız bir şahıs mı olur? Müteaddit şahıslar müstebid olmaz mı? Bence, kuvvet kanunda olmalı, yoksa istibdat münkasım olmuş olur. Ve komitecilikle tam şiddetlenir.

Dördüncü suâl: Bir mâsumu idam etmek mi yoksa on câniyi affetmek mi daha zarardır?

Beşinci suâl: Maddî tazyikler, ehl-i meslek ve fikre galebe etmediği gibi daha ziyade nifak ve tefrika vermez mi?

Altıncı suâl: Bir mâden-i hayat-ı içtimaiyemiz olan ittihad-ı millet, ref-i imtiyazdan başka ne ile olur?

^{1(Hâşiye)} Bu suâller, kırk-elli mâsum mahpusun tahliyesine sebep oldu.

Yedinci suâl: Müsâvatı ihlâl ve yalnız bazılara tahsis ve haklarında kanunu tamamıyla tatbik etmek zâhiren adalet iken, bir cihette acaba müsâvatsızlıkla zulüm ve garaz olmaz mı? Hem de tebrîe ve tahliye ile mâsumiyetleri tebeyyün eden esker-i mahbusinin, belki yüzde sekseni mâsum iken; acaba ekseriyet nokta-yı nazarında bu hâl hüküm-ferma olsa, garaz ve fikr-i intikam olmaz mı? Divan-ı Harb'e diyeceğim yok, ihbar edenler düşünsünler!

Sekizinci suâl: Bir fırka kendisine bir imtiyaz taksa, herkesin en hassas nokta-yı asabiyesine daima dokundura dokundura zorla herkesi meşrûtiyete muhalif gibi gösterse ve herkes de onların kendilerine taktığı ism-i meşrûtiyet altında olan muannit istibdada ilişmiş ise acaba kabahat kimdedir?

Dokuzuncu suâl: Acaba bahçıvan bir bahçenin kapısını açsa, herkese ibahe etse, sonra da zâyiat vuku bulsa kabahat kimdedir?

Onuncu suâl: Fikir ve söz hüniyeti verilse, sonra da muaheze olunsu; acaba bîçâre milleti ateşe atmak için bir plân olmaz mı? Böyle olmasa idi, başka bahaneyle mevki-i tatbiki konulacağı hayale gelmez mi idi?

On birinci suâl: Herkes meşrûtiyete yemin ediyor. Hâlbuki ya müsemmâ-yı meşrûtiyete kendi muhalif veya muhalefet edenlere kaşı sükût etse, acaba keffâret-i yemin vermek lâzım gelmez mi? Ve millet yalancı olmaz mı? Ve mâsum olan efkâr-ı umumiye; yalancı, bunak ve gayr-i mümeyyiz addolunmaz mı?

Elhâsıl: Şedid bir istibdat ve tahakküm, cehalet cihetiyle şimdi hüküm fermadır. Güya istibdat ve hafiyelik tenasüh etmiş. Ve maksat da Sultan Abdülhamid'den istirdad-ı hürriyet değilmiş. Belki hafif ve az istibdadı, şiddetli ve kesretli yapmış!

Yarım suâl: Nazik ve zayıf bir vücut ki sivrisineklerin ve anların ısırmasına tahammül edemediği için gayet telâş ve zahmetle onları def'e çalışırken biri çıksa, dese ki: "Maksadı sivrisinekleri, anları def etmek değil.. belki büyük arslanı ikaz edip kendine musallat etmek ister." Acaba böyle demekle, hangi ahmağı kandıracaktır?

Suâlin diğer yarısı çıkmaya izin yoktur.

Ey paşalar, zâbitler! Bütün kuvvetimle derim ki:

Gazetelerde neşrettiğim umum makalâtımdaki umum hakâikte nihayet derecede musırrım. Şayet zaman-ı mâzi cânibinden, asr-ı saadet mahkemesinden adaletnâme-i şeriatla dâvet olunsam; neşrettiğim hakâiki aynen ibraz edeceğim. Olsa olsa o zamanın ilcaâtının modasına göre bir libas giydireceğim.

Şayet müstakbel tarafından üç yüz sene sonraki tenkidât-ı ukalâ mahkemesinden tarih celbnâmesiyle celb olunsam; yine bu hakikatleri tevessü ve inbisat ile çatlayan bazı yerlerini yamalamakla beraber, taze olarak orada da göstereceğim.

Demek, "Hakikat tahavvül etmez; hakikat haktır. الْحَقُّ يَغْلُو وَلَا يُغْلَى عَلَيْهِ"¹

¹ "Hak yücedir ve ona üstün gelinmez." Bkz.: Buhârî, cenâiz 79; et-Taberânî, et-Mu'cemü'l-ensat 6/128.

Millet uyanmış, muğâlata ve cerbeze ile iğfal olursa da devam etmeyecektir. Hakikat telâkki olunan hayalin ömrü kısadır. Feveran eden efkâr-ı umumiye ile o aldatmalar ve muğâlatalar dağılacaktır ve hakikat meydana çıkacaktır. İnşâallah!...

Sizin işkenceli hapisaneninizin hâli; zaman müthiş, mekân muvahhiş, mahbusîn mütevahhiş, gazeteler mür-cif, efkâr müşevveş, kalbler hazin, vicdanlar müteessir ve me'yûs, bidâyet-i hâlde memurlar şemâtetli, nöbetçiler müz'ic olmakla beraber; vicdanım beni tâzib etmediği için o hâl bana eğlence gibi idi. Musibetlerin tenevvüü, musikînin nağmelerinin tenevvüü gibi bana geliyordu.

Hem de geçen sene tımarhanede tahsil ettiğim dersi, şimdi bu mektepte itmam ettim. Musibet zamanının uzun-luğundan, uzun dersler gördüm. Dünyanın ruhanî lezzeti olan hüzn-ü mâsumâne ve mazlûmâneden, zayıfa şefkat ve gadre şiddet-i nefret dersini aldım.

Ümidim kavîdir ki çok mâsumların kalblerinden hararet-i hüznle tebahhur eden "Ây! Vây!" ve "Âh!"lar, rahmetli bir bulut teşkil edecektir. Ve âlem-i İslâm'daki yeni yeni İslâm devletlerinin teşekkülleriyle o rahmetli bulut teşekküle başlamıştır.

Eğer medeniyet böyle haysiyet kırıcı tecavüzlere ve nifak verici iftiralara ve insafsızcasına intikam fikirlerine ve şeytancasına muğâlatalara ve diyanette lâubâlicesine hareketlere müsait bir zemin ise; herkes şahit olsun ki; o "saadet-saray-ı medeniyet" tesmiye olunan böyle mahall-i ağıraza bedel, vilâyât-ı şarkıyenin hürriyet-i mutlakının

meydanı olan yüksek dağlarındaki bedeviyet ve vahşet çadırlarını tercih ediyorum. Zira bu mimsiz medeniyette görmediğim hürriyet-i fikir ve serbestî-i kelâm ve hüsn-ü niyet ve selâmet-i kalb, şarkî Anadolu'nun dağlarında tam manasıyla hüküm-fermadır.

Bildiğime göre edipler, edepli olurlar. Edepsiz bazı gazeteleri nâşir-i ağrâz görüyorum. Eğer edep böyle ise ve efkâr-ı umumî böyle karmakarışık olsa; şahit olunuz ki böyle edebiyattan vazgeçtim. Bunda da dahil değilim. Vatanımın yüksek dağlarında, yani Başit başındaki ecrâm ve elvâh-ı âlemi, gazetelere bedel mütâlaa edeceğim.

Muarrâdır fezâ-yı feyzimiz şeyn-i temennâdan
Bize dâd-ı ezeldir, zîrden bâlâdan istiğnâ
Çekildik neşve-i ümitten, tûl-ü emellerden
Öyle mecnunuz ki ettik vuslat-ı leylâdan istiğnâ...

Tenbih

Medeniyetten istifam, sizi düşündürecek. Evet böyle istibdat ve sefahete ve zilletle memzuç medeniyete, bedeviyeti tercih ediyorum. Bu medeniyet, eşhası fakir ve sefih ve ahlâksız eder. Fakat hakikî medeniyet nev-i insanın terakki ve tekemmülüne ve mahiyet-i nev'iyesinin kuvveden fiile çıkmasına hizmet ettiğinden, bu nokta-yı nazardan medeniyeti istemek, insanıyeti istemektir.

Hem de mana-yı meşrûtiyete iptilâ ve muhabbetimin sebebi şudur ki: Asya'nın ve âlem-i İslâm'ın istikbalde terakkisinin birinci kapısı, meşrûtiyet-i meşrûa ve şariat

dairesindeki hürriyettir. Ve tâli ve taht ve baht-ı İslâm'ın anahtarı da meşrûtiyetteki şûrâdır. Zira şimdiye kadar üç yüz yetmiş milyon İslâm, ecânibin istibdâd-ı mânevîsi altında eziliyordu. Şimdi hâkimiyet-i İslâmiye, âlemde bâhusus bundan sonra Asya'da hükümfermâ olduğu hâlde her bir ferd-i müslüman, hâkimiyetin bir cüz-ü hakikisine mâlik olur. Ve hürriyet, üç yüz yetmiş milyon İslâm'ı esaretten halâs etmeye bir çare-i yegânedir. Farz-ı muhâl olarak burada yirmi milyon nüfus, tesis-i hürriyette çok zarardide olsalar da feda olsunlar. Yirmiyi verir, üç yüzü alırız.

Yazık! Eyvahlar olsun! Bizdeki unsurlar, ırklar, hava gibi muhtelittir. Su gibi memzuç olmamışlar. İnşâallah elektrik-i hakâik-i İslâmiyet'le imtizaç ederek, ziya-yı maârif-i İslâmiye hararetiyle kuvvet tevlid ederek, bir mizâc-ı mutedile-i adalet vücuda gelecektir.

Yaşasın meşrûtiyet-i meşrûa!.. Sağ olsun hakikat-i şariat terbiyesinden tam ders alan neyyir-i hürriyet!

İstibdadın Garibüzzaman'ı
Meşrûtiyetin Bediüzzaman'ı
Şimdikin de Bid'atüzzaman'ı

Said Nursî

Bundan sonra İstanbul'da fazla kalmaz, Van'a gitmek üzere İstanbul'dan ayrılır, Batum yoluyla Van'a giderken Tiflis'e uğrar. Tiflis'te, Şeyh San'an Tepesine çıkar. Dikkatle etrafı temâşâ ederken yanına bir Rus polisi gelir ve sorar:

“Niye böyle dikkat ediyorsun?”

Bediüzzaman der:

“Medresemın plânını yapıyorum.”

O der:

“Nerelisin?”

Bediüzzaman:

“Bitlisliyim.”

Rus polisi:

“Bu Tiflis’tir!”

Bediüzzaman:

“Bitlis, Tiflis birbirinin kardeşidir.”

Rus polisi:

“Ne demek?”

Bediüzzaman:

“Asya’da âlem-i İslâm’da üç nur birbiri arkasında inkişafa başlıyor. Sizde birbiri üstünde üç zulmet inkişafa başlayacaktır. Şu perde-i müstebidâne yırtılacak, takallüs edecek, ben de gelip burada medresemi yapacağım.”

Rus polisi:

“Heyhat!.. Şaşarım senin ümidine?”

Bediüzzaman:

“Ben de şaşarım senin aklına! Bu kışın devamına ihtimal verebilir misin? Her kışın bir baharı, her gecenin bir nehânı vardır.”

Rus polisi:

“İslâm, parça parça olmuş?”

Bediüzzaman:

“Tahsile gitmişler. İşte Hindistan, İslâm’ın müstaid bir veledidir; İngiliz mekteb-i idadîsinde çalışıyor. Mısır, İslâm’ın zeki bir mahdumudur; İngiliz mekteb-i mülkiyesinden ders alıyor. Kafkas ve Türkistan, İslâm’ın iki bahadır oğullarıdır; Rus mekteb-i harbiyesinde tâlim ediyorlar. İlâ âhir...

Yahu, şu asilzade evlât, şehadetnâmelerini aldıktan sonra, her biri bir kıta başına geçecek, muhteşem âdil pederleri olan İslâmiyet’in bayrağını âfâk-ı kemâlâtta temevvûç ettirmekle, kader-i ezelinin nazarında feleğin inadına, nev-i beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilân edecektir.

Van’a muvâsalat ettikten sonra, aşâiri (aşiretleri) dolaşarak içtimaî, medenî, ilmî derslerle onları irşada çalışmıştır. Bu hususta, suâl-cevap hâlinde, “Münâzarât” isimli bir kitap neşretmiştir.

Bediüzzaman’ın bir taraftan ehl-i siyasetle, diğer taraftan halk tabakası ve aşiretlerle muhaveresi, şüphesiz ki gayet merak-âverdir. Bütün bunlarda; bu zâtın yegâne azim ve gayesinin İslâmiyet nurunun ve Kur’ân hakikatlerinin dünyaya yayılması olduğu ve kendisinin de bir dellâl-ı Kur’ân vazifesini bütün hayatında îfa ettiği görülmektedir.

Bediüzzaman'ın Şark'taki Aşâirle Muhavere ve Münazaralarından Birkaç Misâl

Suâl: Dine zarar olmasın, ne olursa olsun?

Cevap: İslâmiyet güneş gibidir, üflemeyle sönmez. Gündüz gibidir; göz yummakla gece olmaz. Gözünü kapayan, yalnız kendine gece yapar. Hem de mağlûp bîçâre bir reise yahut müdâhin memurlara veyahut mantıksız bir kısım zâbitlere itimat edilirse ve dinin himayesi onlara bırakılırsa mı daha iyidir; yoksa efkâr-ı âmme-i milletin arkasındaki hissiyât-ı İslâmiye'nin madeni olan, herkesin kalbindeki şefkat-i imaniye olan envâr-ı ilâhînin lemeâtının içtimalarının ve hamiyet-i İslâmiye'nin şerârât-ı neyyirânesinin imtizacından hâsıl olan amûd-u nuranînin ve o seyf-i elmasın hamiyetine bırakılırsa mı daha iyidir, siz muhakeme ediniz!

Evet, şu amûd-u nuranî, dinin himâyetini, şehâmetinin başına, murâkabenin gözüne, hamiyetinin omuzuna alacaktır. Görüyorsunuz ki lemeât-ı müteferrika, tele'lüe başlamış. Yavaş yavaş incizap ile imtizaç edecektir. Fenn-i hikmette takarrur etmiştir ki: Hiss-i dinî, lâsiyyemâ (bâhusus) din-i hakk-ı fitrînin sözü daha nâfiz, hükmü daha âlî, tesiri daha şeditir.

Evet, evet... Sivrisinek tantanasını kesse, balarısı demdemesini bozsa, sizin şevkiniz hiç bozulmasın, hiç teessüf etmeyiniz. Zira, kâinatı nagamâtıyla raksa getiren hakâikin esrarını ihtizaza veren musika-yı ilâhiye hiç durmuyor; mütemadiyen güm güm eder.

Padişahlar padişahı olan Sultan-ı Ezelî, Kur'ân denilen musika-yı ilâhiyesi ile umum âlemi doldurarak kubbe-i

âsumanda şiddetli ses getirmekle, sadef-i kefh-misal olan ulemâ ve meşâyih ve hutebânın dimağ, kalb ve femlerine vurarak, aks-i sadâsı onların lisanlarından çıkıp seyr u seyelân ederek, çeşit çeşit sadâlarla dünyayı güm güm ile ihtizaza getiren o sadânın tecessüm ve intibayıyla; umum kütüb-ü İslâmiye'yi bir tanbur ve kanunun bir teli ve bir şeridi hükmüne getiren ve her bir tel, bir neviyle onu ilân eden o sadâ-yı semavî ve ruhanîyi kalbin kulağıyla işitmeyen veya dinlemeyen; acaba o sadâyâ nisbeten sivrisinek gibi bir emîrin demdemelerini ve karasinekler gibi bir hükûmetin adamlarının vızvızlarını işitecek midir?...

Suâl: Hürriyeti bize çok fena tefsir etmişler. Hattâ âdetâ hürriyette insan her ne sefahet ve rezalet işlerse, başkasına zarar etmemek şartıyla bir şey denilmez, diye bize anlatmışlar. Acaba böyle midir?

Cevap: Öyleleri hürriyeti değil, belki sefahet ve rezaletlerini ilân ediyorlar ve çocuk bahanesi gibi hezeyan ediyorlar. Zira, nâzenin hürriyet, âdâb-ı şeriatla müteeddibe ve mütezeyyine olmak lâzımdır. Yoksa, sefahet ve rezaletteki hürriyet, hürriyet değildir. Belki hayvanlıktır, şeytanın istibdadıdır. Nefs-i emmâreye esir olmaktır.

Hürriyet-i umumî, efrâdın zerrât-ı hürriyâtının muhassalıdır. Hürriyetin şe'ni odur ki: Ne nefesine, ne gayriya zararı dokunmasın.

Fakat, ey göçerler! Sizde olan yarı hürriyettir, diğer yarısı da başkasının hürriyetini bozmamaktır.

Hem de kût-u lâyemut ve vahşet ile âlûde olan hürriyet, sizin dağ komşularınız olan hayvanlarda da bulunuyor.

Vâkıa, şu bîcâre vahşi hayvanların bir lezzeti ve tesellisi varsa, o da hürriyetleridir. Lâkin, güneş gibi parlak, her ruhun mâşukası ve cevher-i insaniyetin küfüvü o hürriyettir ki: Saadet-saray-ı medeniyette oturmuş ve mârifet ve fazilet ve İslâmiyet terbiyesiyle ve hulleleriyle mütezeyyine olan hürriyettir...

Suâl: Nasıl hürriyet imanın hâssasıdır?

Cevap: Zira, rabıta-yı iman ile Sultan-ı kâinat'a hizmetkâr olan adam, başkasına tezellül ile tenezzül etmeye ve başkasının tahakküm ve istibdadı altına girmeye o adamın izzet ve şehâmet-i imaniyesi bırakmadığı gibi, başkasının hürriyet ve hukukuna tecavüz etmeyi dahi o adamın şefkat-i imaniyesi bırakmaz!

Evet, bir padişahın doğru bir hizmetkârı, bir çobanın tahakkümüne tezellül etmez. Bir bîcâreye tahakküme dahi o hizmetkâr tenezzül etmez. Demek iman ne kadar mükemmel olursa, o derece hürriyet parlak. İşte asr-ı saadet!...

Suâl: Bir büyük adama ve bir veliye ve bir şeyhe ve bir büyük âlime karşı nasıl hür olacağız. Onlar meziyetleri için bize tahakküm etmek haklarıdır. Biz onların faziletlerinin esiriyiz.

Cevap: Velâyetin, şeyhliğin, büyüklüğün şe'ni; tevazu ve mahviyettir, tekebbür ve tahakküm değildir! Demek tekebbür eden, sabıyy-i müteşeyyihtir, siz de büyük tanımayınız!

Suâl: Heyhat! Bize teselli veren şu ulvî emeli, yeise inkılâp ettiren ve etrafımızda hayatımızı zehirlendirmek

ve devletimizi parça parça etmek için ağızlarını açmış olan o müthiş yılanlara ne diyeceğiz?

Cevap: Korkmayınız! Medeniyet, fazilet ve hürriyet, âlem-i insaniyette galebe çalmaya başladığından, bizzarure terazinin öteki yüzü şey'en-feşey'en hafifleşecektir. Farz-ı muhâl olarak –Allah etmesin!– eğer bizi parça parça edip öldürseler; emin olunuz, biz yirmi olarak öleceğiz, üç yüz olarak dirileceğiz. Başımızdan rezâil ve ihtilâfatın gubârını silkip, hakikî münevver ve müttehid olarak kervan-ı benîbeşere pişdarlık edeceğiz. Biz, en şedit, en kavi ve en bâki hayatı intaç eden öyle bir ölümden korkmayız. Biz ölsek de İslâmiyet sağ kalır. O millet-i kudsiye sağ olsun!..

Suâl: Gayr-i müslimlerle nasıl müsâvi olacağız?

Cevap: Müsâvat ise fazilet ve şerefte değildir; hukukta-
dır. Hukukta ise şah ve gedâ birdir. Acaba bir şeriat, "Karıncaya bilerek ayak basmayınız!" dese, tâzibinden men etse, nasıl benîâdemin hukukunu ihmal eder? Kellâ... Biz imtisâl etmedik. Evet İmam Ali'nin (*radıyallâhu anh*) âdi bir yahudi ile muhâkemesi ve medâr-ı fahriniz olan Salâhaddin-i Eyyûbî'nin miskin bir hristiyan ile mürâfaası, sizin şu yanlışınızı tashih eder zannederim.¹(Hâşiye)

¹ (Hâşiye) Eski Said, Nur'un parlak hâsiyetinden gelen kuvvetli bir ümit ve tam teselli ile siyaseti İslâmiyet'e âlet yaparak hararetle hürriyete çalışırken; diğer bir hiss-i kable'l-vuku ile dehşetli ve lâdinî bir istibdâd-ı mutlakın geleceğini bir hadis-i şerifin manasından anlayıp, elli sene evvel haber vermiş. Said'in teselli haberlerini, o istibdâd-ı mutlak yirmi beş sene bilfiil tekzip edeceğini hissetmiş ve otuz seneden beri "أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالْبَاسِ" deyip siyaseti bırakmış, Yeni Said olmuştur.

² Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

Zira meşrûtiyet, hâkimiyet-i millettir; hükûmet, hizmetkârdır. Meşrûtiyet doğru olursa, kaymakam ve vali, reis değiller; belki ücretli hizmetkârlardır. Gayr-i müslim, reis olamaz, fakat hizmetkâr olur. Farz ediniz ki, memuriyet bir nevi riyâset ve bir ağalıktır; gayr-i müslimlerden üç bin adamı ağalığımıza, riyâsetimize şerik ettiğimiz vakitte, Millet-i İslâmiye'den aktâr-ı âlemde üç yüz bin adamın riyâsetine yol açılıyor. Biri zâyi edip bini kazanan zarar etmez.

[Otuz Bir Mart Hâdisesi Hakkında Bir Cevabı]

Ben Otuz Bir Mart Hâdisesi'nde şuna yakın bir hâl gördüm. Zira, İslâmiyet'in meşrûtiyet-perver ve hamiyetli fedaileri, cevher-i hayat makamında bildikleri nimet-i meşrûtiyeti şeriata tatbik edip ehl-i hükûmeti adalet namazında kibleye irşad.. ve nâm-ı mukaddes şeriati meşrûtiyet kuvvetiyle îlâ.. ve meşrûtiyeti şariat kuvvetiyle ibka.. ve bütün seyyiât-ı sâbıkayı muhalefet-i şariat üzerine ilka etmek için bazı telkinatta ve teferruatın tatbikatında bulundular. Sonra, sağını solundan fark edemeyenler -hâşâ- şeriati, istibdada müsaît zannederek, tûtî kuşları taklidi gibi "Şeriat isteriz!" demekle, hakikî maksat ortada anlaşılmaz oldu. Zaten plânlar serilmişti. İşte o zaman yalan olarak hamiyet maskesini takınan bazı herifler, o ism-i mukaddese tecavüz ettiler. İşte cây-ı ibret bir nokta-yı siyah!.....^{1(Hâşiye)}

Hakikaten bence bir Müslüman neslinden gelen bir adamın akıl ve fikri, İslâmiyet'ten tecerrüt etse bile, fıtratı

^{1(Hâşiye)} Gitme, dikkat et; âlihimmeth olanlar, o hâdisede sükût ettiler. Garaz-kâr cerideler, hakikî hümiyetin sadâsını susturdular. Meşrûtiyet pek az adamların üstüne münhasır kaldı, fedakârları da dağıldılar.

ve vicdanı hiçbir vakit İslâmiyet'ten vazgeçemez. En ebleh ve en sefih bile, sedd-i rasîn-i istinadımız olan İslâmiyet'e bütün mevcudiyetiyle taraftardır. Lâsiyyemâ, siyasetten haberdar olanlar...

Hem Zaman-ı Saadetten şimdiye kadar hiçbir tarih bize bildirmiyor ki bir Müslüman, muhakeme-i akliyesi ile başka bir dini, İslâmiyet'e tercih etmiş olsun ve delil ile başka bir dine dahil olmuş olsun. Dinden çıkanlar var. O başka mesele... Taklit ise, ehemmiyetsizdir. Hâlbuki edyân-ı sâire müntesipleri; mutlaka fevc fevc muhakeme-i akliye ile ve burhan-ı kat'î ile daire-i İslâmiyet'e dahil olmuşlar ve olmaktadırlar.

Eğer biz doğru İslâmiyet'i ve İslâmiyet'e lâyık doğruluğu ve istikameti göstersek, bundan sonra onlardan fevc fevc dahil olacaklardır.

Hem de tarih bize bildiriyor ki: Ehl-i İslâm'ın temeddününü, hakikat-i İslâmiyet'e ittibaları nisbetindedir. Başkalarının temeddününü ise, dinleriyle mâkûsen mütenâsıptır. Hem de hakikat bize bildiriyor ki: Mütenebbih olan beşer, dinsiz olamaz. Lâsiyyemâ, uyanmış, insaniyeti tatmış, müstakbele ve ebede namzet olmuş adam, dinsiz yaşamaz. Zira uyanmış bir beşer, kâinatın tehâcümüne karşı istinat edecek ve gayr-i mahdud âmâline (emellerine) neşv ü nemâ verecek ve istimdadgâhı olacak noktayı, yani din-i hak olan dâne-i hakikati elde etmezse yaşamaz!.. Bu sırdandır ki herkeste din-i hakkı bulmak için bir meyl-i taharri uyanmıştır. Demek, istikbalde nev-i beşerin din-i fitrîsi İslâmiyet olacağına berâatü'l-istihlâl vardır.

Ey insafsızlar! Umum âlemi yutacak, birleştirecek, besleyecek, ziyalandıracak bir istidatta olan hakikat-i İslâmiyet'i nasıl dar buldunuz ki fukaraya ve mutaassıp bir kısım hocalara tahsis edip, İslâmiyet'in yarı ehlini dışarıya atmak istiyorsunuz!

Hem de umum kemâlâtı câmî ve bütün nev-i beşerin hissîyât-ı âliyesini besleyecek mevâddı muhit olan o kasr-ı nuraniy-i İslâmiyet'i, ne cüretle matem tutmuş bir siyah çadır gibi, bir kısım fukaraya ve bedevîlere ve mürtecilere has olduğunu tahayyül ediyorsunuz! *Evet, herkes aynasının müşahedâtına tâbidir.* Demek sizin siyah ve yalancı aynanız, size öyle göstermiştir.

Suâl: İfrat ediyorsun, hayali hakikat görüyorsun, bizi de techil ile tahkir ediyorsun. Zaman âhîrzamandır, gittikçe daha fenalaşacak?

Cevap: Neden dünya herkese terakki dünyası olsun da, yalnız bizim için tedenni dünyası olsun?! Öyle mi?! İşte ben de sizinle konuşmayacağım, şu tarafa dönüyorum. Müstakbeldeki insanlarla konuşacağım.

Ey üç yüz seneden sonraki yüksek asrın arkasında gizlenmiş ve sâkitâne Nur'un sözünü dinleyen ve bir nazar-ı hafîyy-i gaybî ile bizi temâşâ eden Saidler, Hamzalar, Ömerler, Osmanlar, Tahirler, Yusufklar, Ahmedler vesâireler!.. Sizlere hitap ediyorum. Başlarınızı kaldırınız, "Sadakte!" deyiniz!.. Ve böyle demek sizlere borç olsun. Şu muasırlarım, varsın beni dinlemesinler. Tarih denilen mâzî derelerinden sizin yüksek istikbalinize

uzanan telsiz telgrafla sizin ile konuşuyorum. Ne yapayım, acele ettim, kışta geldim; sizler cennet-âsâ bir baharda geleceksiniz. Şimdi ekilen Nur tohumları, zemininizde çiçek açacaktır. Biz, hizmetimizin ücreti olarak sizden şunu bekliyoruz ki: Mâzi kıtasına geçmek için geldiğiniz vakit, mezarımıza uğrayınız. O bahar hediyelerinden bir kaç tanesini medresemin¹(Hâşiye-1) mezar taşı denilen ve kemiklerimizi misafir eden ve Horhor toprağının kapıcısı olan kalenin başına takınız. Kapıcıya tenbih edeceğiz, bizi çağırınız. Mezarımızdan ²هَيْثَا لَكُمْ² sadâsını işiteceksiniz.

Şu zamanın memesinden bizimle süt emen ve gözleri arkada mâziye bakan ve tasavvuratları kendileri gibi hakikatsiz ve ayrılmış olan bu çocuklar, varsınlar şu kitabın³(Hâşiye-2) hakâikini hayal tevehhüm etsinler. Zira ben biliyorum ki, şu kitabın mesâili hakikat olarak sizde tahakkuk edecektir.

Ey muhataplarım! Ben çok bağıriyorum. Zira asr-ı sâlis-i aşr'ın, yâni on üçüncü asrın minaresinin başında durmuşum, sûreten medenî ve dinde lâkayt ve fikren mâzinin en derin derelerinde olanları camiye davet ediyorum.

1 (Hâşiye-1) Medresetü'z-Zehrâ'nın Van'daki numûnesi olan ve vefat eden "Horhor Medresesi"nin mezar taşı hükmünde bulunan Van Kalesi demektir.

2 Ne muflu size! Gözünüz aydın..

3 (Hâşiye-2) İstikbalde telif edilecek Risale-i Nur Külliyyatı'nı hiss-i kable'l-vuku ile haber veriyor.

İşte ey iki hayatın ruhu hükmünde olan İslâmiyet'i bırakan iki ayaklı mezar-ı müteharrik bedbahtlar! Gelen neslin kapısında durmayınız. Mezar sizi bekliyor, çekiliniz, tâ ki hakikat-i İslâmiye'yi hakkıyla kâinat üzerinde temevvüc-sâz edecek olan nesl-i cedid gelsin!..

Suâl: Eskiler bizden âlâ veya bizim gibi. Gelenler bizden daha fena gelecekler?

Cevap: Ey Türkler ve Kürdler! Acaba şimdi bir miting yapsam, sizin bin sene evvelki ecdadınızı ve iki asır sonradaki evlâtlarınızı şu gürültühane olan asr-ı hâzır meclisine dâvet etsem... Acaba sağ tarafta saf tutan eski ecdadınız demeyecekler mi:

"Hey mirasyedi yaramaz çocuklar! Netice-i hayatımız siz misiniz?! Heyhat! Bizi akim bir kıyas ettiniz, bizi kısır bıraktınız!" Hem de sol safında duran ve şehristan-ı istikbalden gelen evlâtlarınız, sağdaki ecdatlarınızı tasdik ederek demeyecekler mi ki: "Ey tembel pederler! Siz misiniz hayatımızın suğrâ ve kübrâsı?! Siz misiniz şu şanlı ecdadımızla bizi rabteden râbitamızın hadd-i evsatı?! Heyhat... Ne kadar hakikatsiz ve karıştırmacı ve müşâğabeli bir kıyas oldunuz!"¹(Hâşiye-1)

İşte ey bedevî göçerler ve ey inkılâp softaları!²(Hâşiye-2) Manzara-yı hayal³(Hâşiye-3) üstünde gördünüz ki, şu büyük mitingde iki taraf da sizi protesto ettiler.

1 (Hâşiye-1) Fenn-i mantıkın tâbiratı, o zaman ilm-i mantık dersini alan talebeleri o mecliste bulunmasından öyle söylemiş.

2 (Hâşiye-2) Sonradan ilâve edilmiştir.

3 (Hâşiye-3) Hayal dahi bir simotoğrafır.

[Cevaplardan Bir Kısım]

Öyle ise ben derim: Hakikaten sizin harikulâde şecate istidadınız vardır. Zira, bir menfaat veya cüz'î bir hayiyet veya itibarî bir şeref için veya "Filân yiğittir." sözlerini işitmek gibi küçük emirlere hayatını istihfaf eden, veya ağasının namusunu istîzam için kendini feda eden kimseler, eğer uyansalar, hazinelere değer olan İslâmiyet milliyetine,¹(Hâşiyeye-4) yani üç yüz milyon İslâm'ın uhuvvetlerini ve mânevî yardımlarını kazandıran İslâmiyet milliyetine, binler ruhu da olsa, acaba istihfaf-ı hayat etmezler mi? Elbette hayatını on paraya satan, on liraya binler şevkle satar...

Maatteessüf, güzel şeylerimiz, gayr-i müslimler eline geçtiği gibi, güzel olan ahlâklarımızı da yine gayr-i müslimler çalmışlar. Güya bizim bir kısım içtimaî ahlâk-ı âliyemiz, yanımızda revaç bulmadığından, bize darılıp onlara gitmiş. Ve onların bir kısım rezâilî, kendileri içinde çok revaç bulmadığından cehaletimizin pazarına getirilmiş!..

Hem büyük bir taaccüp ile görmüyor musunuz ki: Terakkiyât-ı hâzırânın üssü'l-esası ve belki din-i hakkın muktezası olan "Ben ölürsem; devletim, milletim ve ahbablarım sağdırlar." gibi kelime-i beyzâ ve haslet-i hamrâyı gayr-i müslimler çalmışlar. Çünkü onların bir fedaisi der: "Ben ölürsem, milletim sağ olsun. İçinde, bir hayat-ı mâneviyem vardır." Ve bütün sefaletin ve şahsiyâtın esası olan: "Ben

1 (Hâşiyeye-4) Milliyetimiz bir vücuttur. Ruhu, İslâmiyet; aklı, Kur'ân ve imandır.

öldükten sonra, dünya ne olursa olsun, isterse tûfan olsun.”
veyahut ¹عَطِشًا فَلَا تَزَلُ الْقَطْرُ¹ olan kelime-i hamkâ ve
seciye-i avrâ himmetimizin elini tutmuş, rehberlik ediyor.

İşte en iyi haslet ki, dinimizin muktezasıdır. Biz ruhu-
muzla, canımızla, vicdanımızla, fikrimizle ve bütün kuvve-
timizle demeliyiz ki: “Biz ölsek, milletimiz olan İslâmiyet
haydır, ile’l-ebed bâkidir. Milletim sağ olsun, sevab-ı uhrevî
bana kâfidir. Milletin hayatındaki hayat-ı mâneviyem, be-
ni yaşattırır, âlem-i ulvîde beni mütelezziz eder, ²وَالْمَوْتُ يَوْمٌ²
نُورٌ² deyip, Nur’un ve hamiyetin nurlu rehberlerini ken-
dimize rehber etmeliyiz.

Suâl: Her şeyden evvel bize lâzım olan nedir?

Cevap: Doğruluk.

Suâl: Daha?

Cevap: Yalan söylememek.

Suâl: Sonra?

Cevap: Sıdk, ihlâs, sadakat, sebat, tesanüd.

Suâl: Yalnız?

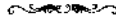
Cevap: Evet!..

Suâl: Neden?

¹ Ben susuzluktan ölürsem, tek damla bile yağmasın!

² Ölüm, Nevruz günümüzdür, baharımızdır.

Gevap: Küfrün mâhiyeti yalandır, imanın mâhiyeti sıdktır. Şu burhan kâfi değil midir ki; hayatımızın beka-sı, imanın ve sıdkın ve tasanüdün devamıyladır.

Suâl: En evvel rüesâmız ıslah olunmalı?

Gevap: Evet, reisleriniz, malınızı ceplerine indirip hap-settikleri gibi akıllarınızı da sizden almışlar veya dimağınız-da hapsedmişler. Öyle ise şimdi, onların yanındaki akılları-nızla konuşacağım:

Eyyühe'r-rüûs ve'r-rüesâ! Tekâsülî olan tevekkülden sakınınız! İşî birbirinize havale etmeyiniz! Elinizdeki malınızla ve yanınızdaki aklınızla bize hizmet ediniz. Çünkü şu mesâkîni istihdam etmekle ücretinizi almışsı-nız. İşte, şimdi hizmet vaktidir..

فَعَلَيْكُمْ بِالتَّذَارُكِ لِمَا ضَعِغْتُمْ فِي الصَّنِيفِ¹

Elhâsıl: İslâm uyandı ve uyanıyor.^{2(Hâşiye)} Fenalığı fena, iyiliği iyi olarak gördüler. Evet, şu dereler aşâirini tevbekâr eden işte bu sırdır. Hem de bütün İslâm yavaş yavaş bu istidadı almakta ve kesbetmektedir. Lâkin sizler bedevî ol-duğunuzdan ve fitrat-ı asliyeniz oldukça bozulmamış oldu-ğundan, İslâmiyet'in kudsî milliyetine daha yakınsınız.

¹ Vakit geçmiş değil, eskiden kaybettiğinizi şimdi tadârik edin.

² (Hâşiye) Evet, kırk beş sene evvel söylenen bu sözü; Pakistan, Arabistan aşâiri dahi hâkimiyet ve istiklâliyetlerini kazandıklarından, Eski Said'i bu dersinde tasdik ediyorlar ve daha da edecekler...

Seyahatimde beni tanımayanlar kıyafetime bakıp beni tâcir zannettiklerinden derlerdi ki:

Suâl: Tâcir misin?

Cevap: Evet hem tâcirim hem de kimyagerim.

Suâl: Nasıl?

Cevap: İki madde var mezc ettiriyorum. Birinden tiryak-ı şâfi, birinden elektrik-i muzî tevellüd eder.

Suâl: Bunlar nerede bulunur?

Cevap: Medeniyet ve fazilet çarşısında; cephesinde insan yazılı, iki ayak üstünde gezen sandık içinde ki; üstünde kalb yazılan ya siyah veya pırlanta gibi parlak olan bir kuttur.

Suâl: İsimleri nedir?

Cevap: İman, muhabbet, sadakat, hamiyet!...

Ceride-i seyyare, Ebû lâ-şey,

İbnü'z-zaman, Ehu'l-acâib,

İbnü ammi'l-garâib

Said Nursî

Sonra Van'dan Şam'a gider. Şam ulemâsının ilhahı ve ısrarı üzerine, Câmiu'l-Emevî'de on bine yakın ve içerisinde yüz ehl-i ilim bulunan azîm bir cemaate karşı bir hutbe îrad eder. Bu hutbe fevkalâde takdir ve tahsin ile kabule mazhar olur. Bilâhare, buradaki hutbesi, "Hutbe-i Şamiye" namıyla tab edilmiştir.

Bu Hutbe-i Şamiye; İslâm âleminin içinde bulunduğu maddî-mânevî hastalıkların nelerden ibaret bulunduğunu, felâket ve esarete hangi sebeplerden dolayı maruz kaldıklarını bildiren; ve buna karşı çare-i halâs gösteren; ve bundan sonra, İslâmiyet'in zemin yüzünde maddî-mânevî en yüksek terakkiyi göstereceğini, İslâmî medeniyetin kemâl-i haşmetle meydana geleceğini ve zemin yüzünü pisliklerden temizleyeceğini delâil-i akliye ile isbat eden, müjde veren, çok kıymetli, bütün müslümanlara hattâ insanlığa şâmil bir derstir, bir hutbedir.

Hutbe-i Şamiye'nin baş taraflarında diyor:

Ben, bu zaman ve zeminde beşerin hayat-ı içtimaiye medresesinde ders aldım ve bildim ki; ecnebler, Avrupalılar terakkide istikbale uçmalarıyla beraber, bizi maddî cihette kurûn-u vustada durduran ve tevkif eden; altı tane hastalıktır. O hastalıklar da bunlardır:

1- Yeisin (ümitsizliğin) içimizde hayat bulup dirilmesi.

2- Sıdkın hayat-ı içtimaiye-i siyasyede ölmesi.

3- Adâvete muhabbet.

4- Ehl-i imanı birbirine bağlayan nuranî râbitaları bilmemek.

5- Çeşid çeşid sâri hastalıklar gibi intişar eden istibdat.

6- Menfaat-i şahsiyesine himmeti hasretmek.

Bu altı dehşetli hastalığın ilâcını da bir tıp fakültesi hükmünde hayat-ı içtimaiyemizde, eczahane-i Kur'âniye'den ders aldığım altı kelime ile beyan ediyorum. Mualecenin esasları, onları biliyorum.

İkinci Kelime

Müddet-i hayatımda tecrübelerimle fikrimde tevellüd eden şudur:

Yeis en dehşetli bir hastalıktır ki âlem-i İslâm'ın kalbine girmiş.

İşte o yeistir ki bizi öldürmüş gibi garpta bir-iki milyonluk küçük bir devlet, şarkta yirmi milyon müslümanları kendine hizmetkâr ve vatanlarını müstemleke hükmüne getirmiş.

Hem o yeistir ki yüksek ahlâkımızı öldürmüş, menfaat-i umumiyei bırakıp menfaat-i şahsiyeye nazarımızı hasrettirmiş.

Hem o yeistir ki kuvve-i mâneviyemizi kırmış. Az bir kuvvetle imandan gelen kuvve-i mâneviye ile şarktan garba kadar istilâ ettiği hâlde o kuvve-i mâneviye-i hârika, me'yûsiyetle kırıldığı için, zalim ecnebiler dört yüz seneden beri üç yüz milyon müslümanı kendilerine esir etmiş. Hattâ bu yeis ile başkasının lâkaytlığını ve fütûrunu kendi tembelliğine özür zanneder, "Neme lâzım." der, "Herkes benim gibi berbattır." diye şehâmet-i imaniyeyi terk edip hizmet-i İslâmiye'yi yapmıyor.

Madem bu derece bu hastalık bize bu zulmü etmiş, bizi öldürüyor biz de o kâtilimizden kisasımızı alıp öldüreceğiz. لَا تَقْتُلُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ

¹ "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyiniz." (Zümer sûresi, 39/53)

parçalayacağız. مَا لَا يَذْرُؤُكَ كُفُّهُ لَا يَنْفَرُكَ كُفُّهُ¹ hadîsinin hakika-
tiyle belini kıracağız inşâallah!

Yeis; ümmetlerin, milletlerin "seretan" denilen en
dehşetli bir hastalığıdır. Ve kemâlâta mâni ve أَتَا عِنْدَ²
حُسْنِ ظَنِّ عَبْدِي بِي hakikatine muhaliftir; korkak, aşağı,
âcizlerin şe'nidir, bahaneleridir. Şehâmet-i İslâmiye'nin
şe'ni değildir. Hususan Arap gibi nev-i beşerde medâr-ı
iftihar yüksek seciyelerle mümtaz bir kavmin şe'ni ola-
maz. Âlem-i İslâm milletleri Arab'ın metânetinden ders
almışlar. İnşâallah yine Araplar yeisi bırakıp İslâmiyet'in
kahraman ordusu olan Türklerle hakikî bir tesanüt ve
ittifak ile el ele verip Kur'ân'ın bayrağını dünyanın her
tarafında ilân edeceklerdir.

Üçüncü Kelime

Bütün hayatımdaki tahkikatımla ve hayat-ı içtimaiye-
nin çalkamasıyla hülâsa ve zübdesi bana kat'î bildirmiş ki:

Sıdk, İslâmiyet'in üssü'l-esasıdır ve ulvî seciyeleri-
nin râbitasıdır ve hissiyât-ı ulviyesinin mizacıdır.

Öyle ise hayat-ı içtimaiyemizin esası olan sıdkı, doğ-
ruluğu içimizde ihya edip onunla mânevî hastalıklarımı-
zı tedavi etmeliyiz.

Evet sıdk ve doğruluk, İslâmiyet'in hayat-ı içtimaiye-
sinde ukde-i hayatiyesidir.

¹ Bir şey bütünüyle elde edilmezse, tamamen de terk edilmez.

² "Kulum beni nasıl tanırsa, onunla öyle muamele ederim." Buhârî, tevhid 15, 35;
Müslim, zikir 2, 19, tevbe 1; Tirmizî, zühd 51, deavât 131.

Riyakârlık, fiilî bir nevi yalancılıktır.

Dalkavukluk, tasannu, alçakça bir yalancılıktır.

Nifak ve münafıklık, muzır bir yalancılıktır.

Yalancılık ise Sâni-i Zülcelâl'in kudretine iftira etmektir.

Küfür, bütün envâıyla kizptir, yalancılıktır.

İman sıdktır, doğruluktur.

Bu sırta binaen kizb ve sıdkın ortasında hadsiz bir mesafe var; şark ve garp kadar birbirinden uzak olmak lâzım geliyor. Nâr ve nur gibi birbirine girmemek lâzım. Hâlbuki gaddar siyaset ve zalim propaganda birbirine karıştırmış, beşerin kemâlâtını da karıştırmış.¹(Hâşiye)

¹(Hâşiye) Ey kardeşlerim! Kırk beş sene evvel Said'in bu dersinden anlaşılıyor ki o Said siyasetle, içtimaiyât-ı İslâmiye ile ziyade âlâkâdardır. Fakat sakın zannetmeyiniz ki o, dinî siyasete âlet veya vesile yapmak mesleğinde gitmiş. Hâşâ belki o, bütün kuvvetiyle siyaseti dine âlet ediyormuş. Ve derdi ki: "Dinin bir hakikatini bin siyasete tercih ederim."

Evet o zamanda kırk-elli sene evvel hissetmiş ki bazı münafık zındıkların, siyaseti dinsizliğe âlet etmeye teşebbüs niyetlerine ve fikirlerine mukabil, o da bütün kuvvetiyle siyaseti İslâmiyet'in hakâikine bir hizmetkâr, bir âlet yapmaya çalışmış. Fakat o zamandan yirmi sene sonra gördü ki: o gizli münafık zındıkların garplılaşmak bahanesiyle, siyaseti dinsizliğe âlet yapmalarına mukabil, bir kısım dindar ehl-i siyaset, dinî siyaset-i İslâmiye'ye âlet etmeye çalışmışlardı. İslâmiyet güneşi yerdeki ışıklara âlet ve tâbi olamaz. Ve âlet yapmak İslâmiyet'in kıymetini tenzil etmektir, büyük bir cinayettir.

Hatta Eski Said o çeşit siyaset tarafgirliğinden gördü ki: bir sâlih âlim kendi fikr-i siyasîsine muvafık bir münafığı hararetle senâ etti. Siyasetine muhalif bir sâlih hocayı tenkil ve tefsik etti. Eski Said ona dedi: "Bir şeytan senin fikrine yardım etse, rahmet okutacağım. Senin fikr-i siyasîyene muhalif bir melek olsa, lânet edeceksin." Bunun için Eski Said: "أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالنَّيَّاسَةِ" dedi ve otuz beş seneden beri (şimdi kırk beş sene oldu) siyaseti terk etti.^(Hâşiye)

Said Nursî

² Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

Ey bu Cami-i Emevî'deki kardeşlerim! Ve kırk-elli se-
ne sonra âlem-i İslâm mescid-i kebîrindeki dört yüz milyon
ehl-i iman olan ihvanımız! Necat yalnız sıdkla, doğrulukla
olur. "Urvetü'l-vüskâ" sıdktır. Yani en muhkem ve onunla
bağlanacak zincir doğruluktur.

*Amma maslahat için kizb ise zaman onu neshetmiş-
tir.....*

Dördüncü Kelime

Bütün hayatımda, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeden kat'î
bildiğim ve tahkikatların bana verdiği netice şudur ki:

*Muhabbete en lââyık şey muhabbettir ve husûmete
en lââyık sıfat husûmettir. Yani hayat-ı içtimaiye-i beşeri-
yeyi temin eden ve saadete sevk eden muhabbet ve sev-
mek sıfatı, en ziyade sevmeye ve muhabbete lââyıktır.
Ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi zîr u zeber eden düş-
manlık ve adâvet, her şeyden ziyade nefrete ve adavete
ve ondan çekilmeye müstehak ve çirkin ve muzır bir sı-
fattır.....*

Beşinci Kelime

Meşveret-i şer'iyeden aldığım ders budur:

(Hâşşecik)

Hem Üstadımızın yirmi yedi senelik hayatı ve yüz otuz parça kitabı ve
mektupları, üç mahkeme ve hükümet memurları tarafından tam tedkik edildi-
ği ve aleyhinde çalışan zalim, mürted ve münafıklara karşı mecbur da oldu-
ğu hâlde, hatta idamı için gizli emir verildiği hâlde, dini siyasete âlet ettiğine
dair en ufak bir emare bulamamaları, dini siyasete âlet etmediğini kat'î isbat
ediyor. Ve hayatını yakından tanıyan biz Nur şâkırtleri ise bu fevkalâde hâle
karşı hayranlık duymakta ve Risale-i Nur dairesindeki hakiki ihlâsa bir delil
saymaktayız.

Nur Şâkırtleri

Şu zamanda bir adamın bir günahı, bir kalmıyor. Bazen büyür, sirayet eder, yüz olur. Bir tek hasene bazen bir kalmıyor. Belki bazen binler dereceye terakki ediyor. Bunun sırr-ı hikmeti şudur:

Hürriyet-i şer'îye ile meşveret-i meşrûa, hakikî milliyetimizin hâkimiyetini gösterdi. Hakikî milliyetimizin esası, ruhu ise İslâmiyet'tir. Ve Hilâfet-i Osmaniye ve Türk Ordusu'nun o milliyete bayraktarlığı itibarıyla o İslâmiyet milliyetinin sadefi ve kalesi hükmündedir. Arap ve Türk hakikî iki kardeş, o kale-i kudsiyenin nöbetarlarıdır.

İşte bu kudsî milliyetin râbitasıyla, umum ehl-i İslâm bir tek aşiret hükmüne geçiyor. Aşiretin efrâdı gibi İslâm tâifeleri de, birbirine uhuvvet-i İslâmiye ile murtabit ve alâkadar olur. Birbirine mânen (lüzum olsa maddeten) yardım eder. Güya bütün İslâm tâifeleri bir silsile-i nurâniye ile birbirine bağlıdır. Nasilki bir aşiretin bir ferdi bir cinayet işlese, o aşiretin bütün efrâdı, o aşiretin düşmanı olan başka aşiretin nazarında müttehem olur. Güya her bir ferd o cinayeti işlemiş gibi o düşman aşiret onlara düşman olur. O tek cinayet, binler cinayet hükmüne geçer. Eğer o aşiretin bir ferdi, o aşiretin mahiyetine temas eden medâr-ı iftihar bir iyilik yapsa, o aşiretin bütün efrâdı onunla iftihar eder. Güya her bir adam, aşirette o iyiliği yapmış gibi iftihar eder.

İşte bu mezkûr hakikat içindir ki bu zamanda, hususan kırk-elli sene sonra seyyie, fenalık, işleyenin üstünde kalmaz. Belki milyonlar nüfûs-u İslâmiye'nin hukukuna tecavüz olur. Kırk-elli sene sonra çok misalleri görülecek.

Ey bu sözlerimi dinleyen bu Cami-i Emevî'deki kardeşler ve kırk-elli sene sonra âlem-i İslâm camiindeki ihvân-ı müslimîn! "Biz zarar vermiyoruz, fakat menfaat vermeye iktidarımız yok, onun için mâzurunuz." diye özür beyan etmeyiniz. Bu özrünüz makbul değil. Tembelliğiniz ve "Neme lâzım!" deyip çalışmamanız ve ittihad-ı İslâm ile milliyet-i hakikiye-i İslâmiye ile gayrete gelmediğiniz, sizlere gayet büyük bir zarar ve bir haksızlıktır. İşte seyyie böyle binlere çıktığı gibi bu zamanda hasene –yani İslâmiyet'in kudsîyetine temas eden iyilik– yalnız işleyene münhasır kalmaz. Belki bu hasene, milyonlar ehl-i imana mânen fayda verebilir. Hayat-ı mâneviye ve maddîyesinin râbıtasına kuvvet verebilir. Onun için "Neme lâzım!" deyip kendini tembellik döşegine atmak zamanı değil!..

Ey bu camideki kardeşlerim ve kırk-elli sene sonraki âlem-i İslâm meşîd-i kebîrindeki ihvanlarım!

Zannetmeyiniz ki ben bu ders makamına size nasihat etmek için çıktım. Belki buraya çıktım, sizde olan hakkımızı dâvâ ediyorum. Yani Kürd gibi küçük tâîfelerin menfaati ve saadet-i dünyevîyeleri ve uhrevîyeleri, sizin gibi büyük ve muazzam tâife olan Arap ve Türk gibi hâkim üstadlarla bağlıdır. Sizin tembelliğiniz ve fütûrunuz ile biz bîçare küçük kardeşleriniz olan İslâm tâîfeleri zarar görüyoruz.

Hususan ey muazzam ve büyük ve tam intibaha gelmiş veya gelecek olan Araplar! En evvel bu sözler ile sizinle konuşuyorum. Çünkü bizim ve bütün İslâm tâîfelerinin üstadları, imamları ve İslâmiyet'in mücahidleri sizlerdiniz. Sonra muazzam Türk Milleti o kudsî vazifenize tam yardım ettiler.

Onun için tembellikle günahınız büyüktür. Ve iyiliğiniz ve haseneniz de gayet büyük ve ulvîdir. Hususan kırk-elli sene sonra Arap tâifeleri, Cemâhir-i Müttefika-yı Amerika gibi en ulvî bir vaziyete girmeye, esarete kalan hâkimiyet-i İslâmiye'yi eski zaman gibi küre-i arzın nısfında belki ekserisinde tesisine muvaffak olmanızı rahmet-i ilâhiyeden kuvvetle bekliyoruz. Bir kıyâmet çabuk kopmazsa, inşaallah nesl-i âti görecek.

Sakin kardeşlerim! Tevehhüm tahayyül etmeyiniz ki ben bu sözlerimle siyasetle iştigal için himmetinizi tahrik ediyorum... Hâşâ! Hakikat-i İslâmiye bütün siyasâtın fevkindedir. Bütün siyasetler ona hizmetkâr olabilir. Hiçbir siyasetin haddi değil ki İslâmiyet'i kendine âlet etsin.

Ben kusurlu fehmimle şu zamanda heyet-i içtimaiye-i İslâmiye'yi çok çark ve dolapları bulunan bir fabrika sûretinde tasavvur ediyorum. O fabrikanın bir çarkı geri kalsa, yahut bir arkadaşı olan başka bir çarka tecavüz etse, makinenin mihanikiyeti bozulur. Onun için ittihad-ı İslâm'ın tam zamanı gelmeye başlıyor. Birbirinizin şahsî kusurlarına bakmamak gerektir.

Bunu da teessûf ve teellüm ile size beyan ediyorum ki: Ecnebîlerin bir kısmı, nasıl kıymettar malımızı ve vatanlarımızı bizden aldılar. Onun bedeline çürük bir mal verdiler... Aynen öyle de yüksek ahlâkımızı ve yüksek ahlâkımızdan çıkan ve hayat-ı içtimaiyeye temas eden seciyelerimizin bir kısmını bizden aldılar. Terakkilerine medar ettiler. Ve onun fiyatı olarak bize verdikleri sefihâne ahlâk-ı seyyieleridir, sefihâne seciyeleridir.

Meselâ bizden aldıkları seciye-i milliye ile bir adam onlarda der: “Eğer ben ölsem milletim sağ olsun. Çünkü milletimin içinde bir hayat-ı bâkiyem var.” İşte bu kelimeyi bizden almışlar ve terakkiyâtlarında en metin esas da budur. Bizden hırsızlamışlar. Bu kelime ise din-i haktan ve iman hakikatlerinden çıkar. O bizim, ehl-i imanın malıdır.

Hâlbuki ecnebilere içimize giren pis ve fena seciye itibarıyla bir hodgâm adam bizde diyor: “Ben susuzluktan ölsem, hiç yağmur bir daha dünyaya gelmesin. Eğer ben görmezsem bir saadeti, dünya istediği gibi bozulsun.” İşte bu ahmakâne kelime dinsizlikten çıkıyor, âhireti bilmemekten geliyor. Hariçten içimize girmiş, zehirliyor.

Hem o ecnebilerin bizden aldıkları fikr-i milliyetle bir ferdi, bir millet gibi kıymet alıyor. Çünkü bir adamın kıymeti, himmeti nisbetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir.

Bazılarımızdaki dikkatsizlikten ve ecnebilerin zararlı seciyelerini almamızdan, kuvvetli ve kudsi İslâmî milliyetimizle beraber herkes “Nefsî! Nefsî!” demekle ve milletin menfaatini düşünmemekle ve menfaat-i şahsiyesini düşünmekle bin adam, bir adam hükmüne sukut eder.

يٰمَنْ كَانَ هِمَّتُهُ نَفْسُهُ فَلَيْسَ مِنَ الْإِنْسَانِ لِأَنَّهُ مَدَنِيٌّ بِالطَّمَعِ Yani, “Kimin himmeti yalnız nefsi ise o insan değil. Çünkü insanın fıtratı medenîdir. Ebnâ-yı cinsini mülâhazaya mecburdur. Hayat-ı içtimaiye ile hayat-ı şahsiyesi devam edebilir.”

Meselâ bir ekmeği yese kaç ellere muhtaç ve ona mukabil o elleri mânen öptüğünü ve giydiği libasla kaç

fabrikayla alâkadar olduğunu kıyas ediniz. Hayvan gibi bir postla yaşamadığından ebnâ-yı cinsiyle fitraten alâkadar olmasından ve onlara mânevî bir fiyat vermeye mecbur olduğundan fitratıyla medeniyet-perverdir.

Menfaat-i şahsiyesine hasr-ı nazar eden, insanlıktan çıkar, masum olmayan câni bir hayvan olur. Bir şey elinden gelmese, hakikî özü olsa o müstesna!

Altıncı Kelime

Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslâmiye'deki sadetlerinin anahtarı, meşveret-i şer'iyledir. وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ¹ âyet-i kerîmesi, şûrâyı esas olarak emrediyor.

Evet nasilki nev-i beşerdeki telâhuk-u efkâr unvanı altında asırlar ve zamanların tarih vasıtasıyla birbiriyle meşvereti, bütün beşeriyetin terakkiyâtı ve fûnûnunun esası olduğu gibi en büyük kıta olan Asya'nın en geri kalmasının bir sebebi, o şûra-yı hakikiyeyi yapmamasıdır.

Asya kıtasının ve istikbalinin keşşafı ve miftahı, şûradır. Yani nasıl ferdler birbiriyle meşveret eder; tâîfeler, kıtalar dahi o şûrayı yapmaları lâzımdır ki üç yüz belki dört yüz milyon İslâm'ın ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak, meşveret-i şer'ie ile şehâmet ve şefkat-i imaniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer'iyledir ki o hürriyet-i şer'ie, âdâb-ı şer'ie ile süslenip, garp medeniyet-i sefihânesindeki seyyiâtı atmaktır. İmandan gelen hürriyet-i şer'ie, iki esası emreder:

¹ "İşleri, aralarında istişareye dayalı olarak yürütülür." (Şûrâ sûresi, 42/38)

أَنْ لَا يَذَلَّ وَلَا يَتَذَلَّ.. مَنْ كَانَ عَبْدًا لِلَّهِ لَا يَكُونُ عَبْدًا لِلْعِبَادِ.
وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضًا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ.
نَعَمْ: الْحُرِّيَّةُ الشَّرْعِيَّةُ عَطِيَّةُ الرَّحْمَنِ.

Yani iman bunu iktiza ediyor ki:

• *Tahakküm ve istibdat ile başkasını tezlil etmemek ve zillete düşürmemek ve zalimlere tezellül etmemek.. Allah'a hakikî abd olan, başkalara abd olamaz.*

• *Birbirinizi –Allah'tan başka– kendinize Rab yapmayınız! Yani Allah'ı tanımayan; her şeye, herkese nisbetine göre bir rubûbiyet tevehhüm eder, başına musallat eder.*

Evet: Hüriyet-i şer'îye, Cenab-ı Hakk'ın Rahmân, Rahîm tecellisiyle bir ihsanıdır ve imanın bir hâssasıdır.

فَلْيَحْيَا الصِّدْقُ وَلَا عَاشَ الْيَأْسُ فَلْتَدِمُ الْمَحَبَّةَ وَالنَّقْوَى وَالشُّورَى
وَالْمَلَامَ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهَوَى وَالسَّلَامَ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى. آمِينَ.

Yaşasın sıdk! Ölsün yeis! Muhabbet devam etsin!
Şûra kuvvet bulsun! Bütün levm ve itâb ve nefret, heva ve hevese tâbi olanlara olsun! Selâm ve selâmet hüdâya tâbi olanlar üstüne olsun! Âmîn!..

Üstad Bediüzzaman Hazretleri
Birinci Cihan Harbi'nin sonlarında

Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin temelini attığı
Dârülfünun'un yeri

Bediüzzaman Hazretleri'nin Van'daki hayatına ait
Çoravanis Köyü'ndeki medresenin yanından Erek
Dağı'nın görünüşü

Bediüzzaman Said Nursî'nin gönüllü alay kumandanı olarak vatan ve millete fedakârâne hizmetleri

Bediüzzaman Kafkas Cephesi'nde Enver Paşa ve fırka kumandanının hayranlıkla takdir ettikleri hizmet-i cihadiye-yi yaptıktan sonra, Rus kuvvetlerinin ilerlemesinden dolayı Van'a çekildi. Van'ın tahliyesi ve Rusların hücumu sırasında, bir kısım talebeleriyle Van kalesinde şehid oluncaya kadar müdafaaya kat'î karar verdikleri hâlde, geri çekilen Van valisi Cevdet Bey'in ısrarıyla, Vastan kasabasına çekildi. Vali, kaymakam, ahali ve asker Bitlis tarafına çekilirken, bir alay Kazak süvarisi Vastan üzerine hücum etmişti. Molla Said, Van'dan kaçan ahalinin mal ve çoluk-çocuklarının düşman eline geçmemesi için otuz-kırk kadar kaçamamış asker ve bir kısım talebeleriyle o Kazaklara karşı koymuş ve hepsinin kurtulmasını sağlamıştır. Hattâ hücum eden Kazaklara dehşet vermek için, geceleyin onların üstündeki yüksek bir tepeye hücum tarzında çıkıyor, güya büyük bir imdat kuvveti gelmiş zannettirerek, Kazakları oyalayıp ilerletmiyordu. Böylelikle, Vastan'ın Rus istilâsından kurtulmasına sebep olmuştur.

O muharebe zamanlarında sipere döndüğü vakit, kıymettar talebesi Molla Habib ile "İşârâtü'l-İ'câz" namındaki tefsirini telif ediyordu. Bazen avcı hattında, bazen at üzerinde, bazen de sipere girdikleri zaman; kendisi söylüyor, Molla Habib de yazıyordu. "İşârâtü'l-İ'câz"ın büyük bir kısmı

bu vaziyette telif edilmiştir.^{1(Hâşiye)} Bu harika tefsirin başındaki "İfade-i Meram"ı tefsir hakkında bir derece mâlûmat vermesi itibarıyla aynen dercediyoruz.

İfade-i Meram

Kur'ân-ı Azîmüşşân; bütün zamanlarda gelip geçen nev-i beşerin tabakalarına, milletlerine, fertlerine hitaben, Arş-ı Âlâ'dan îrad edilen ilâhî ve şümûllü bir nutuk ve umumî ve rabbânî bir hitabe olduğu gibi bilinmesi bir ferdin veya küçük bir cemaatin iktidarından hariç olan, bil-hassa bu zamanda, dünya maddiyâtına ait pek çok fenleri, ilimleri câmîdir.

Bu itibarla; zamanca, mekânca, ihtisasça, daire-i ihata-sı pek dar olan bir ferdin fehminde, karîhasından çıkan bir tefsir, bihakkın Kur'ân-ı Azîmüşşân'a tefsir olamaz... Çünkü Kur'ân'ın hitabına muhatap olan milletlerin, insanların ahvâl-i ruhiyelerine, maddiyâtına ve câmî bulunduğu ince fenlere, ilimlere bir fert vâkîf ve sahib-i ihtisas olamaz ki ona göre bir tefsir yapabilsin. Maahâzâ; bir ferdin mesleği,

¹ (Hâşiye) **Tenbih:** Bu "İşârâtü'l-İ'câz" tefsiri, eski harb-i umumînin birinci senesinde, cephe-i harpte, me'hazsiz olarak, kitap mevcut olmadığı hâlde telif edilmiştir. Harp zamanının zarurefinden başka, dört sebebe binaen gayet muhtasar ve îcazî bir tarzda yazılmış; "Fatîha" ve nisf-i evvel daha mücmel, daha muhtasar kalmıştır.

Evvelâ: O zaman, izaha müsaade etmiyordu. Eski Said, îcazî ve kısa tâbiratla ifade-i meram ediyordu.

Sânîyen: Gayet zeki olan kendi talebelerinin derece-i fehimlerini düşünüyordu, başkalarının anlamalarını düşünmüyordu.

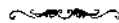
Sâlisen: Eski Said, en dakik ve en ince olan nazm-ı Kur'ân'da îcazî olan i'câzı beyan ettiği için, kısa ve ince düşmüştür. Fakat şimdi ise Yeni Said nazarıyla mütalâa ettim. Elhak, Eski Said'in bütün hatîâtıyla beraber, şu tefsirdeki tetkîkât-ı ilmiyesi, onun bir şaheseridir.

meşrebi, taassuptan hâli olamaz ki hakâik-i Kur'âniye'yi görsün, bîtarafâne beyan etsin. Maahâzâ ferdin fehminde çıkan bir dâvâ, kendisine has olup, başkası o dâvânın kabulüne davet edilemez. Meğer ki bir nevi icmân tasdikine mazhar ola.

Binaenaleyh, Kur'ân'ın ince manalarının ve tefsirlerde dağınık bir sûrette bulunan mehâsininin ve zamanın tecrübesiyle fennin keşfi sayesinde tecelli eden hakikatlerinin tesbitiyle, her biri birkaç fende mütehasıs olmak üzere, muhakkikîn-i ulemâdan yüksek bir heyetin tetkikâtıyla, tahkikâtıyla bir tefsirin yapılması lazımdır. Nitekim kanunî hükümlerin tanzim ve ittıradı, bir ferdin fikrinden değil, yüksek bir heyetin nazar-ı dikkat ve tetkikâtından geçmesi lâzımdır ki umumî bir emniyeti ve cumhur-u nâsın itimadını kazanmak üzere millete karşı bir kefalet-i zımniye husule gelsin ve icma-ı ümmet, hücceti elde edebilsin.

Yazıldığı vakit daima şehid olmaya hazırlandığı için, hâlis bir niyet ile ve belâgatın kanunlarına ve ulûm-u Arabiye'nin düsturlarına tatbik ederek yazdığı için hiçbirini cerh edemedim. Belki Cenâb-ı Hak, bu eseri ona keffâret-i zünûb yapacak ve bu tefsiri tam anlayacak adamları da yetiştirecek, inşaallah! Eğer Birinci Harb-i Umumî gibi mâniler olmasaydı, tefsirin şu birinci cildi, i'câz vücûhundan olan i'câz-ı nazmîyi beyan ettiği gibi, diğer cüzler ve mektuplar da müteferrik tefsir hakikatlerini içine alsaydı, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'a güzel bir tefsir-i câmi olurdu. Belki inşaallah, şu cüz-ü tefsir yüz otuz adet "Sözler" "Lem'alar" ve "Mektubat" risaleleriyle beraber me'haz olursa, ileride bahtiyar bir heyet öyle bir tefsir-i Kur'ânî yazsın, inşaallah!

Said Nursî

Hem, İstanbul'da Fetva Emîni Ali Rıza Efendi, çok zaman bu tefsiri mütâlaa ile yanına gelen dostlarına müteaddit defalar: "Bu İşârâtü'l-l'câz, bin tefsir kuvvetinde ve kıymetindedir!" diye yemin ederek ilân ediyordu.

Şark ulemâsı, Şam ve Bağdad'da büyük âlimler: "İşârâtü'l-l'câz gayet harika ve emsâlsiz bir tefsirdir." diye istihsan etmişlerdir.

Evet, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın müfessiri, yüksek bir deha sahibi ve nâfiz bir içtihadı mâlik ve bir velâyet-i kâmileyi hâiz bir zat olmalıdır. Bilhassa bu zamanda bu şartlar, ancak yüksek ve azîm bir heyetin tesanüdüyüyle telâhuk-u efkârından ve ruhlarının tenasübüyle birbirine yardım etmekten ve hürriyet-i fikirle taassuptan âzâde olmakla tam ihlâslarından doğan dâhî bir şahs-ı mânevîde bulunur; ve o şahs-ı mânevî, Kur'ân'ı tefsir edebilir. Çünkü "Cüzde bulunmayan, küldür bulunur." kaidesine binaen, her fertte bulunmayan bu gibi şartlar, heyette bulunur. Böyle bir heyetin zuhurunu çoktan beri bekliyorken, hiss-i kable'l-vuku kabîlinden, memleketi yıkıp yakacak büyük bir zelzelenin arifesinde bulunduğumuz zihne geldi.¹(Hâşiye-1)

"Bir şey tamamıyla elde edilmediği takdirde tamamıyla terk etmek caiz değildir." kaidesine binaen, acz ve kusurumla beraber, Kur'ân'ın bazı hakikatleriyle, nazmındaki i'câzına dair bazı işaretleri tek başıma kaydetmeye başladım. Fakat Birinci Harb-i Umumî'nin patlamasıyla Erzurum'un, Pasinler'in dağlarına ve derelerine düştük. O kıyâmetlerde, o dağ ve tepelerde fırsat buldukça, kalbime gelenleri birbirine uymayan ibarelerle o dehşetli ve muhtelif hâllerde yazıyordum. O zamanlarda, o gibi yerlerde müracaat edilecek tefsirlerin, kitapların bulunması mümkün olmadığından; yazdıklarım, yalnız sünûhât-ı kalbiyemden ibaret kaldı. Şu sünûhâtım eğer tefsirlere muvâfık ise,

1 (Hâşiye-1) Evet Van'da, Horhor Medresemizin damında, esnâ-yı derste büyük bir zelzelenin gelmekte olduğunu söyledi. Hakikaten söylediği gibi az bir zaman sonra Harb-i Umumî başladı.

nurun alâ nur; şayet muhalif cihetleri varsa, benim kusurlarıma atfedilebilir.

Evet, tashihe muhtaç yerleri vardır; fakat hatt-ı harpte, büyük bir ihlâsla, şehidler arasında yazılıp giydirilen o yırtık ibarelerin tebdiline –şehidler kan ve elbiselerinin tebdiline cevaz verilmediği gibi– cevaz veremedim ve kalbim razı olmadı, şimdi de razı değildir. Çünkü hakikat-i ihlâs ile baktım, tashih yerini bulamadım. Demek, sünûhât-ı Kur’âniye olduğundan i’câz-ı Kur’âniye onu yanlışlardan himaye etmiş.

Maahâzâ, kaleme aldığım şu *İşârâtü’l-İ’câz* adlı eserimi, hakikî bir tefsir niyetiyle yapmadım. Ancak ulemâ-yı İslâmdan ehl-i tahkikin takdirlerine mazhar olduğu takdirde, uzak bir istikbalde yapılacak yüksek bir tefsire bir örnek ve bir me’haz olmak üzere, o zamanların insanlarına bir yâdigâr maksadıyla yaptım.

O muharebede yirmi talebe kadar kıymettar ve “*İşârâtü’l-İ’câz*” tefsirinin kâtibi olan Molla Habib, İran cephesinde kumandan Halil Paşa ile mühim bir muhabere vazifesini temin ettikten sonra Vastan’da şehid düşer.

O muharebeler esnasında, Ermeni fedailer bazı yerlerde çoluk çocuğu kesiyorlardı. Buna karşı Ermenilerin çocukları da bazen öldürülüyordu. Bediüzzaman’ın bulunduğu nahiyeye binlerle Ermeni çocuğu toplanmıştı. Molla Said askerlere: “Bunlara ilişmeyiniz!” diye emretti. Daha sonra bu Ermeni çoluk çocuğunu serbest bıraktı; onlar da,

Ruslar'ın içerisindeki ailelerinin yanına döndüler. Bu hareket Ermeniler için büyük bir ibret dersi olup, müslümanların ahlâkına hayran kalmışlardı. Bu hâdise üzerine, Ruslar bizi istilâ ettiklerinde, fedai komitelerin reisleri müslüman çoluk-çocuğunu kesmek âdetini bırakıp, "Madem Molla Said bizim çoluk-çocuklarımızı kesmedi, bize teslim etti; biz de bundan sonra müslümanların çocuklarını kesmeyeceğiz." diye ahdettiler. Molla Said, bu sûretle o havâlideki binlerle masumların felâketten kurtulmasını temin etmiş oldu.

Bir müddet sonra Ruslar, Van ve Muş tarafını istilâ edip, üç fırka ile Bitlis'e hücum ettiği sırada, Bitlis Valisi Memduh Bey ile Kel Ali, Bediüzzaman'a: "Elimizde bir tabur asker ve iki bin kadar gönüllünüz var; biz geri çekilmeye mecburuz." dediler.

Bediüzzaman onlara: "Etraftan kaçıp gelen ahalinin ve hem de Bitlis halkının malları, çoluk ve çocukları düşman eline düşecek; biz mahvoluncaya kadar dört-beş gün mukavemete mecburuz." demesi üzerine onlar:

"Muş'un sukut etmesi dolayısıyla otuz topumuzu askerler bu tarafa kaçırmaya çalışıyorlar. Eğer sen, o otuz topu gönüllülerinle ele geçirebilirsen, birkaç gün o toplanla mukabele ederiz ve ahali de kurtulur." dediler.

Bediüzzaman: "Öyle ise ben, ya ölürüm veya o toplanı getiririm." diyerek üç yüz gönüllünün başına geçti.

Geceleyin, Nursin tarafına, toplanın getirildiği cihete gitti. Toplanı takib eden bir alay Rus Kazakı'na kendi muhbirleri: "Bitlis'i müdafaa eden gönüllü kumandanı üç bin adamla ve dağdaki meşhur Musa Bey bin kişi ile toplanı kurtarmaya

geliyorlar.” diyerek pek ziyade mübalâğa ile ihbar etmeleri üzerine, Kazak kumandanı korkmuş, ilerleyememişti. Bediüzzaman da, beraberindeki üç yüz gönüllüyü rast geldikleri toplara birer ikişer taksim edip Bitlis’e gönderir; kendisi ise ilerleyerek topları birer birer kurtarıp, en son topu da üç arkadaşıyla birlikte ele geçirir. Bu şekilde, otuz topun Bitlis’e gelmesini temin eder. O toplanla üç-dört gün asker ve gönüllüler düşmana mukabele edip, bütün ahali ve cihâzât ve mallar kurtulur.

Bediüzzaman, o harpte gönüllülere cesaret vermek için sipere girmeyerek avcı hattında dolaşırdı. Avcı hattında en ileride atını sağa sola koştururken, birden hatırna gelir ve ruhuna ilişir ki: “Şu anda şehid olsam; bu vaziyetim, yani en ilerde göze çarpan şu hâlim, sakın mertebe-i şehadetin bir esası olan ihlâsıma zarar vermesin, bir hodfüruşluk manası olmasın.” diyerek, birden atını döndürür ve arkadaşlarının yanına gelir.¹(Hâşiye)

1 (Hâşiye) İşte, muharebenin şiddetli anında, hayat-memat meselesi vaktinde “Benim zâhiren kahramanlık gibi görünen bu vaziyetim hakikî ihlâsa aykırı olmasın?” diye düşünmesi kemalât-ı insaniyenin bir misalidir, denilebilir. Meydan-ı harpte, düşman karşısında, gülleler içerisinde; talebelerine cesaret vermek için en elzem bir kahramanlığı fiilen göstermek emeliyle avcı hattında atını sağa sola döndürürken, bu sûretle cesaret-i imaniye ve şehadet-i İslâmiye’yi en âlâ bir derecede bir kumandan manasıyla ifa ederken, ruhunda ve niyetinde en âli ve safî bir mertebe-i kemal olan sır-ı ihlâsı kaçırmamayı ehemmiyetle düşünmesi ve dikkat kesilmesi; onun zâhiren takdire şâyan hizmet-i diniyesi, fedakârâne mücahadesi kadar, belki daha ziyade, ruhunun kemaline de delalet eder.

İşte Molla Said bütün hayatının şehadetiyle gerçi beyne'l-İslâm “Bediüzzaman”, “Sâhibüzzaman”, “Fahrüddeveran”, “Fatînülasr” unvanlarıyla yâdedilmiş; fakat bu hiçbir zaman hakikatsiz ve bir sözden ibaret değildir. Risale-i Nur ile yaptığı muazzam hizmet-i imaniye ve Kur’âniye’si ve teşkil ettiği hamiyet-i diniye ile serfiraz milyonlar fedakâr talebelerin kudsi şahs-ı manevîsi, bir şahid-i sadık ve bir delil-i kâtidir.

Avcı hattında dolaşırken vücuduna dört gülle isabet etmiş, fakat geri çekilmemiş ve gönüllülerin cesareti kırılmaması için sipere dahi girmemiştir. Hattâ bunu işiten vali Memduh Bey ve kumandan Kel Ali, "Aman geri çekilsin!" diye haber gönderdikleri zaman, demiş:

"Bu kâfirlerin güllesi beni öldürmeyecek!.."

Hakikaten üç gülle, ölecek yerine isabet ettiği hâlde; biri hançerini, diğeri tütün tabakasını delip geçmiş ve kendisine bir zarar vermemiştir.

Geceleyin vali ve kumandan Kel Ali ve ahali kurtulduktan, gönüllüler ve askerler çekildikten sonra; bir kısım fedakâr talebeleriyle Bitlis'te bakiye kalan bir kısım bîçareler için, kendilerini feda etmek fikriyle kaçmazlar. Sabahleyin düşmanın bir taburu ile müsademe ederler, arkadaşlarının çoğu şehid olur. Hattâ yeğeni ve fedakâr bir talebesi olan Ubeyd dahi kendi bedeline şehid düştükten sonra düşmanın üç sıra askerini yararak geçip, hayatta kalan üç talebesiyle pek acip bir sûrette su üzerinde bulunan bir sûtreye girer. Hem yaralı, hem ayağı kırık bir hâlde; otuz üç saat su ve çamur içinde kalır. Tüfek ellerinde, o vaziyet-i müdhişe içinde, üst kattaki odada düşman askeri ve zâbitleri bulunduğu hâlde, kemal-i istirahat-i kalble ve ahalinin kurtulmasının sevinciyle sürur içinde, beraberindeki arkadaşlarına teselli vererek der:

"Karşımıza ne vakit çoklukla düşman askerleri gelirse; o vakit silâhlarımızı kullanacağız, kendimizi ucuza satmayacağız, bir-iki düşmana kurşun atmayacağız..."

Latîf bir inâyet-i ilâhiyedir ki; otuz üç saat, onlar Rus askerlerini gördükleri ve Ruslar da onları aradıkları hâlde bulamadılar. Bu esnada Bediüzzaman, talebeleri olan gönüllü fedailere hitaben:

“Arkadaşlar! Durmayınız... Sizlere hakkımı helâl ettim, beni bırakınız, siz kendinizi kurtarmaya çalışınız.” demesi üzerine, fedakâr ve kahraman talebeler:

“Sizi bu hâlde bırakıp gidemeyiz; şehid olursak, yine hizmetinizde olsun.” deyip kalırlar. Sonra Ruslar esir edip; Van, Celfa, Tiflis, Kiloğrif, Kosturma’ya sevk ederler.

Ermeni fedaileri meşhurdur; hattâ öyle rivayet ederler ki: “Fedailerin yüzleri, kızarmış kömür üstüne tutulup gözleri patlama derecesine gelse dahi, yine sır vermezler.” İşte Ruslar o zaman diyorlardı ki: “Bediüzzaman’ın gönüllüleri, Ermeni fedailerinin fevkindedir! Bunun içindir ki, bizim Kazaklarımızı imhada fazla muvaffak olmuşlardır.”

Bediüzzaman’ı üserâ kampına götürürler. Burada şu şekilde şâyân-ı takdir bir hâdise cereyan eder. Şöyle ki:

Bir gün Rus Başkumandanı esirleri teftişe gelir. Teftiş esnasında, Bediüzzaman kumandana selâm vermez ve yerinden kalkmaz. Kumandan kızar, belki tanımamıştır diyerek tekrar önünden geçtiği zaman yine yerinden kalkmayınca, kumandan tercüman vasıtasıyla der:

“Beni herhâlde tanımadılar?”

Bediüzzaman:

“Tanıyorum, Nikola Nikolaviç’tir.”

Kumandan:

“Şu hâlde Rus ordusuna, dolayısıyla Rus Çarına hakaret ediyorlar.”

Bediüzzaman:

“Hakaret etmedim. Ben bir müslüman âlimiyim. İmanlı bir kimse, Cenab-ı Hakkı tanımayan bir adamdan üstündür. Binaenaleyh ben sana kıyam etmem!” der.

Bunun üzerine Bediüzzaman divan-ı harbe verilir. Birkaç zâbit arkadaşı, hemen özür dileyerek vahîm neticenin önlenmesine çalışmasını istirham ederler.

Fakat Bediüzzaman:

“Bunların idam kararı, benim ebedî âleme seyahat etmem için bir pasaport hükmündedir, deyip kemal-i izzet ve şecâatle hiç ehemmiyet vermez.”

Nihayet idamına karar verilir. Hüküm infaz edileceği vakit, namaz kılmak için müsaade ister; vazife-i diniyesini ifadan sonra, atılacak kurşunlara göğsünü gereceğini beyan eder. Tam bu esnada, namazını eda ederken, Rus kumandanı gelerek, Bediüzzaman’dan özür dileyip:

“O hareketinizin, mukaddesatınıza olan bağlılıktan ileri geldiğine kanaat getirdim, rica ederim, beni affediniz.” diyerek verilen idam hükmünü geri aldırır.

Bediüzzaman, iki buçuk sene kadar Sibiryâ taraflarında esarette kalır. Bütün hayatını, fisebîlillâh Kur’ân’a, İslâmiyet’e, sünnet-i seniyyenin ihyasına hasr ve vakfeden

bu fedakâr-ı İslâm, buralarda da katiyen boş durmaz. İçerisinde bulunduğu muhiti tenvir ve irşad için çalışır. Bu müddet içinde kendisiyle beraber esarete bulunan zâbitlere dersler veriyordu. Bir gün, doksan zâbit arkadaşına ders verdiği sırada, bir Rus kumandanı gelir. “Siyasî ders veriyor” diye dersine mâni olursa da, faaliyetinin dinî, ilmî, içtimaî olduğunu öğrenince serbest bırakılır.

Nihayet esaretten firar ile kurtulup; Petersburg ve Varşova’ya gelmeye muvaffak olur. Bilâhare Viyana tarîkiyle 1334 senesinde İstanbul’a teşrif eder.

Harb-i Umumîde gönüllü alay kumandanı olan Bediüzzaman Said Nursî, bu esaret hayatını bir eserinde¹(Hâşiye) şöyle anlatıyor:

1 (Hâşiye) Bu esaretten hayli zaman geçtikten sonra, Barla’ya bir esir gibi gönderilen Üstad, eski macera-yı hayatından bir kısmını da “Yirmi Altıncı Lem’anın On Üç Ricası” olarak kaleme almıştır. Merak edenler o risaleye müracaat edebilirler.

دینقہ نومبر دس ۱۲۷۹

Offener Befehl
Nr. 63
ОТКРЫТЪ ЛИСТЪ
N°

آچیق امر
۶۳
számú
Nyilt parancs

Hr. Herr... } Said Mirza... } ۱۲۷۹/۱۰
de Person... }

Gyűlölet...
Truppenteil...
Compilist...
Ort und zahl...
be...
Staatsangehör...
igkeit...
Hinterlass...
Hinterlass...
Rast von...
Utlark...
Utlark...
nach...
Zweck der Reise...
Az utazás célja...
Hozzájárulás...
17 Haziran 1918

Dieser Ausweis - offene Befehl - ist nur göltig im Zusammenhang mit...
ausgestellt von...

ÖN YÜZÜ

İsmi : Said Mirza Efendi
Rütbesi : Fahrî Kaymakam
Kıtası : Gönüllü Kürt Süvari Alayı
Tâbiyeti : Osmanlı
Seyahat mebdei : Sofya
Gideceği mahal : İstanbul (Dersaadet)
Sebeb-i seyahat : Esaretten avdet 17 Haziran 1918

Bediüzzaman'ın Rusya esaretinden firar edip Almanya yolu ile Sofya'ya geldiği zaman, Sofya Ateşemiliterliği tarafından verilen pasaportudur

Das Einverständnis zur Benutzung des Balkanzuges*) wird ^{ausdrücklich} erteilt.

„A Balkınvoni hazımlarına xalı belgıyordı ^{veer ağılık meq**)} meqadlık

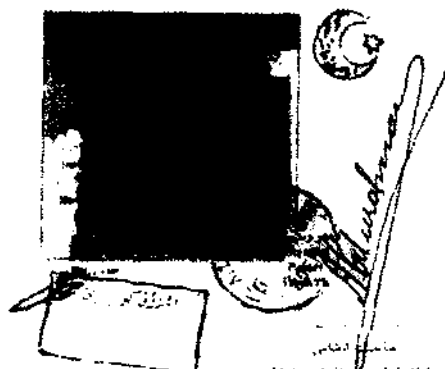
*) ^{in der russischen} ^{propositionen zu kriegszeiten in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten}

اجرت اردو انٹرنیسی حیات کچیک ^{in der russischen} ^{propositionen zu kriegszeiten in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten}

Die Fahrkosten sind zu | sten der Heeresverwaltung
zahlen -- sind bar z zahlen**).

zendok -- meqadlık**).

Настоя на кзынакына дава и пахыракы да дава да па пахыракы и пахыракы да
ташкы да ^{in der russischen} ^{propositionen zu kriegszeiten in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten}

Bediüzzaman'ın Rus
esaretinden dönüştü
aldığı evrakın
avdeti belgesinin
arka yüzü.

Unterzeichnet des Inhabers
A. Mühlbauer

Heeresverwaltung

17/Jan 1918
Der und Datum:
Hely is kettezde
Mero n dora.

Stempel und Unterschrift
Friedrich von Altmann
Heeresverwaltung

*) ^{in der russischen} ^{propositionen zu kriegszeiten in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten}

- *) Die eingetragene Genehmigung zur Benutzung des Balkanzuges ist in der russischen propositionen zu kriegszeiten in kriegszeiten
- **) Nicht Zutreffendes ist zu durchschneiden.
- **) Nicht möglichkeit ist.
- **) ^{in der russischen} ^{propositionen zu kriegszeiten in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten} ^{in kriegszeiten}

سید بیدüz زمان

Bediüzzaman'ın Rus esaretinden dönüştü aldığı
"Vatanı Avdet" belgesinin arka yüzü

(İstanbul'da Dârü'l-Hikmet'te bulunduğu zaman, Sünûhat risalesinde yazdığı gayet acip bir vâkıa-yı ruhaniye)

Rüyada Bir Hitabe

1335 senesi Eylül'ünde, dehrin hâdisâtının verdiği ye-
isle, şiddetle muztarip idim. Şu kesif zulmet içinde bir nur
anyordum. Mânen rüya olan yakazada bulamadım. Ha-
kikaten yakaza olan rüya-yı sâdıkada bir ziya gördüm.
Tafsîlâtı terk ile, yalnız bana söylettirilmiş noktaları kayde-
deceğim. Şöyle ki:

Bir Cuma gecesinde nevm ile âlem-i misale girdim.

Biri geldi, dedi: "Mukadderat-ı İslâm için teşekkül eden
bir meclis-i muhteşem seni istiyor."

Gittim, gördüm ki, münevver, emsâlini dünyada gör-
mediğim, Selef-i Salihînden ve âsârın mebuslarından her
asrın mebusları içinde bulunur bir meclis gördüm. Hicap
edip kapıda durdum.

Onlardan bir zat dedi ki: "Ey felâket, helâket asrının
adamı, senin de reyin var. Fikrini beyan et."

Ayakta durup dedim: "Sorun, cevap vereyim."

Biri dedi: "Bu mağlûbiyetin neticesi ne olacak; galibi-
yette ne olurdu?"

Dedim: "*Musibet şerr-i mahz olmadığı için, ba-
zen saadette felâket olduğu gibi, felâketten dahi sa-
adet çıkar. Eskiden beri îlâ-yı kelimetullah ve beka-yı
istiklâliyet-i İslâm için, farz-ı kifâye-i cihadı deruhte*

ile kendini yek-vücut olan âlem-i İslâm'a fedaya vazifedar ve hilâfete bayraktar görmüş olan bu devlet-i İslâmiye'nin felâketi, âlem-i İslâm'ın saadet-i müstakbelesiyle telâfi edilecektir. Zira, şu musibet, mâye-i hayatımız ve âb-ı hayatımız olan uhuvvet-i İslâmiye'nin inkişaf ve ihtizâzını hârikulâde tâcil etti. Biz incinirken âlem-i İslâm ağlıyor. Avrupa ziyade incitse, bağıracaktır. Şayet ölsek, yirmi öleceğiz, üç yüz dirileceğiz. Harikalar asrındayız. İki-üç sene mevtten sonra meydanda dirilenler var.

Biz mağlûbiyetle bir saadet-i âcile-i (عاجله) muvakkatte kaybettik. Fakat bir saadeti âcile-i (اجله) müstemirre bizi bekliyor. Pek cüz'î ve mütehavvîl ve mahdud olan hâli, geniş istikbal ile mübadele eden kazanır."

Birden meclis tarafından denildi: "İzah et."

Dedim: "Devletler, milletler muharebesi, tabakat-ı beşer muharebesine terk-i mevki ediyor. Zira beşer esir olmak istemediği gibi, ecîr olmak da istemez. Galip olsa idik, hasmımız ve düşmanımız elindeki cereyan-ı müstebidâneye, belki daha şedîdâne kapılacak idik. Hâlbuki o cereyan hem zalimâne, hem tabiat-ı âlem-i İslâm'a münâfi, hem ehl-i imânın ekseriyet-i mutlakasının menfaatine mübâyin, hem ömrü kısa, parçalanmaya namzettir. Eğer ona yapışsa idik, âlem-i İslâm'ı fıtratına, tabiatına muhalif bir yola sürükleyecek idik.

Şu medeniyet-i habîse ki, biz ondan yalnız zarar gördük. Ve nazar-ı şeriatta merdud ve seyyiatı hasenatına

galebe ettiğinden, maslahat-ı beşer fetvasıyla mensuh ve intibah-ı beşerle mahkûm-u inkıraz, sefiğ, mütemerrit, gaddar, mânen vahşî bir medeniyetin himayesini Asya'da deruhte edecektik."

Meclisten biri dedi: "Neden şariat şu medeniyeti¹(Hâşiye) reddeder?"

Dedim: "Çünkü beş menfî esas üzerine teessüs etmiştir:

- Nokta-yı istinadı kuvvettir. O ise, şe'ni tecavüzdür.
- Hedef-i kastı menfaattır. O ise, şe'ni tezâhumdur.
- Hayatta düsturu, cıdaldır. O ise, şe'ni tenazudur.

• Kitleler mâbeynindeki rabıtası, âheri yutmakla beslenen unsuriyet ve menfî milliyettir. O ise, şe'ni böyle müthiş tesadümdür.

• Câzibedar hizmeti, hevâ ve hevesi teşcî ve arzularını tatmin ve metâlibini teshildir. O heva ise, şe'ni insaniyeti derece-i melekîyeden, dereke-i kelbiyete indirmektedir. İnsanın mesh-i mânevîsine sebep olmaktır.

1 (Hâşiye) Bizim muradımız, medeniyetin mehasini ve beşere menfaati bulunan iyiliklerdir Yoksa, medeniyetin günahları, seyyiatları değil ki, ahmaklar o seyyiatları, o sefahetleri mehâsin zannedip taklit edip, malımızı harap ettiler.

Medeniyetin günahları, iyiliklerine galebe edip, seyyiatı hasenatına râcîh gelmekle, beşer iki harb-i umumi ile iki dehşetli tokat yiyip, o günahkâr medeniyeti zir u zeber edip öyle bir kustu ki, yeryüzünü kanla bulaştırdı. İnşallah, istikbaldeki İslâmiyet'in kuvvetiyle, medeniyetin mehâsini galebe edecek, zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek, sulh-u umumiyi de temin edecek.

(Müellif-i muhteremi sonradan ilâve etmiştir.)

Bu medenilerden çoğu, eğer içi dışına çevrilse, kurt, ayı, yılan, hıncır, maymun postu görülecek gibi hayale gelir.

İşte, onun için bu medeniyet-i hâzıra, beşerin yüzde seksenini meşakkate, şekavete atmış; onunu mümevveh (hayâlî) saadete çıkarmış; diğer onu da, beyne beyne bırakmış. Saadet odur ki, külle, ya eksere saadet ola. Bu ise, ekall-i kalîlindir ki, nev-i beşere rahmet olan Kur'ân, ancak umurun, lâakal ekseriyetin saadetini tazammun eden bir medeniyeti kabul eder.

Hem serbest hevânın tahakkümüyle havâic-i gayri zaruriye, havâic-i zaruriye hükmüne geçmişlerdir. Bedâvette bir adam dört şeye muhtaç iken, medeniyet yüz şeye muhtaç ve fakir etmiştir. Sa'y, masrafa kâfi gelmediğinden, hileye, harama seuketmekle, ahlâkın esasını şu noktadan ifsat etmiştir. Cemaate, nev'e verdiği servet, haşmete bedel, ferdi, şahsı fakir ahlâksız etmiştir.

Kurûn-u ûlânın mecmu-u vahşetini, bu medeniyet bir defada kustul

Âlem-i İslâm'ın şu medeniyete karşı istinkâfı ve soğuk davranması ve kabulde ıztırabı cây-ı dikkattir. Zira istiğnâ ve istiklâliyet hâssasıyla mümtaz olan şeriatta ki ilâhî hidayet, Roma felsefesinin dehâsıyla aşılınmaz, imtizaç etmez, bel' olunmaz, tâbi olmaz.

Bir asıldan tev'em (ikiz) olarak neşet eden eski Roma ve Yunan iki dehâları, su ve yağ gibi mürûr-u âsâr (asırlar) ve medeniyet ve Hristiyanlığın temzicine çalıştığı hâlde,

yine istiklâllerini muhafaza, âdetâ tenasuhla o iki ruh şimdi de başka şekillerde yaşıyorlar. Onlar tev'em ve esbab-ı temizç varken imtizaç olunmazsa, şeriatın ruhu olan nur-u hidayet, o muzlim pis medeniyetin esası olan Roma dehâsıyla hiçbir vakit mezcolummaz, bel' olunmaz."

Dediler: "Şeriat-ı garrâdaki medeniyet nasıldır?"

Dedim: "Şeriat-ı Ahmediye'nin (aleyhissalâtü vesselâm) tazammun ettiği ve emrettiği medeniyet ise ki, medeniyet-i hâzıranın inkişâından inkişaf edecektir. Onun menfî esasları yerine, müspet esaslar vaz' eder:

♦ İşte nokta-yı istinad, kuvvete bedel haktır ki, şe'ni adalet ve tevâzüdür.

♦ Hedef de, menfaat yerine fazilettir ki, şe'ni muhabbet ve tecâzüptür.

♦ Cihetü'l-vahdet de unsuriyet ve milliyet yerine, rabita-yı dinî, vatanî, sınıfîdir ki, şe'ni samimî uhuvvet ve müsâlemet ve haricin tecavüzüne karşı yalnız tedâfüdür.

♦ Hayatta düsturu, cidal yerine düstur-u teavündür ki, şe'ni ittihat ve tesanüttür.

♦ Hevâ yerine hüdâdır ki, şe'ni insaniyeten terakkî ve ruhen tekâmüldür. Hevâyı tahdit eder; nefsin hevesât-ı süfliyesinin teshiline bedel, ruhun hissiyat-ı ulviyesini tatmin eder.

Demek, biz mağlûbiyetle ikinci cereyana takıldık ki, mazlumların ve cumhurun cereyanıdır. Başkalarından

yüzde seksen fakir ve mazlumsa, İslâm'dan doksan, belki doksan beştir.

Âlem-i İslâm şu ikinci cereyana karşı lâkayt veya muarız kalmakla hem istinatsız, hem bütün emeğini heder, hem onun istilâsıyla istihaleye mâruz kalmaktan ise, âkılâne davranıp onu İslâmî bir tarza çevirip, kendine hâdim kılmaktır. Zira düşmanın düşmanı, düşman kaldıkça dosttur. Nasıl ki, düşmanın dostu, dost kaldıkça düşmandır.

Şu iki cereyan birbirine zıt, hedefleri zıt, menfaatleri zıt olduğundan; birincisi dese 'Öll..' diğeri diyecek 'Dirill..' Birinin menfaati zarar, ihtilâf, tedennî, zaaf, uyumamızı istilzam ettiği gibi; ötekının menfaati dahi kuvvetimizi, ittihadımızı bizzarure iktiza eder.

Şark husûmeti, İslâm inkişafını boğuyordu; zâil oldu ve olmalı. Garp husûmeti, İslâm'ın ittihadına, uhuvvetin inkişafına en müessir sebeptir; bâki kalmalı."

Birden o meclisten tasdik emareleri tezahür etti.

Dediler: "Evet, ümitvar olunuz. Şu istikbal inkılâbı içinde, en yüksek gür sadâ İslâm'ın sadası olacaktır!"

Tekrar birisordu: "Musibet, cinayetin neticesi, mükâfatın mukaddimesidir. Hangi fiilinize kadere fetva verdirdiniz ki, şu musibetle hükmetti? Musibet-i âmmе ekseriyetin hatasına terettüp eder. Hazırda mükâfatınız nedir?"

Dedim: "Mukaddimesi üç mühim erkân-ı İslâmîye'deki ihmalimizdir: Salât, saum, zekât.

Zira, yirmi dört saatten yalnız bir saati, beş namaz için Hâlık Teâlâ bizden istedi. Tembellik ettik; beş sene yirmi dört saat talim, meşakkat, tahrik ile bir nevi namaz kıldırıldı. Hem senede yalnız bir ay oruç için nefsimizden istedi. Nefsimize acıdık; keffâreten beş sene oruç tutturdu. Ondandır, kırktan yalnız biri, ihsan ettiği maldan zekât istedi. Buhl ettik, zulmettik; O da bizden müterâkim zekâtı aldı. *أَلْجَزَاءُ مِنْ جَنِّسِ الْعَمَلِ*¹.

Mükâfat-ı hâzıramız ise: Fâsık, günahkâr bir millettendir, humsu olan dört milyonu velâyet derecesine çıkardı; gazilik, şehadetlik verdi. Müşterek hatadan neşet eden müşterek musibet, mâzi günahını sildi.”

Yine biri dedi: “Bir âmir, hata ile felâkete atmış ise?”

Dedim: “Musibettede mükâfat ister. Ya âmir-i hatadan hasenatı verilecektir; o ise hiç hükmünde... Veya hazine-i gayp verecektir. Hazine-i gaypta böyle işlerdeki mükâfatı ise, derece-i şehadet ve gaziliktir.”

Baktım, meclis istihsan etti. Heyecanımdan uyandım. Terli, el-pençe yatakta oturmuş, kendimi buldum. O gece böyle geçti...

Bediüzzaman, yanında başka kitaplar bulundurmuyordu.

¹ “Her amel kendi cinsinden şeyle karşılık görür.” (İbni Receb, *Câmiü'l-İlâhî* ve'l-hikem 1:186; İbni Hacer, *Fethu'l-bâri* 10:77; Aliyyü'l-kâsi, *el-Esrârü'l-merfua* s.103).

“Neden başka kitaplara bakmıyorsun?” denildiğinde, buyururlardı ki:

“Herşeyden zihnimi tecrit ile Kur’ân’dan fehmediyorum.”

Eserlerden nakletse de, bazı mühim gördüğü mesâili, tağyir etmeden alırdı.

“Ne için aynen böyle tekrar ediyorsun?” diye sorulduğunda,

“Hakikat usandırılmaz. Libası değiştirmek istemem.” buyururdu.

Yukarıda bir nebze zikredilmişti ki, Bediüzzaman, hakâik-i Kur’âniye’ye ^{1(Hâşiye)} ait on iki telifâtını tab ettirmişti. Bu

1 (Hâşiye) Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri’nin İstanbul’da ve bir kısmını bilâhare Ankara’da tab ile neşrettiği o zamanki eserleri, kırk sene sonra “Arabî Mesnevi-i Nuriye” ismiyle bir arada bir mecmua halinde neşredildi. İşte bu Mesnevi-i Nuriye’nin mukaddimesinde bu eserler hakkında diyor:

“Kırk elli sene evvel eski Said, ziyade ulûm-u aktiye ve felsefiyede hareket ettiği için hakikatü’l-hakâike karşı ehl-i tarikat ve ehl-i hakikat gibi bir meslek aradı. Ekser ehl-i tarikat gibi, yalnız kalben harekete kanaat edemedi. Çünkü aklı, fikri hikmet-i felsefe ile bir derece yaralı idi; tedavi lâzımdı. Sonra; hem kalben, hem aklen hakikate giden bazı büyük ehl-i hakika-ın arkasında gitmek istedi. Baktı; onların herbirinin ayrı, câzibedar bir hâssası var. Hangisinin arkasından gideceğine tahayyürde kaldı. İmam Rabbânî de, ona gaybî bir tarzda “Tevhid-i kible et!” demiş. Yani: “Yalnız bir Üstadın arkasından git!” O çok yaralı Eski Said’in kalbine geldi ki: Üstad-ı hakikî Kur’ân’dır, tevhid-i kible bu üstadla olur, diye yalnız o üstad-ı kudsinin irşadıyla hem kalbi, hem ruhu, gayet garip bir tarzda sülûke başladılar. Nefs-i emmaresi de, şükûk ve şübehâtıyla onu manevî ve ilmi mücadeleye mecbur etti. Gözü kapalı olarak değil, belki İmam Gazâlî, Mevlâna Celâleddin ve İmam Rabbânî gibi kalb, ruh ve akıl gözleri açık olarak, ehl-i istiğrakın akıl gözünü kapadığı yerlerde, o makamlarda gözü açık olarak gezmiş. Cenâb-ı Hakk’a hadsiz şükür olsun ki, Kur’ân’ın dersiyile, irşadıyla

eserlerden üç-dördü Türkçe olup, mütebakisi Arabî'dirler. Bu zamana kadar hiçbir kitapta emsâli bulunmayan bir tarz-ı beyan ve ifadeyle hakikatleri isbat ediyorlar.

hakikate bir yol bulmuş. Hatta, *تَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ وَاحِدٌ*¹ haki-
katine mazhar olduğunu Yeni Said'in Risale-i Nur'uyla göstermiş. Mevlâna
Celâleddin, İmam Rabbânî ve İmam el-Gazâlî gibi akul ve kalb ittifakı-
yla gittiği için, her şeyden evvel kalb ve ruhun yaralarını tedavi ve nefsi-
nin evhamdan kurtulmasını te'mine çalışıp -felillâhilhamd- Eski Said, Yeni
Said'e inkulâb etmiş. Aslı Farisî, sonra Türkçe olan Mesnevi-i Şerif gibi, o da
Arapça bir nevi mesnevi hükmünde "Katre", "Hubab", "Habbe", "Zühre",
"Zerre", "Şemme", "Şûle", "Lemalar", "Reşhalar", "Lâsiyyemalar" vesai-
re dersleri ve Türkçe de, "Nokta" ve "Lemeât"ı gayet kısa bir sûrette yaz-
mış, fırsat buldukça da tab etmiş. Yarım asra yakın o mesleği Risale-i Nur
sûretinde, fakat dahili nefis ve şeytanla mücadeleyle bedel; hariçte, muhtaç
mütehayyirlere ve dalâlette giden ehl-i felsefeye karşı Risale-i Nur, geniş ve
külli mesnevîler hükmüne geçti.

O fidanlık mesnevî, turuk-u hafiye gibi enfüsî ve dahili cihetinde çalış-
mış, kalb ve ruh içinde yol açmaya muvaffak olmuş. Bahçesi olan Risale-i
Nur; hem enfüsî hem ekser cihetinde turuk-u cehriye gibi âfâkî ve hariç
daireye bakıp, mârifetullah'a geniş ve her yerde yol açmış. Adeta, Musa
(aleyhisselâm)'ın âsâsı gibi nereye vurmuş, su çıkmış.

Hem; Risale-i Nur, hükemâ ve ulemânın mesleğinde gitmeyip, Kur'an'ın
bir i'câz-ı manevisiyle herşeyde bir pencere-i marifet açmış, bir senelik işi
bir saatte görür gibi, Kur'an'a mahsus bir sırrı anlamıştır ki, bu dehşet-
li zamanda hadsiz ehl-i inadın hücumlarına karşı mağlub olmayıp galebe
etmiş...

¹ "Bütün her şeyde Allah'ın varlık ve birliğini gösteren bir âyet (işaret) var-
dır." (Bkz.: el-Esfahanî, *el-Eğâni* 4/39; el-Kalkaşendî, *Subhu'l-a'sâd* 12/413;
el-Übşeyhî, *el-Müstatraf* 1/16, 2/280)

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Barla'ya yaya olarak 4-5 saat mesafedeki Çam Dağı'nda bulundukları zaman, üzerinde tefekkür ettikleri çam ağacı

*Bediüzzaman Hazretleri Rusya esaretinden avdet edip
Almanya'ya uğradığı zaman Almanlar tarafından
1918 tarihinde alınmış fotoğrafı*

Bu meb'usâna hitap, namaz kılanlara altmış meb'us daha ilâve eder. Namazgâh olan küçücük odayı, büyük bir odaya tebdil ettirir.

Bu parça, meb'uslara ve umum kumandanlara ve ulemâlara okutturulmakla, Reisle şiddetli bir münakaşaya sebebiyet verir. Birgün divan-ı riyâsette, elli-altmış meb'us içinde, karşılıklı fikir teatisinde, M. Kemal Paşa:

"Sizin gibi kahraman bir hoca bize lâzımdır. Sizi, yüksek fikirlerinizden istifade etmek için buraya çağırdık. Geliniz, en evvel namaza dair şeyleri yazdınız, aramıza ihtilâf verdiniz." der.

Bu söz üzerine Bediüzzaman, birkaç mâkul cevabı verdikten sonra, şiddetle ve hiddetle iki parmağını ileri uzatarak:

"Paşa! Paşa! İslâmiyet'te, imandan sonra en yüksek hakikat namazdır. Namaz kılmayan haindir, hainin hükmü merduttur." der. Fakat Paşa tarziye verir, işlemez.

Bediüzzaman, Ankara'da bulunduğu müddetçe, en birinci maksadı olan, Şark darülfünûnunun tesisi için uğraşmaktan katiyen geri durmadı.

Birgün meb'uslar heyetine der:

"Bütün hayatımda bu darülfünûnu takip ediyorum. Sultan Reşad ve İttihadcılar, yirmi bin altın lira verdiler. Siz de o kadar ilâve ediniz..."

O zaman, yüz elli bin banknot vermeye karar verdiler. Bunun üzerine, "Bunu meb'uslar imza etmelidirler." der. Bazı meb'uslar diyorlar ki:

"Yalnız, sen medrese usulüyle, sırf İslâmiyet noktasında gidiyorsun. Hâlbuki şimdi, garplılara benzemek lâzım."

Bediüzzaman:

"O vilâyât-ı şarkıye, âlem-i İslâm'ın bir nevi merkezi hükümündedir; fûnun-u cedide yanında ulûm-u diniye de lâzım ve elzemdir. Çünkü ekser enbiyânın Şark'ta, ekser hükemânın Garp'ta gelmesi gösteriyor ki, Şark'ın terakkiyatı din ile kaimdir. Başka vilâyetlerde sırf fûnun-u cedide okuttursanız da, Şark'ta herhâlde millet, vatan maslahatı namına, ulûm-u diniye esas olmalıdır. Yoksa, Türk olmayan müslümanlar, Türk'e hakikî kardeşliğini hissedemeyecek. Şimdi bu kadar düşmanlara karşı teavün ve tesanüde muhtacız. Hatta bu hususta size bir hakikatli misal vereyim:

Eskiden, Türk olmayan bir talebem vardı. Eski medresemde, hamiyetli ve gayet zeki o talebem, ulûm-u diniyeden aldığı hamiyet dersiyle her vakit derdi: 'Salih bir Türk, elbette fâsık kardeşimden ve babamdan bana daha ziyade kardeştir ve akrabadır.' Sonra, aynı talebe, talihsizliğinden, sırf maddî fûnun-u cedide okumuş. Sonra ben -dört sene sonra- esaretten gelince onunla konuştum. Hamiyet-i milliye bahsi oldu. O dedi ki:

'Ben şimdi, râfîzî bir kürdü, salih bir Türk hocasına tercih ederim.' Ben de:

‘Eyvah!’ dedim, ‘Ne kadar bozulmuşsun!’ Bir hafta çalıştım, onu kurtardım, eski hakikatli hamiyete çevirdim.”

İşte, ey meb’uslar!... O talebenin evvelki hali, Türk milletine ne kadar lüzumu var! İkinci hali, ne kadar vatan menfaatine uygun olmadığını fikrinize havale ediyorum. Demek –farz-ı muhâl olarak– siz başka yerde dünyayı dine tercih edip, siyasetçe dine ehemmiyet vermeseniz de, herhâlde şark vilâyetlerinde din tedrisatına âzamî ehemmiyet vermeniz lâzım.

Bu hakikatli maruzat üzerine, muhalifler dışarı çıkıp, yüz altmış üç meb’us o karar imza ederler.

Bediüzzaman, küçük yaşında iken tasavvur ettiği ve hayatını o yolda feda etmeye azmettiği ve hayatının bir gayesi ve neticesi olarak kabul ettiği “âlem-i İslâm’da büyük bir intibah ve inkişaf” emeliyle Ankara’ya gelmişti. Daha Meşrûtiyet’in ilânından evvel, İstanbul’a gelmeden, Şarkî Anadolu’da yüzlerce ehl-i ilim ve erbab-ı fazilet kimselerle mübahaseleri ve İstanbul’da birdenbire meydana çıkarak ulemâyı hayrete sevk etmesi ve ehl-i siyaseti telâşa düşürmesi, ruhunda büyük bir İslâmî inkılâbın müessisi halinin mevcut olduğunu gösteriyordu. Ve kendisi, daha eskiden ruhunda bu vazifenin mesuliyetini, hem şevk ve sürurunu hissetmişti.

Hürriyetin ilânını müteakip, gazetelerde meşrûtiyeti şeriata hâdim yapmakla, Anadolu ve âlem-i İslâm kıtasın-

da büyük bir saadetin zuhuru vesile olunacak ümidiyle neşrettiği makaleler ve muhtelif içtimalardaki nutukları, hep bu mezkûr niyet ve tasavvurunun neticesi idi. “*el-Hutbetü’s-Şâmiye*”, “*Sünühat*” ve “*Lemeât*” gibi bazı eserlerinde de görüldüğü gibi, “Şu istikbal zulûmatı ve inkılâpları içerisinde en gür ve en muhteşem sadâ, Kur’ân’ın sadâsı olacaktır!” diye beyanatı vardı.

Abbasileri müteakiben âlem-i İslâm içinde İslâmî idareyi ele alan Türklerin bin senelik muazzam idaresinden ve hilâfet sürmelerinden sonra, bütün dünyayı dehşete veren bir Harb-i Umumî meydana gelmiş, Osmanlı Devleti inkıraz bulmuş, İslâm’ın ebedî düşmanları merkez-i hükûmeti istilâ ederek, Müslümanlığın mahvolduğu kanaatine varmışlardı. İşte Bediüzzaman, ilâhî kudretin tecellisiyle ve ih-sanıyla, böyle en elzem bir vakitte, dine revaç verebilecek bir teşekkülün zuhuru dolayısıyla ve kendisi de beraber çalışmak ümidiyle Ankara’ya gelmişti. Avn-i ilâhî ve mucize-i Peygamberî ile düşman taarruzlarını defeden ve milletin idaresinin başına geçen yeni Hükûmet-i Cumhuriye’de, doğrudan doğruya Kur’ân’a istinat eden ve âlem-i İslâm’ın vahdetini nokta-yı istinad yapacak ve İslâmiyet’in hakikatinde mevcut kuvve-i ulviye ile maddî ve mânevî medeniyeti meydana getirecek bir niyet ve gayeyi bulundurmak ve aşlamak üzere Meclis’te çalışıyordu. Fakat pek kuvvetli mâniler karşısına çıktı.

Âlem-i İslâm’ı alâkadar eden ve bin üç yüz yıllık ümetin, dehşetli tehlikesinden istiaze ettiği (Allah’a sığındığı)

bir zamanın ve fitneyi ateşlendireceklerin kimler olduğunu anlamış bulunuyordu. Birgün riyâset odasında, M. Kemal Paşa ile iki saat kadar konuştular. İslâm ve Türk düşmanlarının arasında nam kazanmak emeliyle şeâir-i İslâmiye'yi tahrip etmenin bu millet ve vatan ve âlem-i İslâm hakkında büyük zarar tevliid edeceğini; eğer bir inkılâp yapmak icap ediyorsa, doğrudan doğruya İslâmiyet'e müteveccihen Kur'ân'ın kudsî kanun-u esasî noktasından yapmak lâzım geldiği mealinde ihtarlarda bulunur ve şu temsili ders verir:¹(Hâşiye)

“Meselâ; Ayasofya Câmii, ehl-i fazl ve kemâlden mübarek ve muhterem zâtlarla dolu olduğu bir zamanda; tek tük, sofada ve kapıda haylaz çocuklar ve serseri ahlâksızlar bulunup, câmiin pencerelerinin üstünde ve yakınında ecnebilerin eğlence-perest seyircileri bulunsa, bir adam o câmi içine girip ve o cemaat içine dâhil olsa, eğer güzel bir sadâ ile şirin bir tarzda Kur'ân'dan bir aşır okusa, o vakit binler ehl-i hakikatin nazarları ona döner, hüsn-ü teveccühle, mânevî bir dua ile, o adama bir sevab kazandırılır. Yalnız, haylaz çocukların ve serseri mülhidlerin ve tek tük ecnebilerin hoşuna gitmeyecek. Eğer o mübarek câmiye ve o muazzam cemaat içine o adam girdiği vakit, süflî ve edepsizce fuhşa ait şarkıları bağırıp çağırса, raks edip zıplasa; o vakit o haylaz çocukları güldürecek, o serseri ahlâksızları fuhşiyata teşvik ettiği için hoşlarına gidecek ve İslâmiyet'in kusurunu

1 (Hâşiye) Mektubat, s.466-467 (29. Mektup, 6. Risale olan 6. Kısım).

görmekle mütelezviz olan ecnebilerin istihzâkârâne tebesümlerini celbedecek. Fakat umum o muazzam ve mübarek cemaatin bütün efradından, bir nazar-ı nefret ve tahkir celbedecektir. Esfel-i sâfilîne sukut derecesinde nazarlarında alçak görünecektir.

İşte aynen bu misal gibi; Âlem-i İslâm ve Asya, muazzam bir câmidir.. ve içinde ehl-i iman ve ehl-i hakikat, o câmideki muhterem cemaattir. O haylaz çocuklar ise, çocuk akıllı dalkavuklardır. O serseri ahlâksızlar; frenk-meşrep, milliyetsiz, dinsiz heriflerdir. Ecnebi seyircileri ise, ecnebi-lerin naşir-i efkârı olan gazetecilerdir. Her bir müslüman, husûsan ehl-i fazl ve kemâl ise, bu câmide derecesine göre bir mevkii olur, görünür, nazar-ı dikkat ona çevrilir. Eğer İslâmiyet'in bir sırr-ı esası olan ihlâs ve rızâ-yı ilâhî cihetinde, Kur'ân-ı Hakîm'in ders verdiği ahkâm ve hakâik-i kudsiyeye dair harekât ve a'mâl ondan sudûr etse, lisân-ı hâli mânen âyât-ı Kur'âniye'yi okusa, o vakit mânen Âlem-i İslâm'ın her bir ferdinin vird-i zebânı olan اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَاَلْمُؤْمِنَاتِ¹ duasında dâhil olup hissedar olur ve umumu ile uhuvvetkârâne alâkadar olur. Yalnız hayvanât-ı muzır-ı nev'inden bazı ehl-i dalâletin ve sakallı çocuklar hük-mündeki bazı ahmakların nazarlarında kıymeti görünmez. Eğer o adam, medar-ı şeref tanıdığı bütün ecdadını ve medar-ı iftihar bildiği bütün geçmişlerini ve ruhen nokta-yı istinad telâkki ettiği selef-i sâlihînin cadde-i nurânilerini

¹ Allah'ım! Erkeğiyle kadınıyla bütün müminleri bağışla.

terk edip heveskârâne, hevâ-perestâne, riyâkârâne, şöhet-perverâne, bid'akârâne işlerde ve harekâtta bulunsa; mânen bütün ehl-i hakikat ve ehl-i imanın nazarında en alçak mevkie düşer. ¹ اَتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ sırtına göre; ehl-i iman ne kadar âmî ve cahil de olsa, akli derk etmediği hâlde, kalbi öyle hodfûrûş adamları görse soğuk görür, mânen nefret eder.

İşte hubb-u câha meftun ve şöhet-perestliğe müptelâ adam –ikinci adam–, hadsiz bir cemaatin nazarında esfel-i sâfilîne düşer. Ehemmiyetsiz ve müstehzi ve hezeyancı bazı serserilerin nazarında, muvakkat ve menhûs bir mevki kazanır. ² الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ sırtına göre; dünyada zarar, berzahta azab, âhirette düşman bazı yalancı dostları bulur.

Birinci sûretteki adam, faraza hubb-u câhı kalbinden çıkarmazsa, fakat ihlâsı ve nızâ-yı ilâhîyi esas tutmak ve hubb-u câhı hedef ittihaz etmemek şartıyla; bir nevi meşrû makam-ı mânevî, hem muhteşem bir makam kazanır ki, o hubb-u câh damarını kemâliyle tatmin eder. Bu adam az, hem pek az ve ehemmiyetsiz bir şey kaybeder; ona mukabil, çok hem pek çok kıymettar, zararsız şeyleri bulur. Belki birkaç yılını kendinden kaçıır; ona bedel, çok mübarek

¹ "Müminin ferasetinden çekinin! Zira o baktı mı Allah'ın nuruyla bakar." (Tirmizî, tefsiri sûre (15) 6; et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebir 8/102; et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-eusat 3/312, 8/23).

² "Müttakiler dışında dünyadaki bütün dostlar, o gün birbirine düşmandır." (Zuhuf sûresi, 43/67).

mahlûkları arkadaş bulur, onlarla ünsiyet eder. Veya ısıncı yabanî eşek arılarını kaçırıp, mübarek rahmet şerbetçileri olan arılar kendine celbeder. Onların ellerinden bal yer gibi, öyle dostlar bulur ki; daima dualarıyla âb-ı kevser gibi feyizler, Âlem-i İslâm'ın etrafından onun ruhuna içirilir ve defter-i âmâline geçirilir.”

M. Kemal Paşa itiraz ile içindeki niyet ve hâlet-i ruhiyesini ifadeyle Bediüzzaman'ı kendine çekmek ve nüfuzundan istifade etmek ister. Ve Bediüzzaman'a meb'usluk, hem Dârü'l-Hikmetteki eski vazifesini, hem şarkta Şeyh Sünûsî'nin yerine vaiz-i umumî, hem bir köşk tahsisı gibi teklifler yapar.

Bediüzzaman, rivayetlerde gelen eşhas-ı âhîrzamana ait haberlerin mühim bir kısmını ve Hürriyet'ten evvel İstanbul'da tevîlini söylediği hadislerin ihbar ettiği âhîrzamanın dehşetli şahıslarının âlem-i İslâm ve insanîyette zuhur ettiğini görür. Ve yine, gelen rivayetlerden, onlara karşı çıkacak ve mukabele edecek olan hizbü'l-Kur'ân hakkında, “O zamana yettiğiniz zaman, siyaset cânibiyle onlara galebe edilmez; ancak mânevî kılıç hükmünde i'câz-ı Kur'ân'ın nurlarıyla mukabele edilebilir” tavsiyesine mürâatla, Ankara'da teşrik-i meesai edemeyeceği için, kendisine tevdi edilmek istenen meb'usluk, Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye gibi Diyanetteki azalığı, hem vilâyât-ı şarkıye vaiz-i umumiliği tekliflerini kabul etmez. Kendisini fikrinden vazgeçirmek için çalışan ve

Ankara'dan ayrılmamasını rica için istasyona kadar gelen bir kısım meb'usların da arzularına uyamayacağını bildire-
rek Ankara'dan ayrılır, Van'a gider. Ve orada hayat-ı içti-
maiyyeden uzaklaşarak Erek Dağı eteğinde, Zernabad Suyu
başında bir mağaracıkta idame-i hayat etmeye başlar.

İkinci Kısım

Barla Hayatı

Risale-i Nur'un Zuhuru

(Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin Şarkî Anadolu'da dünyaya gelişinden itibaren geçirdiği hayat safhalarını buraya kadar birer birer gördük, temâşâ ettik. Şimdi, geçen kırk-elli senelik hayatının neticesi ve meyvesi hükmünde, tarihin pek ender kaydettiği cihan vüs'atindeki muazzam bir dâvâya giriyoruz. Bütün maddî ve mânevî zulmetleri izale edip âlemi nuruyla ziyalandıracak olan Risale-i Nur meydana çıkıyor; dünya ilim ve irfan sahasına Türkiye'den bir güneş doğuyor!)

Bediüzzaman Hazretlerinin Vilâyât-ı Şarkîye'den Garbî Anadolu'ya Nefyedilmesi, Risale-i Nur'un Zuhuru, Telif ve Neşri

Van'da, mezkûr mağarada yaşamakta iken, Şark'ta ihtilâl ve isyan hareketleri oluyor. "Sizin nüfuzunuz kuvvetlidir." diyerek yardım isteyen bir zatın mektubuna, "Türk milleti asırlardan beri İslâmiyet'e hizmet etmiş ve çok veliler yetiştirmiştir. Bunların torunlarına kılıç çekilmez. Siz de çekmeyiniz; teşebbüsünüzden vazgeçiniz. Millet, irşad ve tenvir edilmelidir." diye cevap gönderiyor. Fakat yine, hükûmet, Bediüzzaman'ı Garbî Anadolu'ya nefy ediyor.

Van'da mağaradan çıkarılıp Anadolu'ya hareket etmek üzere jandarmalarla sevk edilirken, yollara dökülüp "Aman, efendi hazretleri, bizi bırakıp gitme. Müsaade buyur, sizi göndermeyelim. Arzu ederseniz Arabistan'a götürelim." diye yalvaran silâhlı gruplara, ahaliye ve ileri gelen zatlara: "Ben Anadolu'ya gideceğim, onları istiyorum." diyerek, hepsini

teskin ediyor. Evvelâ Burdur vilâyetine askerî muhafızlarla nefyediliyor. Burdur'da zulüm ve tarassutlar altında işkenceli bir esaret hayatı geçiriyor. Fakat asla boş durmuyor; on üç ders olan "*Nurun İlk Kapısı*" kitabındaki hakikatleri bir kısım ehl-i imana ders verip, gizli olarak kitap haline getiriyor. Bu hikmet cevherlerinin kıymetini takdir eden müştâk ehl-i iman, el yazılarıyla bu kitabı çoğaltıyorlar. Nihayet, "Burada Said Nursî boş durmuyor, dinî musahabelerde bulunuyor." diye, gizli din düşmanları tarafından rapor tanzim ettiriliyor. Ve burada da, "Ücra bir köşede, mahrumiyetler, kimsesizlik ve gurbet hayatı içinde kendi kendine ölür gider." düşüncesiyle dağlar arasında تنها bir yer olan Isparta vilâyetine bağlı Barla nahiyesine gönderilmeye karar veriliyor.

Bediüzzaman Said Nursî Burdur'da iken, birgün, o zamanın Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi Mareşal Fevzi Çakmak Burdur'a geliyor. Vali, Mareşal'e, "Said Nursî hükûmete itaat etmiyor; gelenlere dinî dersler veriyor." diye şekvâda bulunuyor. Mareşal Fevzi Çakmak, Bediüzzaman'ın ne kadar dâhi ve ne kadar mânevî büyük ve müstakîm bir zat olduğunu bildiği için diyor ki: "Bediüzzaman'dan zarar gelmez. İlişmeyiniz, hürmet ediniz."

Sürgün edildiği bütün yerlerde, Bediüzzaman aleyhinde cebirle, resmî kimseler vasıtasıyla dehşetli propagandalar yaptırılarak, ehl-i imanın Üstad Bediüzzaman'a yaklaşmamaları ve dinî derslerinden istifade etmemeleri için çok menfî gayretler sarf ediliyor. Fakat Üstad'ın imanî derslerinin nüfuz ve kıymeti, ahali arasında kalbden kalbe sirayet ediyor ve eserlerine olan aşk ve muhabbet, kalbleri istilâ ediyor.

Barla

Barla, ehl-i imanın mânevî imdadına gönderilen Risale-i Nur Külliyyatı'nın telif edilmeye başlandığı ilk merkezdir. Barla, millet-i İslâmiye'nin, hususan Anadolu halkının başına gelen dehşetli bir dalâlet ve dinsizlik cereyanına karşı, Kur'ân'dan gelen bir hidayet nurunun, bir saadet güneşinin tulû ettiği beldedir. Barla, rahmet-i ilâhiyenin ve ihsan-ı rabbanînin ve lütf-u Yezdânî'nin bu mübarek Anadolu hakkında, bu kahraman İslâm milletinin evlâtları ve âlem-i İslâm hakkında, hayat ve mematlarının, ebedî saadetlerinin medarı olan eserlerin lemean ettiği bahtiyar yerdir.

Bediüzzaman Said Nursî, Barla nahiyesinde daimî ve çok şiddetli bir istibdat ve zulüm ve tarassut altında bulunduruluyordu. Barla'ya nefiy sebebi ise, kalabalık şehirlerden uzaklaştırıp böyle ücra bir köye atılarak, ruhunda mevcut hamiyet-i İslâmiyenin feveran etmesine mâni olmak, onu konuşturmamak, söyletmemek, İslâmî, imanî eserler yazdırmamak, âtıl bir vaziyete düşürüp dinsizlerle mücahededen ve Kur'ân'a hizmetten men etmek idi. Bediüzzaman ise, bu plânın tamamen aksine hareket etmekte muvaffak oldu. Bir an bile boş durmadan, Barla gibi تنها bir yerde Kur'ân ve iman hakikatlerini ders veren Risale-i Nur eserlerini telif ederek perde altında neşrini temin etti. Bu muvaffakiyet ve bu muzafferiyet ise, çok muazzam bir galibiyet idi. Zira o pek dehşetli dinsizlik devrinde, hakikî bir tek dinî eser bile yazdırılmıyordu. Din adamları susturularak yok edilmeye çalışılıyordu. Dinsizler Bediüzzaman'ı

yok edememişler, uyuşmuş kalb ve akılları ihtizaza getiren İslâmî ve imanî neşriyatına mâni olamamışlardı. Bediüzzaman'ın yaptığı bu dinî neşriyat, yirmi beş senelik eşedd-i zulüm ve istibdad-ı mutlak devrinde hiçbir zatın yapamadığı bir iş idi.

Bediüzzaman, Barla'ya 1925-1926 senelerinde nef-yedilmiştir. Bu tarihler, Türkiye'de yirmi beş sene devam edecek bir istibdad-ı mutlakın icrâ-yı faaliyetinin ilk seneleri idi. Gizli dinsiz komiteleri, "İslâmî şeaîrleri birer birer kaldırarak İslâm ruhunu yok etmek, Kur'ân'ı toplatıp imha etmek" plânlarını güdüyorlardı. Buna muvaffak olunamayacağını iblisane düşünerek, "Otuz sene sonra gelecek neslin kendi eliyle Kur'ân'ı imha etmesini intaç edecek bir plân yapalım." demişler ve bu plânı tatbîke koyulmuşlardı. İslâmiyet'i yok etmek için, tarihte görülmemiş bir tahribat ve tecavüzat hüküm sürmüştür.

Evet, altı yüz sene, belki Abbasîler zamanından beri, yani bin seneden beri Kur'ân-ı Hakîm'in bir bayraktarı olarak bütün cihana karşı meydan okuyan Türk milletini, bu vatan evlâtlarını, İslâmiyet'ten uzaklaştırmak ve mahrum bırakmak için, Müslümanlığa ait her türlü bağların koparılmasına çalışılıyor ve bilfil de muvaffak olunuyordu. Bu vâkıa cüz'î değil, küllî ve umumî idi. Milyonlarca insanın, hususan gençlerin ve milyonlar mâsumların, talebelerin iman ve itikatlarına, dünyevî ve uhrevî felâketlerine taalluk eden çok geniş ve şümûllü bir hâdise idi. Ve kıyâmete kadar gelip geçecek Anadolu halkının ebedî hayatlarıyla alâkardı. O zaman ve o senelerde, bin yıllık parlak

mâzinin delâlet ve şehadetiyle, Kur'ân'ın bayraktarı olarak en yüksek bir mevki-i muallâyı ihraz etmiş bulunan kahraman bir milletin hayatında, İslâmiyet ve Kur'ân aleyhinde dehşetli tahavvüller ve tahripler yapılıyor ve cihanın en namdar ordusunun bin senelik cihad-ı diniye ile geçen parlak mâzisi ve o mâzide medfun muhterem ecdadı, yeni nesillere ve mektepli talebelere unutturulmaya çalışılıyor ve mâzi ile irtibatları kesilerek birtakım maskeli ve sûretâ parlak kelâmlarla iğfalâtta bulunularak, komünizm rejimine zemin hazırlanıyordu! İslâmiyet'in hakikatinde mevcut maddî-mânevî en yüksek terakkî ve medeniyet umdeleri yerine, dinsiz felsefenin bataklığındaki nursuz prensipler, edepsiz edip ve filozofların fikir ve ideolojileri, gizli komünistler, farmasonlar, dinsizler tarafından telkin ediliyor ve çok geniş bir çapta tedris ve talime çalışılıyordu. Bilhas- sa İngiliz, Fransız gibi İslâm düşmanlarının İslâm âlemini maddeten ve mânen yıpratmak, sömürmek emellerinin başında, kahraman Türk milletin dinî bağlardan uzaklaştırılması, örf-âdet, an'ane ve ahlâk bakımından tamamen İslâmiyet'e zıt bir duruma getirilmek plânları vardı ve bu plânlar maalesef tatbik sahasına konmuştu!..

İşte, Bediüzzaman Said Nursî'nin, Risale-i Nur'la Anadolu'daki hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'sine cansiperane çalışan bir fedai-yi İslâm olarak başladığı seneler ki, zemin yüzünün görmediği pek dehşetli bir dinsizlik devrinin başlangıcı ve teessüs zamanı idi. Bunun için, Bediüzzaman'ın Risale-i Nur'la hizmetine nazar edildiği vakit, böyle dehşetli bir zamanı göz önünde bulundurmamak icap eder. Zira,

tarihte emsâli görülmemiş bu kadar ağır şerait tahtında yapılan zerre kadar hizmet, dağ gibi bir kıymet kazanabilir; ufacak bir hizmet, büyük bir değeri ve neticeyi haiz olabilir.

İşte Risale-i Nur, böyle dehşetli ve ehemmiyetli bir zamanın mahsulü ve neticesidir. Risale-i Nur'un müellifi, yirmi beş senelik din yıkıcılığının hükmettiği dehşetli bir devrin cihad-ı diniye meydanının en büyük kahramanı ve tâ kıyâmete kadar ümmet-ı Muhammediye'yi (*aleyhissalâtu vesselâm*) dârüsselâma davet eden ve beşeriyete yol gösteren rehber-i ekmelidir. Ve hem Risale-i Nur, Kur'ân'ın elmas bir kılıcıdır ki, zaman ve zemin ve fiiliyat bunu kat'iyetle isbat etmiş ve gözlere göstermiştir. İşte öyle elîm ve fecî ve dehşetli bir devri ihdas eden dinsizlerin icraatı olan pek ağır şartlar dahilinde Bediüzzaman'ın inâyet-i Hakla telif muvaffak olduğu Risale-i Nur eserleri, dinsizliğin istilâsına karşı, yıkılması gayr-i kabil olan muazzam ve muhteşem bir sed teşkil etmiştir. Risale-i Nur, maddiyunluk, tabiiyunluk gibi dine muarız felsefenin muhal, bâtil ve mümtenî olduğunu, cerh edilmez burhanlarla, aklî, mantikî delillerle isbat ederek en dinsiz filozofları dahi ilzam etmiştir. Küfr-ü mutlakı mağlûbiyete duçar etmiş, dinsizliğin istilâsını durdurmuştur.

Evet, Bediüzzaman'a yapılan o tarihî zulüm ve işkence ve ihanetler altında feveran edip parlayan Risale-i Nur, bu zamanda ve istikbalde bir seyfü'l-İslâm'dır.

Risale-i Nur, ruhların sevgilisi, kalblerin mahbubu, âşık-ların mâşuku, canların cânânı olmuş; icabında bu cânan için canlar feda edilmiştir.

Risale-i Nur, beşerin sertacı ve halâskânı mevki-i mu-allâsında hizmet yapmış ve yapmaktadır.

Risale-i Nur, Kur'ân'ın son asırlarda beklenen bir mu-cize-i mânevîsi olarak tulû etmiş ve başta müellifi Bediüzza-man Said Nursî olarak milyonlarla talebeleri ve kardeşleri, bu hakikat-i Kur'âniye etrafında pervaneler gibi dönerek onun nuruyla nurlanmışlar, ondaki Kur'ân ve iman haki-katlerini massetmişler (emmişler), imanlarını kuvvetlendir-mişler ve bu hakikat-i kübrâyı bütün dünyaya ilân etmek ve ölünceye kadar onu okumak ve ona hizmet etmek ga-yesini azmetmişlerdir.

Evet, Türk milletini ve bu vatan ahalisini ve âlem-i İslâm'ı ebede kadar şerefle yaşatacak ve mâzide olduğu gi-bi istikbalde de tarihin altın sayfalarına, Kur'ân ve İslâmiyet hizmetinde âlem-i İslâm'ın pîşdarı ve namdar kumanda-nı olarak kaydettirecek medâr-ı ıftiharî Risale-i Nur'dur. Büyük bir vüs'at ve külliyeti taşıyan ve Anadolu'da ve İslâm âleminde zuhur edip her tarafta hüsn-ü kabule ve tesire mazhariyetle gittikçe inkişaf ve intişar eden bu eser, Kur'ân'ın malıdır, âlem-i İslâm'ın ve ehl-i imanın malıdır ve bu vatan ahalisinin İslâmî bir medâr-ı ıftiharıdır. Bu memle-kette hükmeden bir hükûmetin nokta-yı istinadı, hem aynı zamanda bütün dünyaya duyuracağı muazzam hakikatler

manzumesidir ki, inşaallah bir zaman gelip radyoyla bütün âlemlere ders verilecek ve ilân edilecektir.

Evet, dünya ilim ve irfan sahasına Türkiye'den bir güneş doğmuştur. Bu yeni doğan güneş, bin üç yüz yıl evvel âlem-i beşeriyete doğmuş olan güneşin bir in'ikâsıdır ve o mânevî güneşin her asırda parlayan lem'alarından birisidir ve beklenen son mucize-i mânevîsidir. Yalnız mâneviyat sahasında değil, zahiren ve maddeten dahi tesirini göstermiştir.

Evet, Risale-i Nur, bütün dünya milletlerinin hayatlarını muhafaza ve müdafaa için sarıldıkları ve güvendikleri atom ve emsâli bomba ve silâhlarının fevkinde muazzam bir tesire sahiptir. Bunun böyle olduğunu, bir parça ilim ve basiret nazarıyla Nur Risalelerine bakanlar ve Risale-i Nur Müellifi Bediüzzaman Said Nursî'nin otuz seneden beri Anadolu'daki hizmet-i imaniyelerine dikkat edenler görür, anlar ve tasdik ederler. Hakikate nüfuz eden zatlar için, Risale-i Nur'un tulûundan bugüne kadar geçen zaman içerisinde yapılan hizmetin neticeleri nihayet derecede muhteşem ve muazzamdır, milyarlar takdir ve tebrike lâyıktır!

Evet, Risale-i Nur, iman-ı tahkikîyi bu vatanda neşretmekle imanı kuvvetlendirip, bu memleketteki dinsizlik ve imansızlık, dalâlet ve sefahete karşı mukabele ve müsbet bir tarzda mücadele ederek bunları mağlûp etmiştir. Büyük ve küllî ve umumî mücahede-i diniyesinde muzaffer olmuştur. Tâife-i mücahidîn olan Nur talebeleri, âzamî sadakat ve ittihattan neşet eden azîm, mânevî, makbul bir

sırla rahmet-i ilâhiyenin celbine ve teveccühüne vesile olmuştur. Bu ihlâslı tâife-i mücahidîn, küçük bir çekirdek gibi dar bir dairede iken, o çekirdekte âlemi istilâ edecek bir şecere-i tubanın mahiyeti bulunduğu misillü, on dördüncü asr-ı Muhammedî'de (*aleyhissalâtu vesselâm*) Kur'ân'dan çıkan Risale-i Nur'un Anadolu'da tulû ve intişar etmesiyle, neticede neşv ü nema ederek âlem-i İslâm ve insaniyete kadar genişlemiş ve daha da genişleyecektir!

İşte, Risale-i Nur, hem fevkalâde ihlâsı ve hem yalnız tevhid ve iman akidelerinin hizmetini esas-ı meslek ittihaz ederek bir kudsiyet kazanması ve mahiyetinde bütün hakâik-i Kur'âniye ve İslâmiye mevcut bulunarak her tarafı kaplayacak bir nur-u hakikat olması dolayısıyla, rahmet-i ilâhiye cânibinde, bu millet-i İslâmiye'yi, maddî-mânevî felâket ve helâket tehlikelerinden, bir sedd-i Kur'ânî ve nûr-u imanî olarak muhafazaya vesile olmuştur.

Risale-i Nur, iman ve Kur'ân muhaliflerine karşı mücadelelerinde cebir ve münazaa yolunu değil, ikna ve isbat yolunu ihtiyar etmiştir.

Risale-i Nur, yüz otuz risalelerinde, doğrudan doğruya hakikatin berrak veçhesini bütün vuzuh ve çıplaklığıyla göstermiştir. Din-i hak olan İslâmiyet'i ve âlem-i insaniyetin hidayet güneşi olan Kur'ân'ın mucizeliğini bütün dünya efkân muvacehesinde ve bütün fikir ve felsefe sahasında cerh edilmez kat'î delillerle göstermiştir. Ve mantikî hüccetlerle isbat etmiştir ki, yeryüzündeki bilumum kemâlât

ve medeniyet ve terakki umdeleri, semavî dinler ve peygamberler eliyle gelmiş ve bilhassa İslâmiyet'in zuhuruyla âlem-i insaniyet, İslâm âleminin taht-ı riyâsetinde cehalet gayyâsından kurtulmuş ve kurtulacaktır. Felsefe ve hikmetin içerisinde görünen fazilet, menfaat-i umumiye ve saire gibi insanî esaslar ise, güneşin doğmasıyla ondan yayılan ve aydınlanan gece âleminin nurları gibi, nübüvvet güneşinin tulûu, beşeriyetin fikir ve kalblerinde akisler ve lem'alar husule getirmiş olmasındandır. Hakikatli felsefe ve hikmetin, fen ve sanatın üzerinde görünen bu ışıklar, Kur'ân güneşinin ve Nübüvvet kandilinin âlem-i beşeriyete akislerinden ve cilvelerinden mütevellittir.

Ey âlem-i İslâm! Uyan, Kur'ân'a sarıl, İslâmiyet'e maddî ve mânevî bütün varlığıyla müteveccih ol!

Ve Ey Kur'ân'a bin yıllık tarihinin şهادetiyle hâdim olan ve İslâmiyet nurunun zemin yüzünde nâşiri bulunan yüksek ecdadın evlâdı! Kur'ân'a yönel ve onu anlamaya, okumaya ve onu anlatacak, onun bu zamanda bir mucize-i mânevîsi olan Nur Risalelerini mütalâa etmeye çalış. Lisanın, Kur'ân'ın âyetlerini âleme duyururken, hâl ve etvâr ve ahlâkın da onun mânâsını neşretsin; lisân-ı hâlinle de Kur'ân'ı oku. O zaman sen, dünyanın efendisi, âlemin reisi ve insaniyetin vasıta-yı saadeti olursun!

Ey asırlardan beri Kur'ân'ın bayraktarlığı vazifesiyle cihanda en mukaddes ve muhterem bir mevki-i muallâyı ihraz etmiş olan ecdadın evlât ve torunları! Uyanınız!

Âlem-i İslâm'ın fecr-i sâdıkında gaflette bulunmak, katiyen akıl kârı değil! Yine âlem-i İslâm'ın intibahında rehber olmak, arkadaş, kardeş olmak için Kur'ân'ın ve imanın nuruyla münevver olarak İslâmiyet'in terbiyesiyile tekemmül edip hakikî medeniyet-i insaniye ve terakki olan medeniyet-i İslâmiye'ye sarılmak ve onu, hâl ve harekâtında kendine rehber eylemek lâzımdır.

Aurupa ve Amerika'dan getirilen ve hakikatte yine İslâm'ın malı olan fen ve sanatı, nur-u tevhid içinde yoğurarak, Kur'ân'ın bahsettiği tefekkür ve mânâ-yı harfî nazarıyla, yani onun sanatkârı ve ustası namıyla onlara bakmalı ve "Saadet-i ebediye ve sermediyeyi gösteren hakâik-i imaniye ve Kur'âniye mecmuası olan Nur'lara doğru ileri, arşı!" demeli ve dedirmeliyiz!..

Ey eski çağların cihangir Asya ordularının kahraman askerlerinin torunları olan muhterem din kardeşlerim!

Beş yüz senedir yattığınız yeter! Artık Kur'ân'ın sa bahında uyanınız. Yoksa, Kur'ân-ı Kerîmin güneşinden gözlerinizi kapatarak gaflet sahrasında yatmakla vahşet ve gaflet sizi yağma edip perişan edecektir.

Kur'ân'ın mecrâsından ayrılarak birleşmeyen su damlaları gibi toprağa düşmeyiniz. Yoksa, toprak gibi sefahet ve şehvet-i medeniye sizi emerek yutacaktır. Birleşen su damlaları gibi, Kur'ân-ı Kerîm'in saadet ve selâmet mecrasında ittihat ederek, sefahet ve rezalet-i medeniye süpürüp, bu vatana âb-ı hayat olan, hakikat-i İslâmiye sularını akıtınız!

O hakikat-i İslâmiye sularıyla bu topraklarda iman ziyası altında hakikî medeniyetin fen ve sanat çiçekleri açacak, bu vatan maddî ve mânevî saadetler içinde gül ve gülistana dönecektir, inşaallah!..

Sadede dönüyoruz. Evet, Bediüzzaman Said Nursî, Barla'da ikamete memur edilip Risale-i Nur'u telif ettiği seneler, yukarıda bir nebze zikrettiğimiz gibi, zerreyi dağ gibi kıymetlendiren ehemmiyetli seneler idi. Nasıl ki kışın dondurucu soğuşunda ve ağır şerait altında bir saatlik nöbet, bir sene ibadetten hayırlıdır. Aynen öyle de, o zaman-ı müdhişede, değil yüz otuz risaleyi, belki iman ve İslâmiyet'e dair hakikî bir tek risale yazabilmek dahi, binler risale kıymet ve ehemmiyetinde idi.

Evet, dinsizliğin hükümferma olduğu o dehşetli devirde, ehl-i din, terzil edilmeye çalışılıyordu. Hatta Kur'ân'ı dahi tamamen kaldırmak ve Rusya'daki gibi dinî akideleri tamamen imha etmek düşünülmüş; fakat millet-i İslâmiyece bir aksülâmeli netice verebilmesi ihtimali ileri sürülünce bundan vazgeçilmiş, yalnız şu karar alınmıştı: "Mekteplerde yaptıracağımız yeni öğretim usulleriyle yetişecek gençlik, Kur'ân'ı ortadan kaldıracak ve bu sûretle milletin İslâmiyet'le olan alâkası kesilecek!"

Bütün bu dehşet-engiz plânları çeviren o müthiş fitnenin menbaları, şimdiki dinî inkişafın muarızı ve düşmanları olan haricî dinsiz cereyanların reisleri ve adamları idi. Evet, Türk milleti içerisinde meydana getirilen o dehşetli hadisatın iç yüzünü, tafsilâtını, istikbalin hakikat-perest tarihçilerine ve

bunları, şimdi Demokrat idaredeki serbestiyetle bir derece neşretmekte olan İslâm-Türk muharrirlerine havale ediyoruz. *Bizim vazifemiz, yalnız ve yalnız hakâik-i imaniye ve Kur'âniye ile meşgul olmaktır. Biz yalnız ve yalnız iman ve İslâmiyet cereyanındayız.*

Evet, o dalâlet ve zındıkanın en azgın devirlerinde Bediüzzaman Said Nursî, daimî nezaret ve tarassut altında ve böyle müthiş ve pek çok ağır şerait içerisinde idi. Nemrutların, Firavunların, Şeddadların ve Yezidlerin yapamadığı zulümlerin envâi Bediüzzaman'a yapılıyordu. Ve yirmi beş sene böyle devam etti. O zaman âlem-i İslâm, maddeten fakirdi ve müstevlilerin esaretinde bulunuyordu. Bütün gizli fesat ve dinsizlik komiteleri, hem Türkiye'de, hem âlem-i İslâm'da müthiş faaliyetler yapıyor ve taraftarları onları destekliyor ve hepsi de İslâmiyet aleyhinde ittifak ediyorlardı.

İşte Risale-i Nur, asr-ı saadette, İslâm'ın cihanı fetih anahtarları hükmünde olan Bedir, Uhud muharebelerinin ehemmiyeti nev'inden bir kıymeti ihtiva eden bir zamanın mahsulüdür ki, vesile olduğu hizmet-i imaniye ve ifasında bulunduğu mânevî cihad-ı diniye, tarihte asr-ı saadetten mâada hiçbir zamanda görülmemiş bir azamettedir. Eli kolu bağlı hükmünde olan Bediüzzaman Said Nursî, öyle dehşetli bir esarete, nefiy ve inzivâda telif ve neşrettiği yüz otuz parça Risale-i Nur eserleriyle, belîğ bir hatip olarak Anadolu mescidinde ve âlem-i İslâm câmiinde konuşuyor, ehl-i İslâm'a Kur'ân'dan aldığı dersini tekrar ediyor. Güya Bediüzzaman Said Nursî, on dördüncü asr-ı Muhammedî'nin

ve yirminci asr-ı milâdînin minaresinin tepesinde durup, muasırları olan ehl-i İslâm ve insaniyete bağıyor ve bu asrın arkasında dizilmiş ve müstakbel sıralarında saf tutmuş olan nesl-i âti¹ (Hâşiyeye) ile bir mürşid-i âzam, bir müceddid-i ekber olarak konuşuyor.

¹ (Hâşiyeye) Risale-i Nur'a herkesten ziyade iştîyak gösteren, mâsum gençler ve çocuklardır. Binler numûnesinden bir numûnesi şudur:

Bir zaman, Bolvadin kazasından geçerken, Üstad'ın geldiğini gören ilk ve orta mektep talebeleri, bilâ-istisna hepsi mektebin bahçesinden çıkarak arabanın etrafını alıp selâm veriyorlardı ve lisân-ı hâllerıyla "İ loggeldiniz" diyerek tebriklerini ve minnettarlıklarını takdim ediyorlardı. Bunun hikmetini, bir müddet evvel Emirdağ'da, bindiği faytonun geçtiğini görüp tâ uzaklardan dikenlere basarak "Bediüzzaman dede, Bediüzzaman dede!" diye Emirdağ köylerinin yollarında koşuşan mâsum çocuklar münasebetiyle, Üstadımızdan sormuştuk. O zaman, "Bu mâsumların akılları derk etmiyor; fakat ruhları bir hiss-i kablel-vuku ile hissediyor ki, Risale-i Nur'la bunlar hem imanlarını kurtaracak; hem vatanlarını, hem kendilerini, hem istikballerini dehşetli tehlikelerden muhafaza edecekleri için bu hakikati kalbleri hissetmiş. Ve benim Risale-i Nur'un tercümanı olmam hasebiyle, Risale-i Nur'a ait muhabbet, teşekkürat ve minnettarlığı bana gösteriyorlar." dedi ve onlara dua ettiğini söyledi. Üstad Bediüzzaman, çocukları pek sever, böyle etrafında toplandıklarında, "Mâsum olduğunuz için dualarınız makbuldür, bana dua ediniz." diye onlara iltifat ederdi. İşte, anneleri hep Nur talebeleri olan Bolvadin mâsumlarının samimî alâkalarının sebebi bu idi.

Risale-i Nur'un Telifi ve Neşri

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri öyle müşkül ve ağır vaziyetler altında Risale-i Nur Külliyyatını telif ediyor ki, tarihte hiçbir ilim adamının karşılaşmadığı zorluklara mâruz kalıyor. Fakat, sönmeyen bir azim, irade ve hizmet aşkına mâlik olduğu için, yılmadan, yıpranmadan, usanıp bıkmadan, bütün kuvvetini sarf ederek emsâlsiz bir sabır ve tahammül ve ferâgat-ı nefis ile, bu millet ve memleketi komünizm ejderinden, mason âfâtından, dinsizlikten muhafaza edecek, –eden ve etmekte olan– ve âlem-i İslâm'ı ve beşeriyeti tenvir ve irşadda büyük bir rehber olan bu harikulâde Risale-i Nur eserlerini meydana getiriyor. Yüz otuz parça olan Risale-i Nur Külliyyatının telifi, yirmi üç se-nede hitama eriyor.

Nur Risaleleri, şiddetli ihtiyaç zamanında telif edildiğinden, her yazılan risale, gayet şifalı bir tiryak ve ilâç hükmünü taşıyor ve öyle de tesir edip pek çok kimselerin mânevî hastalıklarını tedavi ediyor. Risale-i Nur'u okuyan her bir kimse, güya o risale kendisi için yazılmış gibi bir hâlet-i ruhiye içinde kalarak, büyük bir iştîyak ve şiddetli bir ihtiyaç hissederek mütâlâa ediyor. Nihayet öyle eserler vücuda geliyor ki, bu asır ve gelecek asırların bütün insanların imanî, İslâmî, fikrî, ruhî, kalbî, aklî ihtiyaçlarına tam cevap verecek ve kâfi gelecek Kur'ânî hakikatler ih-san ediliyor.

Risale-i Nur, Kur'ân-ı Hakîm'in hakikî bir tefsiridir. Âyetler, sırasıyla değil; devrin ihtiyacına cevap veren imanî hakikatleri mübeyyin âyetler tefsir edilmiştir.

Tefsir iki kısımdır: Biri, âyetin ibaresini ve lafzını tefsir eder; biri de, âyetin mânâ ve hakikatlerini izahla isbat eder. Risale-i Nur, bu ikinci kısım tefsirlerin en kuvvetlisi ve en kıymetli ve en parlak ve en mükemmeli olduğu, ehl-i tahkik ve tetkikten binlercesinin şهادetiyle ve tasdikiyle sabittir.

Risale-i Nur'un telifi ve neşriyatı, şimdiye kadar misli görülmemiş bir tarzdadır. Bediüzzaman Said Nursî, kendi eliyle risaleleri yazıp teksir edecek derecede bir yazıya mâlik değildir, yarım ümmîdir. Bunun için kâtiplere süratle söyler ve süratle yazılır. Günde bir-iki saat telifatla meşgul olarak on, on iki ve bir-iki saatte yazılan harika eserler vardır.

Üstad Bediüzzaman'ın telif ettiği risaleleri, talebeler, elden ele ulaştırmak sûretiyle müteaddit nüshalar yazarlar, yazılan nüshaları müellifine getirirler. Müellif, müstensihlerin yanlışlarını düzeltir. Bu tashihâtı yaparken, eserin aslı ile karşılaştırmadan kontrol eder. Şimdi de yirmi beş otuz sene evvel telif ettiği bir eseri tashih ederken aslına bakmaz.

Yazılan risaleleri, etraf köylerden ve kazalardan gelenler, büyük bir merak ve iştîyakla alıp gidiyorlar ve el yazısıyla neşrediyorlardı.

Üstad Bediüzzaman, Kur'ân'dan başka hiçbir kitaba müracaat etmeden ve telifat zamanında yanında hiçbir kitap bulunmadan Nur Risaleleri'ni telif etmiştir.

Merhum Mehmed Âkîf'in:

“Doğrudan doğruya Kur'ân'dan alıp ilhamı,

Asrın idrakine söyletmeliyiz İslâm'ı.”

beytiyle ifade ettiği idealini tahakkuk ettirmek, Bediüzzaman'a müyesser olmuştur.

Risale-i Nur'un neşir keyfiyeti de tarihte hiçbir eserde görülmemiştir.... Şöyle ki:

Kur'ân hattını muhafaza etmek hizmetiyle de muvazzaf olan Risale-i Nur'un, muhakkak Kur'ân yazısıyla neşredilmesi lâzımdı. Eski yazı yasak edilmiş ve matbaaları kaldırılmıştı. Bediüzzaman'ın parası, serveti yoktu; fakirdi, dünya metâıyla alâkası yoktu. Risaleleri elle yazarak çoğaltanlar da, ancak zarurî ihtiyaçlarını temin ediyorlardı. Risale-i Nur'u yazanlar karakollara götürülüyor, işkence ve eziyetler yapılıyor, hapislere atılıyordu. Bediüzzaman aleyhinde hükûmet eliyle yaptırılan propaganda ve tazyiklerle her tarafa dehşetler saçılıyor; ahali, Hazreti Üstada yaklaştırmaya, ondan din, iman dersi almaya cesareti kalmayacak derecede evhamlandırılıyordu. Vaktiyle de, din adamlarının, hakikat-perestlerin, sırf dindar oldukları için darağaçlarında can vermeleri, bir korku ve yılgınlık havası meydana getirmişti. Hüküm sürmekte olan eşedd-i zulüm ve istibdad-ı mutlak içinde, ehl-i diyanet sükût-u mutlaka mahkûm edilmişti. Ne dinin hakikatlerinden bahseden hakikî bir risale neşrettiriliyor ve ne de o hakikatler millete ders verdiriliyordu. Bu sûretle İslâmiyet, ruhsuz bir ceset haline getirilmeye çalışılıyor; din-i İslâm'ın mahiyeti ve esaslarını ders vermek, katiyen men ediliyordu.¹(Hâşiye)

1 (İlâhiye) Bütün o dinsizlik icraatını bugünkü dinî inkişafı hazmedemeyen gizli dinsizler yapıyordu.

İşte başlangıçta pek azgın olan bu dinsizlik devri, Risale-i Nur'un umumiyet kesbeden neşriyatıyla yıkılmış; ehl-i imanın mânevî ve maddî (bilhassa mânevî) hayatına tatbik edilen istibdat zincirleri parçalanmıştır. Risale-i Nur, dinsizliğin belini kırmış ve temel taşlarını târûmar etmiştir.

Evet, o zamanlar ki, dinsizliğin mukabil cephesinde Risale-i Nur şimşekler gibi parlamış ve Kur'ân-ı Hakîm'in bu nuru bütün satvet ve şevketiyle zuhur ederek perde altında neşrolunmuştur.

Risale-i Nur'dan tahkikî iman dersi alan ve gittikçe ziyadeleşen Nur talebelerinin imanları inkişaf etmiş, imanî bir şehamet ve İslâmî bir cesarete sahip olmuşlardır. Nasıl ki, cesur bir kumandan yüzlerce askere lisân-ı hâliyle cesaret verir ve nokta-yı istinad olursa, aynen öyle de, Risale-i Nur şahs-ı mânevîsinin mümessili olan Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri başta olarak, tahkikî iman dersleriyle imanları kuvvetlenen yüz binlerce, şimdi milyonlarca Nur talebeleri, ehl-i imana bir nokta-yı istinad ve bir hüsn-ü misal olmuşlardır. Nur talebelerinin bu iman kuvvetleri ve dinsizliğe karşı kahramanca mücadeleleri, halkın üzerinde çok tesir yapmış ve bir intibah (uyanıklık) husule getirmiştir. Böylelikle, milletin içindeki korku ve evhamları da Risale-i Nur'la izale etmişler, vatan ve millette umumî bir cesaret, ümit ve ferahlık husule getirip müslümanları yeisten kurtarmışlardır.

Risale-i Nur'u gaye-i hayat edinen bir Nur talebesi, yüz adam kuvvetinde olduğu ve yüz nâsih kadar iman ve İslâmiyet'e hizmet ettiği, ehl-i hakikatçe müsellemler ve

musaddaktır. Nur talebeleri, dinsizliğin şâşaalı taarruzlarına, tantanalı yaygaralarına, zulümlerine, hapislerine, Üstadları gibi, kıymet vermeden, korkmadan, lüzumunda canlarını, mallarını, evlât ve iyâllerini dahi çekinmeden Risale-i Nur'la iman ve İslâmiyet'e hizmet uğrunda feda etmişlerdir. Nur talebeleri, tek bir şeyi gaye edinmiştir: "İmanlarını kurtarmak niyetiyle Risale-i Nur'u okumak ve rızâ-yı ilâhî için iman ve İslâmiyet'e Risale-i Nur'la hizmet etmek." Bu gayelerinde muvaffak olmak için, herşeylerini bu hizmete hizmetkâr yapmışlardır.

Evet, Nur talebeleri, Ümmet-i Muhammediye'yi sahil-i selâmete çıkaran bir sefine-i rabbâniyenin hademeleri olduklarına inanmışlardır. Hayatta en büyük gayeleri, Kur'ân ve imana hizmet ederek, ümmet-i Muhammedin refah ve saadet içinde yaşamasına vesile olmaktadır.

Risale-i Nur'un el yazısıyla neşri senelerinde, evlerinden yedi-sekiz sene çıkmadan Risale-i Nur'u yazıp neşredenler olmuştur. O zamanlar, Isparta havâlisinde, erkek, kadın, genç ve ihtiyarlardan binlerce Nur talebesi, hatta Nur dershanesi olan Sav Köyü, bin kalemle senelerce Nur Risalelerini yazıp çoğaltıyorlardı. Risale-i Nur, telifinden yirmi sene sonra, teksir makinesiyle neşredilmiş ve otuz beş sene sonra da matbaalarda basılmaya başlanmıştır. İnşaaallah, bir zaman gelecek, Risale-i Nur Külliyyatı altınla yazılacak ve radyo diliyle muhtelif lisanlarda okunacak ve zemin yüzünü geniş bir derslane-i Nuriye'ye çevirecektir.

Risale-i Nur'un neşrinde, mübarek hanımlar da ehemmiyetli fedakârlıklara mazhar olmuşlardır. Hatta, Hazreti Üstad'a gelip: "Üstadım! Ben, efendimin göreceği dünyevî işleri de yapmaya çalışacağım; o senindir, Risale-i Nur'undur." diyen ve erkeklerin Risale-i Nur hizmetinde çalışmalanna daha fazla imkânlar veren kahraman hanımlar görülmüştür. Risale-i Nur'u yazan efendilerine geceleri lâmba tutarak, onların din, iman hizmetlerine canla başla iştirak etmişlerdir. Risale-i Nur'u, hanımlar, kızlar elleriyle yazmışlar, göz nurları dökmüşler, mübarek kâtibeler olarak imana hizmet etmişlerdir. Hatta öyle Nur talebesi hanımlar vardır ki, kendilerini son nefeste iman nuruyla hüsn-ü hâtimeye nail edecek Nur Risalelerini hararetle okumuşlar ve diğer din kardeşleri olan hanımlara da okuyup tanıtmışlar; Nur'ları hanımlar içinde neşrederek, çok hanımların Kur'ân ve iman nurlarıyla nurlanmalarına vesile olup kahramanca hizmette bulunmuşlardır. Risale-i Nur'u okuyup okutmakla iman mertebelerinde terakki edip âdetâ birer mürşid mertebesine yükselmişlerdir. Hanımlar, sırf Allah rızasını tahsil için, safvet ve ihlâsla, Risale-i Nur'daki parlak ve çok feyizli Kur'ân nurlarına bağlanmış ve kalblerinde sönmez bir muhabbet ve sevgi besleyerek dünya ve âhirette bahtiyar olacak bir vaziyete kavuşmuşlardır. Risale-i Nur'un kıymet ve büyüklüğü, temiz kalblerine o kadar yerleşmiş ki, onu beraberce okuyup dinledikçe, içleri nurlarla, feyizlerle dolup taşmış, nuranî gözyaşları dökerek cûş u hurûşa gelmişlerdir. Ne bahtiyardır o hanımlar ki, Risale-i Nur'un bu mukaddes imanî hizmetinde çalıştıkları için, onlar daima hayırla yâd edilecek, âhiretlerine

nurlar gönderilecek, kabirleri cennet-misâl pümrur olacak ve âhirette de en yüksek mertebelere ulaşacaklardır, inşaallah. En başta Bediüzzaman Hazretleri'nin dualarına dahil olmakla beraber, Nur talebeleri mabeynindeki şirket-i mâneviye sırnıyla defter-i hasenatlarına hayırlar kaydedilmektedir. Risale-i Nur'a samimî alâkaları, o fedakâr hanımları, milyonlarca Nur talebelerinin dualarına nail etmektedir. Risale-i Nur'ları okuyup okutmakla büyük mânevî kazançlara, yüksek derecelere erişmektedirler. İnşaallah, ekserî hanımların böyle olmasını, rahmet-i ilâhîden kuvvetle itikat ve ümit ve niyaz ediyoruz.

Basiretli Nur nâşirleri, otuz beş sene evvel Risale-i Nur'daki yüksek hakikatleri görmüş, o kudsî dersleri almış ve o zamandan beri ihlâs ve sadakatla gizli din düşmanlarına göğüs germiştir. Nur kahramanlarının haneleri müteaddit defalar arandığı ve kendileri defalarca hapslere atılarak orada şiddetli azaplar ve sıkıntılar çektiirildiği hâlde, elmas kalemleriyle Risale-i Nur'un bu kadar senedir nâşirliğini yapmışlardır. İstedikleri takdirde dünya nimetleri kendilerine yâr olduğu hâlde, her türlü şahsî, dünyevî rütbelerden, varlıklardan ferâgatle, ömürlerini Risale-i Nur'un hizmetine vakfetmişlerdir.

“Acaba, Risale-i Nur şâkirtlerindeki bu cehd ve kuvvetin, bu ferâgat ve fedakârlığın ve bu derece sebat ve sadakatin sebebi nedir?” diye bir suâl sorulursa, bu suâlin cevabı muhakkak ki şu olacaktır: “Risale-i Nur'daki cerh edilmez yüksek hakikatler, iman hizmetinin yalnız

ve yalnız rızâ-yı ilâhî için yapılması ve Bediüzzaman Hazretleri'nin âzamî ihlâsıdır."

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, Barla'da sekiz sene kadar kalmıştır. Ekserî zamanlarını kırlarda, bağ ve bahçelerde geçiriyordu. İki-üç saat kadar uzaklıktaki tenha dağlara veya bağlara çekilir, Nur Risalelerini telif eder; bir taraftan da telif ettiği risaleler Isparta ve havâlisinde el yazısıyla istinsah edilip kendisine gönderildiğinde bunları tashih ederdi. Birgün içinde hem tashihat yapar, hem gidip gelme dört-beş saat süren yerlere yaya olarak gider, hem aynı günün üç-dört saatini telifata hasreder ve hem de çok zaman yemeğini kendisi hazırlardı. O zamanlarda kırk yerde, risaleler, Risale-i Nur'a müştâk ilk talebeler tarafından el yazısıyla çoğaltılıyordu. Üstad bu kitapları sırtına yüklenir; dağ, bağ veya kırlara kadar gider, orada tashihini yapar, evine gelirdi. Nefye mahkûm edilerek, zamanın en dehşetli zulmüne mâruz bırakılmış ve kimseyle görüşmesine müsaade edilmemişti. Fakat o, bu yokluk içinde tükenmez bir varlığa kavuşmuştu. Çünkü o, âlem-i İslâm ve insaniyeti tenvir ve irşad edecek Kur'ân'dan gelen iman hakikatlerini telif ediyor ve aynı zamanda neşrediyordu. Bütün meşgalesini, telif etmekte olduğu eserlere hasretmişti. Birgün gelecek bu eserler Anadolu'ya yayılacak, âlem-i İslâm merkezlerine gidecek, ehl-i siyasetin nazar-ı dikkatini celbedecek ve o zaman, âlem-i İslâm'ın asırlardır bayraktarlığını yapmış bir millet içerisinde yerleştirilmek istenen dinsizlik, imansızlık ideolojilerini parçalayacak; son asırların dalâlet tâğutlarının şahs-ı mânevîsinden ibaret olan ehl-i küfür, ehl-i sefahet ve ehl-i dalâlet

cereyanlarının bu vatani istilâsına sed çekecek, istikbal nesillerinin ebedî kurtuluş ve saadetini temine medar olacaktır.

İşte o, tarihin en muazzam bir hâdisesinin mebdeini izn-i ilâhî ve tasarruf-u rabbanî ile hazırladığı için, böyle çok mukaddes bir mânâyı havi dâvânın hâmile bulunduğuna itibarıyla, dünyanın en mes'udu, zamanın en bahtıyarı idi. Giyinişinde, gayesinde, idealinde zerre kadar değişiklik ve tezelzül olmamıştı. Bilâkis, hâl-i âlemin itikatlarını düzeltecek, zulmeti izale edecek bir meş'ale-i hidayeti hâmil idi. Vazifesi ve hizmeti, bütün insanların iki cihana ait saadet ve refahını tazammun ettiği için, bir cehd ve azim içinde bulunuyordu.

Üstad'ın Barla'daki ikametgâhı, iki odadan ibaret bir evdir. Esasen müstakil bir evi ve yeryüzünde taht-ı tasarruf ve temellükünde bir karış yeri dahi yoktur. Barla'da sekiz sene müddetle ikamet ettiği ev, üç yüz elli milyon ehl-i İslâm'ın merkezi hükmünde ilk derslane-i Nuriyesi'dir. Bu derslane-i Nuriye'nin altında, daimî akan bir çeşme vardır. Ve önünde, derslane-i Nuriye'ye bitişik çok kalın ve üç sütun hâlinde semaya yükselen gayet muhteşem bir çınar ağacı vardır. Çınar ağacının dalları arasında bir kulübecik yapılmıştır. Burası, Hazreti Üstadın bahar ve yaz mevsimlerindeki istirahatı ve vazife-i tefekkürîye ve ubûdiyeti için en münasip bir menzildir. Üstadın siddik hizmetkârları, talebeleri ve Barla ahalisi diyorlar ki:

“Üstad’ı, geceleri, derslane-i Nuriye’nin önündeki bir şecere-i mübareke olan çınar ağacının dalları arasında bulunan kulübecikte, sabahlara kadar tesbihatla, ezkârla terennüm eder görürdük. Hele bahar ve yaz mevsimlerinde bu muhteşem ağacın binlerce dalları arasında şevk ve cezbe içinde uçuşan kuşlar arasında Üstad’ın böyle sabahlara kadar çalışmasını görürdük de, ne zaman uyur, ne zaman kalkar, bilemezdik.”

Üstad çok hasta olur, çok vakitleri de hastalık ve sıkıntıyla geçerdi. Pek az yer, o da bir parça çorba gibi mahdud bir şeydi. Geceleri, Kur’ân-ı Kerîm’den vird edindiği sûreleri ve Resûl-i Ekrem (*aleyhissalâtu vesselâm*)’ın münâcât-ı meşhûresi olan Cevşenü’l-Kebir namındaki münâcâtını ve Şâh-ı Geylânî ve Şâh-ı Nakşibend gibi eâzım-ı evliyanın münacat ve hizblerini ve salavât-ı Nuriye’leri ve bilhassa Risale-i Nur’un menbaı olan *Hizbü’n-Nuriye*’yi ve âyât-ı Kur’âniye’nin lemeâtı olan ve bir silsile-i tefekkür bulunan ve Yirmi Dokuzuncu Lem’a’da cem edilen hizb ve münacatları okur, bunları tamam edince de yine Risale-i Nur’la meşgul olurdu.

Gündüzleri ise, daima Risale-i Nur’un mütalâası ve tashihiyle meşgul olur; Risale-i Nur hizmetini herşeye tercih eder, Risale-i Nur’a ait, yetişecek acele bir iş zamanında diğer meşguliyetlerini bırakır, evvelâ o işi tamamlardı.

Said Nursî, bahar mevsiminde menziline önündeki muhteşem çınar ağacının dalları arasındaki kulübeciğe

çıkarak, vazifesini orada ifâ eder; Risale-i Nur'un hakikatlerini, menba ve mâden-i hakikîsi olan mele-i âlâda tefeyyüz ve temâşâ ve tefekkür ederdi. Üstadın, gerek شَجَرَةٌ sırrına mazhar olan bu çınar ağacı ve gerekse Çam Dağları'ndaki o çok ünsiyet ettiği ağaçların ve dağların başındaki tefekkür ve hissiyatını ifade edebilmek acaba mümkün müdür? Asla mümkün değildir!

Cenab-ı Hak, kemâl-i rahmetiyle bu ferd-i ferîdi, kemâlât-ı insaniyenin bütün envânını câmî bir istidatta yaratmış ve bu istidatların da âzamî şekilde inkişafını irade etmiş ki; bu müstesna zatı, İslâmiyet ağacının son asırlara uzanan ve binler dal budak salan Risale-i Nur şahs-ı mânevîsi itibarıyla bütün hakâikte "üstad-ı küll" hükmüne getirmiş ve topyekûn İslâmiyet hakikatlerinin bir aks-i nurunu ve tecellisini Risale-i Nur şahs-ı mânevîsinde dercederek, ehl-i hakikat ve kemâlî hayretle baktırmış ve böylece, risalet-i Ahmediye ve hakikat-i Muhammediye'nin câmî bir aynası olan Risale-i Nur ile Said Nursî, bir Said olarak çürümüş, erimiş, fakat mânen bütün âlem-i İslâm olarak tevellüd etmiş, beka bulmuştur. Ve tâ kıyâmete kadar Risale-i Nur bâki kalacak ve daima tekemmül edecektir. Hiç mümkün müdür ki, sinek kanadının îcadından lâkayt kalmayan ve o kanadın zerrelerinde pek çok hikmet ve maslahatları takip eden Sâni-i Zülcelâl, Risale-i Nur ile, onun telif edildiği menzillerle ve Nur Müellifi'nin kudsî vazifelerini gördüğü yerlerle alâkadar olmasın ve öyle kudsî hizmetlere hâdim (hizmet eden) olan mekânlar ve derslane-i Nuriye'ler, ve

¹ "Kutlu, pek bereketli bir ağaç..." (Nûr sûresi, 24/35)

şecere-i mübarek, rahmetin kasd-ı tahsisinden hariç kalsın?
Katiyen mümkün değildir.

Saîd Nursî Hazretleri Barla'da iken, yaz aylarında bazen Çam Dağı'na çıkar, bir müddet yalnız olarak orada kalırdı. Bulundukları dağ hayli yüksekti. Barla derslane-i Nuriye'sinin önündeki çınar ağacının tepesindeki kulübeciği gibi, Çam Dağı'nın en yüksek tepesinde olan iki büyük ağaç üzerinde derslane-i Nuriye mânâsında birer menzili vardı. Bu çam ve katran ağaçlarının tepelerinde Risale-i Nur'la meşgul oluyordu. Hem ekser zamanlar, Barla'dan bu ormanlık havaliye gelip giderdi. Ve derdi ki: "Ben bu menzilleri, Yıldız Sarayı'na değişmem!"

Şimdi sözü burada keserek, Üstad'ın Risale-i Nur'u telif ettiği mezkûr Çam Dağı'nda ve Barla nahiyesindeki hayatına ve Risale-i Nur'un mahiyetine ait risale ve mektuplardan bir kaçını aşağıya dercediyoruz.

بِسْمِهِ شُبْحَانَهُ¹ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ²

سَلَامُ اللَّهِ وَرَحْمَتُهُ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ وَعَلَى إِخْوَانِكُمْ لَا سِيَّمَا³ ... الخ

Aziz kardeşlerim,

Ben şimdi Çam Dağı'nda, yüksek bir tepede, büyük bir çam ağacının tepesinde bir menzilde bulunuyorum. İnsten

¹ Her türlü noksan sıfatlardan uzak olan Allah'ın adıyla.

² "Hiç bir şey yoktur ki, O'nu hamd ile beraber tesbih (tenzih) ediyor bulunmasın." (İsrâ sûresi, 17/44)

³ Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi, size ve kardeşlerinize olsun. Hâssaten...

tevahhuş ve vuhûşa ünsiyet ettim. İnsanlarla sohbet arzu ettiğim vakit, hayalen sizleri yanımda bulur, bir hasbihal ederim, sizinle müteselli olurum. Bir mâni olmazsa, bir-iki ay burada yalnız kalmak arzusundayım. Barla'ya dönsem, arzunuz veçhile sizden ziyade müştâk olduğum şifâhî bir musahabe çaresini arayacağız.

Şimdi bu çam ağacında hatıra gelen iki-üç hatırayı yazıyorum:

Birincisi

Bir parça mahrem bir sırdır, fakat senden sır saklanmaz, şöyle ki:

Ehl-i hakikatin bir kısmı, nasıl ki ism-i Vedûd'a mazhardırlar ve âzamî bir mertebede o ismin cilveleriyle, mevcudâtın pencereleriyle Vâcibü'l-vücûd'a bakıyorlar; öyle de şu hiç-ender hiç olan kardeşinize yalnız hizmet-i Kur'ân'a istihdamı hengâmında ve o hazine-i bînihâyenin dellâhı olduğu bir vakitte, ism-i Rahîm ve ism-i Hakîm mazhariyetine medar bir vaziyet verilmiş. Bütün Sözler, o mazhariyetin cilveleridir. İnşaaallah, o Sözler, وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا¹ sırrına mazhardırlar.

İkincisi

Tarîk-i Nakşî hakkında denilen:

“Der tarîk-i Nakşibendî lâzım âmed çâr terk:

Terk-i dünya, terk-i ukbâ, terk-i hestî, terk-i terk.”

¹ “Kime hikmet nasip edilmişse doğrusu, büyük bir hayra mazhar olmuştur.” (Bakara sûresi, 2/269).

olan fıkra-yı rânâ birden hatıra geldi. O hâtıra ile beraber, birden şu fıkra tulû etti:

“Der tarîk-i acz-mendî, lâzım âmed çâr çiz;
Fakr-ı mutlak, acz-i mutlak, şükr-ü mutlak, şevk-i
mutlak, ey aziz!”

Sonra senin yazdığın: “Bak kitab-ı kâinatın safha-yı rengînine... ilâ âhir...” olan rengin ve zengin şiir hatırıma geldi. O şiir ile semânın yüzündeki yıldızlara baktım. “Keş-ke şâir olsaydım, bunu tekmiil etseydim!” dedim. Hâlbuki şiir ve nazma istidadım yokken yine başladım, fakat nazım ve şiir yapamadım; nasıl hutûr etti ise, öyle yazdım. Benim vârisim olan sen, istersen nazma çevir, tanzim et. İşte birden hatıra gelen şu:

Dinle de yıldızları, şu hutbe-i şirinine,
Nâme-i nurunu hikmet, bak ne takrir eylemiş.

Hep beraber nutka gelmiş, hak lisanıyla derler:
Bir Kadîr-i Zülcelâl’in haşmet-i sultanına,
Birer burhan-ı nur-efşânız, vücûd-u Sâni’a
Hem vahdete, hem kudrete şahidleriz biz!..

Şu zeminin yüzünü yaldızlayan
Nâzenin mucizâtı çün melek seyranına.
Şu semânın arza bakan, cennete dikkat eden,
Binler müdakkik gözleriz biz!.. ¹(Hâşiye)

1 (Hâşiye) Yani, cennet çiçeklerinin fidanlık ve mezraacığın olan zeminin yüzünde hadsiz mucizât-ı kudret teşhir edildiğinden semâvât âlemindeki melâikeler o mucizâtı ve o harikaları temâşâ ettikleri gibi; ecrâm-ı semâviyenin gözleri hükmünde olan yıldızlar dahi, güya melâikeler gibi zemin yüzündeki

Tûba-yı hilkatten semâvât şikkına,
 Hep kehkeşân ağsânına,
 Bir Cemîl-i Zülcelâl'in dest-i hikmetiyle takılmış,
 Pek güzel meyveleriz biz!..

Şu semâvât ehline birer mescid-i seyyâr,
 Birer hâne-i devvâr, birer ulvî âşiyâne,
 Birer misbah-ı nevvâr, birer gemi-i cebbâr,
 Birer tayyâreleriz biz!..

Bir Kadîr-i Zülkemâl'in, bir Hakîm-i Zülcelâl'in
 Birer mucize-i kudret, birer harika-yı sanat-ı hâlikâne,
 Birer nâdire-i hikmet, birer dâhiye-i hilkat,
 Birer nur âlemiyiz biz!..

Böyle yüz bin dil ile yüz bin burhan gösteririz,
 İştittiririz insan olan insana!..
 Kör olası dinsiz gözü, görmez oldu yüzümüzü,
 Hem işitmez sözümüzü, hak söyleyen âyetleriz biz!..

Sikkemiz bir, turramız bir,
 Rabbimize musahharız;
 Müsebbihiz, zikrederiz âbidâne.
 Kehkeşânın halka-yı kübrâsına mensup birer meczup-
 larız biz!..

الْبَاقِي هُوَ الْبَاقِي¹

Said Nursî

nâzenin masnûâtı gördükçe cennet âlemine bakıyorlar ve o muvakkat harikaları bâkî bir sûrette cennette dahi temâşa ediyorlar gibi bir zemine, bir cennete bakıyorlar. Yani, o iki âleme nezâretleri var demektir.

¹ Kendinden başka her şeyin fânî olduğu gerçek Bâkî, Allah'tır.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Barla'ya
ilk geldikleri zaman çekilmiş resmi

Üstad Bediüzzaman'ın Barladaki medresesi ve üzerinde
ders ve eurağ okudukları çınar ağacı

Mahrem Bir Suâle Cevaptır

[Şu sırr-ı inâyet, eskiden mahremce yazılmış; On Dördüncü Söz'ün âhirine ilhak edilmişti. Her nasılsa ekser müstensihler unutup yazmamışlardı. Demek mü-nasip ve lâyük mevkii burasıymış ki gizli kalmış.]

Benden suâl ediyorsun: "Neden senin Kur'ân'dan yaz-dığın Sözler'de bir kuvvet, bir tesir var ki, müfessir-lerin ve âriflerin sözlerinde nâdiren bulunur? Bazen bir satırda bir sayfa kadar kuvvet var, bir sayfada bir kitap kadar tesir bulunuyor."

E/cevap: Güzel bir cevaptır! Şeref, i'câz-ı Kur'ân'a ait olduğundan ve bana ait olmadığından, bilâ-pervâ derim:

Ekseriyet itibarıyla öyledir. Çünkü; yazılan Sözler ta-savvur değil, tasdikdir.. teslim değil, imandır.. mârifet değil, şehâdetdir, şuhûddur.. taklit değil, tahkiktir.. ilti-zam değil, iz'andır.. tasavvuf değil, hakikattir.. dâvâ de-ğil, dâvâ içinde burhandır.

Şu sırrın hikmeti budur ki: Eski zamanda esâsât-ı imaniye, mahfuzdu; teslim, kavî idi. Teferruâtta, âriflerin mârifetleri delilsiz de olsa beyanâtları makbul idi, kâfi idi. Fakat şu zamanda dalâlet-i fenniye, elini esâsâta ve erkâna uzatmış olduğundan:

- Her derde lâyük devâyı ihsan eden Hakîm-i Rahîm olan Zât-ı Zülcelâl, Kur'ân-ı Kerîm'in en parlak mazhar-ı i'câzından olan temsilâtından bir şûlesini, acz ve zaafıma,

fakr ve ihtiyacıma merhameten hizmet-i Kur'ân'a ait yazılarıma ihsan etti..

- Felillâhilhamd, sırr-ı temsil dürbünüyle en uzak hakikatler, gayet yakın gösterildi..

- Hem sırr-ı temsil cihetü'l-vahdetiyle, en dağınık meseleler toplattırıldı..

- Hem sırr-ı temsil merdiveniyle, en yüksek hakâike kolaylıkla yetiştirildi..

- Hem sırr-ı temsil penceresiyle, hakâik-i gaybiye-ye, esâsât-ı İslâmiye'ye şuhûda yakın bir yakîn-i imani-ye hâsıl oldu..

- Akıl ile beraber vehim ve hayal, hatta nefis ve hevâ teslime mecbur olduğu gibi, şeytan dahi teslim-i silâha mecbur oldu...

Elhâsıl: Yazılarımda ne kadar güzellik ve tesir bulunsa, ancak temsilât-ı Kur'âniye'nin lemeâtındandır. Benim hissem; yalnız şiddet-i ihtiyacımla taleptir.. ve gayet aczimle tazarruumdur. Dert benimdir, devâ Kur'ân'ındır.

*Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri'nin Barla'da Yirmi
Sekizinci Söz'ü te'lif ettikleri "Cennet Bahçesi" diye
tesmiye olunan Süleyman'ın bahçesi*

Üstad Hazretleri'nin yaz aylarında kaldığı Çam dağlarından Eğridir Gölü'ne nâzır tepedeki Katran ağacı

Üçüncü Kısım

Eskişehir Hayatı

Risale-i Nur'un gittikçe inkişaf ettiğini, iman ve İslâmiyet'in kuvvetlenmeye başladığını anlayan gizli din düşmanları, "Bediüzzaman, gizli cemiyet kuruyor, rejim aleyhindedir, rejimin temel nizamlarını yıkıyor!" gibi uydurma ve hükûmeti aldatıcı tertip ve ithamlarla, 1935 senesinde, Eskişehir Ağırceza Mahkemesi'nde, idam kastıyla ve muhakkak sûrette mahkûm edilmesi direktifiyle hakkında dâvâ açtırılıyor. Bunun üzerine, Dahiliye Vekili ve Jandarma Umum Kumandanı, teçhiz edilmiş askerî bir kıta ile birlikte Isparta'ya geliyorlar. Isparta-Afyon yolu boyunca süvari askerleri yerleştiriliyor. Isparta vilâyeti ve civarı askerî birliklerle kontrol altında bulunduruluyor. Bir sabah vakti, mâsum ve mazlum Bediüzzaman inzivâgâhından çıkarılarak, talebeleriyle beraber, elleri kelepçeli olarak kamyonlarla Eskişehir'e sevk ediliyor. Yolda, Bediüzzaman ve talebelerine yakın bir alâka duyan müfreze kumandanı Ruhi Bey kelepçeleri çözdürüyor. Bu sûretle namazlar kazaya bırakılmadan yola devam ediliyor. Hakikati ve Bediüzzaman'ın mâsumiyetini idrak eden müfreze kumandanı, Bediüzzaman ve talebelerinin bir dostu olmuştur.

Yüz yirmi talebesiyle Eskişehir Hapishanesi'ne getirilen Said Nursî, tam bir tecrid-i mutlak içerisine alınarak, kendisine ve talebelerine dehşetli işkenceler tatbikine başlanıyor... Bediüzzaman Said Nursî, kendisine yapılan bu işkence ve azaplara rağmen, Otuzuncu Lem'a ve Birinci ve İkinci Şuaları telif ediyor. Hapisteki birçok kimseler, Üstad Bediüzzaman hapse girdikten sonra ıslah-ı nefis ederek mütedeyyin bir hâle geliyorlar.

Gizli dinsizler, Isparta havalisinde, “Bediüzzaman ve talebeleri idam edilecek” diye propagandalar yaptırarak, korku ve dehşet saçıyorlar.^{1(Hâşiye)} Diğer taraftan Bediüzzaman’ın hapse konulmasından mütevellit muhtemel bir isyan hareketinin vukuundan korkan istibdat ve ceberut devrinin hükûmet reisi, şark vilâyetlerine seyahate çıkıyor.

Hâlbuki Bediüzzaman, ömrü boyunca müspet hareket etmeyidüsturedinmiş, “Birkaçadamın hatâsıyla yüzer adamların zarar görmesine sebep olunamaz.” demiştir. Bunun içindir ki, yapılan o kadar gaddarâne zulümler esnasında bir tek hâdise meydana gelmemiş ve Bediüzzaman Said Nursî, talebelerine daima sabır ve tahammül ve yalnız iman ve İslâmiyet’e çalışmayı tavsiye etmiştir. Ve bu gibi evhamların, dinsizlik hesabına, maksad-ı mahsusla husule getirildiğini herkes anlamıştır.

Bediüzzaman yüz yirmi talebesiyle beraber 1935’de Eskişehir Ağırceza Mahkemesi’ne sevk ediliyor. Âni yapılan araştırmalarla elde edilen bütün risale ve mektuplar meydanda olduğu hâlde, mahkûmiyetlerini intaç edecek bir delile rast gelinememiş ve neticede kanaat-i vicdaniye ile, keyfî bir sûrette Said Nursî’ye on bir ay ve on beş

¹ (Hâşiye) Evet, zulmün sonu, zalimin mahvına olarak öyle tecellî eder ve etmiştir ki, o plânları yapanlar, şimdi ölümün idam-ı ebedisine mahkûm bir vaziyette cehennemin esfel-i safliline yuvarlanmakta, tam mağlûbiyet ve cehennem azabından daha şedid azaplar içerisinde, şevketi sönmüş olarak, zelilâne bir ömür geçirmektedirler.

Bediüzzaman ise, iman ve İslâmiyet’in bahadır ve kahraman bir hâdimi olarak, İslâmî bir izzet ve imanî bir şehametle hâlâ yaşamakta, Kur’ân ve iman hizmetini devam ettirmekte ve İslâmî zaferleriyle Müslüman Türk milletine ve âlem-i İslâm’a mânevî bayramlar idrak ettirmektedir.

arkadaşına da altışar ay ceza vererek, mütebaki kalan yüz beş kişiyi beraat ettirmiştir. Hâlbuki isnad edilen suç sabit olsaydı, Bediüzzaman Said Nursî'nin idamına ve arkadaşlarının da hiç olmazsa ağır hapsine hükmedilecekti. Nitekim bu yersiz karara Bediüzzaman itiraz etmiş ve bu cezanın bir beygir hırsızına veya bir kız kaçıracısına lâayık olduğunu belirterek, kendisinin ya beraatine veya idamına veyahut yüz bir sene hapse mahkûmiyetine hükmedilmesini ısrarla istemiştir.

Burada, harika bir hâdiseyi nakletmeden geçemeyeceğiz. Şöyle ki:

Bediüzzaman hapiste iken, birgün, o zamanın Eskişehir Müddeiumumisi, Üstad'ı çarşıda görür. Hayret ve taaccüple ve vazifesine son vereceği ihtarıyla, hapishane müdürüne:

"Niçin Bediüzzaman'ı çarşıya çıkardınız? Şimdi çarşıda gördüm." der.

Müdür de: "Hayır efendim. Bediüzzaman hapishane-de, hattâ tecrittedir. Bakınız!" diye cevap verir.

Bakarlar ki, Üstad yerindedir. Bu harika vâkıa adliyede şâyi olur. Hakimler "Bu hâle akıl erdiremiyoruz." diye birbirlerine nakledelerler.¹(Hâşiye)

1 (Hâşiye) Aynen bunun gibi bir vâkıa da, Bediüzzaman Denizli hapsinde iken olmuştur. Üstad'ı, halk, iki-üç defa muhtelif camilerde sabah namazında görür. Savcı işitir. Hapishane müdürüne pürhiddet: "Bediüzzamanı sabah namazında dışarıya, camiye çıkarmışsınız" der. Tahkikat yapar ki, Üstad hapishaneden dışarıya kat'iyen çıkarılmamış.

Eskişehir hapishanesinde iken de, bir Cuma günü, hapishane müdürü, kâtip ile otururken bir ses duyuyor: "Müdür bey! Müdür bey!" Müdür bakıyor. Bediüzzaman yüksek bir sesle: "Benim mutlaka bugün Ak Camide

Bediüzzaman Said Nursî'nin Eskişehir Mahkemesi Müdafaatından Bir Kısım

1935

(Eskişehir Mahkemesi'nde, Said Nursî'nin siyasî şeylerle meşgul olmadığı tahakkuk etmiş, sadece bir âyet-i kerîmeyi tefsir eden bir risalesinden dolayı1 ceza verilmiştir ki, âyet-i kerîme tefsirinden dolayı bir müfessiri cezalandırmak, dünyanın hiçbir mahkemesinde görülmemiştir, elbette ve elbette büyük bir adli hatâdır.)

O Müdafaadan Bir Parça

Ey heyet-i hâkime! Beni dört-beş madde ile itham edip tevkif ettiler.

Birinci Madde

İrtica fıkriyle dini âlet edip, emniyet-i umumiyei ihlâl edebilecek bir teşebbüs niyeti olduğu ihbar edilmiş.

Cevap: Evvelâ, imkânât başkadır, vukuat başkadır. Her bir fert, çok adamları öldürebilmesi mümkündür. Bu

bulunmam lâzım! Müdür: "Peki Efendi Hazretleri," diye cevap veriyor. Kendi kendine: "Herhalde, Hoca Efendi kendisinin hapiste olduğunu ve dışarıya çıkamayacağını bilemiyor," diye söylenir ve odasına çekilir. Öğle vakti, Bediüzzaman'ın gönlünü alayım, Ak Camiye gidemeyeceğini izah edeyim düşüncesiyle Üstad'ın koğuşuna gider. Koğuş penceresinden bakar ki, Bediüzzaman içeride yok! Hemen jandarmaya sorar, "İçeride idi, hem kapı kilitli!" cevabını alır. Derhal camiye koşar. Bediüzzaman'ın ileride, birinci safda, sağ tarafta namaz kıldığını görür. Namazın sonlarında Bediüzzaman'ı yerinde göremeyip, hemen hapishaneye döner; Hazreti Üstad'ın "Allahü ekber!" diyerek secdeye kapandığını hayretler içerisinde görür. (Bu hâdiseyi bizzat o zamanki hapishane müdürü anlatmıştır.)

¹ Tesettür Risalesi'nde (24. Lem'a) üzerinde durulan bu âyet, Ahzâb sûresi, 33/59. âyetidir.

imkân-ı katil cihetiyle mahkemeye verilir mi? Her bir kibrit bir haneyi yakması mümkündür. Bu yangın imkânıyla kibritler imha edilir mi?

Sâniyen: Yüz bin defa hâşâ! İstigal ettiğimiz ulûm-u imaniye, rızâ-yı ilâhiyeden başka hiçbir şeye âlet olamaz. Evet, güneş kamere peyk ve tâbi olmadığı gibi, saadet-i ebediyenin nuranî ve kudsî anahtarı ve hayat-ı uhreviyenin bir güneşi olan iman dahi, hayat-i içtimaiyenin âleti olamaz. Evet, bu kâinatın en muazzam meselesi ve şu hilkat-i âlemin en büyük muammâsı olan sırr-ı imandan daha ehemmiyetli bir mesele-i kâinat yoktur ki, bu mesele-i sırr-ı iman ona âlet olsun.

Ey heyet-i hâkime! Eğer bu işkenceli tevkifim yalnız hayat-ı dünyeviyeme ve şahsıma ait olsaydı; emin olunuz ki, on seneden beri sükût ettiğim gibi yine sükût edecektim. Fakat bu tevkifim, çokların hayat-ı ebediyelerine ve muazzam tılsım-ı kâinatın keşfini tefsir eden Risale-i Nur'a ait olduğundan, yüz başım olsa ve her gün biri kesilse, bu sırr-ı azîmden vazgeçmeyeceğim. Ve sizin elinizden kurtulsam, elbette ecel pençesinden kurtulamayacağım. Ben ihtiyarım, kabir kapısındaayım.

İşte o müthiş tılsım-ı kâinat keşşafı olan Kur'ân-ı Hakîm'in o muazzam keşfini göze gösterir bir sûrette tefsir eden Risale-i Nur'un, o tılsıma ait yüzer meselelerinden, bu herkesin başına gelecek olan ecele ve kabre ait yalnız bu sırr-ı imana bakınız ki:

Acaba, bu dünyanın bütün muazzam mesâil-i siyasiyesi, ölüme, ecele inanan bir adama daha büyük olabilir mi

ki, bunu ona âlet etsin. Çünkü vakit muayyen olmadığından, her vakit baş kesebilen ecel, ya idam-ı ebedîdir veya hut daha güzel bir âleme gitmeye terhis tezkeresidir. Hiçbir vakit kapanmayan kabir, ya hiçlik ve zulûmat-ı ebediye kuyusunun kapısıdır veyahut daha daimî ve daha nuranî, bâki bir dünyanın kapısıdır.

İşte Risale-i Nur, keşfiyat-ı kudsiye-i Kur'âniye'nin feyziyle, iki kere iki dört eder derecesinde kat'iyetle gösterir ki, eceli, idam-ı ebedîden terhis vesikasına ve kabri dipsiz, hiçlik kuyusundan müzeyyen bir bahçe kapısına çevirmeleri, şüphesiz, kat'î bir çaresi var. İşte bu çareyi bulmak için, bütün dünya saltanatı benim olsa bilâ-tereddüt feda ederim. Evet, hakikî aklı başında olan, feda eder...

İşte efendiler! Bu mesele gibi yüzer mesail-i imaniye-yi keşif ve izah eden Risale-i Nur'a, evrak-ı muzır gibi -hâşâ, yüz bin defa hâşâ!- siyaset cereyanlarına âlet edilmiş garazkâr kitaplar nazarıyla bakmak, hangi insaf müsaade eder, hangi akıl kabul eder, hangi kanun iktiza eder? Acaba istikbalin nesl-i âtisi ve hakikî istikbal olan âhiretin ehli ve Hâkim-i Zülcelâl'i, bu suâli, müsebbiplerinden sormayacaklar mı? Hem, bu mübarek vatanda ve fıtraten dindar bu millete hükmedenler, elbette dindarlığa taraftar olması ve teşvik etmesi, vazife-i hâkimiyet cihetiyle lâzımdır. Hem madem; lâik cumhuriyet prensibiyle bîtarafane kalır ve o prensibiyle dinsizlere ilişmez; elbette dindarlara dahi bahanelerle ilişmemek gerektir.

Sâlisen: Bundan on iki sene evvel Ankara reisleri, İngilizlere karşı "Hutuvât-ı Sitte" namındaki eserimle

mücahedeatımı takdir edip, beni oraya istediler. Gittim. Gidişatları, benim ihtiyarlık hissiyatıma uygun gelmedi.

“Bizimle çalış!” dediler.

Dedim: “Yeni Said öteki dünyaya çalışmak istiyor. Sizinle çalışamaz, fakat size de ilişmez.”

Evet, ilişmedim ve ilişenlere de iştirak etmedim. Çünkü an'anât-ı milliye-i İslâmiye lehinde istimâl edilebilir bir dehâ-yı askerîyi, an'ane aleyhine çevirmeye maatteessüf bir vesile oldu. Evet, ben, Ankara reislerinde, hususan Reisicumhur'da bir dehâ hissettirdim ve dedim:

“Bu dehayı, kuşkulandırmakla an'anât aleyhine çevirmek caiz değildir. Onun için, ne kadar elimden gelmişse, dünyalarından çekildim, karışmadım. On üç seneden beri siyasetten çekildim. Hattâ bu yirmi bayramdır, bir-ikisinden başka umumlarında, bu gurbette, kendi odamda yalnız ve mahpus gibi geçirdim; tâ ki siyasete bulaşmam tevehhüm edilmesin. Hükûmetin işlerine ilişmediğime ve karışmak istemediğime delâlet eden:

Birinci delil: On üç senedir siyaset lisanı olan gazetele-ri bu müddet zarfında hiç okumadığım; dokuz sene oturduğum Barla köyünde ve dokuz ay ikamet ettiğim Isparta'daki dostlarım biliyorlar. Yalnız, Isparta tevkifhanesinde, gayet insafsız bir gazetecinin dinsizcesine, Risale-i Nur'un talebelerine hücumunun bir fıkrası, istemediğim hâlde kulağıma girdi.

İkinci delil: On senedir Isparta vilâyetinde bulunuyordum. Dünyanın çok tahavvülâtı içinde siyasete karışmak

teşebbüsüne dair hiçbir emare, hiçbir tereşşuhât görülmediğidir.

Üçüncü delil: Hiçbir hatıra gelmeyen, âni olarak benim ikametgâhım bastırıldı, tam taharrî edildi. On seneden beri en mahrem evrakımı ve kitaplarımı aldılar. Hem vali dairesi, hem polis dairesi bu kitaplarımda siyaset-i hükûmete ilişecek hiçbir maddeyi bulamadıklarını itiraf etmeleridir. Acaba, on sene değil, belki on ay benim gibi sebepsiz nefyedilen ve merhametsizce zulüm gören ve işkenceli tazyik ve tarassut edilen bir adamın en mahrem evrakı meydana çıksa, zalimlerin yüzlerine savrulacak on madde çıkmaz mı?

Eğer denilse: "Yirmiden ziyade mektupların yakalandı."

Ben de derim: O mektuplar, birkaç sene zarfında yazılmışlar. Acaba, on sene zarfında on dosta, on ve yirmi ve yüz mektup çok mu? Madem muhabere serbesttir ve dünyanıza ilişmezler; bin olsa da bir suç teşkil etmezler.

Dördüncü delil: Müsadere edilen bütün kitaplarımı görüyorsunuz ki, siyasete arkalarını çevirip, bütün kuvvetleriyle imana ve Kur'ân'a, âhirete müteveccih olmalarıdır. Yalnız iki-üç risalelerde Eski Said sükûtu terk ederek, bazı gaddar memurların işkencelerine karşı hiddet etmiş; hükûmete değil, belki vazifesini sû-i istimâl eden o memurlara itiraz etmiş, mazlumane şekvasını yazmış. Fakat, yine o iki-üç risaleyi mahrem deyip neşrine izin vermedim. Has bir kısım dostlarıma münhasır kalmışlardır. Hükûmet ele

bakar ve zahire dikkat eder. Kalbe bakmak, gizli ve hususî işlere bakmak hakkı yoktur ki, herkes kalbinde ve hanesinde istediğini yapabilir ve padişahları zemmeder, beğenmez...

Ezcümle: Yedi sene evvel –daha yeni ezan çıkmadan– bir kısım memurlar sarığıma, hem hususî Şafiîce ibadetime müdahale etmek istemelerine mukabil, bir kısa risale yazıldı. Bir zaman sonra yeni ezan çıktı; ben o risaleyi mahrem dedim, intişarını men ettim. Hem, ezcümle, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de bulunduğum zaman, tesettür âyeti aleyhinde Avrupa'dan gelen itiraza karşı bir cevap yazmıştım. Bundan bir sene evvel, eski matbu risalelerimden alınan ve “On Yedinci Lem'a” namındaki risalenin bir meselesi olarak kaydedilmiş ve sonra “Yirmi Dördüncü Lem'a” ismini alan kısacık *Tesettür Risalesi*, ilerideki kanunlara temas etmemek için, o *Tesettür Risalesi*'ni setrettim. Her nasılsa, yanlışlıkla bir yere gönderilmiş. Hem o risale, medeniyetin, Kur'ân'ın âyetine ettiği itiraza karşı, müskit ve ilmî bir cevaptır. Bu hürriyet-i ilmiye, Cumhuriyet zamanında elbette kayıt altına alınamaz.

Beşinci delil: Dokuz senedir, bir köyde inzivâyı ihtiyar ettiğim; ve hayat-ı içtimaiyeden ve siyasetten sıyrılmak istediğim; ve bu defa gibi, müteaddit başıma gelen bütün işkencelere tahammül edip, dünya siyasetine karışmamak için bu on senede hiç müracaat etmediğimdir. Eğer müracaat etseydim, Barla yerine İstanbul'da oturabilirdim. Ve belki, bu defadaki gaddarâne tevkifimin sebebi, müracaatsızlıktan küsen ve gururlarına dokunan Isparta Valisinin

ve hükûmetin bazı memurlarının, garazlarından veya iktidarsızlıklarından habbeyi kubbe yapıp, Dahiliye Vekâletini evhamlandırmasıdır.

Elhâsıl: Benimle temas eden bütün dostlarım bilirler ki, siyasete değil karışmak, değil teşebbüs, belki düşünmesi dahi esas maksadıma ve ahvâl-i ruhiyeme ve hizmet-i kudsiye-i imaniyeme muhaliftir ve olamıyor. Bana nur verilmiş, siyaset topuzu verilmemiş. Bu hâlin bir hikmeti şudur ki: *Hakâik-i imaniyeye cidden müştâk ve memuriyet mesleğine giren birçok zatları, bu hakâike endişeli ve tenkitkârâne baktırmamak, onlardan mahrum etmemek için, Cenab-ı Hak kalbime siyasete karşı şiddetli bir kaçınmak ve bir nefret vermiştir, kanaatindeyim...*

Binbaşı Merhum Asım Bey isticvab edildi. Eğer doğru dese, Üstad'ına zarar gelir ve eğer yalan dese, kırk senelik namuskârâne ve müstakîmâne askerliğinin haysiyetine çok ağır gelir diye düşünüp, "Yâ Rab! Canımı al!" diyerek on dakikada teslim-i ruh eyledi, istikamet şehidi oldu. Ve dünyada hiçbir kanunun hatâ diyemeyeceği bir muavenet-i hayriyeye ve bir tasdiğe hatâ tevehhüm edenlerin çirkin hatâlarına kurban oldu.

Evet, Risale-i Nur'dan tam ders alan, bir su içer gibi, kolayca terhis tezkeresi telâkki ettiği ecel şerbetini içer. Eğer benden sonra dünyada kalan kardeşlerimin teellümlerini düşünmeseydim, ben de, âlicenap kardeşim Asım Bey gibi "Yâ Rab! Canımı da al!" diyecektim. Her neyse...

Benim sebep-i ithamımdan olan,

Üçüncü Madde

Risale-i Nur'un müsaade-i hükûmet alınmadan intişarını ve hissiyat-ı imaniyeyi kuvvetleştirmesiyle, ileride belki hükûmetin serbestane prensiplerine sed çeker ve emniyet-i umumiyei ihlâl eder.

Elcevap: Risale-i Nur, nurdur. Nurdan zarar gelmez. Siyaset topuzunu on üç seneden beri atmıştır ve bu vatanın ve bu milletin iki hayatlarının temel taşları olan hakikat-i kudsiyesini tespit eder ve bu mübarek milletin yüzde doksan dokuzuna zararsız menfaati olduğuna, eczalarını okuyan bütün zatları iştad edebilirim. Haydi biri çıksın, desin: "Bunda bir zarar gördüm."

Ve sâniyen: Benim matbaam yok ve müteaddit kâtiplerim yok. Birisini zorla bulabilirim. Ve hüsn-ü hattım yok. Yarım ümmîyim, bir saatte ancak bir sayfayı çok noksan yazımla yazabilirim. Merhum Asım Bey gibi bazı zatlara, benim için bir yâdigâr olarak, güzel yazılarıyla yardım ettiler. Benim çok hazin gurbetimdeki hâtırâtımı yazdılar. Sonra, o envâr-ı imaniyeyi derdine tam derman bulan bir kısım zatlara, onları okumak istediler ve okudular; hayat-ı ebediyelerine tam bir tiryak olduğunu hakkalyakîn gördüler, kendilerine istinsah ettiler. Elinize geçen ve nazar-ı tefişinizde bulunan "Fihriste Risalesi" gösteriyor ki, Risale-i Nur'un her bir cüzü, bir âyet-i Kur'âniye'nin hakikatini tefsir eder. Hususan erkân-ı imaniyeye dair âyetleri öyle bir vuzuhla tefsir eder ki, Avrupa filozoflarının bin seneden beri Kur'ân aleyhinde hazırladıkları hücum plânlarını ve esaslarını bozuyor.

Şimdilik elinizde “İhtiyar Risalesi”nin “On Birinci Rica”sında binler imanî ve tevhidî burhanlardan bir tek burhan var. Numûne için ona bakınız, dikkat ediniz; dâvâm doğru mudur, yanlış mıdır, anlarsınız. Hem bu vatan ve bu millete ne kadar menfaatli olduğuna numûne için, Risale-i Nur’un eczalarından olan “İktisat Risalesi” ve hastalara, imandan gelen yirmi beş devalı risale ve ihtiyarlara, imandan gelen yirmi altı rica ve tesellî risaleleri, bu mübarek milletin yarısından ziyade bir yekûn teşkil eden fakirler, hastalar, ihtiyarlar tâifelerine gayet kıymetli bir hazine-i servet ve tiryak ve ziya olduğunu insafla bakan herkes kabul eder kanaatindeyim.

Hem vazife-i tahkikatınıza yardım için derim: Fihriste Risalesi, yirmi senelik risalelerin bir kısmının fihristesidir. İçindeki risalelerin bir kısmının asılları Dârü’l-Hikmet’ten başlar. Fihriste’deki numaralar, telif tertibiyle değildirler. Meselâ, Yirmi İkinci Söz, Birinci Söz’den daha evvel telif edilmiş ve Yirmi İkinci Mektup, Birinci Mektup’tan daha evvel yazılmış. Bunlar gibi çok var...

Sâlisen: İman ilminden ibaret olan Risale-i Nur eczaları, emniyet ve âsâyişi temin ve tesis ederler. Evet güzel seciyelerin ve iyi hasletlerin menşe ve menbaı olan iman, elbette emniyeti bozmaz, temin eder. İmansızlıktır ki, seciyesizliğiyle emniyeti ihlâl eder.

Hem bunu biliniz ki, yirmi-otuz sene evvel bir gazete gördüm ki, İngilizlerin bir Müstemlekât Nâzırı demiş: “Bu Kur’ân müslümanların elinde varken biz onlara hakikî

hâkim olamayız... Bunun kaldırılmasına ve çürütülmesine çalışmalıyız!”

İşte, bu kâfir muannidin bu sözü, otuz senedir nazarımı Avrupa filozoflarına çevirmiş olduğundan, nefsimden sonra onlarla uğraşıyorum. Dahiliyeye pek bakamıyorum ve dahildeki kusuru, Avrupa'nın hatâsı, ifsadıdır, derim. Avrupa filozoflarına hiddet ediyorum, onları vuruyorum. Felillâhilhamd, Risale-i Nur o muannit kâfirin hülyasını kırdığı gibi, maddiyyun, tabiiyyun filozoflarını tam susturur bir vaziyete girmiştir. Dünyada, hangi şekilde olursa olsun, hiçbir hükûmet yoktur ki, kendi memleketinin böyle mübarek mahsulünü ve sarsılmaz bir mâden-i kuvve-i mâneviyesini yasak etsin ve nâşirini mahkûm eylesin! Avrupa'da rahiplerin serbestiyeti gösteriyor ki, hiçbir kanun, târik-i dünya olanlara ve âhirete ve imana kendi kendine çalışanlara ilişmez.

Elhâsıl: On sene kadar sebepsiz bir nefye mahkûm; ihtilâttan, muhabereden memnu, gurbettede bir ihtiyar adamın, saadet-i ebediyenin anahtarı olan imanına dair hâtırat-ı ilmiyesini yazmasını, dünyada hiçbir kanun ona yasak diyemez ve demez kanaatindeyim. Ve şimdiye kadar hiçbir âlim tarafından tenkit edilmemesi, elbette o hâtırât, ayn-ı hak ve mahz-ı hakikat olduğunu isbat eder.

Benim ithamım ve tevkifime sebep gösterilen,

Dördüncü Madde

Devletçe yasak edilen tarikat dersini vermekle ihbar edilmiş olmaklığımdır.

Elcevap: Evvelâ, elinizde bulunan bütün kitapların şahittirler ki, ben hakâik-i imaniyeyle meşgulüm. Hem müteaddit risalelerimde yazmışım ki: “Tarikat zamanı değil, belki imanı kurtarmak zamanıdır. Tarikatsız cennete giden pek çok; fakat imansız cennete girecek hiç yok. Onun için imana çalışmak lâzımdır.” diye beyan etmişim.

Sâniyen: On senedir Isparta vilâyetinde bulunuyorum. Biri çıksın, “Bana, tarikat dersi vermiş” desin! Evet, bazı has âhiret kardeşlerime ulûm-u imaniye ve hakâik-i âliye dersini hocalık itibarıyla vermişim. Bu, tarikat talimi değil, belki hakikat tedrisidir. Yalnız bu kadar var ki: Ben Şafîiyim; namazdan sonraki tesbihatım, Hanefî tesbihatından biraz farklıdır. Hem, akşam namazından yatsı namazına kadar ve fecirden evvel, hiç kimseyi kabul etmemek şartıyla, kendi kendime günahlarımdan istiğfar ve âyetleri okumak gibi şeylerle meşguliyetim var. Zannederim, dünyada hiçbir kanun bu hâle yasak diyemez.

Bu mesele-i tarikat münasebetiyle hükûmet ve mahkeme memurları tarafından benden soruluyor: “Neyle yaşıyorsun?”

Elcevap: Dokuz sene ikamet ettiğim Barla halkının müşâhedeşiyle, şiddet-i iktisat berekâtıyla ve tam kanaat hazinesiyle ve ekser günlerde her bir gün yüz para ile, bazı daha az bir masrafla yaşadığımı benimle temas eden dostlarım bilirler. Hattâ yedi sene zarfında elbise, pabuç gibi şeylere yedi banknotla idare ettim.

Hem, elinizde bulunan tarihçe-i hayatımın şehadetiyle, bütün hayatımda halkların hediye ve sadakalarından istinkâf edip, en sâdık dostlarımla hatırlarını rencide ederek hediyesini reddetmişim. Eğer mecburiyetle hediye almışsam, mukabilini vermek şartıyla aldığımı, bana hizmet eden dostlarım bilirler. Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiye'de aldığım maaştan çoğunu, o zaman yazdığım kitapların tab'ına sarf ettim; az bir kısmını, hacca gitmek için sakladım. İşte o cüz'î para, iktisat ve kanaat berekâtıyla on sene bana kâfi geldi ve yüz suyumu döktürmedi. Daha o mübarek paradan biraz var.

Ey heyet-i hâkime! Bu uzun ifâdâtımı dinlemekten usanmamak gerektir. Çünkü yirmi-otuz kitab, benim tev-kifnamemin evrakı içine girmişler. Bu kadar itham evrakıma karşı, elbette bu uzun olan ifade kısa kalır. Ben, on üç senedir dünya siyasetine karışmadığımdan, kanunları bilmiyorum. Hem, kendimi müdafaa için aldatmaya tenezzül etmediğime tarihçe-i hayatım şahittir. Ben, hakikat-i hali olduğu gibi beyan ettim. Sizin vicdanınız var ve kanunların gadirsiz veçh-i tatbiklerini bilirsiniz, hakkımda hükmünüzü verirsiniz. Bunu da biliniz ki:

Bazı iktidarsız memurların ya iktidarsızlıklarından veya evhamlarından veya keçi, kurt bahanesi nev'inden veya kendilerine bir pâyeye vermek veya hükûmete yaranmak fikriyle, yeni serbestî kanunlarının tatbiklerine zemin hazırlamak entrikalarından, hakkımda dürbünle bakarak habbeyi kubbe gösterdiler. Sizlerden ümidimiz şudur ki: İktidarınızdan, onların evhamlarının kubbesinin habbe olduğunu

göstermektir. Yani onların dürbünlerini aksine çevirip bakarsınız...

Hem bir ricam var: Müsadere edilen kitaplarımın, bin liradan ziyade bence kıymetleri var; bana iade ediniz. Onların mühim bir kısmı on iki sene evvel Ankara Kütüphanesi'ne iftihar ve teşekkürle kabul edildiğini, kütüphane nâzırı gazeteyle ilân etmiştir.

Şimdilik hayatıma hükümleri geçen heyetinizin reyıyla bu ifademın bir sûretini müdde-i umumîye verip beni bu zarara sokanlar aleyhinde ikame-i dâvâ etmek ve bir sûretini Dahiliye Vekâleti'ne ve bir sûretini de Meclis-i Meb'usân'a vermek istiyorum.

Yukarıdaki Müdafaatımın Birinci Tetimmesi

Beni istintak eden zatın ve heyet-i hâkimenin nazar-ı dikkatlerine,

Evvelki ifademe üç maddeyi ilâve ediyorum.

Birinci Madde

Bizi hayrette bırakan ve gayet şaşırtan ve bir garazı ih-sas eden ve bililtizam hiçten bir sebep-i itham icat etmek nev'inden, musırrane, bir cemiyet ve teşkilât varmış gibi soruyorlar ve "Bu teşkilâtı yapmak için nereden para alıyorsunuz?" diyorlar.

Elcevap: Evvelâ, ben dahi soranlardan soruyorum: Böyle bir cemiyet-i siyasiyenin, bizim tarafımızdan vücuduna dair hangi vesika, hangi emareler var ve parayla

teşkilât yaptığımıza hangi delil ve hangi hüccet bulmuşlar ki, bu kadar musırrane soruyorlar? Ben, on senedir Isparta vilâyetinde şiddetli tarassut altında bulunmuşum. Bir-iki hizmetkâr ve on günde bir-iki yolcudan başka adamları görmeyen garip, kimsesiz, dünyadan usanmış, siyasetten gayet şiddetle nefret etmiş ve kuvvetli siyasî muhalif cemiyetlerin ne kadar aksülâmeller ile zararlı ve akîm kaldığını mükerrer müşahedatla görmüş ve kendi kavim ve binler dostları içinde, en mühim fırsatta, siyasî cemiyet ve cereyanları reddetmiş ve karışmamış ve iman-ı tahkikînin gayet kudsî ve hiçbir şeyle zedelenmesi caiz olmayan hizmeti bozmak ve ağrâz-ı siyasî ile çürütmeyi en büyük bir cinayet telâkki ederek şeytandan kaçır gibi siyasetten kaçan ve on seneden beri *أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ*¹ kendine düstur eden; ve hileyi hilesizlikte bulan, asabî ve bilâ-perva esrarını fâşeden; on sene koca Isparta vilâyetinin hassas ve cessas memurlarına böyle teşkilât sezdirmeyen bu adamdan, “Böyle bir teşkilât var ve siyasî bir dolabı çeviriyorsunuz.” diyenlere karşı, yalnız ben değil, belki Isparta vilâyeti ve bütün beni tanıyanlar, belki bütün ehl-i akıl ve vicdan, onların iftiralarını nefretle karşılar ve “Garazkâr plânlar ile onu itham ediyorsunuz.” diyecekler.

Sâniyen: Meselemiz imandır. İman uhuvvetiyle bu memlekette ve Isparta'nın yüzde doksan dokuz adamlarıyla uhuvvetimiz var. Hâlbuki cemiyet ise, ekser içinde ekalliyetin ittifakıdır. Bir adama karşı, doksan dokuz adam cemiyet olmaz. Meğer, gayet insafsız bir dinsiz, herkesi -hâşâ-

¹ Şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım.

kendisi gibi tevehhüm edip, bu mübarek ve dindar milleti tahkir etmek niyetiyle böyle işaa eder...

Sâlisen: Benim gibi pek ciddî bir muhabbetle Türk milletini seven; ve Kur'ân'ın senâsına mazhariyetleri cihe-tiyle Türk milletini pek çok takdir eden; ve altı yüz sene-den beri bütün dünyaya karşı koyan ve Kur'ân'ın bayrak-tarı olan bu millete karşı gayet şiddetli taraftar bulunan; ve bin Türkün şehadetiyle, bin milliyetçi Türkçüler kadar Türk milletine bilfiil hizmet eden; ve kıymettar otuz-kırk Türk gençleri, namazsız otuz bin hemşehrilerine tercih etmekle bu gurbeti ihtiyar eden; ve hocalık haysiyetiyle izzet-i ilmiyeyi muhafaza eden ve hakâik-i imaniyeyi pek vâzih bir sûrette ders veren bir insanın, on sene ve belki yirmi-otuz sene zarfında, yirmi-otuz değil, belki yüz ve bin talebesi, sırf iman ve hakikat ve âhiret noktasında onunla fedakârâne bağlansa ve âhiret kardeşi olsa çok mudur ve zararı mı var? Hiç ehl-i vicdan ve insaf bunları tenkide cevaz verir mi? Ve bunlara cemiyet-i siyasiye nazarıyla bakabilir mi?

Râbian: On sene zarfında yüz banknot ile idare eden ve günde bazen kırk para ile geçinen ve yetmiş yamalı bir abayı yedi sene giyen bir adam hakkında; "Nereden para alıp yaşıyorsun ve teşkilât yapıyorsun?" diyenlerin, ne kadar insaftan uzak düştüklerini ehl-i insaf anlar.

İkinci Madde

Menemen hâdisesinin bir yalancı taklidini yapıp, millette dehşet verip, serbestî kanunları kolayca tatbik etmek desisesiyle hükûmeti iğfal ederek, güya "Hükûmetin serbestî

kanunlarını kabul ettirmesine yardım ediyoruz.” entrika-sıyla, beni Barla’dan Isparta’ya cebren celbettiler. Baktılar, ben öyle fitnelere âlet olamıyorum ve öyle her cihetçe vata-
tana, millete, dine zararlı olan akîm teşebbüslere meylim yoktur, anladılar ki o vakit plânlarını değiştirdiler. Benim beğenmediğim bir şöhret-i kâzibemden istifade edip, hiç hatır ve hayalimize gelmeyen entrikalarla başımıza Mene-men hâdis-e-i vâkıasının bir mevhum taklidini geçirdiler. Hem millete, hem hükûmete, hem mâsum, mevkuf birçok efrad-ı millete büyük zarar verdiler. Şimdi yalanları meydana çıktıkça, kurdun keçiye bahane bulması nev’inden bahaneler bulup, memurîn-i adliyeyi şaşırtmak istiyorlar. Adliye memurların bu meselede çok dikkate ve ihtiyata muhtaç olduklarını müdafaa-yı milliye hukukum noktasında hatırlatıyorum. Asıl itham edilecek onlardır ki, hükûmetin bazı erkânına dalkavukluk edip ve sahtekârlıkla, bir yalancı cemiyet maskesi altında, bazı safdil, mâsum biçareleri tehyic ederek küçük bir hâdis-e çıkarır; sonra şeytan gibi habbeyi kubbe gösterip hükûmeti şaşırtır, çok mâsumları ezdirir, memlekete büyük bir zarar verir, kabahati de başkalara yükler. İşte bu meselemiz aynen böyledir.

Üçüncü Madde

Hükûmetin daireleri içinde en ziyade hürriyetini muhafaza etmeye ve tesirat-ı hariciyeden en ziyade bîtarafâne, hissiyatsız bakmakla mükellef olan, elbette mahkemedir. Ben mahkemenin hürriyet-i tâmmesine istinaden, hürriyetle, hukuk-u hürriyetimi bu sûretle müdafaa etmeye hakkım vardır.

Evet, her yerde adliyelerde mal ve can meseleleri var. Eğer bir hâkim şahsen hiddet edip bir katili katletse, o hâkim katil olur. Demek adliye memurları, hissiyattan ve tesirat-ı hariciyeden bütün bütün âzade ve serbest olmazsa, sûreten adalet içinde müthiş günahlara girmek ihtimali var.

Hem cânilerin ve kimsesizlerin ve muhaliflerin dahi bir hakkı var. Ve hakkını aramak için, gayet bîtarafâne bir merci isterler.

Adalet noktasından tarafgirlik fikrini verip, adaletin mahiyetini zulme çeviren, hakkımda sarf edilen bir tâbirdir ki, Isparta'da ve burada bazı isticvablarda ismim Said Nursî iken, her tekrarında Said Kürdî ve bu Kürt diye beni öyle yâd ediyorlar. Bununla, hem âhiret kardeşlerimin hamiyet-i milliyelerine ilişip aleyhime bir his uyandırmak, hem mahkeme ve adaletin mahiyetine bütün bütün zıt ve muhalif bir cereyan vermektir. Evet, hâkim ve mahkeme tarafgirlik şâibesinden müberrâ ve gayet bîtarafâne bakması birinci şart-ı adalet olduğuna dair binler vukuat-ı tarihiyeden, Hazreti Ali (*radıyallâhu anhu*)'ın hilâfeti zamanında bir Yahudi ile mahkemede beraber oturmaları ve çok padişahların, âdi adamlar ile mahkeme-i adalette görülmesi gibi çok hâdisat-ı tarihiye varken, benim hakkımda bir yabanilik hissini veren ve nazar-ı adaleti şaşırtmak isteyen adamlara derim:

"Ey efendiler! Ben herşeyden evvel müslümanım ve Kürdistan'da dünyaya geldim. Fakat bu Türklere hizmet ettim ve yüzde doksan dokuz menfaatli hizmetim Türklere olmuş ve en çok hayatım Türkler içinde geçmiş ve en sâdık

ve en halis kardeşlerim Türklerden çıkmış ve İslâmiyet ordularının en kahramanı Türkler olduğundan, meslek ve hizmet-i Kur'âniyem cihetiyle, her millettten ziyade Türkleri sevmek ve taraftar olmak kudsî hizmetimin muktezası olduğundan, bana Kürt diyen ve kendini milliyet-perver gösteren adamların bini kadar Türk milletine hizmet ettiğimi, hakikî ve civanmert bin Türk gençlerini işhad edebilirim. Hem heyet-i hâkimenin ellerinde bulunan otuz-kırk kitabımı, hususan İktisat ve İhtiyarlar ve Hastalar risalelerini işhad ediyorum ki, Türk milletinin beşten dört kısmını teşkil eden musibettede, fakirler ve hastalar ve ihtiyarlar ve dindar müttakîler tâifelerine bin Türkçü kadar hizmet eden o kitaplar, Kürtlerin ellerinde değil, belki Türk gençlerinin ellerindedirler.”

Heyet-i hâkimenin müsaadesiyle, bizi bu belâya sokan ve hükûmetin mühim bazı erkânını iğfal eden ve milliyet-perverlik perdesi altında entrikaları çeviren mülhid zalimlere derim:

“Ey efendiler! Benim hakkımda tespit edilmeyen ve tespit edilse dahi bir suç teşkil etmeyen ve suç olsa bile yalnız beni mesul eden bir madde yüzünden, kırktan fazla Türkün en kıymettar gençlerini ve en muhterem ihtiyarlarını, büyük bir cinayet işlemişler gibi bu belâya atmak, milliyet-perverlik midir? Evet, sebepsiz böyle işkence-
li tevkife düşenler içinde Türk gençlerinin medâr-ı iftihar olacak bir kısım zatlar var ki,¹(Hâşiye) uzaktan kıymetini

1 (Hâşiye) O zatlar, men-i mahkeme ile iki aylık sıkıntılı tevkiften sonra tahliye edilmişlerdir.

hissedip, ona yalnız bir selâm veya imanî bir risale göndermemle, onu bir cânî gibi çoluk-çocukları içinden alıp bu belâyâ atmak milliyetçilik midir? Ben ki, sizin nazarınızda yabanî millettenim, diyorum. Bu mevkuf olan civanmert ve muhterem Türk gençleri ve ihtiyarları içinde öyleleri var ki, onların bir tanesini, kendi milletimden yüz adama da değiştirmem. Ve onların içinde öyleleri var ki, on sene bana zulmeden memurlara, beş seneden beri onların hatırları için, o zalimlere bedduayı bıraktım. Ve onların içinde öyleleri var ki, âli seciyelerin en halis numûnelerini o âlicenap Türk arkadaşlarda kemâl-i hayret ve takdirle gördüm. Ve Türk milletinin sır-ı tefevvukunu onlarla anladım..

Ben vicdanımla ve çok emarelerle temin ederim ki, eğer bu mâsum mevkufar adedince vücutlarım bulunsaydı veyahut onların umumuna gelen her nevi meşakkatlerini alabilseydim, kasem ederim ki, müftehirane, o kıymettar zatlara bedel çekmek isterdim. Benim bunlara karşı bu hissim, onların kıymet-i zatiyeleri içindir, yoksa şahsıma karşı faydası dokunması için değildir. Çünkü bir kısmını yeni görüyorum. Bir kısmı, belki o benden fayda görmüş; ben ondan zarar görmüşüm. Fakat binler zarar görsem, yine onların kıymeti, nazarımda tenzil etmez.”

İşte ey Türkçülük dâvâ eden mülhid zalimler! Türk milletinin medâr-ı ıftiharları olabilecek bu kadar zatlara gayet âdi ve ehemmiyetsiz bahanelerle –sizin tâbirinizle– benim gibi bir Kürt yüzünden perişan etmek, tezvil etmek milliyetçilik midir? Türkçülük müdür? Vatan-perverlik midir? Haydi, o insafsız vicdanınıza havale ediyorum!

İşte mahkeme-i âdile, onların mâsumiyetini anlamakla çoklarını tahliye etti. Eğer ortada bir suç varsa, o suç benimdir. Onlar, ulüvv-ü cenaplarından, benim gibi garip ve ihtiyar bir hocaya soba yakmak, su getirmek, yemek pişirmek ve kendime mahsus bir risalemi tebyiz etmek gibi cüz'î işlerimi sırf "lillâh" için yapmışlar ve benim hatırım için hatıra defterim hükmünde olan iki risalemin âhirlerinde, bir hatıra olmak üzere imzalarını atmışlar. Acaba dünyada, böyleleri, böyle bahanelerle muaheze edecek bir kanun, bir usul ve bir maslahat var mı?

Dördüncü Kısım

Kastamonu Hayatı

Bediüzzaman Said Nursî, Eskişehir hapsinden çıktıktan sonra, Kastamonu vilâyetine nefyediliyor. Uzun bir müddet polis karakolunda ikamete mecbur edildikten sonra, karakolun tam karşısında, daimî bir tarassut altında olan bir eve yerleştiriliyor.

Bediüzzaman Said Nursî'nin Kastamonu'da sekiz sene karakolun göz hapsi altında ikamete mecbur edildiği ev (solda) ve karşısında polis karakolu.

Orada, sekiz sene ağır bir istibdat ve göz hapsi altında bir sürgün hayatı geçirtiliyor. Fakat o, katiyen boş durmuyor, neşr-i envâr-ı Kur'âniye'ye gizli olarak devam ediyor. Bilhassa İnebolu'da çok fedakâr ve faal talebeleri yetişiyor. Aynen Isparta talebeleri gibi, şevkle Risale-i Nur'u yazmaya ve etrafa perde altında neşretmeye başlıyorlar. Karadeniz havalisinde de Risale-i Nur eserleri böylece büyük bir rağbet görmeye başlıyor.

Hazreti Üstad Kastamonu'da iken, Isparta'daki talebeleriyle daima alâkadardır. O, izn-i ilâhî ile biliyordu ki, Risale-i Nur'u dünyaya ilân ve neşredecek fedakârlardan ve nâşirlerden kısm-ı âzamı Isparta'dan çıkacak veya Isparta merkezindeki hizmetle bu büyük vazife ifâ edilecek.

Risale-i Nur şâkırtleri, sevgili Üstadlarının hâl ve istirahtiyle çok alâkardırlar. Müşfik Üstadlarından ve Nurcu kardeşlerinin Risale-i Nur hizmetlerinden sık sık haber almayı arzu ederler.

Bediüzzaman Saîd Nursî, yirmi yedi sene zarfında, Nur talebelerine hitaben ilmî, imanî, İslâmî mevzularda ve hizmet-i imaniyeye dair bazı mektuplar yazmıştır. Nur talebeleri de, çok müştâk oldukları bu mektupları elyazılarıyla çoğaltarak neşretmişlerdir. Din düşmanlarının, postahanelerden Nur Risaleleri'ni ve mektuplarını göndermeyi yasak edecek dereceye varan şiddetli tazyikatları zamanında bu mektupları ve Nur Risaleleri'ni, Nur talebeleri köyden köye, kasabadan kasabaya, vilâyetten vilâyete götürmüşlerdir. Hattâ kendi aralarında "Nur postacıları" meydana getirmişlerdir. Bütün ruh u canlarıyla gönüllü olan bu "Nur postacıları", bu hizmetin en kudsî bir vazife olduğuna inanmışlardır. Gayet ehemmiyetli ve hakikatli olduğu kadar, gayet güzel olan ve Risale-i Nur'un "Lâhika Mektupları" ismini alan bu mektuplar, Nur talebeleri'nin ruhî birçok ihtiyaçlarını tatmin etmiştir. Hem Risale-i Nur talebelerine, Kur'ân ve iman hizmetinde birer rehber hükmüne geçmiş, hem İslâmiyet düşmanlarının bütün bütün yalan ve uydurma propagandalarına

aldanmamak ve intibah vermek hususunda uyandırıcı bir tesir husule getirmiştir. Ve bu sûretle de, dinsizliğin o muvakkat şâşaah saltanatı devrinde –çok kimselerin ümitsizliğe ve atâlete düşürüldüğü o karanlık günlerde– kalblere inşirah ve sürur vermiş ve iman hizmeti için faaliyet aşkını yerleştirmiştir. Ve böylece müminleri yeisten kurtarıp, İslâmiyet'in, Risale-i Nur'la istikbaldeki parlak zaferlerine işaretler edip müjdeler vermiştir.

Evet, o nûranî Lâhika mektupları ki, ruhları, kalbleri, cezb ve fetheden, akılları teshir eden hakikatlerle doludur. Bu Lâhika mektuplarından bazıları ileride yeri geldikçe dercedilecektir. Hazreti Üstadın Kastamonu'daki hayatına dair mâlûmatı, Kastamonu'dan yazdığı mektupların bir kısmından bazı parçalar almakla ve oradaki halis ve sadık Nur talebelerinin mektuplarından birkaç mektubunu bu tarihçeye idhal etmek sûretiyle takdim ediyoruz. Aşağıda yazılan mektuplar, beş yüz sayfadan ziyade olan *Kastamonu Lâhikası*'ndan, Üstadın, Kastamonu'dan Isparta'daki talebelerine gönderdiği mektuplarından beş-on mektuptur. Bu mektuplarda Hazreti Üstad, talebelerine, el yazısıyla risaleleri yazmalarının, neşretmelerinin ehemmiyetini, Risale-i Nur talebelerinin şimdilik cüz'î gibi görünen hizmetlerinin, hakikatte, kâinatta en muazzam mesele olduğunu ve birgün bu memlekette Risale-i Nur'un nuruyla geniş çapta fütihat olacağını müjdelemekte, Risale-i Nur'un dairesinin ve neşriyatının temellerini, esaslarını vaz' ve tahkim etmektedir.

**Kastamonu'da Üstad Bediüzzaman'a Sekiz
Sene Hizmet Eden Mehmet Feyzi ve Çaycı
Emin Efendi'nin, Kastamonu'daki Hayatına
Dair Emirdağ'da İken Hazreti Üstad'a
Yazdıkları Kıymettar Bir Mektuplarıdır**

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ بِعَدَدِ
رَسَائِلِ النُّورِ الْمَقْرُوءَةِ وَالْمَكْتُوبَةِ

Çok sevgili, çok kıymettar, çok müşfik Üstadımız, Efendimiz Hazretleri,

Evvela: Leyle-i Mirac'ınızı tebrik eder, ellerinizden öper, kusurumuzun affını rica ederiz.

Üstadımızın tercüme-i halini merak edenlere deriz ki:

Kur'ân-ı Hakim, otuz üç âyâtının i'câzkâr işaretleriyle.. İmam Ali (*radıyallâhu anhu*) Celcelûtiye ve Ercûze'sinde kerametkâr delâlatıyla.. ve Gavs-ı Âzam (*kudûsî sirrühî*), beşaretkâr beyanâtıyla Üstadımızın hakikî tercüme-i hâlini ve Risale-i Nur'un hakikî mahiyetini beyan etmişler.

Üstadımızın şahs-ı mânevîsini bilmek isteyenler, Risale-i Nur'un İşârât-ı Kur'âniye ve Kerâmât-ı Aleviye ve Kerâmât-ı Gavsîye Risaleleri'ni ve Risale-i Nur'un sair eczalarını dikkatle tetebbu etmeleri lâzımdır. Yalnız bizim, Üstadımız hakkındaki kanaat-i kat'iyemiz şudur ki: İsm-i Nur ve İsm-i Hakim'e mazhariyetle, Kur'ân-ı Hakim'in hazinesinden nail olduğu hakâik ve maârifî, tahdis-i nimet maksadıyla beşere ilân eden bu allâme-i zîfünun Bediüzzaman Hazretleri,

ahlâk-ı Muhammediye (*aleyhissalâtu vesselâm*) ile tahallûk etmiş, nefis ve heva berzahlarından geçmiş, mekârim-i ahlâkın en mümtaz ve müstesna bir timsâl-i mücessemi olarak bu asırda bulunmuş; şimdiye kadar bütün hayatında şâyân-ı hayret bir ulûv-ü himmet ve sekînet ve iffet ve mahviyet içinde yaşamış. Gınâ-yı kalbi, tevekkül ve kanaati harikulâde.. maişet ve kıyafeti, pek sade.. ve mekârim-i ahlâkı, pek fevkalâde.. dünyaya zerre kadar meyil ve muhabbet etmez...

Hem öyle bir tarzda izzet-i ilmiyeyi hayatta muhafaza etmiş ki; asla kimseye arz-ı iftikar etmemek, hayatının en mühim bir düsturu olmuştur. Dünya kendilerine teveccüh etmişse de, ondan yüz çevirmiş olan Üstadımız, emr-i maaşta Cenab-ı Hakk'ın inâyetiyle, iffet ve nezahetini daima muhafaza eder; sadaka, zekât ve hediyeleri almaz. Yakinen biliyoruz ki, Kastamonu'da bulundukları zaman, oturdukları evin îcarını vermek için yorganını sattılar da, yine hiçbir sûretle hediye kabul etmediler.

Hem Üstadımız, tekellûf ve taazzumdan asla hoşlanmaz ve talebelerinin dahi tekellûf kaydından âzâde olmalarını emreder. Ve buyururlar ki: "Tekellûf, şer'an ve hikmeten fenadır, çünkü tekellûf sevdası insanı, hadd-i mârufu tecavûze sevk eder. Mütekellif olanlar, bazen hodbinâne ve tezahür ve tefâhur tavrı ve muvakkat soğuk bir riyâkâr vaziyeti takınmaktan kurtulmaz. Hâlbuki bunların ikisi de ihlâsı zedeler."

Hem Üstadımız, gayet mütevazidir. Tefevvuk ve temeyyüz dâiyelerinden, şöhrat sevdalarından ziyadesiyle sakınırlar. Kendilerine mahsus sâfi-meşrebi, o gibi can sıkacak şeylerden âlîdir. Herkese, hele ihtiyarlara ve çocuklara ve fukaralara, rıfk ve mülâyemetle uhuvvetkârâne bir muamele-i hâlisane bulundurlar. Mübarek yüzlerinde, mehâbet ve beşâsetle karışık bir nur-u vakar lemean eder. Heybetle beraber âsar-ı üns ve ülfet dahi görünür. Daima mütebessim bulundurlar. Fakat bazen tecelliyatın muktezası olarak mehâbet ve celâl nazarı o derece tezahür eder ki, artık o zaman yanında bulunup da söz söylemek isteyen adamın, âdeta dili tutulur, ne söylemek istediği anlaşılmaz. Bu âcizler, çok defa bu hâli müşâhede ettik.

Üstadımızın, az söylemek âdetidir. Fakat, söylediğini veciz söyler, herhâlde düstur-u hikmet olarak pek mânidar ve pek şümûllü birer câmiu'l-kelimidirler.

Üstadımız, ne kimseyi zemmeder ve ne de yanında kimseyi gıybet ettirir. Bunlardan asla hoşlanmaz. Kusur ve hatâları setrederler. Hem o kadar hüsn-ü zanna mâlikdir ki, hattâ kendisi hakkında bir nâseza söz tebliğ edene; "Hâşâ! Bu yalandır. Bu sözü söyledi dediğin zat, böyle söylemez." buyururlar.

Üstadımızın nefisle mücahede bir rûsuh ve ihtisası vardır ki, asla huzûzat-ı nefsaniyelerine hizmet etmezler. Bir insana kâfi gelmeyecek kadar az yerler ve az uyurlar. Gecelerde, sabaha kadar câlib-i dikkat bir hâl-i hâşiâne ile ubûdiyette bulundurlar. Yaz ve kış bu âdetleri tahallûf

etmez. Teheccüd ve münâcat ve evrâdlarını asla terk etmezler. Hattâ bir Ramazan-ı Şerifte pek şiddetli hastalıkta, altı gün bir şey yemeden savm-ı visal içinde ubûdiyetteki mücahedelerini terk etmediler. Komşuları her zaman derler ki: “Biz, sizin Üstadınızın sekiz sene yaz ve kış geceleri, aynı vakitlerde sabaha kadar hazin ve muhrık sadâsıyla münâcat seslerini dinler ve böyle fasılasız devamlı mücahadesine hayretler içinde kalırdık.”

Hem Üstadımız, taharet ve nezafet-i şer’iye son derece riayet eder, her zaman abdestli olarak bulunur, asla mübarek vaktini boş geçirmez. Ya Risale-i Nur telifiyle veya tashihiyle meşgul veya Münâcât-ı Cevşeniye’yi kıraat ve secdegâh-ı ubûdiyete kâim veya tefekkür-ü âlâ-yı ilâhî bahrine müstağrak bulunurdu.

Ekseriyetle, yaz zamanı şehre uzak ormanlık dağ vardı. Üstadımızla oraya giderdik. Yolda, hem Risale-i Nur tashih ederler, hem bu âciz talebelerinin okudukları risaleye dikkat ederler ve tashih için hatâlarını söylerler veyahut eski müellefatından birisinden ders verirler, bu sûretle yolda bile mübarek vaktini vazife ile geçirirlerdi. Evet biz itiraf ediyoruz ki, Üstadımızın nutkundaki letâfet ve ülfetindeki halâvet o derece feyiz bahşederdi ki; insan, sabahtan akşama kadar o vaziyette ders alsa, yol yürüse, asla sıkılmak ihtimali yoktu.

Hem Üstadımız, Risale-i Nur hizmetini herşeye tercih ederler ve buyururlardı ki: “Yirmi senedir Kur’ân-ı Hakîm’den ve Risale-i Nur’dan başka bir kitabı ne mütâlaa

etmişim ve ne de yanımda bulundurmuşum; Risale-i Nur kâfi geliyor.” Evet, Feyyaz-ı Mutlak tarafından bütün hakâik-i Kur’âniye kalb-i münevverlerine ilham ve ilka-ı küllî ile ifaza olunur da, Kur’ân-ı Mucizî’l-Beyândan başka neye muhtaç olur? Bundan şüphesi olanlar, Risale-i Nur’a dikkat etsinler. Cenab-ı Hak, Üstadımıza, Risale-i Nur’un telifinde öyle bir iktidar-ı bedî ihsan etmiştir ki, bu herkese nasip olacak hasletlerden değildir. O harika Nur Risaleleri, her biri, gurbette, hastalık içinde, dağda, bağda, kâtipsiz, tahammülü müşkül gayet ağır şerâit dahilinde, zâhirî nice müşkülâtlarla meydana gelmiş ve müminlerin imdadına yetişmiştir. Fakat, Cenab-ı Hakk’a şükrolsun ki, inâyet-i ilâhiye, harika bir tarzda Üstadımıza fevkalâde muvaffakiyet ihsan etmiştir. İşte bu sırdandır ki Cenab-ı Hak, ona kâinatı bir kitab-ı semavî ve arzı bir sayfa gibi keşif ve şuhûdla bihakkalyakîn okuyacak bir iktidar vermiş; mahz-ı inâyetle böyle kudsî bir esere sahip kılmıştır.

Evet, âyât-ı teşriiyeyi hâvi Kur’ân’ı Mu’cizü’l-Beyan’ın hakâik ve maârifini ve âyât-ı kevnîyeyi şâmil kitab-ı kebir-i kâinatın vezâif ve meânisini beyan edip, mârifetullahın en yüksek derecâtına urûca nev-i beşeri teşvik eden ve bugünkü günde, ölmeye yüz tutan kalbleri bile izn-i ilâhî ile ihtizaza getirecek kadar harika bir eser-i bedîa, bir sereyan-ı serîa olan Risale-i Nur ile neşr-i hakâik eden bu vücud-um es’ud ile beşeriyet iftihar etmek lâzım gelirken; çok gariptir ki, ehl-i şekavet tarafından zehir verilmeye cesaret ve taş atılmaya bile cür’et ediliyor.

Evet *أَشَدُّ الْبَلَاءِ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ ثُمَّ الْأَوْلِيَاءِ*¹ sınıyla, enbiyânın vârisi olanların türlü türlü belâlara uğramaları, hikmet-i ilâhiye iktizasından olmasıyla, o zümre-i mübareke gibi, Üstadımız daha nice belâlara hedef olmuştur. Hattâ Kastamonu'ya ilk teşrif ettikleri zaman çocuklar, bir bedbaht şaki tarafından teşvik edilip, abdest almak için çeşmeye çıktıkları vakit taş atmışlar. Fakat Üstadımız daima gördüğü eza ve cefalara ulû'l-azmâne sabır ve tahammül eder. Hem safâ-yı sadre ve selâmet-i kalbe mâlik olduklarından, o çocuklara dahi hiddet etmeyip buyururlardı ki: "Bunlar, Sûre-i Yâsin'den mühim bir âyetin nüktesini keşfime sebep oldular." diye onlara dua ederlerdi. Sonra bu çocuklar, Üstadımızın duaları bereketiyle şâyân-ı hayret bir hâl kesbettiler ki; Üstadımızı uzak-yakın nerede görürlerse, koşarak yanına gelirler, mübarek elini öperler, duasını alırlardı.

Hem Üstadımızın harika hâlâtı ve şâyân-ı hayret garâib-i ahvâli, başta Risale-i Nur olarak pek çoktur. Evet, biz itiraf ediyoruz ki, Üstadımız bizim hâtrât-ı kalbimizi bizden ziyade okur, çok defa haberimiz olmadığı bir meseleden bizleri şiddetli telâşla ikaz ederler, bizi hayrette bırakırlar. Fakat günler geçtikten sonra aynen Üstadımızın ikaz ettiği şeyle karşılaşır, aklımız başımıza gelirdi.

Üstadımızla dağa gittiğimiz zaman, daha şehre dönme zamanı gelmeden, birden Üstadımız kalkarlar, bize de

¹ "Belâların en şiddetlisi insanların en iyisi, en kâmilleri olan peygamberlerin, sonra derecelerine göre Allah'ın veli kullarının üzerine gelir." (Yakın manadaki hadisler için bkz.: Tirmizî: *zühd* 57; İbni Mâce: *fiten* 23; Ahmed İbni Hanbel: *el-Müsned* 1 172, 185; el-Buhârî: *el-Edebü'l-müfred* s.179)

emrederlerdi. Hikmetini sormak istediğimizde: “Acele gidelim, Risale-i Nur hizmeti için bizi bekliyorlar.” Hakikaten, şehre avdetimizde, mutlaka mühim bir Risale-i Nur şâkirdi bizi bekliyor bulur veya birkaç defa gelip gittiğini komşular haber verirlerdi.

Yine birgün, Mevlânâ Hâlid Hazretleri'nin (*kudûse sirrûfî*) Küçük Âşık namında bir talebesinin neslinden mübarek bir hanım,¹ (Hâşiye) yanında çok senelerden beri muhafaza ettiği Mevlânâ Hazretleri'nin cübbesini, Ramazan-ı Şerif'te teber-rüken Üstadımızın yanında kalsın diye Feyzi ile gönderir. Üstadımız hemen Emin kardeşimize yıkamak için emredererek Cenab-ı Hakk'a şükretmeye başlar. Feyzi'nin hatırına: “Bu hanım, benim ile yirmi gün için gönderdi, Üstadım neden sahip çıkıyor?” diye hayretler içinde kalır. Sonra o hanımı görür. O hanım, Feyzi'ye der ki: “Üstad, hediyeleri kabul etmediğinden, bu sûretle belki kabul eder diye öyle söylemiştim. Fakat emanet onundur, canımız dahi feda olsun” der, o kardeşimizi hayretten kurtarır.

Evet, mübarek Üstadımızın o cübbeyi kabulü, Mevlânâ Halid'den sonra vazife-i tecdüd-ü dinin kendilerine intikaline bir alâmet telâkki etmesindendir, derler. Hem de öyle olmak lâzım. Çünkü hadis-i sahihte:

إِنَّ اللَّهَ يَتَعَتُّ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجِدْزَ لَهَا دِينَهَا²

1 (Hâşiye) O hanım “Asiye”dir.

2 “Her yüz senede Cenab-ı Hak, bu ümmet için bir müceddid-i din gönderiyor.” Ebû Dâvûd, *melâhim* 1; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat* 6/324; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/567, 568; Hatib el-Bağdâdî, *Târihu Bağdâd* 2/62

buyurulmuş. Mevlânâ Hazretleri'nin velâdeti 1193, Üstadımız Hazretleri'nin ise 1293'tür. Bu hadisin tam izahı Risale-i Gavsîye'de vardır.

Üstadımız, ara sıra bizlere hususan Feyzi'ye, latîfe tarzında buyururlardı ki: "Cezanız var, tokat yiyeceksiniz, hapse gireceksiniz..." diye Denizli hapsimizi bize remzen haber verip, hem bizi ikaz, hem kablelvuku bir mühim hâdiseyi keşfen beyan ediyorlardı. Hakikaten çok geçmedi, Üstadımızın dediği çıktı.

Yine Denizli hapsi hâdisesinden evvel buyurdular ki: "Kardeşlerim, çoktandır sekiz seneden fazla bir yerde kalmamışım. Şimdi buraya geleli sekiz sene oluyor. Bu sene, herhâlde ya vefat edeceğim veya başka yere nakledeceğim." diye Kastamonu'dan teşrifini haber veriyorlardı.

Hem Denizli hapsi musibetinden evvel Üstadımız buyururlardı ki: "Kardeşlerim, Risale-i Nur'a birkaç cihette hücum hissediyorum, ziyade ihtiyat ediniz." Hakikaten çok geçmedi, İstanbul'da bir ihtiyar hoca, bilmeyerek, bir Risalenin bir meselesine itiraz ediyor. Sonra eski fetva emini merhum Ali Rıza Efendi Hazretleri, o hocanın itirazını red ve Risale-i Nur'un hakkâniyetini tam tasdik ediyor.

Bir müddet sonra, bir hayvan ürküp, Üstadımızın bacağını incitiyor. Aylarca, ıztıraplar içinde, vazife-i ubûdiyetini ve Risale-i Nur'un hizmet-i kudsiyesini çok müşkülâtla ifâ edebildi. Sonra dağda müthiş bir zehirlenmeden mütevellet gayet ağır sûrette hasta iken, Denizli hapsi tevkifi meydana çıktı. Fakat o ferd-i ferîd, tahammülü pek müşkül

bu dehşetli hâlde, hem hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'deki azm-i metîni, hem ubûdiyetteki vezâifi ifaya son derece gayret edip asla fütur getirmeden ulû'l-azmâne bir sabır ile sebat ediyordu.

Yine, Üstadımız tevkifimizden evvel mükerreren buyururlardı ki: "Ehl-i dünya, Risale-i Nur'a ilişmesinler, ilişirlerse, âfetlerin hücumuna sebep olurlar." Hakikaten herkesçe mâlûmdur ki, Risale-i Nur şâkirtleri tevkif edilir edilmez her tarafta âfetler, zelzeleler, hastalıklar başlandı; tâ Risale-i Nur'un hakkâniyeti tasdik olunup vatana faydalı olduğu itiraf edilinceye kadar çok yerlerde, ezcümle Kastamonu'da zelzele devam etti. Hattâ Kastamonu'nun tarihî yüksek kalesi (ki bazı risalelerin medresesi hükmüne geçti) Risale-i Nur'a ve müellifi olan Üstadımıza iştîyak ve hasretinden matem tutup, en sağlam köklü taşlarını aşağı atarak, Üstadımızın ihbar-ı gaybîsini maddeten tasdik etmiştir.

Üstadımız tevkifimizden mukaddem buyururlardı ki: "Risale-i Nur'a müthiş bir hücum plânı var, fakat merak etmeyiniz. Müjde, inâyet-i ilâhiye imdadımıza yetişecek. Şöyle ki:

"Bugün, okumak için Hizb-i Âzam-ı Nuri'yi açmıştım, birden karşıma:

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ¹

¹ "Sen, Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret! Muhakkak ki sen, bizim himayemiz altındasın.. ve namaza kalktığında Rabbini hamd ile tesbih et!" (Tür sûresi, 52/48)

âyeti çıktı. Mânen, 'Bana bak!' dedi. Ben de baktım, gördüm ki; mânâsının çok tabakalarından hususan mânâ-yı işarîsiyle ve cifrîsiyle hem hapis musibetine, hem necatımıza işaret ve bize beşaret ediyor." buyurdular.

İşte Denizli mahkemesi, beraat kararı vermezden dokuz ay evvel, bilâ-tereddüt bu âyetin definesinden aldığı cevheri izhar edip, hem bu âyet-i kerîmenin mühim nükte-i i'câzını keşf, hem de bu kuvve-i mâneviyeye muhtaç zayıf talebelerini tebşir etmekle bizleri mesrur eylemişlerdir. Bu âyetin tam izahı, Denizli müdafaasında ve lâhikasındadır."

Nüsha-yı nâdire-i zaman olan Üstadımız, gayet şecî ve metin ve ulû'l-azmâne bir cesaret-i fevkalâdeye mâlik bir lisanü'l-haktır ki, hak yolunda söz söylemekten çekinmez ve levn-i lâimden korkmazlar. Birgün, "Bismillâh" yazılı kabir taşlarını lâğımlar üzerine konurken görürler. Orada, dünyaca mühim zatlar hazır oldukları hâlde, kimsenin söylemediği gayet acı sözlerle o haksız işe ve daha başka haksız işlere de sedd-i sedid olmuşlardır.

Hem memleketimizde her kim Üstadımızı rencide etmeye cesaret etmişse, Risale-i Nur'a zarar getirmişse, mutlaka sû-i âkıbete uğramışlardır. Bazıları dehâlet edip akılları başlarına gelmiş ise de, bazıları da cezalarını çekmişlerdir. Bu vak'aların bazıları Lâhika'da yazılmıştır.

Elhâsıl: Mübarek Üstadımızın evsaf-ı kemâlini ve mehâsin-i ahvâlini bizim gibi âcizlerin bihakkın tasvir ve tarif edebilmesine imkân yoktur. Hâlık-ı Zülcelâl ve'l-cemal

Hazretleri, Üstadımızı, bir vücud-u müstesna olarak yaratmış ve tevfik-ı ilâhiyesine mazhar kılmıştır. Ne saadet ona ki onun bizzat iştigal ettiği ve ehemmiyetle teşvik ve tavsiye ettiği Risale-i Nur ile hizmet-i Kur'âniye ve imaniyede bulunma ve Risale-i Nur'dan dersini almış ola...

Üstadımız, memlekette bulundukça, fâsılasız neşr-i hakâik eylemiş ve bizim saadetimiz için feyiz bahşeden mübarek nefesini sarf etmiştir. Cenab-ı Erhamürrahimin'den bütün ruh u canımızla niyaz ederiz ki: Mahşer gününde dahi bizleri: السَّعِيدُ السَّعِيدُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ! hadis-i şerifine mazhar olan Üstadımız define-i ulûm ve fûnûn, bedi'ü'l-beyan allâme-i Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri ile birlikte haşretsın. Tâ ki, o korkulu günde nurlu, müşfik, mübarek eliyle elimizi tutsun, huzur-u Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtu vesselâm)'a bizi götürsün, inşaallah!...

Risale-i Nur Şâkirtlerinden
Feyzi, Emin

¹ "Bahtiyar kişi, daha anne karında iken bahtiyardır," el-Bursevî, *Rûhu'l-beyân* 7/32. Ayrıca bkz.: Müslim, *kader* 3; İbni Mâce, *mukaddime* 7; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kabîr* 3/176.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا اللَّهُ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ يَا فَزْدُ يَا حَيُّ
يَا قَيُّوْمُ يَا حَكَمُ يَا عَدْلُ يَا قُدُّوْسُ¹

İsm-i Âzam'ın hakkına ve Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân'ın hürmetine ve Resûl-i Ekrem'in (aleyhissalâtu vesselâm) şerefine, bu mecmuayı bastırانları ve mübarek yardımcılarını cennetü'l-firdevs'te saadet-i ebediyeye mazhar eyle, âmîn.

Ve hizmet-i îmâniye ve Kur'âniye'de daima muvaffak eyle, âmîn.

Ve defter-i hasenatlarına Tarihçe-i Hayat'ın her bir harfine mukabil bin hasene yazdır, âmîn.

Ve Nur'ların neşrinde sebat ve devam ve ihlâs ihsan eyle âmîn.

Yâ Erhamerrâhimîn! Umum Risâle-i Nur Şâkirtleri'ni iki cihanda mesut eyle, âmîn.

İnsî ve cinnî şeytanların şerlerinden muhafaza eyle, âmîn.

Ve bu âciz ve biçâre Said'in kusuratını afveyle, âmîn...

Umum Nur Şâkirtleri Nâmına
Said Nursî

¹ Yâ Allah, yâ Rahmân: Ey Zâtı itibarıyla merhametli olan! Yâ Rahim: Ey rahmetiyle mahlûkatına merhamet eden! Yâ Ferd: Ey eşi ve benzeri olmayan! Yâ Hayy: Ey her zaman var olan, diri olan, ezeli ve ebedî hayat sahibi olan! Yâ Kayyûm: Ey kendi Zât'ı ile var olup, zeval bulmayan ve bütün varlıkları varlıkta tutup onları yöneten! Yâ Hakim: Ey hükmü geçersiz kılınmayan Hâkim! Yâ Adl: Ey tam adalet sahibi! Yâ Kuddûs: Ey her şeyi tertemiz yapan ve kendisi bütün eksiklerden uzak ve yüce Zât!

Risale-i Nur, Kur'an âyetlerinin nurlu bir tefsiri..
baştan başa iman ve tevhidi hakikatleriyle müberrhen..
her sınıf halkın anlayışına göre hazırlanmış.. müspet
ilimlerle mücehhez.. vesveseli şüphelerini ikna
ediyor.. en avâmdan en hayassa kadar herkese hitap
edip, en muannit filozofları dahi teslime mecbur
ediyor.

İspat ediyor, arz ve semâvânî tabakatından,
melâike ve ruh babsinden, zamânın hakikatinden,
hazır ve âhiretin vukûdundan, cennet ve cehennem
varlığından, ölümün mahiyet-i asliyesinden ebedi
saadet ve şekavetin menbâna kadar, akla gelen ve
gelmeyen bütün imânî meseleleri en kat'î delillerle,
aklen, mantıken, ilmen isbat ediyor. Pozitif ilimlerin
mücevvikî.. riyâzî meselelerden daha kat'î delillerle
aklı ve kalbi ikna edip, merakları izale eden bir
şaheser..

7.90 TL